

Täysistunto

Tiistai 15.10.2024 klo 14.00—21.22

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 21.22.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.01 ja 17.59—19.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.01—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (19.59—21.22).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Välikysymys palkkatasa-arvosta

Välikysymys VK 7/2024 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Niina Malmin ynnä muiden välikysymykseen palkkatasa-arvosta.

Työministeri Arto Satosen vastauksen ja edustaja Niina Malmin puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Työministeri Arto Satonen:** Arvoisa puhemies! Petteri Orpon hallituksen tärkein tehtävä on pelastaa suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Vaaleissa hallituspuolueet saivat vallan ja vastuun, joka velvoittaa laittamaan Suomen talouden kuntoon. Hallitus haluaa turvata sen, että jatkossakin meillä suomalaisilla on mahdollisuus laadukkaaseen koulutukseen ja toimivaan terveydenhoitoon. Haluamme turvata myös sen, että maallamme on varaa panostaa turvallisuuteen. Haluamme turvata sen, että niin yrityksillä kuin julkisella sektorilla on varaa maksaa siellä työskenteleville ammattilaisille reilu palkka. Tämä kaikki turvataan vain sillä, että kansantaloutemme on terveellä pohjalla ja kasvussa. Se taas edellyttää uudistuksia työmarkkinoilla.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies! Suomi on pieni, viennistä elävä maa. Bruttokansantuotteestamme 40 prosenttia tulee viennistä. On siis selvää, että viennin kilpailukyvyistä huolehtiminen on meidän kaikkien asia. Viennin kilpailukykyyn vaikuttavat keskeisesti kolme asiaa:

Ensinnäkin se, millaiset työvoimakustannukset vientialoilla ovat. Vientialoja edustavat työnantaja- ja työntekijäliitot määrittävät keskinäisissä työehtosopimusneuvotteluissaan sen, millainen palkankorotuskyky kulloinkin on. Tämä mitoitetaan siten, että se parantaa työntekijöiden ostovoimaa mutta toisaalta turvaa sen, että suomalainen tuotanto ja palvelut käyvät ulkomailla kaupaksi.

Toiseksi kilpailukykyyn vaikuttaa se, miten kustannukset muualla yhteiskunnassa kehittyvät. Mikäli muut alat ylittävät vientialojen palkankorotukset, vientituotteidemme tuotantokustannukset Suomessa kasvavat. Jos sama vientituote maksaa Suomessa enemmän kuin kilpailijamaissa, menee kaupankäynti heikoksi ja Suomeen kertyy vähemmän verotuloja.

Kolmanneksi on huomattava, että sama vaikutus tapahtuu, jos julkisen sektorin kustannukset nousevat verotuloja nopeammin. Tämän päivän alijäämä on huomisen veronkiristys. Toivottavasti jokainen tässä salissa tietää, mitä verotuksen kiristäminen tarkoittaa kilpailukyvyille. Korkeiden tuotantokustannusten ja kireän verotuksen seurauksena meille elintärkeän viennin kilpailukyky heikkenee. Silloin vienti ei vedä, ja niin ei voida toimia.

Arvoisa puhemies! Viennin palkankorotustason huomiointi on siten ratkaisevaa sekä Suomen kilpailukyvyille että julkisten palveluiden rahoitukselle. Tämän vuoksi valtakunnansovittelijat ovat jo 1960-luvulta lähtien katsoneet olevansa sidottuja työmarkkinoiden yleisen linjan eli käytännössä vientialoilla syntyvän palkankorotuslinjan noudattamiseen. Hallituksen lakiesityksellä säädetään siis sovittelutoiminnan pelisäännöistä. Jatkossa sovittelijan on kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi meneteltävä sovittelutoimessaan siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Sovittelijan olisi pyrittävä hakemaan ehdotuksissaan tasapainoa palkansaajien myönteisen ansiokehityksen ja ostovoiman sekä työllisyyden ja tuottavuuden kasvun turvaamisen välillä siten, että sovitteluratkaisuista ei aiheutuisi häiriötä tuleviin työmarkkinaneuvotteluihin. Haastaessaan tämän vasemmisto-oppositio kyseenalaistaa siis esityksen, jolla annetaan sovittelijoille ja sovittelulautakunnalle vahvempi selkänoja puolustaa kansantalouden kokonaisedun turvaavaa yleistä linjaa.

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa yhtä asiaa: Tällä lakiesityksellä ei rajoiteta sopimista. Jatkossakin palkankorotuksista saa neuvotella ja sopia täysin vapaasti niin työehtosopimuksilla kuin työpaikoillakin. Lakiesitys koskee ainoastaan valtiollista sovittelutoimintaa, joskaan edes sovintoehdotukset eivät velvoita työmarkkinaosapuolia.

Arvoisa puhemies! Lamavuosien keskustalainen pääministeri Esko Aho totesi viime viikolla, että vientivetoinen palkkamalli on tärkein asia, mikä meidän pitäisi Ruotsista ottaa myös Suomeen käyttöön. Ahon mukaan vientivetoinen työmarkkinamalli olisi pitänyt tehdä Suomessa jo 90-luvulla samaan aikaan Ruotsin kanssa. [Ben Zyskowiec: Aho on oikeassa!] On valitettavaa huomata, että nykykeskusta on ajautunut kauas entisen puheenjohtajansa Ahon ajoista.

Muu vasemmisto taas puolestaan jatkaa tutulla linjallaan, jossa jokaiselle Suomen kilpailukykyä ja kasvua edistävälle työmarkkinauudistukselle sanotaan kerta toisensa jälkeen ”ei”. Ruotsissa vientivetoisen työmarkkinamallin arvon ymmärsivät jo 90-luvulla niin ay-liike kuin ruotsalaiset sosiaalidemokraatitkin. [Antti Kurvinen: Tämä ei ole Ruotsin malli! Ruotsin malli on hyvä!] Ruotsissa sovittelijan liikkumatilasta määrätään asetuksella. Sovittelun tarkoituksena on pitää huolta vientiteollisuuden kilpailukyvyistä. [Antti Kaikko-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

nen: Onko siellä laki?] Ruotsissa sovittelijan ei sovi esittää sovintoesitystä, jonka palkan korotukset ylittävät keskeisten teollisuusalojen palkankorotustason. [Antti Kaikkonen: Onko siellä laki?] Ruotsissa asetuksen tasolla ja työmarkkinajärjestöjen keskinäisellä sopimuksella, siis sekä asetuksella että sopimuksella, taattu vientivetoinen malli on toiminut yli 20 vuotta. [Antti Kaikkonen: Ei ole siis lakia!] Hallituksen esityksessä todetaan, että Ruotsin palkkatasa-arvokehitys ei tue arvioita siitä, että vientivetoisen palkanmuodostusmallin noudattaminen johtaisi sukupuolten välisten palkkaerojen kasvamiseen, sillä Ruotsissa naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat kaventuneet vuosien 2000–2020 aikana.

Arvoisa puhemies! Sukupuolten välinen palkkatasa-arvo on tärkeä tavoite uskoakseni aivan jokaiselle puolueelle tässä salissa. Palkkatasa-arvoa edistetään Suomessa myös jatkossa. Opposition väite siitä, että lakiesitys ajaisi jotkin alat pysyvään palkkakuoppaan, ei pidä paikkaansa. Miesten ja naisten palkkaeroihin on kaksi keskeistä syytä. Toinen on selettämätön palkkaero, jossa samasta työstä maksetaan erilaista palkkaa. Tämä ei ole hyväksyttävää. Samasta työstä pitää maksaa sama palkka miehille ja naisille. Hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen vuosiksi 2024–2027 sopimalla samapalkkaisuusohjelmalla pyritään pureutumaan juuri tähän. Hallitus on myös sitoutunut raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kitkemiseen sekä palkka-avoimuuden edistämiseen. Näiltä osin työryhmytyöt ovat käynnissä.

Toinen keskeinen syy palkkaeroihin on työmarkkinoiden jakautuminen naisvaltaisiin ja miesvaltaisiin aloihin. Keskeinen vaikuttamisen paikka tähän on kodeissa ja kouluissa. Sukupuolen ei pidä olla syy alavalinnoille, vaan jokaista tulee kannustaa löytämään omat vahvuutensa sukupuolesta riippumatta. Tämä lakiesitys ei estä tekemästä kohdennuksia aloille, jotka ovat muihin nähden palkkakuopassa. Palkkatasa-arvoa on mahdollista edistää kohdentamalla suuremmat korotukset palkkakehityksessä jälkeen jääneille aloille. [Timo Heinonen: Kuulostaa järkevältä!] Esitys jättää liitoille kaikki mahdollisuudet vaikuttaa palkkauksen vinoumiin. Ammattiliitoilla on osaamista ja kykyä sopia, mille aloille muita sopimuksia suurempia korotuksia kulloinkin kohdistetaan. [Vasemmalta: Miksi tämä sitten tehdään?]

Arvoisa puhemies! Suomen valtakunnansovittelija Anu Sajavaara totesi viime viikolla Ylelle, etteivät muutokset sovittelutyöhön ole ”kovin dramaattisia” vaan samansuuntaisia periaatteita on noudatettu sovittelussa jo pitkään. Erityistä merkitystä valtakunnansovittelija antaa päänavausratkaisussa muodostuvan korotustason suojaamiselle. Viennistä riippuvaisessa kansantaloudessa palkkaraamin on löydyttävä vientialojen sopimusratkaisusta. Jos Suomi ei ole kilpailukykyinen, vientituotteet eivät mene kaupaksi. Jos vienti ei vedä, ei ole verotuloja, joilla maksaa julkisen sektorin palkkoja. Viennin kilpailukyky on jokaisen suomalaisen etu, niin hoitajien kuin opettajienkin.

Hallitus vetosi työmarkkinaosapuoliin ensimmäistä kertaa viime vuoden marraskuussa, jotta osapuolet olisivat keskenään sopineet Suomen työmarkkinamallista muiden Pohjoismaiden tavoin. Nämä neuvottelut kuitenkin päättyivät, kun SAK lähti neuvottelupöydästä eikä ole sinne palannut muiden palkansaajajärjestöjen pyynnöistä huolimatta. [Ben Zyskovicz: Voi kysyä, miksi ei!]

Tämä lakiesitys mahdollistaa sen, että jatkossakin voidaan sopia Suomen mallista työmarkkinajärjestöjen kesken. Niin kauan kuin tällaista sopimusta ei kuitenkaan saada aikaan, Suomen kilpailukyky ja julkisen sektorin kestävyys turvataan tämän lakimuutoksen kautta.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vasemmisto-oppositio on sanonut, ettei se usko tästä salista löytyvän enemmistöä tälle laille. Esityksen keskeinen pykälämuutos kuuluu seuraavasti: ”Sovittelijan on kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi meneteltävä sovittelutoimissaan siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta.” Hallitus uskoo, että tässä salissa enemmistö kansanedustajista on heitä, jotka haluavat turvata kansantalouden kokonaisedun, palkanmuodostuksen toimivuuden ja työmarkkinoiden häiriöttömyyden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi puheenvuoro välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, edustaja Malmille, olkaa hyvä, kymmenen minuuttia.

14.11 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Sukupuolten palkkauksen tasa-arvo on ollut yksi suomalaisten työmarkkinoiden pysyvimpiä tavoitteita mutta myös haaste jo vuosikymmeniä. Tästä huolimatta naisvaltaisten alojen palkkataso laahaa yhä miesvaltaisia aloja jäljessä. Nämä alat ovat pyrkineet nousemaan palkkakuopasta hakemalla työehtosopimusratkaisuja, jotka ylittäisivät tasoltaan yleisen palkkakehityksen. Nyt tämä palkkatasa-arvotyö saa eteensä suuria esteitä, kun hallitus pyrkii esityksellään HE 146/2024 vp estämään näiden alojen yritykset parantaa asemaansa.

Lakiesitys lisää vastakkainasettelua eri ammattikuntien, sukupuolten sekä julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöiden välillä. Tätäkö me haluamme?

Orpon—Purran hallitus puuttuu nyt lailla palkanmuodostukseen, joka on ollut yleensä työmarkkinaosapuolten keskinäisesti sopima asia. Erityisesti tämä laki vaikuttaisi naispalkkaisilla aloilla hyvin haitallisesti, koska palkkakehitystä ei voi jatkossa viedä työehtosopimuskierröksellä sovittelijan toimesta eteenpäin. On myös sellaisia tahoja, joilla palkkaliukumia on todella vähän, ja myös ne ovat yleensä naisvaltaisia aloja. Tästä syystä palkkakierrökselle ja yleiselle TES-kierrökselle tulee aivan varmasti korotuspaineita jatkossa.

Nyt kun palkka- ja kustannusraami määritellään ventialojen mukaan, matalapalkka- ja naispalkka-alat sekä palkkakehityksessä jälkeen jääneet alat eivät voi korjata normaalilla työmarkkinakierröksellä omia työehtojaan, vaikka hallitus toisin väittää. Keskitettyjen palkkaratkaisujen jälkeen on ollut vahva periaatteellinen vapaus alakohtaisiin neuvotteluihin ja sopimuksiin. On sovittu, että ei puututa toisten alojen neuvotteluihin, vaan katsotaan alakohtaiset raamit omille sopimuksille. Tämäkin vapaus ja mahdollisuus ollaan heittämässä nyt romukoppaan. Eli, että neuvotelkaa vain, kunhan ette pyydä liikaa. Kunhan ette pyydä yhtä paljon kuin me. Neuvotelkaa vain, kunhan ette neuvottele liian kovaa. Kunhan ette vaadi saada samaa. Kunhan ette saavuta samaa asemaa. — Kunhan ette tavoittele tasa-arvoa.

Suomen työmarkkinoilla vakautta ja jatkuvuutta on perinteisesti ylläpitänyt läpi puoluekentän jaettu ymmärrys siitä, että valtiovallan ei pidä sotkeutua neuvotteluiden kautta tapahtuviin palkkaratkaisuihin tai mikromanageroida yksittäisiä neuvottelukysymyksiä työmarkkinoilla. Työmarkkinoiden vakaudella ja työrauhalla on iso merkitys taloudellisen kasvun takaamisessa ja kasvattamisessa. Suomi tarvitsee kasvua ja vakautta, uskoa ja luotamusta, josta seuraa niin työrauhaa kuin työtehoaakin. Tämä on varmasti myös hallituksen tavoitteena. Tästä syystä ihmettelemme suuresti, mikä on muuttunut, miksi hallitus haluaa lainsäädännöllä puuttua järjestäytyneiden sopimusosapuolien toimintaan näin rankalla kädellä. Työmarkkinoilta pitää löytyä joustavuutta ja pelisilmää esimerkiksi silloin, kun so- tessa neuvotellaan palkoista alueille, joilla on pulaa työvoimasta. Sama koskee kuntien

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

opettajia ja varhaiskasvattajia. Se olisi todella ok. Vai onko tässä taustalla joitakin sellaisia tavoitteita, joilla pyritään muuttamaan koko sopimusyhteiskuntaa ja heikentämään samalla työntekijän oikeutta vaikuttaa omiin työehtoihinsa?

Koko oppositio on yhteisesti sitä mieltä, että Orpon hallituksen pitää vetää pois tämä palkkakuoppalaki. Me olemme yhtä mieltä siitä, että esitys on työelämän tasa-arvon ja sopimusvapauden vastainen. Lakiesitys on haitallinen suomalaiselle palkansaajalle. Se tuomitsee monet, erityisesti naisvaltaiset alat ikuisen palkkakuoppaan. Siksi olemme jättäneet välikysymyksen palkkatasa-arvosta.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa ja julkisuudessa on moneen otteeseen todettu, että kun Ruotsissa tämä toimii, niin miksei myös meillä. [Jani Mäkelä: Ruotsissa on paremmat demarit!] No, Ruotsissa toimii, koska Ruotsissa on myötämääräislaki, jolla tasapainotetaan valtaa, niin että myös työntekijöillä on mahdollisuus vaikuttaa. [Ben Zyskowicz: Siitäkö se johtuu?] Suomessa näin ei ole. Ruotsissa on myös laki palkkavarkaudesta, mutta näin ei ole Suomessa. [Ben Zyskowicz: Ja siitäkö se johtuu?] Ja Ruotsi, mikä tärkeintä, lähtee neuvottelemaan ja sopimaan, ja siihen käytetään aikaa, mutta tämä hallitus ei halua käyttää aikaa sopimiseen, vaan saneluun ja pikapäätöksiin.

Hallituksen toistama toinen perustelu on, että Ruotsissa palkkaerot ovat kaventuneet tämän mallin myötä. Totuus on kuitenkin se, että ero on pienentynyt siitä syystä, että maahanmuuttajamiehet ovat siirtyneet matalapalkka-aloille. Kyllähän tämä tilastoissa palkkaeroja kaventaa, kun lasketaan palkkoja ennemmin kuin mitä niitä pieniä palkkoja nostetaan.

Arvoisa ministeri Satonen, miten te koette, että tämä vientivetoinen palkkamalli noudattaa EU:n palkkatasa-arvodirektiiviä, kun on arvioitu, että varsinkin naisvaltaiset matalapalkka-alat putoavat tällä lakimuutoksella entistä syvempään palkkakuoppaan? Miten te voitte tuoda ylipäättään tällaisen lain nyt käsittelyyn, vaikka minimipalkkadiirektiivin toimeenpano on kansallisesti kesken?

Myös moni muu taho on kuulemiskierroksen aikana esittänyt hyvin kriittisiä näkemyksiä lain toimivuudesta ja sen tavoitteista. Muun muassa valtioneuvostossa oikeuskansleri katsoi, että tässä esityksessä on erittäin suuria ongelmia. Oikeuskansleri totesi valtioneuvoston istunnossa 3. lokakuuta muun muassa seuraavaa: "Kansantalouden kokonaisuutta ja työmarkkinoiden toimivuutta sekä palkkauksellista tasa-arvoa ja muiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden tasapuolista huomioon ottamista voidaan edistää muillakin keinoin. Ruotsissa sovittelujärjestelmälle on säädetty työmarkkinaosapuolten sopimukseen perustuen objektiivisen ja tasapuolisen tiedon tuottamisen sekä osapuolten informoinnin tehtäviä. Sovittelun puolueettomuuden ja työmarkkinaosapuolten kollektiivisen sopimusautonomian suojaamiseksi sekä työmarkkinoiden toimivuuden ja luottamuksen kannalta on perusteltua suhtautua nyt ja tulevaisuudessakin pidättäytyvästi sovittelun sisältöä koskevaan sääntelyyn. Käsittelyssä oleva hallituksen esitys edustaa aikaisempaan nähden uudenlaista, aiempaan käytäntöön nähden enemmän sovittelun sisältöön kohdistuvaa sääntelyä. Näistä syistä on tärkeää, että perustuslakivaliokunta arvioi vielä huolellisesti esityksen." Eikö tällä oikeuskanslerin lausunnolla ole mitään merkitystä lain valmistelussa ja läpiviennessä?

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen toinen merkittävä heikennys on valtakunnansovittelijan rooli ja tehtävät jatkossa. Valtakunnansovittelijalla on ollut iso rooli työrauhan ylläpitäjänä ja mahdollistajana. Hallitus on nyt tästä hyväksytystä linjasta poiketen lähtenyt murentamaan valtakunnansovittelijan riippumattomuutta ja tasapuolisuutta, joka on ol-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

lut olennaisen tärkeä osa suomalaista työmarkkinajärjestelmää. Seurauksena tästä on epäluottamuksen kasvu ja siitä seuraava epävakaus työpaikoilla. Siihen meillä ei ole varaa pie-nenä maana ja toimijana maailmanmarkkinoilla. Sopimuskulttuuri ja keskinäinen luotta-mus ovat olleet meidän avaimemme moneen lukkoon, ovien avautumiseen ja onnistumi-seen. Nyt hallitus on ruvennut lukkosepäksi sarjoittamalla lukot niin, etteivät avaimet enää käy. Ovet pysyvät kiinni, ei päästä sisään mutta ei myöskään ulos — tähän meillä ei ole to-dellakaan varaa.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeksi: En haluaisi ajatella, että aikakautemme arvot ovat aallonpohjassa. Tämä on se sali, jossa tulisi pitää huolta tasa-arvon ja tasavertaisuuden ke-hityksestä. Hallitus väittää kirkkain silmin, että eihän mikään muutu, mutta me kaikki tie-dämme, että kyllä muuttuu. Osa meistä ei vain sitä muutosta halua nähdä. Vaadimme kai-kille aloille ja työntekijöille arvostusta, sillä sitä tämä esitetty lakiesitys ei suo.

Hallitus ei toimillaan edistä palkkatasa-arvoa vaan päinvastoin heikentää sitä. Lisäksi se hankaloittaa työehtosopimusneuvotteluja ja vaikeuttaa työriitojen sovittelua rajoittamalla valtakunnansovittelijan sovittelumahdollisuuksia.

Tämän vuoksi esitämme, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.20 Karoliina Partanen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten hyvinvointi nojaa menestyviin ja kilpailukyysiin vientiyrityksiin, jotka tuovat Suomeen verotuloja, työpaikkoja ja talouskasvua. Vain huolehtimalla vientiyritystemme pärjäämi-sestä voimme turvata julkisen sektorin palkanmaksukyvyn ja hyvinvointiyhteiskuntamme palveluiden rahoituksen. Emme voi rakentaa Suomea, jossa yritysten verotusta kiristetään ja kilpailukykyä murennetaan. Tämän puolesta kokoomus tekee työtä.

Vientialojen merkitys on suomalaisilla työmarkkinoilla ymmärretty jo pitkään. Siksi työriitojen sovittelijat ovat ottaneet sovittelutoiminnassaan huomioon keskeisillä vien-tialoilla muodostuvan palkankorotusten niin sanotun yleisen linjan. Näin on tuettu työ-markkinajärjestelmän toimivuutta ja turvattu kansantalouden kokonaisuutta. Nyt hallitus vahvistaa lain tasolla sovittelijoiden pitkään noudattaman käytännön.

Arvoisa puhemies! Kokoomus haluaa, että työntekijälle jää enemmän rahaa käyttöön te-kemästään työstä. Siksi hallitus keventää erityisesti pieni- ja keskituloisten työssäkäyvien palkansaajien verotusta. Veronkevennykset ovat parasta palkankorotusta ja osoitus arvos-tuksesta työntekijöitä kohtaan. On oikein, että työtä tekevä saa pitää työnsä hedelmän eikä joudu maksamaan veroina poliitikkojen kaikkia mahdollisia lupauksia. Oppositio kyllä lu-paa, mutta ei mieti, kuka lupaukset maksaa.

Arvoisa puhemies! Kaikesta opposition pelottelusta huolimatta työmarkkinaosapuolilla on jatkossakin täysi vapaus sopia keskenään työehdoista ja siten kehittää esimerkiksi jul-kisten naisvaltaisten alojen palkkausta haluamallaan tavalla. Palkkaeroja ja palkkakuoppia voidaan korjata myös yleisen linjan puitteissa kohdentamalla korkeampia palkankorotuk-sia niitä kulloinkin eniten tarvitseville ammattiryhmille. Naisten palkkakehitystä ja esimer-kiksi työvoiman saatavuutta voidaan turvata myös valtakunnallisia sopimuksia täydentä-villä paikallisilla ratkaisuilla. Paikallisten osapuolten rooli, yhteistyö ja solidaarisuus tule-vatkin korostumaan tulevaisuudessa entistä enemmän.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on sitoutunut vahvasti työelämän tasa-arvon edistämiseen. [Välihuutoja vasemmalta] Hallitus kohdentaa muun muassa tehokkaampia toimia raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn sekä jatkaa yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa toteutettavaa samapalkkaisuusohjelmaa. Hallitus on myös sitoutunut selvittämään toimenpiteitä työmarkkinoiden segregaaation purkamiseksi. Työmarkkinoiden eriytyminen miesten ja naisten ammatteihin on suurin syy sukupuolten välisiin palkkaeroihin. Ratkaisuja tähän kysymykseen haetaan ensisijaisesti koulutuspoliittisin keinoin. Kutsun myös opposition lämpimästi mukaan ratkaisemaan tätä haastetta, hyvät ideat otetaan mielellään vastaan. [Pia Lohikosken välihuuto]

Arvoisa puhemies! SDP on pääoppositiopoalueena lietsonut pelkoa ja sekasortoa työmarkkinoille sellaisella vimmalla, että valtakunnansovittelijakin on joutunut puuttumaan asiaan toteamalla, että muutokset sovittelutyöhön eivät ole kovin dramaattisia. Valtakunnansovittelija myös uskoo, että uudistuksella voi olla myönteisiä vaikutuksia niin sovittelujärjestelmän toimivuuteen kuin myös osapuolten väliseen neuvottelutoimintaan. Siksi-kin nyt tehtävät muutokset ovat tärkeitä. [Suna Kymäläisen välihuuto]

On surullista, että keskusta on niellyt SDP:n totuudenvastaiset pelottelut purematta. Ruotsissa vientivetoinen palkkamalli rakennettiin jo 90-luvun lopulla. [Antti Kurvinen: Tämä ei ole Ruotsin-malli!] Ja kuten keskustan entinen puheenjohtaja ja pääministeri Esko Aho on viisaasti todennut, tämä uudistus olisi pitänyt tehdä erityisesti Suomessa. [Antti Kurvisen välihuuto] Toivotankin keskustan lämpimästi tervetulleeksi mukaamme tekemään todellisia kasvutoimia ja kaivautumaan pois vasemmiston tulipunaisestä sylistä. [Mikko Savolan välihuuto — Mika Lintilän välihuuto] Älkää toimiko kuten SDP, joka on asettunut vastustamaan kaikkia Suomen kilpailukykyä, työllisyyttä ja talouskasvua tukevia uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa nyt työmarkkinoilla uudistuksia, jotka ovat viimeisten vuosikymmenten aikana jääneet kerta toisensa jälkeen tekemättä. Tähän meillä ei ole enää varaa. [Antti Kurvisen välihuuto] Tämän SDP ja erityisesti keskusta taitavat oikeasti myös tietää, vaikka ovatkin nyt sortuneet vastakkainasetteluvasemmiston rooliin. [Suna Kymäläisen välihuuto] Tosiasiassa te taidatte vain olla tyytyväisiä siihen, että joku muu toteuttaa nämä välttämättömät uudistukset teidän puolestanne. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tyhjä paperi!] Tämäkin uudistus tehdään Suomen, ei suosion vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä. [Hälinää] — Edustaja Seppäsellä on seuraavaksi puheenvuoro.

14.26 Sara Seppänen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitlemme opposition välikysymystä vientivetoisesta palkkamallista, jolla hallitus pyrkii turvaamaan julkisen taloutemme kantokykyä. Punavihreä oppositio, jonka joukosta keskusta kerta toisensa jälkeen löytää itsensä, on tähän saakka vastustanut käytännössä kaikkia hallituksen työmarkkinauudistuksia. [Antti Kaikkosen välihuuto] Olen kuitenkin varma, ettette tulisi perumaan näistä yhtäkään, koska tiedätte itsekin, että nämä uudistukset ovat Suomen taloudelle ja hyvinvointivaltiolle välttämättömiä. Demareiden ja keskustan edustajat ovatkin jo antaneet medialle sen suuntaisia lausuntoja, että tätäkään esitystä ette tulisi perumaan.

Arvoisa puhemies! Suomessa oppositio ei tunnu ymmärtävän talouden perusteita. Suomi elää viennistä, joka kattaa noin 40 prosenttia bkt:stämme. Vain vientituloilla saamme lisää rahaa kansantalouteen ja julkisen sektorin palkkojen korotuksiin. Rahojen siirtely tas-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kusta toiseen Suomen sisällä ei lisää jaettavaa pottia. Pienenä vientivetoisena taloutena vientisektorimme kilpailukyvyyn turvaaminen on aivan välttämätöntä. Hallituksen työmarkkinauudistuksilla sekä lukuisilla yritysten kustannuksia vähentävillä politiikkatoimilla on perussuomalaisten eduskuntaryhmän vankka tuki. [Mika Kari: Opettajat kiittävät!]

Arvoisa puhemies! Suuressa kuvassa tämä hallituksen esitys ei muuta sitä, miten Suomessa on palkoista sovittu jo 60-luvulta saakka. Valtakunnansovittelija on ottanut ratkaisuihinsa huomioon vientiteollisuutemme kantokyvyn. Poikkeukset tästä yleisestä linjasta ovat olleet harvinaisia, mutta ne ovat olleet julkiselle taloudelle kalliita. Lakiesityksellä varmistetaan, että julkista talouttamme ja siten myös hyvinvointivaltiotamme uhkaavia ratkaisuja ei enää tulisi. Toistuvat ylisuuret julkisen puolen palkankorotukset tarkoittaisivat vain lisää menojen leikkauksia ja veroja, jolloin palkasta ei korotuksista huolimatta jäisi sen enempää käteen.

Arvoisa puhemies! Oppositio käyttää valitettavan usein politiikassaan pelottelutaktiikkaa. Tämä on surullista ja myös huolestuttavaa ajassa, jossa pitäisi välttää tarpeetonta vastakkainasettelua. [Välihuutoja vasemmalta — Antti Kurvinen: Se on totta!] Tällä kertaa olette esittäneet poskettomia väitteitä siitä, miten naisvaltaisia aloja työnnetään palkka-kuoppaan. Tämä on aivan höpö höpö -puhetta. Myös valtakunnansovittelija Anu Sajavaara on viime viikolla sanonut samaa. [Antti Kurvinen: Entä OAJ?] Hallitus ei lakiesityksellään mitenkään rajoita sopimusvapautta. Työmarkkinaosapuolet saavat jatkossakin vapaasti sopia palkankorotuksistaan. Me perussuomalaiset luotamme siihen, että osapuolet osaavat sopia sellaisista palkkaratkaisuista, jotka kohdentuvat oikeudenmukaisesti sinne, missä eniten palkankorotustarvetta on.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitonut itsensä euroon, mutta työmarkkinamme eivät ole yhteensopivia eurovaluutan jäykkyyden kanssa. Arvoisa oppositio, on kaksinaamaista peliä hehkuttaa eurovaluuttaa jonkinlaisena menestystarinana ja samalla vastustaa aivan jo kaista työmarkkinauudistusta. Vastaavaa ajatusta ja vientivetoisen palkkamallin tärkeyttä on juuri korostanut myös keskustan entinen puheenjohtaja ja pääministeri Esko Aho. [Antti Kurvinen: Tämä ei ole Ruotsin malli!] Keskustan toivoisi kuuntelevan näitä oman kenttensä kokeneita ääniä punavihreän seireeninlaulun sijaan.

Arvoisa puhemies! Suomen talous ei ole kasvanut 17 vuoteen, ja on selvää, että ainaakaan opposition vaihtoehtoilla se ei kasvaisi jatkossakaan. Maamme onneksi meillä on viimein hallitus, jonka talouspolitiikassa perusasiat korostuvat ja jolla on rohkeutta tehdä tarvittavia uudistuksia oman asemansa menettämistä pelkäävän ay-liikkeen ja sen tukeman punavihreän opposition kiivaasta vastustuksesta huolimatta. [Paula Werning: Siinä puhuu työväenpuolue!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

14.31 Piritta Rantanen sd (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Me SDP:ssä olemme jo kyllästyneet kuuntelemaan hallituspuolueiden edustajien juhlapuheita hoitajille, opettajille, varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja kaikille muillekin palkansaajille, joiden työn vaativuus ei näy palkkauksessa. Näitä puheita kuulimme taas kokoomuksen ja perussuomalaistenkin ryhmäpuheissa niin veron keventämisistä kuin monista muistakin hyvistä lupauksista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikö se ole hyvä asia?] Aiemmista juhlapuheista parhain esimerkki taitaa olla kokoomuksen kaikille tutuksi tekemä Sari Sairaanhoitaja-kampanja. Muistatteko te? [Välihuutoja — Ben Zyskowitz: Mites se vappusatanen?]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Juhlavia lupauksia on kuultu myös perussuomalaisilta. He lupasivat ennen eduskunta-vaaleja, että he eivät aio leikata opettajilta, sairaanhoitajilta eivätkä lääkäreiltä eivätkä suomalaisten palveluista eivätkä pienituloisten perusturvasta. Kuinkas sitten on käynytkään? Leikataan näistä kaikista, ja vielä oikein pitkän kaavan mukaan. [Jani Mäkelä: Ei pidä paikkaansa!] Todellisuus hallituksen puheiden ja tekojen välillä on lievästi sanottuna räikeä. [Timo Heinosen välihuuto]

Herra puhemies! Tätä palkkakuoppamallia on käsitelty mediassa lähes joka kantilta. Hallitushan väittää, ettei tätä mallia ole luotu rajoittamaan minkään alan palkanmuodostusta. On kuitenkin hyvä muistuttaa valtakunnansovittelija Sajavaaran Helsingin Sanomien haastattelusta, jossa hän toteaa, että käytännössä tämä laki jatkossa estäisi vuonna 2022 tehdyn kunta-alan naisvaltaisten alojen palkkaerojen kaventamisen kaltaiset esitykset.

Hallituksen suulla on todettu myös, ettei tällä lakimuutoksella haluta puuttua sovittelijan riippumattomuuteen eikä työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiaan eli vapauteen sopia työehdoista työnantaja- ja työntekijäliittojen kesken. Huomionarvoista tässäkin on, että hallituksen ylin laillisuusvalvoja, oikeuskansleri, on lausunnossaan hallituksen esitykseen todennut, että "nähdäkseni on vaarana, että puuttumalla työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiaan ja sovitteluinstituution riippumattomuuteen lainsäädännön keinoin saateetaan vaarantaa epätarkoituksenmukaisella ja oikeudellisesti ongelmallisella tavalla sopimustoimintaan perustuvan työmarkkinajärjestelmän toimivuutta". [Ben Zyskowiczin välihuuto] Siis työmarkkinajärjestelmän toimivuutta. Kuka tässä vakavassa asiassa oikein puhuu totta?

Hyvät kuulijat, moni tässäkin salissa on hoitajataustainen kansanedustaja, niin minäkin. Te, niin kuin minäkin, tiedätte työstänne hoitoalalla sen, mitä tällainen lainsäädäntö tulee aiheuttamaan alalle. Tälläkin hetkellä hoitajapula on vakava. Koulutukseen hakeutuvia opiskelijoita ei saada alalle, ja samaan aikaan hallitus ulottaa massiiviset leikkaukset hyvinvointialueille. Työmäärän ja työn vaativuuden kasvu, perehdyttämisen väheneminen vaativiin tehtäviin, asiakasmäärän ja kiireen kasvu ovat jo nyt vähentäneet terveydenhuoltoalan veto- ja pitovoimaa. Lisäksi palkkatyytymättömyys on yksi suurimmista syistä vaihtaa alaa. Tämän yhtälön hallitus haluaa ratkaista ajamalla tätä palkkakuoppamallia.

Tälle esitykselle on olemassa vaihtoehtoja. Vaihtoehtona hallituksen linjaan SDP:n puheenjohtaja on esittänyt sovittelijajärjestelmän kehittämistä. Ehdotuksen mukaan sovittelijan toimisto olisi jatkossa työehtosopimustoiminnan tukena muun muassa neuvonnalla sekä koostamalla ja tuottamalla luotettavaa ja puolueetonta tietoa niin talouden, palkkojen kuin palkkatasa-arvon kehittymisestä. [Niina Malm: Kuten Ruotsissa!] Työntekijöiden oikeuksia polkeva hallitus, eikö tämä voisi olla sellainen tie, jota yhdessä kulkisimme?

Herra puhemies! Jos tämä lakimuutos tulee voimaan, seurauksena on, että palkkaerot tulevat kasvamaan jokaisen neuvottelukierroksen jälkeen. [Timo Heinosen välihuuto] Tämä tulee eriyttämään sopimuskenttää, ja tämän jälkeen vahvimmat ja suurimmat pärjäävät ja heikoimmat sortuvat. Tämä hallitus kaivaa entistä syvempää palkkakuoppaa naisten ja miesten välille. Surullisinta tässä kaikessa on se, että tämä tulee johtamaan entistä pahempaan pulaan juuri niistä ammattilaisista, joista nyt on valtava pula.

Sairaanhoitajat, opettajat ja varhaiskasvatustyöntekijät aiotaan nyt tuomita ikuiseen palkkakuoppaan tällä lakimuutoksella. [Jani Mäkelän välihuuto] Eikä tämä koske ainoastaan julkisen puolen työntekijöitä. Samaa syvenevään kuoppaan ollaan laittamassa myös myyjät, tarjoilijat, rakennusmiehet, laitoshuoltajat ja kuljettajat. Hyvä kuulija, tämä esitys

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

koskee kahta kolmasosaa meidän työntekijöistämme, siis puoltatoista miljoonaa palkansaajaa.

Arvoisa puhemies! Edellä mainituilla perusteilla SDP kannattaa edustaja Malmin esittämää epäluottamuslausetta Orpon hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.36 Antti Kurvinen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen Keskustan mielestä pienessä maassa nimeltä Suomi työntekijä ja työnantaja ovat samassa veneessä maailmantalouden kuohuvilla merillä. [Ben Zyskowicz: Hyvä aloitus!] Arvostamme ay-liikkeen tekemää työtä ja kunnioitamme yrittäjiä, jotka omalla ja perheidensä riskeillä luovat hyvinvoinnin ja toimeentulon meidän tasavaltaamme. [Ben Zyskowicz: Jatkokin on!] Yrittäjä ja palkansaaja ovat samalla puolella, ja työelämässä tarvitaan ennen kaikkea yhteistyötä ja sopimista. Pienen kansantalouden on oltava ketterä ja joustava, ja kuitenkin on varmaan niin, että hyvinvointiyhteiskunta, joka pitää heikoimmista huolen, on myös talouden kilpailuvaltti. [Timo Heinosen välihuuto]

Keskusta on tukenut ja tukee monia tällä vaalikaudella esillä olevia työlakien muutoksia. Tuimme poliittisten lakkojen ja tukilakkojen rajaamista: työtaisteluoikeus ei tarkoita oikeutta kohtuuttomaan voimankäyttöön. Hallituksen esitys paikallisen sopimisen edistämistä on pääosin pitkäaikaisten tavoitteidemme mukainen.

Arvon puhemies! Hyvät ministerit, tämä viime viikolla eduskuntaan tuotu palkkakuoppalaki ei edistä joustavuutta eikä edistä sopimista suomalaisessa työelämässä. Orpon hallituksen esittämä niin sanottu palkkamalli tuo vain jäykkyyttä, sanelua ja repimistä. Kehotankin Orpon hallitusta kuuntelemaan keskustalaisia talousosaajia, entistä pääministeriä Esko Ahoa ja Suomen Pankin pääjohtajaa Olli Rehniä. Olli Rehn ehdotti alkuvuodesta, että suomalaisen työelämän jäykkyyksiä avattaisiin isolla neuvottelupöydällä ja isojen uudistusten sopimisella yhteisessä neuvonpidossa. Suomalaisten työmarkkinoiden uudistuksia ei voi toteuttaa sanelemalla ja rynkyttämällä, vaan tarvitaan sopimista, jossa kaikki osapuolet ovat aidosti mukana. [Antti Kaikkonen: Kuulostaa järkevältä!] Esko Aho ehdotti Suomeen Ruotsin esimerkin mukaista vientivetoista palkkamallia.

Herra puhemies! Tämä esitetty Orpon hallituksen palkkakuoppalaki ei ole Ruotsin vientimallin mukainen, tämä on vientimallin irvikuva. Vientimallia ei voi perustaa lain varaan. Se vaatii työmarkkinaosapuolten sopimuksen. [Jani Mäkelän välihuuto] Koska Orpon hallitus on myrkyttänyt ilmapiirin, sellaista sopimusta ei tule. Tämän vuoksi hallitus esittää lakia, joka vain halvaannuttaa ja sitoo valtakunnansovittelijan. Valtakunnansovittelijan kädet sidotaan lailla, vaikka hän on pääsääntöisesti aina noudattanut niin sanottua yleistä linjaa sovittelussa.

Puhemies! Kun kirjoitin tätä puhetta, mieleeni tulvi paljon paljon muistoja. Muistan sellaisen kokoomuksen, joka vaati Sari Sairaanhoidajalle parempaa palkkaa. [Antti Kaikkonen: Tosiaan! — Suna Kymäläisen välihuuto] Muistan sellaisen puheenjohtaja Petteri Orpon, joka sanoi koulutuksen olevan erityissuojeluksessa. Muistan myös perussuomalaiset, joissa isoa ääntä käytti työmies Matti Putkonen. Muistan, kun perussuomalaiset kutsuivat itseään uudeksi työväenpuolueeksi. [Antti Kaikkonen: Se oli silloin se! — Suna Kymäläisen välihuuto] Muistan myös puheenjohtaja Purran, jonka mukaan "duunarialat tarvitsevat

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

arvonpalautuksen". Kaikki nämä puheet on petetty ja muutkin kokoomuksen ja perussuomalaisen vaalilupaukset on petetty.

Arvoisa puhemies! Uskon, että nämä muistetaan myös kodeissa ja työpaikoilla läpi Suomen. Siksi kokoomuslaisena tai perussuomalaisena olisin tänään aika nöyränä. Nöyryys ei kuitenkaan tunnu olevan kummallekaan näistä valtapuolueista ominaista. Sen sijaan ylimielisyys ja muiden syyttely tuntuu olevan ominaista. [Juho Eerolan välihuuto — Jani Mäkelän välihuuto] Tosiasioita ei kuitenkaan pääse pakoon. Kokoomus ja PS ovat lailla kippaamassa ison osan työntekijöistä ja etenkin monet naiset pysyvään palkkakuoppaan. Se on epäreilua, ja se on väärin. Keskustalle palkkakuoppalaki ei käy. Tässä on kysymys oikeudenmukaisuudesta. [Jenna Simula: Kyllä nyt tuulee vasemmalta!] Työnainen ja työmies ovat palkkansa ansainneet, oli kyse hoitajasta, opettajasta, siivoojasta, kaupan myyjästä tai raksaduunarista, ja myös poliiseilla ja sotilailta on oikeus palkkaan, ja palkalla pitää myös tulla toimeen.

Herra puhemies! Keskustan mielestä hallituksen pitää vetää palkkakuoppalaki pois eduskunnasta ja palata neuvottelupöytään. Neuvotteluvalmiutta pitää löytyä nykyistä enemmän myös Hakaniemestä ja Etelärannasta. [Jenna Simulan välihuuto] Ruotsissa tähän on pystytty ilman hallituksen sanelua — miksei Suomessakin pystyttäisi? Rakennetaan ventialoista ankkuri palkkaukseen mutta jätetään mahdollisuus poikkeuksiin ja esimerkiksi erillisiin palkkaohjelmiin julkiselle sektorille.

Keskustalle on ydinarvoja sukupuolten tasa-arvo työelämässä. Me keskustalaiset emme hyväksy naistyöntekijöiden aseman heikentämistä Suomen työmarkkinoilla. Emme hyväksy sitä, että naisvaltaiset matalapalkka-alat [Puhemies koputtaa] eivät koskaan voisi saada muita aloja kiinni palkoissa, ja siksi, puhemies, olemme tässä välikysymyksessä mukana, ja siksi tuen edustaja Malmin esittämää epäluottamuslause-ehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.42 **Sofia Virta vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain juuri vähän ennen kuin tämä täysistunto alkoi — olin jo kirjoittanut puheeni — viestin, jossa eräs suomalainen kertoi näkevänsä sekä oman että lapsensa tulevaisuuden hyvin toivottomana. Hän kirjoitti, ettei enää tiedä, mistä säästää. Hän tekee työtä lasten iltapäiväkerhossa ja toimii vaikeasti kehitysvammaisen lapsensa omaishoitajana. Hän on lapsensa yksinhuoltaja, ja korkeakouluopinnot jäivät aikoinaan kesken, kun lapsen kanssa jäi yksin.

Toimeentulovaikeudet ovat arkea monelle suomalaiselle. Ne ovat arkea myös monelle heistä, jotka tekevät työtä matalapalkkaisilla naisvaltaisilla aloilla — ovat siis töissä.

On hämmentävää, miten monelle kansanedustajalle tuntuu olevan ok, että hoitajilta, opettajilta, varhaiskasvatuksen ammattilaisilta, lastensuojelun työntekijöiltä, kättilöiltä, siistijöiltä, fysioterapeuteilta, kaupan myyjiltä tai vaikka iltapäiväkerhojen työntekijöiltä tai koulunkäynninohjaajilta viedään reilun palkkakehityksen mahdollisuudet.

Ihmettelen ihan oikeasti jokaista hallituspuolueen kansanedustajaa, joka pystyy äänestämään tämän palkkakuoppalain puolesta tietäen, että tälläkin hetkellä siellä varhaiskasvatuksessa ammattilainen kasvattaa omaa lasta, tietäen, että tälläkin hetkellä siellä jossakin ikääntyneestä muistisairaasta vanhemmasta hoitaja pitää ammattimaisesti huolta. Ihmettelen jokaista hallituspuolueen edustajaa, joka on aikaisemmin itseni lailla tehnyt työtä siellä

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

matalapalkkaisella naisvaltaisella alalla ja tietää, että kun tätä lakia tukee, se osuu epärealistisesti juuri niihin aikaisempiin omiin työkavereihin, heihin, jotka tekevät korvaamatonta työtä palkalla, joka ei vastaa työn vastuullisuutta nykyiselläänkään. Ja heidät tämä laki lukitsee palkkakuoppaan.

Hallitus voi yrittää väittää toista, mutta jokainen ymmärtää, että kun valtakunnansovittelijalta viedään riippumattomuus ja vapaus esittää vientialoja korkeampia palkankorotuksia muille aloille, eivät palkkakuopan pohjalla olevat matalapalkkaiset naisvaltaiset alat kykene koskaan kuroma enää muita kiinni.

Hallitus myös sanoo, että tämä esitys on täysin välttämätön Suomen viennin kilpailukykyvyn turvaamiseksi, kuten tänäänkin olemme kuulleet. Mutta ei hallitus ole kyennyt millään tavoilla osoittamaan, miten tämä aidosti kilpailukykyä parantaa, miten opettajien ja hoitajien palkkakuoppaan lukitseminen Suomen kilpailukykyvyn nostaa.

Enkä malta olla mainitsematta, ettei suomalainen vientiteollisuus edes kykenisi pyörimään, jos päiväkodeissa olisivat laput luukuilla, jos kaupoista uupuisivat myyjät, jos oppilaita ei opettaisi kukaan, eli tulevaisuuden työvoimaa, tai jos ikääntyvistä ihmisistä eivät olisi ammattilaiset pitämässä huolta. On aivan turhaa asettaa vastakkain viennin ja näiden alojen ammattilaiset, kuten hallitus nyt tekee.

Hallitus, te sanotte, että ei tämän asian kirjaaminen lakiin muuta mitään. Ruotsissahan tämä ei ole laissa. Jos tämä ei muuta mitään, niin miksi tässä talossa käytetään aikaa säättämällä lakeja, mitkä eivät muuta mitään? Sen takia on ilmeistä, että kyllä tämä muuttaa: tämä lukitsee nämä alat palkkakuoppaan.

Arvoisa puhemies! Vihreät haluavat, että sukupuolten välistä palkkaeroa saadaan kurotua umpeen, ja siinä tämä esitys vie väärään suuntaan. Ja ei, vastaus ei voi olla se, että naiset vain voisivat kouluttautua paremmin palkatuille aloille.

Ensinnäkin, tuota argumenttia käyttävä paljastaa ajattelevansa, että on itse asiassa ihan ok, että lastensuojelutyöntekijät tai opettajat pysyvät palkkakuopassa. Tuota argumenttia käyttävä paljastaa ajattelevansa, että on ihan ok, jos näille aloille ei löydy jatkossa työntekijöitä, sillä mitenköhän kävisi, jos kaikki naiset vain päättäisivät kouluttautua paremmille aloille? Nämä alat kamppailevat nyt jo työvoimapulan keskellä, eivätkä hallituksen päätökset, kuten järjestöleikkaukset tai hyvinvointialueille asetetut kireät säästöaikataulut, auta asiaa. Ammattilaiset ajetaan koviin, kuormitus kasvaa, työturvallisuus heikkenee, ja viime kädessä ne vaikutukset näkyvät siinä, miten tämän maan palvelut pyörivät tai eivät pyöri.

Itsekin näillä aloilla työskennelleenä toivoisin, että pääsisimme jo vihdoinkin irti siitä kutsumusammattiajattelusta. On aivan selvää, ettei kovin moni ole näille aloille hakeutunut palkan takia, koska se palkka ei ole kovin hyvä. Mutta se ei tarkoita, etteikö näillä aloilla pitäisi palkkaa maksaa sillä tavoin, että se oikeasti vastaisi työn vaativuutta.

Kuunnellessani lähetekeskustelua aiheesta tässä salissa viime viikolla muistin yhden tilanteen elävästi, miten seisoin vanhainkodin hississä työntekijänä ja sisään asteli eräs herrasmies, joka kysyi, että onko teillä kuuma. Vastasimme kollegan kanssa, että kyllä on, ilmastointi on rikki. Siihen hän naurahti, että ”niinpä, olisi ehkä kannattanut istua koulunpenkillä, niin ei tarvitsisi olla täällä hikoilemassa”. 17-vuotiaana lukiolaisena mietin, että eikö tämä ihminen todella ymmärrä, että me hoidamme hänen äitiään, eikö hän todella ymmärrä, että vieressäni seisova kollega on käynyt korkeakoulut. Ja tämä keskustelu kaikuu korvissani, kun näitä debatteja tässä salissa kuuntelen.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Tämä lakiesitys osoittaa, että näitä aloja ei arvosteta. Niitä ei joko ymmärretä tai niitä ei arvosteta. Se kuvaa huonoa johtajuutta ja arviointikyvyn puutetta. Meillä ei ole varaa syventää näiden alojen työvoimapulaa.

Näillä perustein vihreä eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Niina Malmin tekemää epäluottamuslause-esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.47 Aino-Kaisa Pekonen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa historiallisen työntekijävihamielinen hallitus. Tämä hallitus on lyhyessä ajassa romuttanut työntekijöiden oikeuksia ja turvaverkkoja jo monella eri esityksellä, ja tämä tuntuu olevan vasta alkua. Jatkoa seuraa, kun irtisanomissuojaa heikennetään ja sairaussakko säädetään ja ehkä jotain vielä senkin jälkeen, kuka tietää. Hallitus ei ole tuonut tällä kaudella eduskunnalle yhtäkään esitystä, jolla parannettaisiin työntekijöiden asemaa, ja se on kamalaa. [Sheikki Laakso: Ei pidä paikkaansa!]

Tämä maa ja sen hyvinvointi on rakennettu yhdessä sopien. Vaikka olemme olleet asioista eri mieltä, me olemme voineet istua samaan pöytään, keskustella ja sopia. Pienelle kansalle on ollut eduksi se, että maata on rakennettu yhdessä sopien, ei riidellen ja repien, mutta te astuitte historian väärälle puolelle, kun rajoititte työntekijöiden perusoikeutta: oikeutta lakkoihin. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Meillä tuntuu olevan myös historiallisen naisvihamielinen hallitus. Ensin te lakkautitte aikuiskoulutustuen, ja nyt olette tuomitsemassa naisvaltaisten alojen työntekijät ikuiseen palkkakuoppaan.

Arvoisa puhemies! Minä olen lähihoitaja, ja minä olen vihainen siitä, millä tavalla te kohtelette minun entisiä työkavereitani. Teidän mielestänne hoitajat, poliisit, laitoshuoltajat, keittäjät ja monet muut tärkeää työtä tekevät ihmiset ovat vain kustannustaakka, ja heidät nähdään kansantalouden kokonaisedun vaarantajina. Hyvä hallitus, tiedätkö te, mistä se kansantalouden kokonaisuus syntyy? Se syntyy ihmisten hyvinvoinnista. Kun ihmiset ovat terveitä, osaavia ja hyvinvoinivia, se luo talouskasvua, mutta kun ihmiset ovat sairaita, epätoivoisia ja vailla tarvittavaa koulutusta, ei viennille ja talouskasvulle ole edellytyksiä. Olisiko nyt jo oikea aika nähdä nämä julkisen sektorin työntekijät kansantalouden kokonaisedun turvaajina?

Pääministeri Orpo yrittää uskotella, ettei hallituksen tavoite ole estää hoitajien tai opettajien palkankorotuksia, mutta sehän on koko tämän lain tavoite todellisuudessa. Kun vuonna 2022 historiallisesti sote- ja kasvatusalalle saatiin välttämätön palkkaohjelma, keksi hallitus nyt sitoa valtakunnansovittelijan kädet, jotta näin ei voisi enää jatkossa tapahtua. Ja mikä pahinta: Palkkakuoppamallilla kannustetaan työnantajia irrottautumaan palkkaohjelmasta jo ensi keväänä, jolloin hoitajille ja muille sote-ammattilaisille kertaalleen jo luvattut palkankorotukset jäisivät toteutumatta. Tuskin törkeämmin työntekijöitä voisi kohdella.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla palkkakuoppalain lähetekeskustelussa entinen työväenpuolue perussuomalaiset kysyi meiltä, emmekö välitä kilpailukyvyistä. Minä luulen, että suomalaiset työntekijät kyllä muistavat ja tietävät, mitä on luvassa, kun porvarihallitus puhuu kilpailukyvyistä. Kun Sipilän hallitus vei julkisen sektorin työntekijöiltä lomarahat ja pidensi kaikkien työaikaa palkatta, [Mikko Savolan välihuuto] perussuomalaiset olivat sil-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

loinkin innolla mukana kyykyttämässä duunareita. [Jani Mäkelän välihuuto] Nyt te väitätte, että tämä esitys ei muka heikennä kenenkään asemaa, ja samaan aikaan julistatte, että julkiselle sektorille ei pidä antaa liian suuria palkankorotuksia. Oletteko te edes itse selvillä, mikä on tämän esityksen tarkoitus ja mitä tällä esityksellä tehdään? [Sheikki Laakson välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallitus on puolensa valinnut, ja se on työnantajan puoli. Suomessa ei ole palkkoihin liittyvää kilpailukykyongelmaa, sillä täällä palkansaajien reaaliensiot ovat viime aikoina päinvastoin heikentyneet niin vientialoilla kuin muuallakin. Omistajat kahmivat ennätysmäisiä osinkoja, ja Orpon oikeistohallitus yrittää asettaa eri työntekijäryhmät vastakkain, ikään kuin hoitajat, koulunkäyntiavustajat tai myyjät jotenkin uhkaisivat teollisuustyöntekijän asemaa. Näin ei tietenkään ole — kaikki työntekijät kärsivät, kun sopimisen vapautteen puututaan lainsäädännöllä.

Pääministeri Petteri Orpo, suomalaiset ovat rehellistä kansaa. Siksi olisi ollut rehellistä kertoa ihmisille ennen eduskuntavaaleja, millaisia päätöksiä aiotte valtaan päästyänne tehdä. Tälle politiikalle ei ole kansalaisten mandaattia, koska kokoomus pimitti suunnitelmansa ihmisiltä. Tällainen politiikka vie toivon ja tulevaisuuden näkymät työntekijöiltä.

Vasemmistoliiton on aivan mahdotonta hyväksyä oikeistohallituksen niin sanottua viennimallia, jolla pyritään sementoimaan julkisen sektorin, palvelualojen ja ylipäätään [Puhemies koputtaa] naisvaltaisten alojen palkkakuoppa. [Eduskunnasta: Höpö höpö!] Siksi kannatamme edustaja Niina Malmin tekemää epäluottamusehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

14.53 **Anders Norrback r** (ryhmäpuheenvuoro): Tack, ärade talman! I Svenska folkpartiet har vi alltid förespråkat överenskommelser parter emellan framom statlig styrning. Samma linje har vi i arbetsmarknadsfrågor. De bästa resultaten nås genom att de som berörs sätter sig ner vid samma bord och förhandlar fram en lösning där bådas intressen beaktas samtidigt som det finns förståelse för hur överenskommelsen påverkar samhället på ett bredare plan. Varför sitter vi då här i dag och diskuterar lagstiftning som skulle styra processen? Jo, för att den finska arbetsmarknaden inte klarar av detta.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan täytyy ymmärtää, että työvoiman saatavuus on heikentynyt ja tapa tehdä työtä muuttunut. Ruotsalainen eduskuntaryhmä esitteli elokuussa ehdotuksensa kasvun vauhdittamiseksi. Niihin kuuluvat muun muassa se, että ulkomaisen työvoiman tarveharkinnasta luovuttaisiin ja että sekä yrittäjänä että palkansaajana toimiville tulisi yhdistelmävakuutus. Tulevana keväänä puoliväliriihen yhteydessä hallitus päättää kasvupaketista maamme hyvinvoinnin vahvistamiseksi pitkällä aikavälillä.

Ärade talman! För Svenska folkpartiet har jämställdhet och likabehandling alltid varit viktigt. Vi vill att alla, oberoende av kön, ska få den lön de har rätt till och att ingen ska förbises för att den råkar vara kvinna. Vi i SFP delar oron för ojämlikheten som finns även i dag på arbetsmarknaden och som vi måste tackla. Det är något som regeringen jobbar för bland annat genom likalönsprogrammet.

I dag behandlar vi ett lagförslag som slår fast principerna för hur medlaren ska agera i arbetsmarknadsfrågor. Det ändrar inte målsättningarna för jämställdhet och lika lön på ar-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

betsmarknaden. Löneavtalsmodellen minskar inte heller parternas ansvar för att främja jämställdhet, tvärtom. Ett systematiskt och målmedvetet arbete för jämställdhet i arbetslivet behövs nu och i fortsättningen. Den nya lagstiftningen kommer inte att stå i vägen.

Arvoisa puhemies! Ruotsissa työmarkkinat päivitettiin vastaavalla järjestelmällä vuonna 1997. Sitä seuraavina vuosikymmeninä miesten ja naisten väliset palkkaerot ovat pienentyneet. Oppositio on oikeassa siinä, että nämä luvut selittyvät osittain sillä, että erityisesti maahanmuuttajamiehet ovat Ruotsissa työllistyneet matalapalkka-aloille, mutta toinen tekijä on se, että Ruotsissa muun muassa julkisen sektorin palkoissa on enemmän liikkumavaraa. Ruotsissa on kyetty löytämään yhteisiä ratkaisuja ja kohdistamaan palkankorotukset niihin ammattiryhmiin, joiden koetaan jääneen jälkeen palkkakehityksessä tai joiden osalta työmarkkinoiden tilanne on sitä puoltanut. Tällaista solidaarisuutta suomalaisessa järjestelmässä ei perinteisesti ole ollut eikä palkankorotuksia ole laajoista neuvotteluista huolimatta kohdistettu erityisesti matalapalkka-aloille. Viimeisin osoitus tästä oli keväällä 2022.

Voidaan perustellusti kysyä, miksi Ruotsin ammattiliitot ovat päässeet sopuun naisvaltaisiin ja matalapalkkaisiin aloihin panostamisesta, kun taas ammattiliittoja lähellä oleva oppositio sanoo, että se ei ole mahdollista Suomessa.

Ärade talman! Det finns även skäl att korrigera vissa missuppfattningar som hörs i diskussionen i dag. Lagförslaget begränsar inte på något sätt arbetsmarknadsparternas möjlighet att avtala om lönerna. Lagförslagets fokus är på medling i arbetstvister. I dagsläget är det enbart en liten del av tvisterna som löses den vägen. En medlars uppgift är att försöka hitta en lösning med de verktyg som parterna för till bordet. Enbart i det fall att det verkar omöjligt för parterna, även med stöd av medlaren, att hitta en gemensam väg framåt kan medlaren komma med ett eget förslag. Förslaget beaktar en lönebildning som är hållbar med hänsyn till samhällsekonomin och arbetsmarknadens funktion. Linjen har i praktiken varit den samma i årtionden men nu blir den inskriven i lagen.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen kansanpuolueen periaate on se, että hyvinvointi on ensin luotava ennen kuin sitä voidaan jakaa. Meidän on yhteiskuntana kyettävä keskittymään siihen, miten luomme kasvua ja parannamme tuottavuutta ja kilpailukykyä. Toivomme myös, että oppositiopuolueet kertoisivat ehdotuksensa hyvinvoinnin vahvistamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.58 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa vahvistaa maamme kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä turvata julkisten palveluiden rahoituksen tulevaisuudessa.

Valitettavasti Suomen kilpailukyky on ollut jo pidempään heikko. Sen jälkeen, kun luovuin markasta 22 vuotta sitten, ei työkalupakissa ole ollut devalvaatiovälinettä, jota aiemmin käytettiin vientiteollisuuden kilpailukyyn parantamiseen. Devalvoinnit olivat eräänlainen tulonsiirto palkansaajilta ja muulta taloudelta vientiyrityksille.

Valitettavasti kyvyttömyys — tai haluttomuus — uudistaa työelämän rakenteita on heikentänyt talouskasvun edellytyksiä. Orpon hallitus on nyt ottanut hoidettavakseen sellaiset

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

työelämäuudistukset, joista työmarkkinaosapuolten kesken tai kolmikantaisissa neuvottelupöydissä olisi pitänyt päästä tuloksiin jo vuosia sitten.

Jo viime viikolla tässä salissa keskusteltiin hallituksen esityksestä sovittelujärjestelmän uudistamiseksi. Sen sijaan, että olisimme kuulleet opposition ehdotuksia keinoista Suomen kilpailukyvyn ja työllisyyden kohentamiseksi — tai edes huolta aiheesta — kuulimme pitkän liudan värikkäästi ilmaistuja perusteettomia pelotteluja, puhetta käsiraudoista ja sudenkuopista.

On totta, että työmarkkinamallista olisi hyvä sopia järjestöjen kesken. Hallitus vetosikin useita kertoja työmarkkinaosapuoliin, jotta ne olisivat neuvotellen päässeet sopimukseen. Herää kysymys: Eikö palkansaajajärjestöissä löytyisi sen vertaa keskinäistä solidaarisuutta, että ne voisivat yhteistuumin sopia työnantajaliittojen kanssa Ruotsin tapaan? Vai onko kyse periaatteellisesta valtakamppailusta tai kenties siitä, että palkkapolitiikka halutaan valjastaa kunta- ja aluevaalien kampanjoinnin kärkeen?

Arvoisa puhemies! Sovittelujärjestelmän uudistamisesityksen keskeinen sisältö kuuluu kiteytettynä näin: ”Sovittelijan on kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi meneteltävä sovittelutoiminnassa siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta.” Niin julkisella kuin myös yksityisellä sektorilla on palkkauksessa, totta kai, korjattavaa. Uudistus ei estä sopimasta korkeampia palkkoja esimerkiksi niille aloille tai alueille, joilla on pulaa työntekijöistä tai joilla palkat ovat jääneet jälkeen muista.

Suomessa keskeinen syy sukupuolten väliseen palkkaeroon on työmarkkinoiden voimakas ammatillinen segregatio. Sen helpottamiseksi tarvitaan koulutuspoliittisia toimia ja esimerkiksi työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmien laadun parantamista. Hallitus ohjelmansa mukaisesti selvittää toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää ammattialojen sukupuolten välistä eriytymistä.

Esitetyt sovittelumallin tarkoituksena ei ole estää ala- ja tehtäväkohtaisten erityispiirteiden huomiointia sovintoehdotuksessa. Palkantarkistuksia voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Tasa-arvon toteutumista voidaan edistää työehtosopimuksissa esimerkiksi perhevapaisiin liittyviä määräyksiä kehittämällä.

Arvoisa puhemies! Työmarkkinaosapuolten autonomiaan neuvottelutavoitteista tai niiden oikeuteen sopia palkkatasosta ja muista työehdoista ei hallituksen esityksellä puututa, eikä sopimusvapautta rajoiteta.

Kristillisdemokraatit haluavat muistuttaa, että niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla työskentelevien palkankorotusvara määrittyy lopulta sitä kautta, pärjääkö taloutemme kokonaisuutena, ja erityisesti, menestymmekö me maailmanmarkkinoilla korkean osaamisen vientituotteilla. Vain vahva kansantalous mahdollistaa paitsi myönteisen palkkakehityksen myös laajat julkiset hyvinvointipalvelut ja sosiaalietuudet.

KD:n eduskuntaryhmä antaa tukensa hallituksen työskentelylle työelämäuudistuksen toteuttamiseksi.

Bästa talman! Avslutningsvis vill jag poängtera att kristdemokraterna stöder arbetslivsreformerna som regeringen genomför för att vi ska få en förbättrad konkurrenskraft och ett bättre arbetsklimat i Finland.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.03 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Lakiesitys vientivetoisesta palkkamallista on täysin turhanpäiväinen. Ministeri Satonen on itsekin useaan otteeseen puolustellut lakiesitystä niin, että ei se oikeastaan muuttaisi mitään eikä vaikuttaisi suuremmin mihinkään. Kävin myös kymmenien asiantuntijoiden kanssa läpi tätä esitystä, eikä kukaan heistä osannut antaa järkevää perustetta, miksi tällainen laki ollaan säätämässä. Kysynkin: mihin tätä lakia oikein tarvitaan?

Oikeasti koko laki koskisi vain sitä, että valtakunnansovittelija ei voi esittää korkeampaa palkkaa kuin mitä vientiteollisuus saa. Tämä romuttaa koko valtakunnansovittelijan viiran. Ja puhutaanko palkankorotuksissa silloin prosenteista vai euroista? Entä mitä tapahtuu, kun vientiteollisuus joutuu supistamaan palkkojaan: lasketaanko tällöin muidenkin sektorien palkat alas samalle tasolle? Ministeri Satonen voisi ottaa vastauksessaan kantaa näihin kysymyksiin.

Vientivetoinen malli on ollut käytössä ja voimassa 1960-luvulta asti, ja se on toiminut paria poikkeusta lukuun ottamatta. Niitä poikkeuksia ovat olleet rakentamassa kokoomuslaiset tekijät, ensin pääministeri ja sitten työmarkkinajohtaja, ja nyt EK ja kokoomus haluavat estää nämä poikkeukset erityisellä lakiesityksellä. Tässä ei ole mitään järkeä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Tässä Suomen taloustilanteessa on täysin kohtuutonta verrata vientivetoisen palkkamallin toimivuutta Ruotsiin. Mallia Ruotsin taloudesta Suomen kannattaa kuitenkin ottaa, koska monet asiat ovat siellä paremmin. Ruotsissa on paljon enemmän vientiyrityksiä, vienti vetää, ja maan julkinen talous on kunnossa. Kyllä meillä niin työntekijöiden kuin työnantajienkin neuvottelijoiden on katsottava peiliin ja saatava neuvotteluissa itsenäisesti tuloksia aikaiseksi. Työmarkkinoiden osapuolilla on suuri vastuu, koska on sovittu, että sopimus työmarkkinoilla on näiden vastuulla.

Ruotsissa työntekijöillä on edustus yritysten hallituksissa, ja yhteispeli on paljon sujuvampaa kuin meillä, koska työntekijöillä on parempi ymmärrys siitä, miksi päätöksiä tehdään. Ruotsissa sosiaalidemokraatit ovat parempia kuin meillä. Siellä sosiaalidemokraatit laittoivat työmarkkinat kuntoon jo 20 vuotta sitten, ja katsokaa, mitä siellä tapahtuu: julkinen talous on kunnossa, ihmisillä on töitä, ja he tienaaavat paremmin, ja elintaso on paljon korkeampi kuin meillä.

Toimivat työmarkkinat ovat kaikkien, myös työntekijöiden etu. Tämäkin uudistus olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten ja hyvässä yhteisymmärryksessä.

Arvoisa puhemies! Vain kasvu pelastaa talouden. Kasvu ei tule toivomalla, kuten nyt tehdään. Vienti pitää saada vetämään. Kasvu syntyy vain tekojen ja päätösten kautta. Tarvitsemme perusteellisen veroremontin. Tarvitsemme pitkäjänteisiä rakenneuudistuksia.

Sote pitää saada kuntoon. Sote-menot kasvavat. Veronsa maksaneiden suomalaisten on saatava hoitoa ja hoivaa.

Turvallisuus on ykkösasia. Puolustukseen ja poliisiin pitää panostaa.

Työttömyysmenot kasvavat. Hallituksen yhdeksän miljardin euron tasapainotus jää täysin vajavaiseksi. Velkaa otetaan yhteensä vähintään 47 miljardia euroa, ja Suomen julkinen talous on vuosina 2026—27 samanlaisessa kriisissä kuin 1990, jos näin jatketaan.

Katsokaa Ruotsia vielä kerran: Siellä veroja laskettiin yhteensä kolme miljardia euroa ja kannustetaan ihmisiä tekemään enemmän töitä ja tienaamaan paremmin. Myös kotitalousvähennystä siellä korotettiin, ja syystä. Täällä sitä taas pienennettiin. Ja Ruotsin talous sen kun kasvaa.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kyllä meilläkin pitäisi kaikki energia laittaa talouden ja hyvinvoinnin kasvuun eikä tällaisiin turhiin lakiesityksiin. Siksi Liike Nyt on mukana välikysymyksessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan nyt ministeri Satoselle neljän minuutin vastauspuheenvuoron, ja edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Olkaa hyvä, ministeri Satonen.

15.08 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kommenteista. Aloitan ensin näistä edustajien Malm ja Rantanen viittauksista oikeuskanslerin lausuntoon. Te luitte niitä oikeuskanslerin perusteluita, mutta jätitte lukematta kaikkein tärkeimmän. Oikeuskanslerin johtopäätös on: ”Hallituksen esityksen antamiselle ei ole oikeudellisia esteitä.” [Välihuutoja vasemmalta] Hyvät ystävät, toistan: ”Hallituksen esityksen antamiselle ei ole oikeudellisia esteitä.”

Sitten nämä SDP:n esitykset sovittelijajärjestelmän kehittämisestä, joita olette ilmeisesti tänään tuoneet: Puhutaan sovittelijaresursseista, mahdollisesti yhteisistä taloustiedoista, ennakoitavuuden edistämisestä — ne ovat lähtökohtaisesti varmasti ihan varteenotettavia esityksiä, ja jos SAK ei olisi lähtenyt sieltä neuvottelupöydästä, niin voisi hyvinkin olla, että nämä esitykset olisivat edenneet. Oli hyvinkin, hyvinkin mahdollista, että sellaiseen olisi päädytty, jos asiasta olisi löydetty neuvotteluratkaisu.

Sitten nämä puheet ikuisesta palkkakuopasta tai muut palkkakuoppapuheet: Toteaisin tähän sen, että työmarkkinat ovat markkinat, ja se ”markkinat” tarkoittaa sitä, että niillä aloilla, myös julkisen sektorin sisällä, jossa on työvoimapulaa, myös palkat nousevat. Tästä on, kuten useasti olen täällä jo sanonut, esimerkkinä esimerkiksi se, että Helsingin kaupunki maksaa varhaiskasvatuksen työntekijöille selvästi TESiä korkeampia palkkoja, [Veronika Honkasalon välihuuto] koska muuten ei ole mahdollista työntekijöitä saada. Eli se toimii näin. Mutta olisi mielenkiintoista tietää, onko oppositio sitä mieltä, että julkisen sektorin kokonaisuudessaan pitäisi olla palkkajohtaja. Niinkö te uskotte, että Suomen kansantalous ja Suomen hyvinvointi pelastetaan? Olen siitä vahvasti eri mieltä. Mutta se on eri asia, että totta kai julkisen sektorin sisällä on tiettyjä aloja, joiden palkkakehitystä voidaan ja pitää vahvistaa.

Erityisesti keskustan suuntaan: Jos ymmärsin teidän puheenvuorostanne, niin te näette tämän asian tärkeäksi, kuten Esko Ahokin on nähnyt, mutta teidän mielestänne tämä on niin kuin väärällä tavalla tuotu. Eli kun Ruotsissa tämä on tuotu asetuksella [Keskustasta: Näin!] ja meillä tuodaan lailla, niin se teidän viestinne on se, että se on väärin sammutettu. Ja voisi kyllä sanoa niin, että kun tämä Industriavtalet on Ruotsissa tehty 90-luvun lopulla ja me ollaan nyt odotettu 25 vuotta, että sopimalla tämä asia ratkeaisi täällä Suomessa, niin odotetaanko me vielä se toiset 25 vuotta? Ja jos jotain asiaa on tarjottu sovittelulla ratkaistavaksi tämän hallituksen aikana, niin nimenomaan tätä. Tämä koko asia alkoi niin, että kutsuin Ruotsin valtakunnansovittelijan kertomaan, miten heillä tämä asia on ratkaistu ja mitä kaikkea siellä on tehty. Toivoin, että työmarkkinajärjestöt käynnistävät neuvottelut siitä, että tähän löydetään neuvotteluratkaisu myös Suomessa, ja kerroimme, että jos se neuvotteluratkaisu löytyy, niin hallitus luopuu tästä esityksestä. No, kuten tiedämme, ne neuvottelut käynnistyivät, mutta ne eivät olleet kuin pari kertaa, minkä jälkeen SAK lähti sieltä pöydästä pois. Ja se tarkoitti sitä, että se tie oli siltä puolen käyty, vaikka muut palkansaajajärjestöt, erityisesti julkisen sektorin liitot, olisivat vielä halunneet niitä neuvotte-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

luja jatkaa ja suoraan jopa pyysivät SAK:ta mukaan niihin neuvotteluihin. Kun sitä neuvottelutietä ei ole mahdollista nyt tehdä, niin meidän on nyt edettävä tämän lain mukaan, jotta me varmistetaan Suomen viennin kilpailukyky ja julkisen sektorin kantokyky.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

15.12 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinänsä arvokasta, että SDP:n puheenjohtaja Lindtman teki tänään jonkun avauksen siitä, miten Suomea pitäisi rakentaa, ehdottamalla valtakunnansovittelijan toiminnan kehittämistä. Lindtman kuitenkin tosiasiaa toisti jo voimassa olevia asioita. Menneisyyteen takertuminen ei ole työmarkkinoiden uudistamista. Osa Lindtmanin ehdotuksista onkin jälleen haikailua tupo-Suomen aikaan. Lindtmanin pysähtyneisyyden työmarkkinapolitiikka ei kuitenkaan valitettavasti vie Suomea eteenpäin eikä vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin.

Menneisyyteen takertumisen sijaan Orpon hallitus tekee nyt tarpeellisia työmarkkinauudistuksia — niitä, joita olisi pitänyt tehdä jo vuosikymmeniä sitten. On selvää, että mikäli uudistuksia ei nyt kellon lyödessä tehdä, on seuraavalla hallituskaudella tarve uudistaa vielä suurempi. Kaiken vastustamisen perusteella ei kuitenkaan vaikuta siltä, että nykyisellä oppositiolla olisi mitään todellisia keinoja tai kykyä tehdä tarvittavia uudistuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.14 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Katsotaanpa hetki menneisyyteen ja etenkin tähän nykytilaan.

Onko palkkakuoppa naisvaltaisilla aloilla kaventunut? Niin, aivan, ei ole kaventunut. Ainakaan nykyisellä mallilla palkkakuopat eivät ole kaventuneet, päinvastoin: ne ovat kuntasektorilla kasvaneet. Nämä palkkakuopat säilyvät, jos kaikki saavat aina yhtä korkeat korotukset. Siksi palkkakuoppien korjaaminen edellyttää ennen kaikkea ammattiyhdistysliikkeen sisäistä solidaarisuutta sille, että palkkakuoppa-aloille ollaan valmiita kohdistamaan suuremmat korotukset kuin muualle, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajille. [Johannes Koskisen välihuuto] Ammattiyhdistysliikkeellä on tässäkin asiassa ratkaisun avaimet käsissään, myös tämän lakimuutoksen jälkeen.

Arvoisa hallitus, eikö olekin niin, että tämä vientivetoinen palkkamalli on hyväksi ihan kaikille työntekijöille ja koko julkiselle taloudelle, toisin kuin täällä oppositio väittää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

15.15 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lupaen tuoda sotehenkilöstön äänen päätöksenteossa kuuluviin. Tämä ei ole minun sitaattini, eikä tämä ole tästä oppositiosta, vaan tämä on edustaja Partasen — joka piti juuri ryhmäpuheenvuoron — sitaatti vaalikoneesta: ”Todelliset ratkaisut löytyvät hoitajien työn arvostuksesta ja palkkauksesta sekä hyvästä, oikea-aikaisesta hoidosta.” Toinen sitaatti: ”Hoitajien palkkoja on nostettava.” [Vasemmalta: Ohhoh!] Tämäkään ei ole minun puheenvuoroni, vaikka voisi hyvin olla, eikä tämä sitaatti ole täältä opposition puolelta, vaan tämä on suora sitaatti edustaja Seppäsen vaalikoneesta. [Ben Zyskowicz: Oletteko eri mieltä? — Välihuutoja vasemmalta]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Tänään edustaja Partanen vaati työmarkkinoilta solidaarisuutta ja Seppänen kertoi, että meillä ei ole varaa toistuviin ylisuuriin palkankorotuksiin ja ay-liikkeellä on avaimet kässissään. Kuinka lupaukset ja tämän päivän puheet [Puhemies koputtaa] pitävät paikkansa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.16 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Arvoisa pääministeri Orpo! Olen jutellut muutaman hoitajan ja opettajan kanssa tästä tilanteesta, missä Suomi tällä hetkellä on. He uskoivat kokoomuksen vaalilupauksiin. Kokoomus lupasi puolitoista vuotta sitten vaaleissa, että koulutuksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollosta ei leikata ja Suomen talous laitetaan kuntoon.

Missä tilanteessa nyt ollaan? Rajut leikkaukset sekä soteen että koulutussektorille, kiristetään veroja. Olette ottamassa, pääministeri Orpo, yli 50 miljardia uutta velkaa tällä kaudella. Velkaantuminen ei pysähdy, ja nyt te ajatte lisäksi nämä julkisen sektorin osaajat — hoitajat ja opettajat — vielä palkkakuoppaankin.

Tällä hetkellä, pääministeri, Suomessa on käynnissä ennätyksellinen potku- ja konkurssiaalto. Suomen talouden kaikki mittarit menevät pakkaselle, media puhuu kylmästä talouden talvesta. Haluaisin, pääministeri, että te sanoisitte jonkun sanan tähän keskusteluun ja kertoisitte, mitä te sanotte näille hoitajille ja opettajille ja miten me saamme nuoria, lahjakkaita ihmisiä töihin meidän kouluihimme ja sote-asetuille tulevaisuudessa, kun te teette tällaista työelämäpolitiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.17 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri totesi tässä juuri äsken, että ”työmarkkinat ovat markkinat, ja se ’markkinat’ tarkoittaa sitä, että niillä aloilla, myös julkisen sektorin sisällä, jossa on työvoimapulaa, myös palkat nousevat”. Perustelite tällä tätä palkkakuoppalakia. Onko siis niin, että jatkossa varhaiskasvatuksen opettajat ajavat niillä Tesloilla ja nostavat vähän korkeampaa liksaa? Entä lähihoitajat siellä hyvinvointialueilla, joita valtio rahoittaa tälläkin hetkellä niin, ettei siellä ole kyllä varaa juuri palkankorotuksiin? Miten lastensuojelutyöntekijöillä? Tuleeko tämä markkina siis todella jatkossa toimimaan niin, että niillä työvoimapula-aloilla se näkyy palkassa? Tähän toivoisin vastauksen.

Toinen kysymys liittyy tähän työvoimapulaan. Kertoisitteko, millä keinoin tämä hallitus siis turvaa ammattilaisia sosiaali- ja terveysaloille, kasvatus- ja opetusaloille? Miten te arvioitte omaa toimintaanne hallituksena? Oletteko te lisänneet niitä tekijöitä, jotka auttavat ihmisiä ja ammattilaisia jaksamaan niillä aloilla, vai vaikeuttaneet niitä lukuisilla päätöksillä, joita hallitus on tehnyt? Kuulisin mielelläni. Te olette varmasti tehneet analyysin, kun tämä on yksi taloutemme suurimmista haasteista, mistä työvoimaa näille aloille saadaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä te olette oikea epätoivon hallitus. Te olette tuoneet todella tänne eduskuntaan lukuisia esityksiä, joilla on heikennetty työntekijöiden asemaa. Te olette tuoneet tänne lukuisia esityksiä,

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

joilla heikennetään ylipäänsä työntekijöiden pärjäämistä työelämässä — esimerkiksi hoitajamitoituksen heikennys, esimerkiksi sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimuksen heikennys. Minä haluan kysyä teiltä: tällä tavallako te osoitate arvostusta näitä työntekijöitä kohtaan, jotka te nyt olette todella tuomitsemassa tällä esityksellä ikuiseen palkkakuoppaan? Älkääkä sanoko, ettei se pidä paikkaansa, kun näin asiantuntijat ovat todenneet. Näin tässä tulee käymään.

Minä haluan kysyä teiltä, arvoisa hallitus: miten te luotte toivoa näille työntekijöille, ja — kuten tässä edelläkin kysyttiin — miten te ratkaisette tämän vetovoimatekijän julkisella sektorilla, jossa tällä hetkellä on jo erittäin kova pula työntekijöistä niin sosiaalihuollon puolella, vanhustenhuollon puolella kuin terveydenhuollon puolella? Minä olen todella huolissani.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

15.20 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! När det kommer förslag kring arbetslivsreformer till salen så hör vi ”nej, nej, nej” — lite ”ja” ibland eller ”kanske” från vissa partier från oppositionen. Men jag har ännu inte under min tid som jag har suttit här och lyssnat hört hur man skulle lösa det.

Arvoisa puhemies! Kun minä olin nuori — minä olen ollut sitäkin — niin silloin oli sellainen näkemys, että vasemmisto oli muutoshalukas, he halusivat eteenpäin, ja porvarit olivat sellaisia, jotka ehkä pikkasen jarruttivat tätä kehitystä. Tässä maailmassa tänään näyttää olevan täysin päinvastoin.

Välikysymyksen tarkoitushan on kaataa hallitus, ja nyt kun halutaan sitä, niin minun mielestäni olisikin ihan reilua kansalle kertoa — ei ainoastaan haukkua vaan kertoa — mikä on teidän muutosesitys: millä tavalla muuttaisitte työvoimia, että saataisiin tasa-arvo paremmaksi, että saataisiin työmarkkinat toimimaan paljon paremmin? Minä en ole nähnyt sellaista esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.21 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kollega Norrback totesi, välikysymyksen allekirjoittajien tavoitteena on kaataa hallitus, kun taas hallituksen tavoitteena on parantaa Suomen kilpailukykyä ja saada meidän valtiontalouttamme sopeutettua yhdeksällä miljardilla — 9 000 miljoonalla. Se vaatii aikamoisia harjoituksia. Minä toivoisin joskus, että me myöskin kuulisimme opposition puolelta ratkaisuja näihin isoihin haasteisiin eikä pelkästään niin, että te luotte nyt Suomen kansalle ja äänestäjille kuvan, että tämä on ilkeämielinen hallitus, joka ei halua tehdä yhtään mitään muuta kuin pahoja, ilkeitä päätöksiä, kun tosiasia on se, että tämä hallitus yrittää aidosti ja oikeasti pelastaa Suomen, jotta myöskin seuraavalla sukupolvella olisi toivoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.22 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tässä salissa on monta kertaa tänään sanottu, että tämä palkkamalli pelastaa viennin. Minä en ymmärrä, mitä tällä lakiesityksellä on tekemistä edes viennin palkkamallin kanssa — se-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

hän neuvotellaan ihan erikseen. Ei se liity mitenkään tähän lakiesitykseen. Se, mikä liittyy tähän lakiesitykseen, on se, että tällä tavalla sidotaan valtakunnansovittelijan kädet. Mitä tapahtuu, jos kaksi työntekijää ja työnantaja neuvottelevat keskenään ja he haluavat suuremman palkankorotuksen kuin vientimallissa? Eiväthän he silloin mene valtakunnansovittelijan luo, vaan he jatkavat sitä riitelyään keskenään, [Ben Zyskowicz: He sopivat!] ja mitä siitä voi tulla? — He sopivat, sanoo Zyskowicz. Kiitos, se on hyvä neuvo, mutta näin ei tule tapahtumaan, koska valtakunnansovittelija ei pysty enää puuttumaan tähän, ja tästä tulee ongelma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.23 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ministeri Satoselle, että ottakaa vaan ne SDP:n ehdotukset. Kehitetään sitä sovittelutointa asiallisella tavalla.

Muutamia vuosikymmeniä työehtosopimustoimintaa Suomessa seuranneena olen seurannut myös matala- ja naispalkkaisten alojen palkkaneuvotteluja. Niissä aina on ollut ongelmana se, että ne eivät pysty itsellisesti hakemaan vientialoja korkeampia palkkaratkaisuja. Aina on tarvittu painostustoimia ja sovittelijalle menoa. Kun sovittelijalle nyt tässäkin tapauksessa jouduttaisiin menemään, niin sovittelijan kädet on sidottu siihen ylärajaan nyt tällä esityksellä, mikä tässä on. Tieto siitä, että kun on tällainen puolueellinen sovittelu ja puutteellinen sovittelu, johtaa lakkoihin kyseisellä alalla.

Toinen asia, joka tässä on myös: Tästä tulee kustannusraami. Esimerkiksi, jos on kolmen prosentin kustannusraami, niin se tarkoittaa 2 000 henkilön palkassa noin kuuttakymppiä kuussa, 3 500:lla 105:tä euroa kuussa. Nämä ovat niitä todellisuuksia, joiden kanssa tässä nyt eletään. — Tätäkö te, ministeri Satonen, haluatte?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

15.24 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Satonen kertoi niin, että tässä on kovasti yritetty tätä sopimista, että se sillä tavalla syntyisi. Piti ihan tarkistaa tuolta hallitusohjelmasta, miten tämä oikein olikaan. Siellä lukee, että säädetään laki, jolla tämä asetetaan. Ei siellä puhuta mistään sopimisesta, [Ben Zyskowicz: Miten se käytännössä tapahtuu?] ja näinhän te olette toimineet.

Vaikka vientialojen noteeraaminen on hyvin tärkeätä, niin ongelmahan tässä on se, että te olette kyllä omalla toiminnallanne tulehduttaneet ilmapiirin sellaiseksi, että sopiminen on aika lailla vaikeaa. Nyt syntyy jäykkä malli, joka ei ole reilu hoitajille, ei ole reilu opettajille, ei päiväkotien työntekijöille — naisvaltaisia aloja — mutta kyllä se koskee aika lailla muitakin: sotilaita, poliiseja, vaikka raksan duunareita. Te lietsotte toiminnalle lisää epävarmuutta juuri tärkeiden työehtoneuvottelujen alla.

Minusta tämä teidän toimintatapanne ei ole viisas eikä reilu. Vetäkää tämä lakinne pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

15.25 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhutte tästä vientivetoisesta mallista niin, että vienti pyörittää Suomea, ja tästä varmasti olemme yhtä mieltä. Mutta kuka hoitaa bussikuskin lapset, kuka opettaa nosturikuskin nuorta, kuka hoitaa

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

mummon reuman, kuka hoitaa raksan hampaat? Kyllä, juuri näitä ihmisiä te olette nyt sementoimassa sinne palkkamonttuun. Jos nosturikuski saa kahden prosenttiin korotuksen TES-kierroksella, oletteko te valmiit antamaan hoitajalle kolme prosenttia mutta pakotatte sitten opettajan tyytymään yhteen prosenttiin — koska te nyt sekaannutte työmarkkinoihin lailla, koska tätä konkreettisesti, käytännössä, aikuisten oikeasti, tämä malli tarkoittaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

15.26 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen hyvin huolissani niistä perheistä, joita te ajatte teidän politiikallanne vararikkoon. Poliisi- ja sairaanhoitajavanhemmat voivat ihan suosiolla lykätä sitä ikkunaremonttia teidän politiikkanne seurauksena, puhumattakaan itsekseen asuvista lastentarhanopettajista, lähihoitajista ja myyjistä, joita tämä palkkakuoppalaki koskee.

Suomen tilanne on tällä hetkellä äärimmäisen vaikea. Te haluatte lisätä työllisyyttä 100 000:lla, mutta te olette 40 000 jäljessä siitä, mitä teille jätettiin työllisiä. Suomessa lisääntyvät tällä hetkellä velka, kokonaisveroaste ja työttömyys. Työelämäasioissa ensimmäisen vuoden te höpistitte pohjoismaiseen malliin menemisestä. Siinä te unohditte, että yksi tärkeimpiä asioita siinä pohjoismaisessa mallissa on uudelleen ja jälleen kouluttautuminen. No, te leikkasitte aikuiskoulutustuen, ja nyt te leikkaatte ammattikoulusta.

No, nyt te olette sitten siirtyneet tässä palkkakuoppalaissa puhumaan tämmöisestä Ruotsin mallista, mutta nyt te jälleen unohdatte yhden asian, nimittäin sen, että Ruotsissa tätä ei ole tehty lailla. Tämä on erikoista, siellä nimittäin tämä asia perustuu luottamukseen ja sopimiseen. Te siis noukitte rusinoita pullasta, mutta se ei kyllä vie [Puhemies koputtaa] Suomea eteenpäin. Arvoisa hallitus, meillä palkanmuodostus toimii jo nyt, joten minkä takia te haluatte sorkkia [Puhemies koputtaa] toimivaa systeemiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.28 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Juuri niin kuin edustaja Oinas-Panuma edellä muistutti, hallitus on jälleen kerran tänäänkin viittannut Ruotsin malliin ja me olemme täältä oppositiosta muistuttaneet vastavuoroisesti, että Ruotsissa on päästy ratkaisuun sopimalla, ei lainsäädännöllä pakottamalla. No, siihen te tietysti aina vastaatte sieltä hallituksen aitiosta, että ”no, kun Suomessa ei ole saatu sovittua”. [Oikealta: Se on totta!]

Sen takia haluan kysyä erityisesti teiltä, ministeri Satonen, onkohan hallituksen omassa toiminnassa jokin saattanut vaikuttaa siihen, että sopimisessa ei ole tässä kysymyksessä edetty. Olisiko hallitus ehkä voinut jollakin toisella tavalla toimimalla edesauttaa sovun syntymistä? Mutta ehkä vielä olennaisempana asiana haluan kysyä: Näettekö te hallituksessa, että Suomessa sopimisen aika on nyt jätetty taaksepäin ja tästä eteenpäin työmarkkinoiden asioita ratkaistaan poliitikkojen käsiohjauksella ja lainsäädännöllä sopimisen sijaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

15.29 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen, ei se, että oikeuskansleri toteaa, että laille ei ole oikeudellisia esteitä, tarkoita sitä, etteikö se

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

vaarantaisi sovittelijan riippumattomuutta ja tasapuolisuutta. Ja ratkaisu ei ole vaurioittaa sovittelutoimintaa vaan vahvistaa sitä, ja siitä olemme tehneet esityksen.

Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja te kaikki olitte, niin kuin näistä ryhmäpuheistakin kuuli, hoitajien ja opettajien puolella. Puhuitte kauniisti palkkatasa-arvosta. Mutta nyt aiotte kaivaa heille ikuisen palkkakuopan. Ja sitten sanotte, että tässä tarvitaan palkansaajien välistä solidaarisuutta. Mutta jätätte kertomatta sen, että tässä teidän mallissanne alistatte naisvaltaiset alat kattoon, ja mikäli siellä joillekin ryhmille halutaan tarjota isommat korotukset, niin jätätte kertomatta, että se on toiselta pois. Sanotte, että hoitajille voidaan jatkossakin — mutta se on sitten varhaiskasvattajilta tai opettajilta pois. Miksi ette sano tätä suoraan, että tässä teidän mallissanne toisen [Puhemies koputtaa] palkkatasa-arvon eteenpäinvienti on toisen palkkatasa-arvon takatalvi? Se olisi rehellistä. [Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.30 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Suomalaisten reaaliansiot, ostovoima, ovat kahdessa vuodessa pudonneet historiallisen rajusti. Yhtä tuntuva pudotus oli 70-luvulla. Esimerkiksi sote- ja kunta-alan palkkaohjelma ei ole pystynyt vastaamaan hintojen nousuun. Myös teollisuudessa ostovoima on pudonnut. Paineet oikeutetuille korotuksille siis kasvavat, ja näitä palkkapaineita hallitus nyt hillitsee heikentämällä työntekijöiden neuvotteluasemaa.

Viikunanlehtenä kansantalouden kokonaisuus hallitus puuttuu sopimisen vapauteen. Sopiminen ei ole vapaata, jos sovittelijaa ohjataan lailla toimimaan toisen osapuolen eli työnantajan eduksi. Kansantalouden ja suomalaisen yhteiskunnan etu ei ole se, että naisvaltaiset alat jäävät syvenevään palkkakuoppaan, eikä se, että kokonaiskysyntää heikennetään palkkoja polkemalla, ei myöskään se, että investoimisen sijaan yhtiöitä tyhjennetään nyt rahasta omistajien voitoksi. Hallituksen palkkakuoppalailla tämä meno jatkuu. Yritätte turvata EK:n toimeksiannosta isojen yhtiöiden voitot taantumassakin. Siitä tässä hallituksen politiikassa on kyse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.31 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä palkansaajista, duunareista, niistä maamme ammattilaisista, jotka tätä maata kannattelevat työllään, tuntuu taatusti siltä, että heitä hakataan sumeilematta. Voisin kuvailla, että tämä hakkaaminen tarkoittaa sitä, että suora isku duunarin kasvoihin oli jo aiemmin toteutunut lakko-oikeuden rajaaminen. Aikuiskoulutustuen lakkautus on suorastaan kampaaminen työntekijälle, joka haluaisi parantaa työmarkkina-arvoaan. Pidemmän työuran edistämisenä sekä työttömän työllistäjänä tiedetyn vuorotteluvapaan poisto oli palkansaajille oikea koukku vatsaan. Nyt tänään välikysymyksen aihe eli palkkakuoppalaki on suorastaan jo maassa makaavan palkansaajan potkimista. Tätä koko episodina joutuu seuraamaan valtakunnansovittelija sivusta kahleet ranteissa.

Arvoisa työministeri! Nyt on viimeinen hetki perua tämä hulluus. Nyt on aika perua tämä lakiesitys palkkakuoppalaista. Tähän on tultava muutos. SDP:llä on tähän vaihtoehto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

15.32 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio voi lähettää vaikka kuinka monta kymmentä tiedotetta sisältäen pelottelu- ja väkivaltaretoriikkaansa, mutta se ei muuta sitä, mistä tässä hallituksen esityksessä on kysymys. Siinä on kysymys sovittelujärjestelmästä, jossa turvataan kansantalouden kokonaisuus, [Aino-Kaisa Pekonen: Mikä se on?] työmarkkinoiden toimivuus, [Aino-Kaisa Pekonen: Kuka sen määrittelee?] ja kun te vastustatte tätä esitystä, vastustatteko te siis kansantalouden kokonaisedun ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamista? Siitä tässä esityksessä on kysymys.

Jos puhutaan palkanmuodostuksesta tai jos puhutaan siitä, että on aloja, joiden palkkoja olisi tarpeen tarkistaa ylöspäin julkisella sektorilla, niin mitä se edellyttää? Se edellyttää vahvempaa julkista sektoria, se edellyttää sitä, että julkisella sektorilla on palkanmaksukykyä. Ja mistä me varmistamme palkanmaksukyvyn?

Me olemme erittäin vientivetoinen maa, ja nämä ovat taustoja [Puhemies koputtaa] tälle esitykselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.34 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Palkkakuoppalaki — mutta surulliseksi vetää se, että unohdettu kansa on taas unohdettu vaalien jälkeen. Nämä EK:n esitykset kuitataan sellaisenaan. Perussuomalaiset, te olette mainostaneet, että te olette Suomen suurin työväenpuolue, ja kuinkas sitten kävikään?

Puhemies! Tästä Ruotsin mallista: Ruotsissa hallitus ei lähtenyt lailla sotkeentumaan palkkaneuvotteluihin, vaan siellä nimenomaan työmarkkinajärjestöt itse sopivat tavasta, jolla vientialat huomioidaan. Ja kyllä, Suomessa on ollut tapana jo Kekkosen ajoista lähtien sopia, mutta nyt, kunnioitettu puhemies, Orpon hallitus toimii väärällä tavalla. Tällainen repivä laki tuodaan eduskuntaan juuri, kun palkkaneuvottelut ovat käynnissä. Voitteko vetää tämän lain pois eduskunnasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

15.35 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mukaan ostovoima palkansaajilla laskee, mutta Veronmaksajain Keskusliiton mukaan se nousee. Kumpaan me uskoisimme?

Tämä keskustelu vientimallista on merkillistä seurattavaa. Julkinen sektorimme käy koko ajan velkarahalla ja alijäämällä. Kenen mielestä julkisen sektorin pitäisi saada jatkuvasti suurempia palkankorotuksia kuin vientiteollisuuden? [Välihuutoja vasemmalta] Ja jos te haluatte niitä palkankorotuksia, mistä te rahoitate ne palkankorotukset?

Toisena asiana hieman ihmettelen näitä puheita palkkauksen epätasa-arvosta, Suomessa kun laissa on sukupuoli määritetty kielletyksi syrjintäperusteeksi. Eli jos te pystytte esittämään sellaisen työpaikan, jossa samasta työstä maksetaan eri palkka sukupuolen perusteella, niin tähän olette samalla osoittaneet rikollisen. Ottakaa poliisiin yhteyttä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.36 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tällä hallituksella on jatkuva tarve käydä palkansaajien kimppuun. Täällä on rajoitettu lakko-oikeut-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

ta, täällä on työttömyysturvaa leikattu, tulossa on sairaussakkoa, potkulakia, mutta mitä me näemme tänään — mitä me näemme tänään? Me näemme, että hallitus palaa menneisyyteen palkkatasa-arvossa. Hallitus on kehdannut tuoda tänne palkkakuoppalain, jolla nimenomaan naisvaltaiset alat viedään palkkakuoppaan. Sanottepa te, ministeri, ihan mitä vain, kyllä se näin on.

Arvoisa hallitus, te sanotte opettajille, että ”te tullette jatkossakin olemaan palkkakuopassa”. [Timo Heinonen: Ei!] Te sanotte hoitajille, että ”te tullette jatkossakin olemaan palkkakuopassa”, ja tämä on kyllä iso virhe, [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] nimittäin kyllä me tarvitsemme näitä arvokasta työtä, esimerkiksi hoivatyötä, tekeviä ammattilaisia jatkossakin. Ja mitä luulette näillä toimillanne tekevänne alan arvostukselle? Minä toivon, hallitus, että te voisitte vetää tämän palkkakuoppalain pois ja sillä tavalla osoittaa hieman kunnioitusta tänne hoiva-aloille ja opettajille ja kaikille naisvaltaisille aloille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.37 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen, te totesitte, että kyllä niillä julkisilla aloilla, joilla on työvoimapula, palkat nousevat muita nopeammin, mutta kun nyt taitaa olla niin, että tällä väestörakenteella ja tällä romahtaneella syntyvyydellä meillä tulee olemaan tulevaisuudessa kaikilla näillä keskeisillä julkisen alan sektoreilla työvoimapula. Ja sen takia minusta tämä peruste ei toimi.

Te myös tuossa omassa puheenvuorossanne totesitte, että julkisen talouden kestävyys ja kansantalouden kokonaisuus turvataan tällä lakiesityksellä. Ajatelkaa, jos näin helpolla olisi turvattu julkisen talouden kestävyys, tällä lakiesityksellä. Eihän me kukaan uskota, että tämä turvaa sen, ei kukaan. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei kukaan ole väittänyt!] — Ministeri puheessaan kertoi näin, siteerasin hänen puhettaan suoraan.

Ja minä oikeastaan en näe nyt hirveän dramaattisena tätä, mutta näyttää, että ne, joiden puheenvuoroissa täällä pyritään leimaamaan niitä, jotka kritisoiivat tätä, näkevät jotenkin dramaattisena tämän lain. Päinvastoin pelkään sitä, että kun tämä tulee, niin nyt lakot pitkittyvät, kun ei mennäkään valtakunnansovittelijan puheille ja siellä ratkota näitä kiistoja, vaan tulee pitkiä lakkoja, tulee pitkiä työtaisteluja näillä aloilla. Sekö on yhteiskunnan kokonaisuus? Ei ole. Minusta pitäisi kannustaa sopimaan ja vähemmän lakkoja yhteiskuntaan, [Puhemies koputtaa] ja sen takia tämä ei taida olla ihan viisasta politiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.38 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa näyttää unohtuvan, että meillä on Suomessa jo nyt vakava pula työntekijöistä julkisella sektorilla. Meiltä puuttuu valtava määrä muun muassa lähihoitajia, varhaiskasvatuksen opettajia sekä sosiaalityön asiantuntijoita. Tilannetta ei helpota se, että suuri joukko julkisen sektorin työntekijöitä on eläköitymässä lähivuosina. Tämän ongelman ratkaisemisen toivoisi olevan korkealla hallituksen työlistalla. Nyt tilanne on kuitenkin se, että esimerkiksi sote-alojen koulutuspaikkoja ei aina edes saada täytettyä ja aivan liian moni alalle valmistuvista ja siellä työskentelevistä päätyy vaihtamaan alaa. Tämä on ymmärrettävää, kun työn kuormittavuus ja vastuu eivät heijastu työstä saatavaan korvaukseen.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Tämäkö on, hyvä hallitus, teidän vastauksenne tähän ongelmaan, palkkamalli, joka vaarantaa työvoiman saatavuuden naisvaltaisille sote- ja sivistysaloille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

15.39 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri useaan otteeseen totesi, että oikeuskansleri katsoi, että oikeudellista estettä esityksen antamiselle ei ole. No, oikeudellista estettä ei ole kelvottoman esityksen antamiselle.

Yksi puoli, joka keskustelussa ei ole ollut esillä, on, että tähän on lakiteknisesti susilammasten vaatteissa. Itse lakiteksti, jossa puhutaan kansantalouden kokonaisedusta, palkanmuodostuksesta ja työmarkkinoiden toimivuudesta, vaikuttaa vaarattomalta. Mutta sitten lakiesityksen perusteluihin on kirjoitettu ne kahleet, että sidotaan valtakunnansovittelijan ja vielä sovittelulautakunnan kädet, kun lautakunta on tarkoitettu äärimmäisiin tilanteisiin, joissa valtakunnansovittelijankaan keinot eivät riitä ja haetaan laajempaa pohjaa arvioida tilannetta työriitaosapuolten kanssa. Tässä suhteessa se on kelvoton yritys ja todella susi sekä lakiteknisesti että sisällöltään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.41 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin apulaispormestari Paavo Arhinmäki joutui jo korjaamaan julkisesti ministeri Satosta, mutta ministeri Satonen ei anna faktojen häiritä puheitaan, kun hän toistuvasti oikeuttaa tätä palkkakuoppamallia vetoamalla Helsingin kaupungin palkkaohjelmaan. Helsingin palkkaohjelma on ollut kovan monivuotisen kamppailun tulos, mutta se ei auta muiden kaupunkien ja valtion työntekijöitä.

Kysyisin ministeri Satoselta: minkälaisia palkkaohjelmia olette kotikaupungissanne Sastamalassa tehneet, jos kerran palkkaohjelmat kaikkialla Suomessa ovat vaihtoehto? No, minäpä kerron. Sopeutuksen kohteena olevat työntekijät saivat kertaluontoisen satasen, pomot palkankorotuksen. Tämäkö on, ministeri Satonen, se malli koko Suomelle, jota ajatte?

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan nyt vastauspuheenvuorot ministeri Satoselle ja pääministeri Orpolle, neljä minuuttia kummallekin. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä, ja sen jälkeen jatkamme debattia.

15.42 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kiertää jo sen verran kehää, että en ehkä tarvitse tätä koko neljää minuuttiakaan, [Hälinää] mutta ehkä kuitenkin aloitan tästä edustaja Tynkkynen puheenvuorosta, koska se oli mielestäni sillä tavalla ihan olennainen, kun siinä kysyttiin, olisiko toisin toimimalla voinut olla parempi pohja tälle sovittelukselle ja löytää neuvottelemalla näitä ratkaisuita.

No, katsotaanpa nyt, edustaja Tynkkynen, vähän, mitä Suomessa on tapahtunut. Kun täällä moni on viitannut, erityisesti vasemmiston edustajat, työrauhamalliin, niin sitä työrauhalakia on viimeksi muutettu 1946 merkittävästi. Paikallisesta sopimisesta väännettiin kymmeniä vuosia, ennen kuin nyt tuli tämä esitys tänne eduskuntaan. Ruotsissa tämä Industriavtalet on tehty 1990-luvun lopulla, muistaakseni 1997. Tässä välissä on, edustaja Tynkkynen, ollut aika monta hallitusta, joiden aikana olisi voitu näistä asioista sopia. Ja

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

minä olen ihan varma, että kaikki hallitukset, niin nykyinen kuin varmaan aikaisemmatkin, hyvin mielellään täältä esittäisivät eduskunnalle sellaisia työmarkkinauudistuksia, jotka on yhteisesti työmarkkinapöydässä sovittu. Mutta siinäpä se asia juuri onkin, kun niitä Suomessa ei ole kyetty sopimaan. Eikä ole kyetty sopimaan myöskään tästä palkkamalliasiasta, ja sen takia tämä hallitus ei voi siinä tilanteessa enää, kun ensi vuoden budjetista 15 prosenttia rahoitetaan uudella velalla ja meidän julkisen sektorin asema ja meidän hyvinvointiyhteiskunnan jatko on aidosti uhattuna, katsoa vierestä ja antaa sellaista viestiä, että sopikaa nyt, olkaa hyvä, vaan meidän on tartuttava niihin tehtäviin ja kannettava se vastuu, joka meillä on, jotta näitä asioita viedään eteenpäin. Toki kolmikantaa kuunnellaan, mutta me ei voida enää jättää näitä tekemättä. Nämä asiat on jo niin monta kertaa jätetty tekemättä, ja nyt ollaan siinä tilanteessa, että nämä on vietävä eteenpäin.

Sitten täällä edustaja Yrttiaho totesi omassa puheenvuorossaan, jos oikein ymmärsin, että valtakunnansovittelija toimii tässä nyt työnantajan puolella — jos ymmärsin oikein. Tässä on ehkä hyvä ymmärtää se asia, että valtakunnansovittelijahan puolustaa viennin päänavausta, ja sen viennin päänavausta eivät ole määritelleet työnantajat vaan työnantajat ja työntekijät yhdessä. Eli se on se pohja, ja sitä valtakunnansovittelija puolustaa, ja kuten on täällä todettu, on puolustanut jo 60-luvulta asti. Mutta edelleenkin en ole saanut vastausta siihen kysymykseen, onko opposition mielestä niin, että julkinen sektori voi kokonaisuudessaan olla palkkajohtaja ja sillä tavallako tätä Suomen taloutta olisi tarkoitus hoitaa. [Välihuutoja vasemmalta] Tähän kuulisin mielelläni vastauksen. [Antti Kaikkosen välihuuto]

Eli kuten sanoin, tämä asia lienee jo aika monelta kantilta katsottu. Edelleen toistan sen, että jos syntyy sellainen tilanne, että kyetään löytämään neuvottelemalla ratkaisu, niin tämä lakiesitys, tullessaan myös laiksi, ei millään tavalla estä sitä, etteikö sitä neuvotteluratkaisua voisi valtakunnansovittelija sen jälkeen huomioida, kun se neuvotteluratkaisu on tehty. Eli ovi on edelleen auki näille neuvotteluille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

15.46 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! ”Palkkakuoppalaki”: [Vasemmalta: Kyllä!] Jos hallitus ei tekisi politiikkaa, jolla julkista sektoria laitetaan kuntoon ja taloutta kasvuun, saataisiin se viime kaudella erityisesti kiihtynyt velkaantuminen pysähtymään, sitä jarrutettua, niin julkisen sektorin työntekijöillä olisi edessä palkkakuoppa. SDP:n ja vasemmisto-opposition politiikalla palkkakuoppa olisi väistämätön. Ainoastaan terve julkinen sektori, terve talous ja kilpailukykyinen yksityinen sektori pystyvät huolehtimaan julkisen sektorin palkanmaksukyvyistä ja palkankorotusmahdollisuuksista. Epäterve talous ei siihen pysty. Suomen talous on erittäin suurissa vaikeuksissa monista, monista syistä, ja siksi nyt on välttämätöntä tehdä niitä uudistuksia, joita hallitus on tekemässä.

Julkisen sektorin työntekijät ovat meille kaikille tärkeitä. Ilman poliisien, sairaanhoitajien, opettajien, Rajavartiolaitoksen työntekijöiden ja lähihoitajien työtä Suomi ei olisi sellainen hyvinvointiyhteiskunta kuin se on. [Suna Kymäläisen välihuuto] Mutta meidän on löydettävä tasapaino sille, mikä on palkankorotusvara kansantaloudessamme, mikä on palkankorotusvara, jotta meidän rahamme riittävät, ja siinä jokaisen pitää nyt ymmärtää se, että Suomi elää viennistä. Suomi elää viennistä. Me ollaan maantieteellisesti kaukana Keski-Euroopan markkinoista, meillä tuotannon kustannukset ovat korkeat ja verotus on kireää. Siksi vientialojen palkankorotuksilla ja työmarkkinoiden kilpailukyvyllä on valtava

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

merkitys sille, miten suomalaiset vientialan yritykset pärjäävät. Nämä tosiasiat ovat tässä salissa aivan varmasti jokaisen tiedossa.

Tällä lakiesityksellä me säädämme sovittelutoiminnan pelisäännöistä niin, että se tasapaino löytyy sen palkankorotusvaran, kilpailukyvyn ja työllisyyden välillä — ja ohimenneen sanoen ostovoima kasvaa tällä hetkellä palkansaajilla ja myöskin tämän suunnittelujakson aikana.

Mutta nyt kuunnelkaa myös tarkkaan: Me emme rajoita sopimista, me emme tuomitse ketään palkkakuoppaan. Itse asiassa työmarkkinoille luo tällä hetkellä epävarmuutta opposition pelottelu, [Välihuutoja vasemmalta] eivät hallituksen toimet. Omien järkevien vaihtoehtojen puutteessa oppositio — SDP etunenässä, ja keskusta laulaa kuorossa taustalla — tekee sitä, mitä te parhaiten osaatte, te maalaatte uhkakuvia, te lietsotte sitä epäuskoa. [Vasemmalta: Tehkää parempia esityksiä!]

Arvoisa puhemies! Palkkatasa-arvoa edistetään Suomessa myös jatkossa. Opettajien, hoitajien, rakentajien ja kuljettajien ansiokehitys ei pysähdy kuin seinään, niin kuin te väittätte. Esitys jättää palkansaajaliikkeelle kaikki mahdollisuudet vaikuttaa palkkauksen viinoumiin myöskin jatkossa. Minä uskon siihen, että ammattiliitoista löytyy osaamista ja kykyä sopia, mille aloille muita suurempia korotuksia kulloinkin kohdennetaan, ja toivoisin, että luottamusta ammattiliittoihin löytyisi myös sieltä salin vasemmalta laidalta. Esitys mahdollistaa sen, että jatkossakin Suomen-mallista voidaan sopia, siis voidaan edelleen myös sopia työmarkkinajärjestöjen kesken. Jos SAK palaa pöytään, niin on täysin mahdollista löytää se sopimusteitse tehtävä malli, jolloin tätä lakia ei tarvitse soveltaa. Se on täysin mahdollista, mutta meidän on tehtävä vastuullista politiikkaa, löydettävä balanssi kilpailukyvyn, työllisyyden, talouden kasvun, palkankorotusten ja ostovoimasta huolehtimisen välillä. Siitä tässä esityksessä on kyse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

15.50 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on pääministerille todettava, että se ei ole mitään sopimista, että pyydetään osapuolet pöytään, jossa te olette asettaneet jo valmiiksi sen lopputuloksen. Siitä ei tule minkäänlaista neuvottelua, eikä tällainen prosessi ole mikään aito neuvotteluprosessi.

Tämä tilanne on hieman yllättävä, koska ennen vaaleja yksikään puolue ei luvannut tällaista palkkakuoppalakia. Yllättävää on, että kokoomus, jossa edustaja Heinonen esimerkiksi usein kehuu opettajia ja kehuu sairaanhoitajia, nyt haluaa rajoittaa heidän palkankorotuksiaan tulevaisuudessa. Paljon suurempi yllätys toisaalta on se, että perussuomalaiset, jotka tässä salissa viime hallituskaudella vaativat suuria palkankorotuksia sairaanhoitajille, vaativat palkkaohjelmaa sairaanhoitajille ja vaativat, että sairaanhoitajien on saatava puolustaa oikeuksiaan, nyt ovat ajamassa näitä sairaanhoitajia paljon syvemmälle palkkakuoppaan. [Juha Mäenpää: Ei!]

Palkkaohjelma saatiin viime hallituskaudella. Se on nyt voimassa, ja te olette nimenomaan säätämässä lain, jolla nimenomaisesti halutaan estää tulevaisuudessa tällaiset palkkaohjelmat. Ymmärrätekö, että lisäätte vastakkainasettelua, te lisäätte lakkoja, te pitkitätte työtaisteluita tulevaisuudessa? Tämä ei tuo [Puhemies koputtaa] Suomen työmarkkinoille vakautta. Tämä tuo epävakautta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

15.51 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällainen vastaava palkkamalli on ollut käytössä Ruotsissa jo 90-luvulta alkaen ja itse asiassa juuri työntekijäjärjestöjen vaatimuksesta. Palkansaajajärjestöt olivat tuolloin Ruotsissa tyytymättömiä siihen, että reaaliensiot olivat kehittyneet huonosti, ja tämä vientivetoinen palkkamalli oli palkansaajien esittämä ja toivoma ratkaisu, ja, arvoisa puhemies, se on ollut menestys ennen muuta palkansaajille Ruotsissa. Viime vuosina palkansaajien reaaliensiot ovat Ruotsissa kehittyneet suotuisasti. Toteutuneiden palkankorotusten perusteella voittajia ovat olleet, arvon demarit, ennen muuta hoitajat. Naisten ja miesten välinen palkkatasa-arvo on vahvistunut. No, mitä meillä on tapahtunut samaan aikaan, 15 vuoteen? Kovin vähän, joten pitää kysyä teiltä, arvon edustaja Mäkynen: eikö tässä meidän järjestelmässämme ole ollut jotain pielessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.52 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta ei ole esittänyt, että julkisen sektorin pitäisi olla palkkajohtaja. Sanotaanko se nyt tässä ihan alkuun työministerille, kun kahdesti hän siihen omassa puheenvuorossaan viittasi.

Tässähän on kyse ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta. Ja tässä on kyse siitä, että näillä aloilla, joita tämä laki koskettaa, on jo valmiiksi työvoimapula, hoiva-alalla erittäin kova. Opetusalalla varsinkin maakunnissa ja maaseudulla on jo kova työvoimapula. Ja tämä esitys tulee sitä pahentamaan.

Minä ymmärrän sen, että täällä kokoomuksen tasa-arvoedustajat — ketkä ovat enää paikalla — katsovat vaivaantuneesti papereitaan, kun pääministeri tässä taas puhui juhlapuheita palkkatasa-arvosta. Mutta teot ovat kovin toisenlaisia nyt tämän lain myötä. Juhlapuheita kyllä riittää.

Mitäköhän mahtaa ajatella se hoitaja tai opettaja, jonka esimerkiksi tässä kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa edustaja Partanen melkein suoraan leimasi toisen luokan työntekijäksi, [Ben Zyskowicz: Eikä leimannut!] jonka toiset aina tulevat ohittamaan. Miettikääpä tätä. [Timo Heinonen: Väärä todistus!] Miettikää, mihin on hävinnyt se tasa-arvokokoomus. [Timo Heinonen: Edustaja Partanen ei näin sanonut!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.54 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Täydellisessä maailmassa tällä hetkellä pääministeri Orpon ja työministeri Satosen puhelimet soisivat ja siellä soittajana olisi SAK:n nykyinen puheenjohtaja: me haluamme neuvotella tästä asiasta. Näin he sanoisivat. Mutta tiedätkö te, miksi näin ei tule tapahtumaan?

Siinä voittaisivat työmarkkinaosapuolet, niin työnantajat kuin työntekijät, siinä voittaisivat hoitajat, opettajat, ja siinä voittaisikin koko Suomi. Näin ei voi tapahtua, koska on tärkeämpää nyt edistää sosiaalidemokraattien lyhytnäköistä poliittista etua, jotta te voittaisitte seuraavissa vaaleissa. Siitä tässä on kyse.

Jos te kerran niin todella, arvoisat sosiaalidemokraatit, vastustatte tätä esitystä henkeen ja vereen, kysyn teiltä: Tuletteko te perumaan tämän esityksen, [Välihuutoja vasemmalta] jos te nousette valtaan? Tuletteko te perumaan tämän esityksen?

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Ja totean myös sen, että kyllä hoitajat ja opettajatkin ymmärtävät sen, että jos vasemmisto pääsee valtaan, niin eipä se palkankorotus tilillä paljon lohduta, kun te veisitte sen veronkorotuksilla pois. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.55 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä meillä on esitys, joka on parempi perua kyllä heti. Me teemme tämän välikysymyksen, jotta hallitus ymmärtäisi vetää tämän esityksen pois. Ja me tulemme vastustamaan tätä loppuun saakka. Emmekä vain me, vaan tässä on kysymys valtaosasta suomalaisia palkansaajia, siis suuresta enemmistöstä. Opettajat, hoitajat, poliisit — kaikki he kysyvät, minkä takia heidät pitää tuomita ikuiseen palkkakuoppaan tällä lainsäädännöllä, joka poikkeaa siitä Ruotsin mallista sillä, että tässä te nimenomaan lailla sidotte valtakunnansovittelijan kädet niin, että valtakunnansovittelijan virastoon ei enää voi mennä hakemaan riitaan sovintoratkaisua.

Ja tämä tulee pitkittämään työtaisteluita. Tästä tulee kalliita lakkoja. Me ajaudumme kauemmas siitä, mikä on ollut suomalaisten työmarkkinoitten perinne — se, että me olemme sopimusyhteiskunta. Sopimusyhteiskunta, sitä te tarvelette tällä esityksellä.

Sen vuoksi koko oppositio on yhtä mieltä siitä, että tämä laki pitäisi vetää pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

15.56 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi elää viennistä ja ulkomaankaupasta. Yhtä tärkeää on ymmärtää, että Suomi ei pyörisi päivääkään ilman opettajia, hoitajia, siivoojia, myyjiä tai lukuisia muita sujuvan ja turvallisen arjen takaajia. Siksi en ymmärrä, miksi hallitus haluaa asettaa nämä alat ja nämä ammattilaiset vastakkain, sillä tarvitsemme heitä kaikkia ja niitä kaikkia.

Mietin myös, miltä tämä hallituksen esitys mahtaa kuulostaa niissä kodeissa, joissa yhteisen ruokapöydän jakavat vientiteollisuudessa työskentelevä mies ja vaikkapa koulussa, päiväkodissa tai kaupan kassalla työskentelevä nainen — ja tällaisia perheitä on muuten Suomessa paljon. Mitä nämä perheet mahtavat ajatella siitä, että naisen tulevat palkankorotusmahdollisuudet asetetaan lain nojalla pysyvästi miehen edustaman alan palkankorotusten armoille? Itse toivon, että noihin ruokapöytiin lähetetään vahva viesti siitä, että molemmat heistä tekevät tärkeää työtä ja kumpakaankaan heistä ei aseteta pysyvään palkkakuoppaan. Arvoisa pääministeri Orpo, mikä on teidän viestinne noihin ruokapöytiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgren, olkaa hyvä.

15.57 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saamani viestit julkiselta sektorilta ovat erittäin huolestuttavia. Olen kuluneen syksyn aikana kiertänyt varsinakin sosiaali- ja terveystieteiden julkisen puolen yksiköitä mutta myös koululaitoksia, ja siellä se viesti on ollut, että monet työntekijät ovat erittäin väsyneitä. Heillä on vahva ammatillinen kokemus siitä, että haluavat tehdä työtään hyvin mutta he eivät pysty sillä ajalla ja sillä palkalla, mikä heille annetaan. Ja siinä tilanteessa, kun meillä on tällä hetkellä ihan hirveän iso työvoimapula, minä en ymmärrä, miten me voitaisiin ottaa riittävät palkankorotukset pois keinovalikoimasta, koska näinhän siinä todellisuudessa tapahtuu, koska meil-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

lä on niin monta alaa, jotka tällä hetkellä ovat vaikeassa tilanteessa. Me tarvittaisiin niin paljon enemmän työntekijöitä sinne.

Minä haluaisin kysyä hallitukselta: Minä olen seurannut teidän työmarkkinauudistuksia, ja jokainen esitys, joka tulee tänne, on aina yhdestä näkökulmasta tehty. Jos miettii vaikka irtisanomisen suojan heikentämistä, lakkolakia, ensimmäisen sairauspäivärahan palkattomaksi tekemistä ja tätä vientivetoista palkkamallia, niin ovathan nämä kaikki EK:n näkökulmasta kirjoitettua esityksiä? — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ingo, varsågod.

15.58 **Christoffer Ingo r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Om det skulle ha varit så att man i Sverige de senaste 20 åren skulle ha sett ökade klyftor mellan män och kvinnor, skulle jag förstå oppositionens retorik och kritik. Men som vi vet är verkligheten tvärtom.

Arvoisa puhemies! Jokainen kasvua luova uudistus on tällä hetkellä tarpeellinen, ja niiden perustat ovat viennissä. On kuitenkin yksi vientityyppi, jota toivon, että meillä olisi tulevaisuudessa vähemmän, ja se on terveydenhuollon työntekijöiden kulkeutuminen muihin Pohjoismaihin. Yksilötasolla on helppo ymmärtää, miksi ihmiset valitsevat esimerkiksi Ruotsin tällä hetkellä: siellä on joustavia ratkaisuja, joista sovitaan paikallisesti. He työskentelevät rauhallisemmalla tahdilla, ja heillä on enemmän kollegoita, koska yhteiskunnalla on siihen varaa. Heillä on myös korkeammat palkat, koska toisin kuin meillä, heillä on ollut talouskasvua joka vuosi viimeiset 20 vuotta.

Näitä hallituksen nyt tekemiä työmarkkinaratkaisuja [Puhemies koputtaa] olisi pitänyt tehdä jo vuosia sitten. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.00 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa, johon täällä on viitattu, sovittelujärjestelmä huomioi palkkatasa-arvon edistämisen neuvottelujen ja sovittelun tavoitteena, mutta hallituksen esityksestä ei sellaista kirjausta löydy. Hallitus politisoi nyt palkkaratkaisut tällä lainsäädännön muutoksella, jolla hallitus asettuu yksipuolisesti työnantajien puolelle. Hallituksen palkkakuoppamalli ei sementoi pelkästään hoitajia ja opettajia ja muita julkisen sektorin työntekijöitä ikuiseen palkkakuoppaan, vaan yhtä lailla se tekee sen myös tarjoilijoille, myyjille, kuljettajille ja rakentajille. Tämä palkkadumppauslaki on jatkoa hallituksen naisvihamieliselle ja työntekijävihamieliselle politiikalle, politiikalle, jolla te puututte palkoista sopimiseen reilusti neuvottelemalla, ja näin te kyykytätte ammatillisesti järjestäytyneitä työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.01 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Suomen vienti vetää ja saadaan verotuloja, niin Suomen julkinen talous vahvistuu, ja se taas vastaavasti turvaa tärkeää työtä tekevien julkisen sektorin työntekijöiden palkkakehityksen tulevaisuudessa. Siitä tässä uudistuksessa on siis kyse. Valtakunnansovittelija on todennut, että nämä lainmuutokset eivät ole kovin dramaattisia ja että tällä uudistuksella voi

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

olla myönteisiä vaikutuksia niin sovittelujärjestelmän toimivuudelle kuin osapuolten väliselle neuvottelutoiminnalle. [Vasemmalta: Miten?]

Nyt kun kuuntelen vasemmisto-opposition puheita tänään täällä salissa, niin se ei minua yllätä, että SDP ja vasemmistoliitto vastustavat tätäkin uudistusta, kuten te olette vastustaneet joka ainoaa hallituksen esittämää uudistusta, mutta se yllättää, että keskusta on asettunut vasemmisto-opposition yhteiseen rintamaan, siis vastustamaan tätä uudistusta. [Mikko Savolan välihuuto] Jos te ette usko meitä, niin uskokaa valtakunnansovittelijaa tai uskokaa teidän ex-pääministeri Esko Ahoa ja mitä hän on sanonut. Hyvät keskustalaiset kollegat, te olette nyt väärällä [Puhemies koputtaa] puolella, tulkaa sieltä vasemmiston kainalosta pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

16.02 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ollut todella hämmäntävää kuulla kokoomuksen johdon puheita tänä päivänä — niin pääministerin, joka jo poistui, puheita kuin nyt kokoomuksen ryhmyrin Marttisen puheita. Koettakaa nyt siellä kokoomuksessa päättää, onko tämä laki valtavan tärkeä Suomen kilpailukyvyille, lähes vallankumouksellinen ja hyperfantastinen, vai onko tämä vain pieni muutos valtakunnansovittelijan tehtäviin. Te puhutte täysin ristiin kokoomuksen osalta. Ymmärrän sen hyvin, koska te lupasitte ennen vaaleja, että te kohtelette sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja koulutusta hyvin. Nyt te leikkaatte sieltä, ja sen lisäksi te vielä ajatte sote-alan ja koulutusalan ammattilaiset näin vaikeaan palkkatilanteeseen. [Antti Kaikkonen: Molemmat väitteet ei oikein voi pitää paikkaansa!] — Niin.

Arvoisa puhemies! Tässä nähdään Orpon hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta, että Suomen tilanne ei parane, Suomen tilanne huononee koko ajan. Edustaja Marttinen, me valitsemme puolemme asioiden mukaan. Haluamme oikeilla asioilla tehdä hyvää politiikkaa, emme väärää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen politiikalla, teidän lääkkeellä, potilaan tila ei parane, vaan näillä lääkkeillä potilaan tila heikkenee koko ajan, [Puhemies koputtaa] kun katsoo työttömyyttä, konkurssseja, talouden lukuja. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.03 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomen talous ei ole kasvanut käytännössä 17 vuoteen. Velkaa on otettu valtavasti, ja samaan aikaan Ruotsi on karannut meiltä. Siellä talous kasvaa, elintaso on noussut, voidaan panostaa merkittävästi julkisiin tärkeisiin palveluihin. Tämähän, hyvät kollegat, korostaa sitä, että tämän takia näitä hallituksen työmarkkinauudistuksia täytyykin juuri viedä eteenpäin.

Kysynkin nyt teiltä, hyvät opposition kollegat, että kun te täällä — jopa edustaja Kaikkosta myöten — toteatte, että hallitus nyt sotkeentuu näihin neuvotteluihin, kun hallitus kirjaa hallitusohjelmaansa näitä tavoitteita, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] niin oletteko te siis todella sitä mieltä, että käytännössä hallituksen pitäisi vain tiputtaa hanskat ja todeta palkansaajajärjestöille ja työnantajapuolelle, että yrittäkääpä nyt tässä niin kuin neuvotella. Hyvät kollegat, katsokaa: 20 vuoden aikana Suomessa ei ole tehty minkäänkaltaisia työmarkkinauudistuksia. Jos me jatkamme tällä tapaa, niin Suomi ei tästä suosta nouse kyllä taatusti millään tavalla. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

16.05 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että tunnustitte. Eihän tässä tosiasiaa mitään neuvottelua edes yritetty — tuleva työministeri tunnusti, että siellä hallitusohjelmassa se seisoo. Sinne tämä palkkakuoppalaki on kirjattu, ja sitä te viette eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kun pääministeriä kuuntelee, niin taitaa olla niin, että Suomessa on vahvin oppositio vuosikausiin. Kun hallitus rypee erilaisissa rasismikohuissa ja tahraa Suomi-kuvaa, niin ei se ollut ongelma, vaan ongelma oli se, että oppositio ja elinkeinoelämä nostivat tämän asian esille. Se oli pääministerin selitys. Nyt kun hallitus jälleen kerran lisää tätä työmarkkinatoraa ja työmarkkinoilla kuohuu, kaikki palkansaajat vastustavat ja osa työnantajistakin, niin tämäkin kuohunta on vain opposition syytä. Kyllä niin vahva oppositio tuntuu olevan tässä maassa, että kohta hallitus varmaan pyytää Esko Ahon apuun. [Naurua vasemmalta — Aleksi Jäntin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Kyse on siitä, että kun te laitatte tämän pannan, estätte edes niissä tapauksissa, joissa olisi perusteita alalla katsoa palkkakuopasta ihmisiä ylös, niin se on aina joltain pois. Kaupan alalla siinä on kyse siitä, onko se kaupan myyjiltä [Puhemies koputtaa] tai varastotyöntekijöiltä pois. Kertokaa nyt rehellisesti, [Puhemies: Aika!] että tässä teidän mallissanne toisen tasa-arvo [Puhemies koputtaa] on toisen tasa-arvon takatalvi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaikkonen.

16.06 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta, kyllä se syö uskottavuutta siltä väitteeltä, että tässä kovasti koitetaan sopimalla saada tämä malli aikaiseksi, kun hallitusohjelmaan on jo kirjattu, että laki tehdään.

Kiinnitän samaan huomiota kuin edellinen puhuja tässä näin. Se on erikoinen tilanne, että kun ensin pannaan ulkopoliitikassa sekavuutta ilmaan, syytetään oppositiota. Nyt ovat työmarkkinat sekaisin, ja sekin on sitten meidän, opposition, vika. [Pia Lohikoski: Totta kai! — Antti Lindtman: Meillä on vahva oppositio!] Tuolta takahuoneesta löytyy peili. Voi käydä vilkaisemassa, [Naurua] jos sieltä löytyisi vastaus, voisiko omilla teoilla olla jotakin tekemistä sen kanssa, että asiat ovat aika lailla sekaisin.

Ja todella — yhtäältä hallitus välillä väittää, että eihän tässä mitään muuteta, että kirjaan vain käytäntöjä lakiin, ja toisaalta sanotaan, että tämä on aivan välttämätöntä Suomen kilpailukyvyn kannalta. Hyvä hallitus, eivät nämä molemmat väitteet voi pitää paikkaansa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

16.07 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan ymmärrettävää, että Esko Ahon teesit eivät nykyään keskustalle kelpaa, koska puolue useissa puheenvuoroissa kaipaili takaisin Kekkosen aikaan. Kuitenkaan SDP ja keskusta kumpikaan eivät ole luvanneet tätä kumota. Itse asiassa SDP on kauhistellut, että hallitus mukamas puuttuu palkanmuodostukseen. On kuitenkin niin, että demarit itse vastustavat esimerkiksi leipomotyöntekijöiden lain kumoamista, joka nimenomaisesti koskettaa palkkoja. Teette toista ja puhutte toista. [Suna Kymäläisen välihuuto] Vihreistä taas ei ottanut oikein selvää, koska he puhuivat kassatyöntekijöistä. Vaikea kuvitella, että esimerkiksi Kaarinassa olisi hirvittävän paljon kunnan palkkalistoilla olevia kassoja. [Välihuutoja vasemmalta]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Satoselta, onko parempi, jos on jotakin jäänyt teemmättä, että jatkossakin maataan jouten. Tätähän Liike Nyt esitti, että kun ei joskus ole tehty, [Puhemies koputtaa] niin nytkin sitä voitaisiin vastustaa. Eikö olisi parempi kuitenkin tehdä nyt?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.08 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä koko ajan on arvosteltu, että täältä vasemmalta on sanottu, että meidän tulkintamme olisi se, että hallitus puuttuu palkkaneuvotteluihin, niin heti hallitusohjelman valmistuttua Helsingin Sanomat 24.6.2023 otsikoi: ”Valtakunnansovittelija yllättyi hallituksen suunnitelmasta puuttua palkkaneuvotteluihin”

Mutta varsinainen puheenvuoroni: Ajattelin uskaltaa esittää työnantajan näkemystä täältä salin vasemmalta laidalta. Olin 20 vuotta suurimpien julkisten organisaatioiden työnantajana ja KT Kuntatyönantajien puheenjohtajana, ja sanonpa suoraan, mitkä olivat ne vaikeimmat työmarkkinakiistat, jotka Suomessa 2000-luvulla koettiin: vuoden 2001 lääkärialakko, vuosien 2007 ja 2022 hoitoalan työtaistelut. Ellei sovittelijalla olisi ollut niitä valtuuksia, joita sovittelijalla silloin oli ja nyt on edelleen ja joita halutaan kaventaa häneltä, [Puhemies koputtaa] niitä ongelmia ei olisi koskaan saatu ratkaistua. Tähän te olette nyt [Puhemies: Aika!] viemässä Suomea. [Ben Zyskowicz: Ja lakot jatkuisivat edelleen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

16.09 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä oppositio nyt pelottelee oikein urakalla, mutta sivuutetaan kokonaan se, mistä täällä puhui esimerkiksi edustaja Heinonen, että naisvaltaisten alojen palkkakehitys on naapurimaissa edistynyt Suomea paremmin. Etenkin nuorten naisten kannalta merkityksellistä on myös se, kohtaavatko he raskauteen ja perhevapaisiin liittyvää syrjintää työpaikoilla. Tähän hallitus nyt pyrkii, aivan oikein, puuttumaan. Kiitoksia siitä hallitukselle.

Mutta sitten kun näistä työmarkkinaosapuolista puhutaan, kyllä heidänkin pitää kantaa vastuunsa. Heidän on kyettävä sopimaan uudistuksista. Viime kierroksella hoitajien sopimusta kritisoitiin ketjuttamisen suhteen, mutta sen sijaan itse hoitajien palkankorotusta vastustettiin, arvatkaapas, ennen muuta SAK:laisista liitoista. Sieltä lyötiin kapuloita sinne hoitajien rattaisiin oikein urakalla. Työmarkkinoille tarvitaan nyt vastuullisempia sopijaosapuolia, tarvitaan solidaarisempia työntekijäjärjestöjä. Ay-liikkeen keskinäisellä kauteudella ja riitelyllä palkkauksen ja työehtojen rakenteelliset ongelmat eivät ratkea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

16.10 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä mallihan ei ole sitä Ruotsin mallia oikeastaan nähnytkään. On hyvin erikoista, että tämän eduskunnan puolueista juuri kokoomus ja perussuomalaiset ajavat tähän maahan valtionjohtoista palkanmuodostusmallia ja vielä sillä mallilla, että valtio asettuu neuvottelupöydässä työnantajan — yhden neuvotteluosapuolen — puolelle asettamalla katon sille, minkälaisista palkankorotuksista sovittelijan pöydässä voidaan sopia.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Edustaja Heinonen, joka on poistunut tästä salista, kysyi, miten tämä malli on Suomessa tähän mennessä toiminut. Vienti on toiminut tähänkin asti palkkajohtajana useimmilla kierroksilla. Lukuun ottamatta niitä yksittäisiä kierroksia, joista edustaja Lindén tässä edellä mainitsi, Suomessa on pystytty tarvittaessa joustamaan, on tarvittaessa pystytty sopimaan tasa-arvoeristä ja on pystytty sopimaan suuremmista palkankorotuksista myöskin pienipalkkaisille aloille.

Lopuksi on edustaja Junnilalle todettava, että tämä esitys kattaa kaksi kolmasosaa Suomen työntekijöistä, myöskin yksityisen sektorin pienipalkkaisia kotimaasektorialoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

16.12 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksella on unohtunut jatkuvasti pari asiaa: oikeudenmukaisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Meillä on tosi eriytyneet työmarkkinat, ja naisvaltaisten alojen palkka valittavasti laahaa jäljessä ja laahaa ainakin tulevaisuudessa, jos tämä esitys etenee. Vientivetoinen palkkamalli lisääisi palkkaeroja myös sukupuolten välillä.

Minä olen kummastellut tätä nykyistä kokoomusta, joka jatkuvasti tekee politiikkaa, joka kolahtaa pahiten juuri naisiin ja meidän köyhimpiin ihmisiin. Orpon hallitus tutkii enätyksellisen huonosti sukupuolivaikutuksia, ja niitä vähäiä, mitä on tutkittu, ei sitten laiteita mihinkään lausuntoihin, vaan sitä vältetään kuin ruttoa. Kun minä aikanaan aktivoituin politiikassa, minä ajattelin, että kokoomus olisi tämmöinen tasa-arvon puolue ja edistyspuolue, mutta ei kyllä oikein ole siltä vaikuttanut.

Tänä päivänä täällä TANEn puheenjohtaja kovasti puolusteli Orpon työmarkkinapolitiikkaa. Minua vähän kiinnostaisikin tietää, kuinka tarkasti olet tutkinut edustamasi järjestön papereita, koska niissä teidän politiikkanne ei kauhean mairittelevia tuloksia saa. [Sunna Kymäläinen: Hyvä kysymys!] Politiikkaa pitäisi tehdä niin, että itseään voi katsoa peilistä sen jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

16.13 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työelämän tasa-arvo on äärimmäisen tärkeä aihe, ja sen eteen hallitus tekee lukuisia toimia. Olisikin hienoa, jos tasa-arvoministerillä olisi mahdollisuus vielä kerrata ne toimet, joita hallitus on jo tekemässä ja suunnittelee tasa-arvon edistämiseksi, nimenomaan työmarkkinoita koskien: raskaus syrjinnän ehkäisy, perhevapaasyrjinnän ehkäisy, samapalkkaisuusohjelma ja niin edespäin. Nämä ovat asioita, joita hallitus edistää kyllä, ja niillä edistetään tasa-arvoa työmarkkinoilla.

Tässä hallituksen esityksessä, jota tämä välikysymys koskee, on kysymys sovittelujärjestelmästä. Edelleenkin on mahdollisuus sopia palkoista ja työehdoista siellä neuvottelupöydissä, joihin ne kuuluvat, työmarkkinaosapuolien neuvotteluissa. Hallitus ei rajoita sopimisen vapautta millään tavalla. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä esitys on lainsäädännössä siitä syystä, [Puhemies koputtaa] että sovittelemalla ei syntynyt tulosta. Sen puolesta vedottiin lukuisia kertoja, [Puhemies: Aika!] myös hallituksen toimesta, ja kun sopua ei syntynyt, kun neuvotteluita ei syntynyt, [Puhemies koputtaa] niin hallitus toteuttaa omaa [Puhemies: Aika!] ohjelmaansa.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

16.14 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sanotaan asia nyt niin kuin se on: Te puututte tällä lailla sopimisen vapauteen. Te puututte lailla valtakunnansovittelijan toimintaan niin, että naisvaltaiset alat tuomitaan ikuisen palkkakuoppaan. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Siitä tässä on kysymys. Tämä on myrskyvaroitus suomalaisille työmarkkinoille oikeasta tasa-arvon takatalvesta, [Vasemmalta: Kyllä!] ja sen vuoksi suomalaiset palkansaajat ovat niin huolissaan, sen vuoksi heitä edustavat ammattiliitot ovat niin huolissaan, ja siksi koko oppositio on nyt tässä välikysymyksessä mukana vetoamassa hallitukseen: vetäkää pois tämä esitys.

Ja kun te sanotte, että kyllä voi sopia ja neuvotella, niin, ministeri Satonen, voitteko te myöntää, että tässä asia on itse asiassa niin, että jos esimerkiksi hitsari saa kaksi prosenttia ja hoitaja saa kolmen prosentin palkankorotuksen, niin opettajille jää vain yhden prosentin korotukset? Voitteko te myöntää, että tämä on nollasummapeli, jossa aina joku jää palkkakuoppaan? Onko tämä asia näin, ministeri Satonen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

16.15 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta ei päättä opettajien tai hoitajien palkoista. [Välihuutoja vasemmalta] On työmarkkinaosapuolten tehtävä sopia niistä. Palkkakuoppia voi jatkossakin korjata sopimalla, kuten tähän asti. Kohdennetut ratkaisut esimerkiksi palkkakuoppa- ja työvoimapula-aloille ovat mahdollisia. [Piritta Rantanen: Hoitajien palkkoja on nostettava!]

Nykyinen malli on kuitenkin rikki, sillä se on mahdollistanut, että näiden palkkakuoppaalojen palkankorotusten yhteydessä on nostettu myös esimerkiksi hyvätuloisten lääkäreiden palkkoja. Haluan korostaa, että valtakunnansovittelija, jota tämä vientivetoinen palkkamalli ensi sijassa koskee, ei ole nähnyt esityksessä sellaisia ongelmia, kuten oppositio täällä väittää. [Vasemmalta: Entä OAJ?]

Peräänkuulutan malttia ja sovittelevaa asennetta myös oppositiolta sen sijaan, että maalataan perusteettomia uhkakuvia. Ja kyllä, opettajat ja hoitajat ansaitsevat työtään vastaavan hyvän palkan, mutta hyvä oppositio, ettekö luota ammattiliittojen keskinäiseen solidaarisuuteen ja kykyyn tehdä kohdennettuja palkkaratkaisuja? [Suna Kymäläinen: Tehän se ette luota, kun te betonoitte tämän!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.17 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Seppänen, kun te nyt niin tässä peräänkuulutat tätä, että kyllä voidaan sopia, niin kertokaa nyt ihmeessä meille, että kuka sitten häviää, kun tämä on nollasummapeliä. Tämä on se kuuluisa työnantajapuolen Gaussin käyrä: kun joku saa enemmän, niin toinen saa vähemmän. Ja tässä on nyt kysytty, että jos hitsari saa kaksi prosenttia, hoitaja saa kolme prosenttia, niin onko sitten opettajan tyydyttävä yhteen prosenttiin. Tähän yksinkertaiseen kysymyseen, hyvä hallitus, te ette pysty vastaamaan, koska tätä tämä laki todellisuudessa tarkoittaa: sitä, että kun joku saa enemmän, niin toiselle on vain annettava vähemmän. Nyt te haluatte päättää, keitä ovat ne, ketkä saavat vähemmän. [Välihuutoja vasemmalta — Ben Zyskowitz: Teidän mielestä kaikki voi saada enemmän!]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

16.18 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työelämän tasa-arvossa on Suomessakin paljon tekemistä. Vaikka historiallisesti ja kansainvälisesti olemme edistyksellinen maa, Suomessa on tekemistä naisten ja miesten palkkatasa-arvon ja muun työelämän tasa-arvon suhteen. Erityisesti vanhemmuuden kustannusten tasa-arvoinen jakaantuminen on vielä asia, jossa on paljon tekemistä, ja samoin työmarkkinoiden segregaatiosta täällä on puhuttu. Tämä hallitus tekee paljon [Vasemmalta: Eikä tee!] miesten ja naisten välisen tasa-arvon parantamiseksi erityisesti työmarkkinoilla.

On surullista, että oppositio tämän lakiesityksen yhteydessä liioittelee, pelottelee ja kylvää vastakkainasettelua, koska fakta on, että talous ei ole nollasummapeliä. Se, että meidän kansantaloutemme [Niina Malmin välihuuto] viennin johdolla menestyy, on sekä yksityisen sektorin että julkisen sektorin palkansaajien etu. Se on miesten, naisten ja aivan jokaisen suomalaisen etu, että meidän työmarkkinat ovat ajanmukaisia. [Puhemies koputtaa] Tällä lailla ei estetä sopimista, [Puhemies koputtaa] vaan parannetaan [Puhemies: Aika!] viranhaltijan sääntelyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.19 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositio tätä, oppositio tuota — tämä on se viesti, joka oikealta kuuluu. Totuus on kuitenkin se, että hallitus puolueineen on valinnut seisoa työmarkkinakentällä erotuomarina, ikävä kyllä, puolueellisenä erotuomarina, ja siksi tässä maassa tällä hetkellä ei onnistu neuvottelemisen, ei onnistu sopimisen ja luottamuskin on murentunut.

Hyvä ministeri Satonen, te puhuitte vallasta ja vastuusta, mutta te olette nyt käyttäneet vaaleissa saatua valtaanne ja laittaneet työmarkkinamme mullin mallin. Te olette käyttäneet valtaanne ja näivettäneet luottamuksen ja sopimisen kulttuuria suomalaisesta yhteiskunnasta. Ja nyt te käytätte valtaanne ja Etelärannasta lainattua parasta lapiotanne kaivamalla kuoppaa pienipalkkaisille, usein naisvaltaisille, yhteiskunnan kannalta kriittisille aloille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen, sen jälkeen edustaja Haatainen ja sitten ministeri Grahn-Laasonen. — Edustaja Siponen.

16.20 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman hämmästelen perussuomalaisten ja kokoomuksen suunnalta tätä viestiä, että opettajat olisivat tämän lain kannalla. Todella moni opettajakollega on ottanut yhteyttä tämän palkka-kuoppalain vuoksi, ja kyllä he ovat tyrmistyneitä tästä.

Kokoomus lupasi koulutukselle erityissuojeluksen mutta teki amiskasta säästöautomaatin. Perussuomalaiset ajoivat arvonalautusta ammatilliseen koulutukseen ja duunarialoille. Nyt amiskan opettajia potkitaan pihalle ympäri Suomea amiskan yt-neuvotteluissa [Mikko Savolan välihuuto] ja lopuille opettajille laitetaan tämä palkka-ankkuri nilkkaan — siis opettajille, jotka ovat perinteisesti erittäin sovinnollisesti hakeneet ratkaisuja työmarkkinoilla ja joiden työtaistelutoimet ovat olleet todella vähissä, eli he ovat hakeneet ratkaisuja nimenomaan sovinnon kautta.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Pääministeri poistui. Olisin kysynyt pääministeri Orvolta, voin kysyä myöskin ministeri Grahn-Laasoselta: Tiedätekö, paljonko esimerkiksi [Puhemies koputtaa] korkeakoulutettu varhaiskasvatusopettaja tienaa? Ja onko oikein, että hän jää [Puhemies: Aika!] sinne palkkakuopan pohjalle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

16.22 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisessä hallituksessa asetin kolmikantaisen työryhmän, joka ryhtyi selvittämään, miten sovittelujärjestelmää voitaisiin kehittää, ja sen tuloksena lainsäädäntömuutoksia tehtiin. Muun muassa tämä ennakoiva sovittelu tuli voimaan. Tuossa työryhmässä myös esitettiin, että sovittelujärjestelmää edelleen kehitettäisiin. Erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, että tietopohjaa, jolta pohjalta ratkaisut tehdään, vahvistettaisiin ja myös sovittelijan resursseja vahvistettaisiin. Ruotsissa on neljä sovittelijaa ja 30 erityissovittelijaa, on vahva koneisto, ja siellä on myös työläinsäädäntöä kehitetty niin, että siellä on vahvistettu työntekijäpuolta, jotta he heikommissa asemassa olevana olisivat vahvempia näissä neuvottelutilanteissa. Siitä syystä kysynkin ministeriltä: miksi ei otettu sitä linjaa, että aidosti vahvistetaan valtakunnansovittelijan toimiston toimintakykyä, otetaan hänen esityksiään mukaan, otetaan työmarkkinajärjestöt mukaan ja tehdään tämä yhdessä eikä aiheuteta tällaista poliittista riehuntaa, [Puhemies koputtaa] joka tästä tulee seuraamaan jatkossa ja pitkään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

16.23 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! On aivan oleellista ymmärtää se, että mitä paremmin vientiyritykset Suomessa pärjäävät — koska Suomi on vientivetoinen maa — sitä enemmän myöskin julkinen sektori vahvistuu ja sitä paremmat edellytykset on julkisten alojen palkkakehitykselle. Ei ole syytä laittaa vastakkain, vaan pikemminkin meidän pitäisi keskittyä täällä siihen, miten me saamme Suomessa talouden kasvuun, meidän yksityisen sektorin viennin vetämään. Sitä kautta parannetaan myöskin julkisen sektorin edellytyksiä palkankorotuksiin ja siihen reiluun palkanmuodostukseen, jota varmasti kaikki täällä tavoittelemme.

Kokemukset Ruotsista eivät tue sitä väitettä, että vientivetoinen työmarkkinamalli johtaisi sukupuolten välisen palkkaeron kasvuun. Ruotsissa naisten ja miesten välinen palkkaero ei ole kasvanut sen jälkeen, kun vuonna 97 tämä vientimalli tuli siellä voimaan. Oli se sitten lakiteitse tai asetuksessa, niin näin tilanne ja kehitys siellä on.

Se, mihin itselläni kohdistuivat suuret odotukset, oli tämän välikysymyksen otsikko, joka käsitteli palkkatasa-arvoa, ja jäin odottamaan, että voisin listata niitä ehdotuksia, joita täältä tulisi työelämän tasa-arvon parantamiseen: [Suna Kymäläisen välihuuto] esimerkiksi miten puretaan koulutuslasegregaatiota, joka Suomessa on todella jyrkkää ja konservatiivista edelleen, miten torjutaan raskaus- ja perhevapaasyrjintää. Hallitus on tähän erittäin sitoutunut jo ohjelmassaan, ja meillä on käynnissä tällä hetkellä siinä yhteistyö myöskin kolmikantaisesti. Tulemme kiristämään lainsäädäntöä raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumiseksi.

Ja miten edistetään palkka-avoimuutta Suomessa, koska se on yksi keino? Myöskin palkka-avoimuusdirektiivi EU:sta tätä meiltä edellyttää. Koulutuslasegregaatio, työelämän yleisestikin jakautuminen nais- ja miesvaltaisiin aloihin, on Suomessa erityisen jyrk-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kää. Tähän pitää puuttua. Samaan aikaan meillä on hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen hyvällä yhteistyöllä sopima samapalkkaisuusohjelma, jota viedään eteenpäin.

Eli puututaan näihin ongelmiin ja löydetään niihin yhteisiä ratkaisuja. [Suna Kymäläinen: Hyvin luettu paperista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.25 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on monia kohtia, joihin pitäisi puuttua, mutta ensinnäkin kun täällä puhutaan alojen välisestä solidaarisuudesta, niin kun meillä on tällainen liittokohtainen neuvottelukierrosmalli tällä hetkellä meneillään, joka ei ole enää keskitetty, niin kukin ala neuvottelee sen sopimusalan mukaiset palkkaratkaisut, mitä siinä käytännössä voidaan tehdä. [Ben Zyskowiec: Ja kaikille pitää saada enemmän!] Sitä voidaan tehdä ja neuvotella, ja kysymys kuuluu, kun täällä puhutaan keskinäisestä solidaarisuudesta: Kuka yksityisellä puolella luopuu palkankorotuksestaan, että me otammekin vain prosentin ja siirrämme sen jollekin toiselle alalle? Mitä se tarkoittaa sen alan sisäiselle tilanteelle? Palkanmaksukykyä olisi, mutta ei sitä mitata ulos. Miten se siirtyy julkiselle puolelle käytännössä tällaisessa tilanteessa? Ja jos täällä puhutaan näin, että pitää julkisen puolen sisällä laittaa palkkapotti uudelleen jakoon, tarkoittaako se, että sote-henkilökunta hyvinvointialueilla saa enemmän ja kuntapuoli saa siten vähemmän, jos julkisella puolella on sama potti käytettävissä? Pitää avata näitä sisäisiä keskusteluja, mitä tällä oikein tarkoitetaan. [Puhemies koputtaa]

Kaikki tarvitsevat peruspalkankorotukset. [Puhemies: Aika!] Täällä on katto laitettu. Ehkä olisi pitänyt puhua minimikorotuksista tai vähimmäiskorotuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.26 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä nyt siis aivan käsittämätöntä ja uskomatonta. [Hälinää] Oppositio yhä vain edelleen pelottelee ja väittää, että vientivetoisella työmarkkinamallilla valtaosa suomalaisista palkansaajista tuomitaan ikuisen palkkakuoppaan. [Suna Kymäläisen välihuuto] Kerrotaanpa teille nyt se, että tässä maailmassa mikään ei ole ikuista, ei mikään, eivät myöskään palkat eivätkä kuopat.

Siellä myös edustaja Tuppurainen sanoo jatkuvasti, että kyseessä on todellinen tasa-arvon takatalvi. Ruotsissa julkinen sektori ei ole syöksynyt palkkakuoppaan. Ruotsissa sukupuolten välinen palkkaero on jopa pienentynyt. Ja, edustaja Tuppurainen, jos ette tiedä, mikä on takatalvi, niin voin kertoa: Takatalvi tarkoittaa kevään aikana tapahtuvaa tilapäistä sään kylmenemistä. Takatalvi ei kestä vuosikymmeniä, kuten on kestänyt saada kuntoon naisten ja miesten palkkaerot, eikä vieläkään ole valmista. Mutta sen sijaan kun teidän SDP-reseptiä käytetään, niin saadaan Suomeen sellainen tsunami, talouden jääkausi ja ikirouta, [Välihuutoja vasemmalta] että se jähmettäisi koko tämän maan, [Puhemies koputtaa] ja teidän sanojanne lainatakseni: ikuisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

16.27 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri puhui täällä paljon neuvottelusta — että SAK ei osallistunut neuvotteluihin — mutta aivan

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kuten täällä edustaja Marttinen totesi, hallitusohjelmaan on kirjoitettu jo valmiiksi tämä lopputulos, joten vastaus neuvotteluille oli jo valmiiksi lukittu, eli turha siellä on sitten aikaa käyttää. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!]

Kaipaan sitä kokoomuksen Sari Sairaanhoitaja -aikaa, ja kuten täällä on todettu monen suusta tänä päivänä, tätä lakia halutaan sen takia, ettei haluta, että julkisen sektorin palkat nousevat liiaksi, kun ei ole varaa maksaa niitä, tämä tulee liian kalliiksi. Mutta kun tämä ei koske vain hoitajia ja opettajia vaan puoltatoista miljoonaa suomalaista työntekijää, kahta kolmasosaa työntekijöistä, joissa on raidetyöläisiä, joissa on kuljettajia, rakentajia, rajavartioloita, poliiseja ja niin poispäin.

Ennen kokoomuksen korvat kuulivat. Nyt kaikki palkansaajajärjestöt vastustavat tätä — edes kaikki työnantajat eivät tätä kannata. [Puhemies koputtaa] Eikö se ole vaikuttava viesti, joka kokoomuksen korvien olisi syytä kuulla nytkin? [Puhemies koputtaa] Entinen toivon työpaja on muuttunut epätoivon työpajaksi. [Puhemies: Aika!] Poliitikkojen ei pitäisi puuttua työmarkkinoihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

16.29 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustalle tässä laissa on kyse oikeudenmukaisuudesta. Hallituksella on vastuu samalla, kun hallituksella on valta, ja siihen vastuuseen kuuluu se, että rakennetaan sopua, koska selkävotolla hyvin harvoin hyvinvointia edistetään. Nyt ei valitettavasti sovita, nyt sanellaan.

Tällä vaalikaudella on tehty kyllä hyviäkin uudistuksia, esimerkiksi paikallinen sopiminen vahvistaa pieniä yrityksiä ja lopulta palkansaajienkin asemaa, mutta pitää sanoa, että keskustalle yrittäjät ja palkansaajat ovat samalla puolella.

Kuten sanoin, tässä laissa on kyse oikeudenmukaisuudesta, tai oikeastaan enemmänkin nyt sen puutteesta. Opettajat, sairaanhoitajat, poliisit ja sotilaat ovat palkkansa ansainneet — vai kuinka, ministeri Satonen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

16.30 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pieni ja vientivetoinen maa. Me elämme vientituloilla, ja ilman niitä hyvinvointivaltiota ei pelasta mikään. Hallituksen esittämä vientivetoinen palkkamalli varmistaa, että suomalainen vientiala on kannattava.

Viimeiset 17 vuotta Suomen taloudessa ei ole ollut kasvua. Olemme eläneet velaksi ja toivoneet asioiden korjaantuvan itsestään, näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Tämä hallitus korjaa Suomen rakenteellisia ongelmia ja varmistaa, että Suomi on kilpailukykyinen.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositio kritisoi käytännössä kaikkia hallituksen toimia, myös vientivetoista palkkamallia. Mitään realistisia vaihtoehtoja ei kuitenkaan ole tuotu esiin. Me emme voi elää enää itsepetoksessa ja vain toivoa talouden elpymistä. Nyt pitää tehdä konkreettisia toimia, ja niitä tämä hallitus tekee Suomen parhaaksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

16.31 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen, te sanoitte tuossa puheenvuorossanne, että palkkakuopassa jälkeenjääneiden korotukset on

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

mahdollista antaa jatkossakin, ja sanoitte, että solidaarisuus tulee korostumaan tulevilla neuvotteluissa ja ratkaisuisa.

Käytännössähän tämä teidän esityksenne tarkoittaa sitä, että jollekin ammattiryhmälle voi antaa neuvotteluissa enemmän ja joku toinen jää ilman. Ymmärtääkseni te olette kokoomuksen jäsen ja maksatte siitä puolueveroa, niin kuin minäkin maksan SDP:n puolueveroa. Miltä mahtaisi teistä kuulostaa sellainen esitys, että siitä kokoomuksen puolueverosta tilitettäisiinkin sinne demareille solidaarisuussyistä oma pieni siivunsa? Juuri tällaiseen asemaan te olette asettamassa nyt ammattiliittoja keskenään. Siellä joudutaan valitsemaan, että maksaako OAJ vähän Tehylle vai JHL:lle vai maksaako se JHL nyt sitten vähän Teollisuusliitolle vai kuinka nämä menevät. Ehkä tekin ymmärrätte, kuinka vaikeaa asiaa te olette tässä pyytämässä, ja toivoisinkin, että kommentoisitte, kuinka olette [Puhemies koputtaa] tämän ajatelleet tässä kokonaisuudessa menevän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

16.32 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuun viitattiin tässä TANEn puheenjohtajana, ja minun johdollani tosiaan TANE on ottanut tämän kauden yhdeksi painopistealueeksi segregaaion purkamisen. Tämä on se syy, minkä takia meillä on näitä palkkaeroja, ja minun johdollani TANE tähän myös paneutuu ja pureutuu — kuten myös Orpon hallitus, joka on ymmärtänyt tämän ongelman. Segregatio ammattialoilla on suurin syy palkkaeroihin.

Sen sijaan minä ihmettelen ja kummastelen sitä, että oppositio ei ole kertaakaan tämän päivän aikana ottanut tätä todellista syytä keskustelun painopisteeksi, ei ole esittänyt mitään todellisia ratkaisuja tähän segregaaion purkamiseen. Kutsun edelleen teitä tähän työhön mukaan, tulkaa ratkaisemaan tätä todellista tasa-arvo-ongelmaa.

Tässä edustaja Lindén puhui tästä vuoden 07 palkkaratkaisusta. Olin silloin SuPerissa töissä ja kaipasin silloin sitä, että kuntasektorilla olisi ymmärretty tämän solidaarisuuden päälle ja nimenomaan haluttu kohdentaa palkkoja sinne, missä työvoimapulaa oli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.33 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että tämä tapa, millä valitaan, milloin solidaarisuutta osoitetaan millekin ryhmälle, on hyvin tyypillinen Petteri Orpon hallituksen ja sen kansanedustajien tapa toimia. Tässä on tänään selvinnyt, että hallitusohjelmaan jo valmiiksi kirjoitettiin, että ei tässä mitään sovitelua tarvita. [Atte Kalevan välihuuto] Täällähän ryhmäpuheenjohtaja jo todisti suureen ääneen, että näinhän tämä sovittiin. Ei kannata siis enää sen jälkeen edustajien ottaa kantaa siihen, oliko tämä lakiin kirjaaminen suoraan hallituksen oma tahtotila. Kyllä se oli. EK:n listahan tässä toteutuu täysimääräisesti. Ja se näkyy tässä myöskin, että täällä sitä taas menään.

Täytyy kyllä sanoa, että ihmettelen, miksi ajatellaan, että me voimme näin laajamittaisen perussuomalaisten julkisen sektorin sopeuttamistoimen täällä viedä läpi muina miehinä. Tässä on kysymys merkittävästä sote-säästöistä. Ei leikata vain 8,8 miljardista 4:ää miljardia sosiaali- ja terveydenhuollosta ja hyvinvointialueilta. [Puhemies koputtaa] Te leikkaatte tulevaisuudessa ensin satoja miljoonia ja sen jälkeen miljardeja julkisen sektorin palkoista, [Puhemies: Aika!] ja sen te jätätte täällä kertomatta, ja se on törkeää.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

16.34 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on ensinnäkin erittäin erikoista, että hallitus syyttää oppositiota pelottelusta. Onko teillä käynyt mielessä, että me olisimme aidosti huolissamme tästä asiasta?

Minä voin ainakin vilpittömästi sanoa, että minä olen huolissani tästä laista niin äitinä kuin myös yrittäjänä. Meidän perheessä on aika monta tyttäretä, ja kaikki tyttäret ovat joko opiskelemassa sote-alalle tai jo valmistuneet sote-alalle. Heillä on yli 360 000 kollegaa Suomessa, ja lisäksi tämä lakiesitys tulisi koskettamaan noin puoltatoista miljoonaa ihmistä. Ja kyllä, oppositio on vilpittömästi huolissaan näiden henkilöitten palkkakehityksestä.

Yrittäjänä olen huolissani siitä, että tämä laki tulee entisestään repimään tätä yhteiskuntaa. Olen aina uskonut, että yrityksessä on hyvä niin, että työntekijät ja yrittäjät ovat samalla puolella pöytää. Ja totta tosiaan tämä laki ei tule kyllä sitä tavoitetta edistämään. Eli vetäkää pois tämä surkea laki.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

16.36 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen kuin Orpon ja Purran hallitus aloitti työnsä, vallitsi meillä Suomessa yhteisymmärrys siitä, että vakaus, jatkuvuus ja luottamus ovat Suomen menestyksen kulmakiviä. Nyt tuntuu kuitenkin siltä, että tämä hallitus on hylännyt nämä arvot. Se luo työmarkkinoille kaaosta rikkomalla luottamuksen perustukset ja polkee jalkoihinsa palkkatasa-arvon edistämisen. Se antaa kaikki pelimerkit työnantajille ja moittii palkansaaajia tuomiten samaan aikaan erityisesti naisvaltaiset alat ikuisen palkkakuoppaan, niin kuin täällä salissa on monta kertaa todettu.

Voiko eduskunnasta todella löytyä enemmistö, joka haluaa käydä opettajien, hoitajien, rakentajien, myyjien, kuljettajien ja monien muiden kimppuun ja lain voimalla tosiaankin heikentää heidän asemaansa ja ansiokehitystä työelämässä pysyvästi? Nyt kannattaa meidän edustajien mennä itseemme ja todella miettiä, voimmeko katsoa itseämme seuraavana päivänä peilistä, jos tämän esityksen päästämme etenemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.37 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän asti on ollut sovittelijoiden käytäntönä sitoutua yleiseen linjaan. Tästä lähtien se on kirjoitettu lakiin. Koska asiasta on noussut näin iso meteli, herää kysymys, onko meidän työmarkkinakenttä niin jakautunut ja ongelmissa, ettei omiin neuvottelutaitoihin eikä keskinäisen ratkaisun löytämiseen enää luoteta.

Jos näin on, niin nyt on aika muuttaa tällaista kulttuuria. Hallitus ei ole ottanut, eikä halua ottaa, työmarkkinaosapuolen asemaa. Nyt päinvastoin herätellään työmarkkinaosapuolia tähän päivään ja toimimaan kansantalouden ja Suomen kansan parhaaksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

16.38 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus jatkaa työmarkkinoiden ja suomalaisen työelämän moukarointia ennennäkemättömällä taval-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

la tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa ja konkursseja tulee päivittäin. Yritykset puhuvat todella mustasta talvesta.

Tämä hallitus haluaa heittää romukoppaan reilun työelämän ja arvostusta saaneen suomalaisen sopimisen mallin ja kolmikantaisen neuvottelujärjestelmän. Sopimussyhteiskunnan sijaan palataan vuosikymmeniä taaksepäin.

Työntekijät ja työnantajat loivat 60-luvulla välilleen konsensukseen ja luottamukseen perustuvan neuvottelujärjestelmän, puhuttiin pohjoismaisesta työmarkkinamallista. Kaikilla näillä työelämän lainsäädäntömuutoksilla, mitä hallitus on tuomassa ja tuonut tänne, heikennetään tätä koko ajan. Toivotan kyllä onnea työmarkkinasyksyn ja tuleviin kevään työmarkkinakahinoihin, niin sekaisin olette pistäneet suomalaisen työelämän ja työmarkkinat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.39 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palkkaratkaisut on aina tehtävä kansantalouden kokonaisedun mukaisesti. Tähän otti kantaa myöskin valtakunnansovittelija, joka sanoi Uuden Suomen haastattelussa: ”On aika vaikea ymmärtää, että valtaan tulisi puolueita, joiden mielestä kansantalouden kokonaistilanne ei olisi tärkeä. Vaikea nähdä, että se ohitettaisiin minkäänlaisessa kokoonpanossa.” Sovittelija ei myöskään allekirjoita väitettä siitä, että hallituksen esityksellä puututtaisiin, ainakaan epäsuorasti, sovittelijan riippumattomuuteen ja tasapuolisuuteen ja että sitä kautta vaikutettaisiin välillisesti myös osapuolten sopimisvapauteen. Hänen mukaansa osapuolilla on edelleen mahdollisuus sopia ihan, mitä he parhaimmaksi näkevät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.40 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä kyllä ministeriäitiöstä on käytetty vallan paljon aikaa mustan valkoiseksi puhumiseen, mutta totuus on kuitenkin, että tämä vientivetoinen palkkamalli on naisvaltaisten alojen kiros. Palkkamallilain tarkoituksena on varmistaa, että julkisen sektorin naisvaltaiset alat eivät voi saada vientialoja suurempia palkankorotuksia. Tämä hallituksen ajama vientivetoinen palkkamalli tulee tuomitsemaan opettajat, hoitajat ja muut julkisen sektorin työntekijät pysyvään palkkakuoppaan. Laissa tullaan säättämään, ettei valtakunnansovittelija voi esittää suurempaa palkankorotusta kuin mitä vientialoille on neuvoteltu. Hallitus näyttääkin rajoittavan valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia reiluun sovitteluun, ja tämän myötä yksikään työnantaja ei tule suostumaan suurempiin palkankorotuksiin. Valtakunnansovittelijan kädet ovat näin ollen jatkossa sidotut, eikä hänellä ole mahdollisuutta rientää palansaajan apuun. Sen vuoksi toivon, että vedätte tämän esityksen pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

16.41 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on suoraan sanoen röyhkeää väittää, että oppositio lietsoo pelkoa ja vastakkainasettelua. Se on itse asiassa pienituloisten työntekijöiden oman ajattelukyvyn vähättelyä. Kyllä he seuraa-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

vat näitä keskusteluita, he seuraavat näitä esityksiä. He ovat omissa nahoissaan jo saaneet tuntea sen, mitä Orpon hallitus on heille antanut: on leikattu toimeentulosta, on leikattu palveluista, on heikennetty työntekijöiden asemaa jo aikaisemmin. Tämä vientimalli on siitä mielenkiintoinen uudistus, että oikeiston mukaan se ei vaikuta yhtään mihinkään. No, sitten voi tietenkin kysyä, miksi se sitten on niin välttämätön.

Edustaja Mäkelä täällä aikaisemmin sanoi, että kyllä, sen tarkoituksena on nimenomaan jarruttaa naisvaltaisten alojen palkankorotuksia. Minä ihmettelen, miksi te ette voi sanoa tätä tavoitetta ääneen täällä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.42 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa näytetään olevan täysin yksituumaisia siitä, että palkkamallista olisi tullut Suomessakin sopia työmarkkinaosapuolten kesken. Sitähän hallitus yritti, ja sitä yrittivät myös eräät keskeiset palkansaajajärjestöjohtajat. Tämä on fakta. Jokainen sen näkee, jos vain haluaa fakatat myöntää.

No, miksi sitten tästä palkkamallista ei sovittu työmarkkinaosapuolten kesken? No, siksi, että SAK ei halunnut sopia vaan käytännössä marssi ulos neuvotteluista. [Suna Kymäläisen välihuuto] No, miksi SAK ei halunnut sopia? Edustaja Tynkkynen täällä jo viittasi siihen. SAK:ta otti niin paljon päähän hallituksen aiemmin tekemät työmarkkinauudistukset, että se ei halunnut tässä asiassa helpottaa hallituksen elämää. Päinvastoin se halusi vaikeuttaa hallituksen elämää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly ja sen jälkeen ministeri Satonen.

16.43 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannattaa muistaa, että tämä vientimalli on kaksi kertaa murtunut, 2007 ja 2022, ja kummallakin kierroksella oli hoitajien palkoista kysymys, tarpeellisista palkankorotuksista heille siinä tilanteessa.

Sitten tähän tilanteeseen, kun Orpon hallituksen työmarkkinauudistukset tarkoittavat leikkauksia palkansaajille: 24 leikkausta on tässä Orpon työmarkkinamallissa palkansaajille. Sitten tässä on unohtunut koko ajan se, että vientimallissa se aloittava liitto tai aloitettava sopimusala, joka käy neuvotteluja, käy silloin kahden miljoonan palkansaajan neuvotteluja, ja se on aivan eri neuvottelu, kun sinä käyt oman alan neuvotteluja. Ja myös se hidastaa palkankorotustasoa ja sopimusten kehittämistä niillä aloilla. Tällainen näin ei ole ihan ongelmaton tilanne. Se kannattaa tässä muistaa.

Ja sitten, kun täällä on monta kertaa kysytty, tuleeko joka alalle yli toisen: Ei, täällä on tarkoitus [Puhemies koputtaa] näissä ratkaisuihin, joissa nyt esimerkiksi vuosi 22 on, että [Puhemies: Aika!] silloin, kun on tarve tehdä palkkoihin tarkistuksia yli yleisen linjan, pitää pystyä tekemään matalapalkka-aloille jatkossakin. [Ben Zyskowicz: Ja näin pystytään!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen. [Mikrofoni on kiinni] — Ministeri, onko mikrofoni päällä, kun ei kuulu? [Eduskunnasta: Nyt on!]

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

16.45 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jos olen ymmärtänyt tämän keskustelun oikein, niin täällä aika moni, myöskin osa oppositiosta ymmärtää sen tarpeen, että meillä tulisi olla tällainen viennin kilpailukykyyn perustuva palkkamalli, koska vain ja ainoastaan sillä pystytään myöskin julkisen sektorin palkat maksamaan, ja myöskin sisämarkkinoiden tilanne riippuu siitä, kuinka meidän vienti menee. Pelkillä puheilla ei kenenkään palkkoja nosteta vaan vain ja ainoastaan sillä, että meillä on palkanmaksukykyä, ja sen takia se viennin menestyminen on niin tärkeää.

Sitten täällä on paljon puhuttu siitä, miksi tätä ei ole sopimalla tehty ja minkä takia tämä tuodaan lakina tänne. Edustaja Zyskowicz siihen jo äsken viittasi. Ehkä myös käyn vielä läpi tämän prosessin. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Se on totta, että hallitusohjelmassa oli tästä asiasta ihan selkeä kirjaus, mutta kävin tutustumassa Ruotsissa siihen, miten Ruotsissa tämä asia on tehty. Tapasin Ruotsissa sekä LO:n että työnantajien edustajia ja Ruotsin valtakunnansovittelijan ja myöskin ministerin, ja kuulin heiltä, miten tämä järjestelmä Ruotsissa on tehty. Sen jälkeen, kun sieltä tulin, ilmoitin hallituksen keskustelujen jälkeen, että hallitus tarjoaa nyt sitä kättä, että tästä yhdestä nimenomaisesta asiasta pyydän, että työmarkkinajärjestöt tekisivät esityksen, jossa olisi voitu sitten huomioida muun muassa niitä SDP:n tänään esille ottamia sovittelujärjestelmän kehittämiskeinoja. Järjestimme siis seminaarin muistaakseni marraskuussa, jossa Irene Wennemo, Ruotsin valtakunnansovittelija, oli paikalla, ja hän avasi hyvin perusteellisesti tätä Ruotsin mallia. Sen jälkeen nämä neuvottelut lähtivät käyntiin, mutta ehkä juuri niin kuin edustaja Zyskowicz täällä kuvasi, SAK:lla ei ollut halua neuvotella vain tästä kysymyksestä, ja SAK lähti sieltä neuvottelupöydästä. Sen jälkeen tätä yritettiin vielä useita kertoja. Valtiosihteeri Nykänen kävi läpi kierroksen, jossa hän haastatteli kaikki keskeiset työmarkkinaneuvottelijat sekä työntekijä- että työnantajapuolelta. Sen jälkeen erikseen vielä pyysin — ja haluan kiittää heitä omasta panoksestaan — Katarina Murtoa ja Milla-riikka Rytöstä selvittämään, millä ehdoilla tai millä tavalla SAK voisi tulla takaisin siihen pöytään, niin että olisi päästy siinä keskustelussa eteenpäin, mutta he eivät halunneet tulla.

Sen jälkeen me ollaan siinä tilanteessa, että hallituksella on kaksi vaihtoehtoa: joko se, että me nostamme kädet pystyyn emmekä tee mitään, tai se, että me tuomme tänne lain, jolla tämä asia saadaan ratkaistua siihen asti, kunnes jos työmarkkinajärjestöt sitten myöhemmin tekevät jonkun sovitteluratkaisun. Sen takia me tämän lain toimme, koska katsoimme, että näistä kolmesta mahdollisesta vaihtoehdosta sopiminen olisi ollut paras ratkaisu, laki toiseksi paras ja kaikkein huonoin olisi ollut se, ettei olisi tehty mitään, koska siihen meillä kansantaloutena ei ole varaa eikä se ole myöskään pitkässä juoksussa julkisen sektorin työntekijöiden eikä myöskään sisämarkkinatyöntekijöiden etu, jos meidän viennin kilpailukykyä ei kyetä turvaamaan.

Kuten Ruotsin esimerkki osoittaa, heidän tuloksensa ovat olleet hyviä. Sen takia ollaan nyt siinä tilanteessa, että tämä laki on täällä eduskunnassa, ja toivon, että se menee eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

16.49 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Satonen, ymmärrättehän te sen, että kilpailukykyinen vientiala tarvitsee rinnalleen myös vetovoimaisen julkisen sektorin? Kyse on siitä, että ikäluokkien pienentyessä löytyy tekijöitä aloille, jotka mahdollistavat sen, että vientialoilla ylipäättään on osaavaa ja hyvinvoivaa

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

työvoimaa. Suurin pula meillä on tällä hetkellä hoitajista ja opettajista varhaiskasvatuksesta lähtien, ja ikärakenteemme vaikeuttaa tätä kokonaisuutta entisestään, vaikka näillä aloilla olisi palkkaus kunnossa. Tätä palkkakuoppaa ei yksinkertaisesti kurota kiinni sillä, että laitetaan vientialaa heikommin palkatut alat, kuten esimerkiksi hoitajat ja opettajat, tappelemaan näistä korotuksista keskenään, kuten te nyt esitätte, että siinä olisi ratkaisu tähän palkkakuopan hoitamiseen. [Ben Zyskowicz: Kaikkien pitää saada enemmän! — Suna Kymäläisen välihuuto]

Toiseksi, käytännössä te nyt politisoitte puolentoista miljoonan suomalaisen palkan muodostumisen, ja olemme todella vakavan asian äärellä tässä. Ministeri Satonen, ymmärrätkö te, mitä tämän lain vaikutukset käytännössä tarkoittavat, [Puhemies koputtaa] ja jos ymmärrätte, niin miten te voitte tätä esittää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.50 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palkkaneuvotteluissa on ollut 60-luvulta asti periaate ja perinne siitä, että vientiteollisuus määrittelee neuvotteluvaramallisuuden. Sitten kun se on määritelty, vaikkapa esimerkiksi, että kolme prosenttia voidaan palkkoja nostaa, niin sen jälkeen liitot neuvottelevat, miten se varallisuus jaetaan. Vaikka SDP kuinka haluaa, sen päättäminen ei missään nimessä kuulu tänne eduskuntaan, että meidän pitäisi sanella, kuka saa ja kuka ei saa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Jos tähän sopimukseen ei päästä ja siitä tulee riitaa, niin silloinhan annetaan kaikille se kolme prosenttia. Mutta otetaanpa vaikka hyvinvointialueet ja -ala: siellä sen kolmen prosentin sisällä voidaan päättää, annetaanko kaikille yhtä suuri korotus vai nostetaan enemmän hoitajien palkkoja kuin johtajien palkkoja, jos siihen on halukkuutta. Näin siis voidaan tehdä. Tästä palkkaneuvotteluissa on ennen kaikkea kyse.

Haluaisin vielä kysyä sitä, miten esimerkiksi poliisin palkkaus liittyy tähän naisvaltaisten alojen palkkatasa-arvoon. Poliisin palkkoja ei ole yli 50 vuoteen neuvoteltu valtakunnansovittelijan toimesta. Sillä ei ole mitään merkitystä tämän asian kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.51 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, mikä tässä keskustelussa hieman hämmentää, on se, että kaikki myöntävät, että vientialoilla on suuri merkitys, mutta esimerkiksi aluetaloudessa eri alueilla on erilainen tämä yritysten rakenne ja missä työntekijöitä on. Ainakin meillä Etelä-Savossa jokainen työntekijä ja heidän maksamansa veroeurot ovat tärkeitä.

Mutta, arvoisa puhemies, Suomessa on toteutettu sopimisen kulttuuria kymmenien vuosien ajan, ja sopimisen kulttuurissa mikään osapuoli ei vaadi toisilta kohtuuttomia eikä esitä ehdottomia vaatimuksia. Ehdottomuus ja kohtuuttomuus aiheuttavat sen, että seuraavaa sopimusta neuvoteltaessa palataan yleensä edellisten neuvottelujen tuloksiin ja haetaan revanssia niille. Revanssiin liittyy aina kokemus epäoikeudenmukaisuudesta ja jopa sen kostaminen. Jos neuvotteluihin mennään revanssihengessä, on sopimisen kulttuuri käytännössä tuhouttu.

Arvoisa puhemies! Ehkä tämä ei päivän aiheeseen liity, mutta voidaan myös kysyä, pysymmekö me täällä eduskunnassa näyttämään esimerkkiä sopimisen kulttuurista. Tällä hetkellä vastaus on varsin selvä ”ei” — [Puhemies koputtaa] emme pysty.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

16.53 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakentava puheenvuoro edellisellä puhujalla, ja rakentavaa kulttuuria me kaivattaisiin, mutta kyllä tässä tämänkin päivän keskustelussa on ollut niin paljon energiaa, että jos se saataisiin ilmastoon ohjattua, niin kyllä se jääkausi olisi tulossa.

Tällä lakiesityksellä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, lähteekö meillä vienti vetämään vai ei, vaikka niinkin olen sieltä oikealta laidalta kuullut. Tänään salissa lisäksi kokoomuksen edustajien puheenvuoroissa on tullut ihan selvästi esille, että hallitusohjelman kirjauksistakin on tulkittavissa, että hallitus ryhtyy työmarkkinaosapuoleksi. Siinä roolissaan hallitus tiputtaa palkansaajia nyt palkkakuoppaan, eikä heille anneta edes tikkaita mukaan, että he voisivat päästä sieltä omin avuin ylös. Työelämän sudenkuoppaan uhkaavat tippua opettajat, hoitajat, myyjät, siistijät, ja useat näistä aloista ovat vielä matalapalkka-aloja ja naisvaltaisia.

Löytyykö tässä salissa todellakin enemmistö kokoomuksen ja perussuomalaisten johdolla, joka haluaa käydä opettajien ja hoitajien kimppuun jättämällä heidät palkkakehityksen sudenkuoppaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

16.54 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aika risiiriitaisia puheenvuoroja tulee vasemmalta ja oikealta. Te puhutte vientivetoisesta palkkamallista, että se on palkkakuoppalaki. En tiedä, haluaisitteko te sitten jonkin julkishallintovetoisen palkkamallin ja olisiko se sitten palkkapomppulaki. Kuitenkin meidän taloutemme on heikossa jamassa, ja sen takia minä näen, että te mielestäni suhtaudutte yrittäjiin, työtä tekeviin ja kaikkiin kansalaisiimme vihamielisesti siellä oppositiossa, kepu mukaan lukien.

Julkiset menomme ovat liian suuret, me elämme velaksi. Esimerkiksi osa maahanmuutosta Suomeen on meidän taloudelle haitallista. Me emme pärjää täällä toistemme pyykkiä pesemällä ja toisillemme taloja rakentamalla tai kouluja, sairaaloita, vanhainkoteja veronmaksajien laskuun rakentamalla. Etelä-Suomessa tästä suuri osa on tehty vielä virolaisella työvoimalla. Me tarvitsemme vientiä ja vientituloja. Vienti vetää, ja jos se on eurovaluutassa, [Puhemies koputtaa] yhteisvaluutassa, kilpailukykyistä sen pitää olla.

Tämän lain tarkoitus on turvata myös naisvaltaisille aloille [Puhemies: Aika!] palkanmaksukyky. Tämä laki turvaa näitä. [Puhemies koputtaa] Teollisuutemme on turvattava myös työntekijän näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

16.55 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tuossa edellisessä puheenvuorossa kävi ilmi, kuinka paljon hallitus naisvaltaisia aloja ja niiden työtä oikeasti arvostaa. Minä haluaisin kysyä, miksei hallitus pidä hoitoalalla, kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja monissa muissa työpaikoissa olevien työtä arvokkaana.

Me olemme Suomessa pitkään ja suhteellisen yksituumaisesti puhuneet palkkatasa-arvon puolesta, mutta heti tilaisuuden tullen hallitus haluaa täysin poikkeuksellisella tavalla, lainsäädännöllä, puuttua juuri naisvaltaisten alojen palkkakehitykseen, sillä tämän lain ni-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

menomainen tarkoitushan on estää naisvaltaisten alojen työntekijöitä vaatimasta parempaa. Korostan: hallitukselle ei sovi, että naisvaltaisten alojen työntekijät vaativat parempaa palkkaa.

Haluaisin kyllä kuulla ihan oikean ja selkeän vastauksen, mitä hallitus ajattelee tällaisen esityksen tekemisen näiden alojen veto- ja pitovoimalle. Me tarvitsemme näiden alojen työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

16.56 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän niin on, että viime kädessä lait säätää Suomessa eduskunta, se on ihan päivänselvää. Mutta on myös selvää se, että työmarkkinakysymyksissä on parempi, jos päästään sopimalla ratkaisuun, se on aina parempi silloin. Ja nythän sitä on tässä yritetty, niin kuin ministeri Satonen sen sanoi tuolta pöntöstä, hyvinkin kauan ja hyvin monella tavalla, mutta sopimukseen ei päästä sillä, että yksi osapuoli sanoo, että me emme kerta kaikkiaan suostu edes istumaan sinne pöytään, me emme suostu sopimaan.

Ruotsissahan nämä uudistukset on tehty jo melkein 30 vuotta sitten, mutta siellä on pystytty nostamaan palkkakuopasta näitä tiettyjä naisvaltaisia aloja. Meillä Suomessa ei ole pystytty. Tehdään nyt ne uudistukset, nyt on pakko toimia tässä. Siksi hallitus on tässä toimimassa.

Onhan näitä yritetty tehdä. Sipilän hallituksessa oli näitä työmarkkinauudistuksia. Annettiin blankopaperia sinne näille osapuolille ja sanottiin, että keksikää tässä, miten me voidaan päästä tästä eteenpäin. Sitten toista vuotta sitä käsiteltiin ja neuvoteltiin, ja se sama blankopaperi annettiin takaisin. Ei ole päästy eteenpäin, eli silloin hallituksen on pakko toimia, vaikka olisi parempi, että sovitaan. Se on aina parempi silloin, mutta jos sopimukseen ei päästä, [Puhemies koputtaa] ei ole solidaarisuutta ay-liikkeen sisällä, silloin hallituksen on pakko mennä eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

16.58 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Satonen, kyllä tämä teidän esityksenne tästä palkkakuoppalaista on vakava uhka suomalaisille työmarkkinoille. Esitys murentaa uskottavuuden valtakunnansovittelijan työhön ja horjuttaa koko työmarkkinoiden tasapainoa. Suomessa meillä on ollut toimiva työmarkkinajärjestelmä, jossa neuvottelut käydään työmarkkinajärjestöjen välillä ilman, että politiikka puuttuu peliin. Nyt te, hallitus, kuitenkin pyritte ottamaan työmarkkinat omin käsiinne ja puuttumaan suoraan palkanmuodostukseen. Tämä on vaarallinen tie, jota Pohjoismaissa ei ole lähdetty kulkemaan, mutta miksi meillä Suomessa näin tehdään?

Valtakunnansovittelijan tehtävä on ollut varmistaa, että kompromisseihin päästään ilman hallituksen väliintuloa, ja se on toiminut erinomaisesti. Nyt hallitus tekee tästä työstä käytännöstä mahdotonta ja tuhoaa sen luottamuksen, joka on ollut suomalaisen työmarkkinamallin perusta.

Suutarin kehoitetaan pysymään lestissään, ja, hallitus, syytä olisi teidänkin. Teidän tulisi keskittyä parantamaan työoloja ja palkkausta, ei luomaan lisää sääntelyä, joka tekee työmarkkinaneuvotteluista entistäkin vaikeampia.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

16.59 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on vaarallisesti velkaantunut hyvinvointivaltio, ja sen pitäisi olla meille kaikille täysin selvää. Mikäli ei tehdä riittäviä ja oikeita toimia, niin voidaan hyvinkin leikata se sana ”hyvinvointi” sieltä pois. Hyvät keinot ovat enemmän kuin tarpeen, ja niitähän hallituksella riittää. — Kiitos niistä.

Tässä salissa on nyt tänä päivänä hyvin useaan otteeseen otettu Esko Aho esille, ja mikäpä siinä. Hänhän juuri sen julkisesti sanoi, että paras ja helpoin keino on vientivetoinen palkkamalli, mutta samalla hän totesi, että näitä muutoksia odotellessa on 30 vuotta mennyt.

No, keskustan toiminta kyllä vaikuttaa aikamoisen historiattomalta, kun tätä tarkastellaan. Se on kummallista, ja se on kammottavaa, erityisen hämmäntävää se kyllä on. Kun tuossa Kurvinen totesi aamulla, että vientivetoinen palkkamalli ei ole keskustan arvojen mukaista, niin olisi oikeus ja kohtuus saada tietää, mikä on keskustan arvojen mukaista. Kun katson sinne vasemmalle, näen koko ajan [Puhemies koputtaa] vähemmän keskustaa mutta näen koko ajan enemmän vasemmistoa. Olisin kysynyt [Puhemies: Aika!] Kurviselta ja Kaikkoselta — mutta he ovat nostaneet tätä luistavaa kytkintä — miten tähän on tultu. Onko teillä ihan oikeasti kentän mandaatti [Puhemies koputtaa] ajaa näin rajusti päin punaista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

17.00 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Toivoin hieman, että ministeri Satonen, joka käytti edellisen puheenvuoron, olisi voinut vastata yhteen yksinkertaiseen kysymykseen, joka tässä salissa on monta kertaa tänään esitetty, ja kertaakaan siihen ei ole vastausta kuultu. Se kysymys on nimittäin se, että kun te samaan aikaan sanotte, että tämä esitys on niin merkityksetön, että se ei oikeastaan muuta mitään, ja samaan aikaan sanotte, että tämä on niin valtavan tärkeä ja se on pakko ajaa läpi, niin kumpi näistä kahdesta asiasta pitää paikkansa. Tämä on nimittäin varmasti se kysymys, jota pohtii moni muukin suomalainen kuin pelkästään me täällä oppositiossa.

Toinen kysymys, jonka vielä haluan — enemmän ehkä retorisesti — ääneen esittää, on se, että kun tämä uhkaa asettaa palkansaajat tilanteeseen, jossa esimerkiksi bruttopalkkana 2 400 euroa tienaa sekä koulunkäynninohjaaja että laitoshuoltaja, niin jatkossa te lisäätte poliittisella päätöksellä painetta siihen, että täytyy arvottaa, kumman työ on arvokkaampaa. Minä ainakin toivon, että kansanedustajat eivät lähde sellaiselle tielle, jossa palkansaajien työtä arvotetaan sen mukaan, [Puhemies koputtaa] mikä on muka meidän mieltämme arvokasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.02 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alojen palkat voivat kehittyä vain silloin, kun työmarkkinamalli vahvistaa julkista taloutta ja sen palkanmaksukykyä. Työmarkkinaosapuolilla on jatkossakin täysi vapaus sopia työehdoista ja sopimalla kehittää naisvaltaisten alojen palkkausta, tasata sukupuolten välistä palkkaeroa

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

ja tasoittaa palkkakuoppia. Sen tekevät osapuolet yhdessä sopimalla, kuten tähänkin asti, tai niin kuin olisi pitänyt. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.02 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tästä palkkatasa-arvosta puhuttaessa, ja sitten palkkaerojen kaventamisesta, kaikki edustajat ja puolueet ovat sitä mieltä, että nämä ovat tärkeitä asioita. Nyt kuitenkin sitten, kun palkkasopimus 2022 muodostui ja sen jälkeen kuntatyönantaja on todennut, että tämä sopimus kavensi palkkaeroja, täällä me puhumme lakiesityksestä, joka varmasti tulee tarkoittamaan sitä, että palkkaerojen kaventuminen pysähtyy siihen paikkaan. Ja tämänhän on televisiossa todennut myös Teknologiateollisuuden työnantaja suoraan, että tällä palkkamallilla, mikä nyt on tulossa, tällä lakiesityksellä, eivät enää palkkaerot kavennu. Näin on Teknologiateollisuuden työnantaja suorassa lähetyksessä todennut. Ja nyt täällä huutaa sitten oikeistopuoli kurkku suorana, mitenkä tämä laki on tärkeä, vaikka siis on todettu työnantajan puolelta, että sama palkkasopimus 2022, joka kavensi palkkaeroja, ei ole enää mahdollinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

17.03 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työmarkkinaosapuolet saavat jatkossakin täysin vapaasti sopia vientialoja korkeammasta ratkaisusta. [Suna Kymäläinen: Eivät saa!] Myös työehtosopimusratkaisun sisällä voidaan tehdä tarpeellisia kohdennuksia palkkaepäkohtien ratkaisemiseksi. Olisi toivottavaa, että työmarkkinaosapuolet kehittäisivät palkkausjärjestelmiään ala- ja tehtäväkohtaisten tarpeiden huomioimiseksi. Palkkakuopat säilyvät ja pahenevat, jos kaikki saavat aina yhtä korkeat korotukset. Siksi palkkakuoppien korjaaminen edellyttää ennen kaikkea ammattiyhdistysliikkeen sisäistä solidaarisuutta sille, että palkkakuoppa-aloille ollaan valmiita kohdistamaan suuremmat korotukset kuin muualle. Ammattiyhdistysliikkeellä on tässä ratkaisun avaimet käsissään myös tämän lakimuutoksen jälkeen. Ja aivan kuten ministeri Satonen aiemmin totesi: ovet neuvottelupöytään ovat edelleen avoimet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Myönnän tässä debattisetissä vielä puheenvuorot niille edustajille, jotka eivät ole minun puheenjohtajallani saaneet vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerille, mikäli hän niin haluaa, ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Räsänen.

17.05 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun olen nyt kolmatta tuntia hallituspuolueiden puheenvuoroja kuunnellut, niin tulinkin kyllä siihen johtopäätökseen, että olettekohan te nyt lukeneet edes itse tätä esitystä. Kun kuuntelin äsken edustaja Piisisenkin puheenvuoroa, niin annettiin ymmärtää, että kyllä tässä tulevassakin mallissa voidaan sitten eri aloille kohdentaa suurempia korotuksia ja palkkaeroja kaventaa. No, siinä edustaja jätti nyt sitten kertomatta sen, että se tarkoittaa silloin sitä, että joku toinen sen maksaa. Että jos hoitajille annetaan yli yleisen linjan, niin opettajien pitää tyytyä vähempään kuin yleinen linja. Ja täällä on kysytty, että voiko nyt sitten ministeri tai joku muu hallituspuolueista kertoa, kumman pitää tyytyä vähempään, hoitajien vai opetta-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

jien. Siitähän tässä on kysymys. Jos tämä laki viedään voimaan, niin sovitteluratkaisu tulee olemaan sellainen, että jos hoitajille annetaan enemmän, niin opettajien pitää tyytyä vähempään kuin yleinen linja. Kertokaa nyt kansalle, kummat jäävät jalkoihin: hoitajat vai opettajat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

17.06 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä palkkakuoppalaki on osa tämän hallituksen työmarkkinamyllerryksen tai työmarkkinasekoittamisen sarjaa. Täällä puhutaan voimakkaasti siitä, että pitäisi sovittelua ja neuvotella ja sopia, mutta millaista sopimista se sellainen on, että ainoastaan yhtä osapuolta kuullaan? Tästä on oikeastaan näissä kaikissa teidän hallituksen esityksissä kyse. Kaikki työmarkkinauudistukset, joita te väitätte tekevänne, ovat heikennyksiä työntekijän asemaan.

Olemme monta kertaa peräänkuuluttaneet sitä, että missä ovat ne esitykset, jotka vahvistaisivat työntekijän asemaa. Ei tarvitse ihmetellä, minkä takia nämä työmarkkinajärjestöt, erityisesti palkansaajajärjestöt, eivät oikein hyvin suhtaudu näihin neuvotteluihin, kun ei ole mitään, mitä heille olisitte tarjonneet. Ei yhtään mitään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

17.07 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puheenjohtaja! Nämä alathan ovat semmoisia, missä keskipalkka voi olla vaikka 2 400 euroa kuussa tai 2 500 euroa kuussa, ja se on aika tiukka raha vaikka lähihoitajan työstä. Tässä on vähän semmoinen fiilis, että... Muistatteko, kun viime syksynä oli se kuuluisa sanonta, että neljä miestä meni saunaan? Vähän samanlainen fiilis on itsellä nyt, kun kuuntelee tätä keskustelua.

Ja ei tämä nyt ole niin vakavaa. Minä kirjasin ylös näitä perusteluja, näitä tieteellisiä perusteluja, mitä olen kuullut tänään: mikään ei muutu, ei tämä ole iso muutos, pikkujuttu. Nämä perustelut minun mielestäni eivät ole riittäviä. Tämä on kuitenkin todella iso asia just naisvaltaisille aloille. Jos joku kuuntelisi tätä keskustelua, niin hän varmaan ajattelisi, että nämä ihmiset ovat aivan pihalla tästä heidän ammatistaan ja siitä todellisuudesta, mikä siellä on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

17.09 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Ei ole paljon enää lisättävää tässä vaiheessa keskusteluun, mutta otetaan nyt ensimmäisenä se väite, että nämä hallituksen uudistukset ovat Elinkeinoelämän keskusliiton keksimiä. Valitettavasti täytyy kyllä todeta, että itsekin olen 2017 kirjoittanut kirjan ”Työn linja”, jossa olen nämä kaikki asiat jo käynyt läpi, nämä keskeiset uudistukset, niin että ainakin omalta osaltani olen ne ihan omista nimissäni kyllä esittänyt. Sille en mahda mitään, että se asia ei silloin paljon julki-suutta saanut, vaikka sitä olikin Antti Lindtman kommentoimassa. Mutta kuitenkin nämä ideat ovat kyllä ihan niin sanotusti tämän poliittisen myllyn kautta tulleita.

Sitten kysymykseen siitä, onko tämä merkittävä vai eikö ole merkittävä. Totta kai tämä on merkittävä, mutta kuten sanoin jo aiemmin, paras lopputulos olisi saavutettu sopimisen kautta, ja se tie on edelleen auki. Eli jos sopiminen syntyy ja sopimus syntyy, niin valtakunnansovittelija ottaa huomioon sen sopimuksen, tämä laki mahdollistaa sen, ja sitten

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

voidaan edetä siltä pohjalta. Niin kauan kuin meillä ei ole työmarkkinajärjestöjen tekemää sopimusta tästä asiasta, tämä laki toimii tässä sen takaajana, että meidän viennin kilpailukyky turvataan ja sitä kautta myös julkisen sektorin palkanmaksukyky.

Täytyy sanoa, että minua todella paljon vierastuttaa se, että täällä halutaan joitain yksittäisiä työntekijäryhmiä asettaa toisiaan vastaan, sillä julkisen ja yksityisen sektorin työntekijät eivät ole eri puolilla, vaan ne ovat samalla puolella. Jos Suomen vienti ei vedä ja meillä ei ole hyvä taloudellinen tilanne, kuten meillä tällä hetkellä ei ole, niin kyllä meillä silloin on haasteita meidän palkanmaksukyvyssä. Jos ajatellaan, missä tilanteessa Suomi nyt on, niin valtion tulevan vuoden budjetista 15 prosenttia rahoitetaan uudella velalla, hyvinvointialueet tekevät isoja alijäämiä ja myös monilla kunnilla on haasteita. Kyllä se, että me saadaan tämä julkinen sektori vahvemmaksi, antaa huomattavasti paremman palkanmaksuvyön jatkossa myös julkiselle sektorille, ja se tulee nimenomaan sen viennin kilpailukyvyn kautta, että myös julkisen sektorin asema vahvistuu. Tämä on se kokonaisuus, joka tässä tulee nähdä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten mennään puhujalistaan, ja puheenvuoron mitta on viisi minuuttia. — Edustaja Päivärinta.

17.12 Susanne Päivärinta kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vientivetoinen työmarkkinamalli turvaa Suomen kilpailukyvyn ja julkisten palveluiden rahoitukseen. Ainoa tapa nostaa julkisen sektorin palkkoja kestäväällä tavalla on huolehtia vahvasta julkisesta taloudesta huolehtimalla vientiyritystemme kilpailukyvyistä. Huolehdimme samalla julkisen sektorin palkanmaksuvyöstä. Samalla huolehdimme työpaikoista, kasvusta ja jokaiselle suomalaiselle tärkeiden hyvinvointiyhteiskuntamme palveluiden rahoituksesta. Niin kuin me hyvin tiedämme, Suomen julkinen talous kyntää pohjamudissa. Kasvua ei ole ollut yli 16 vuoteen. Me olemme jääneet dramaattisesti jälkeen muista Pohjoismaista, joissa tarvittavat työmarkkinauudistukset on tehty, kuulkaa, jo aikaa sitten. Velaksi elämisellä ja korkealla verotuksella ei Suomen ongelmia ratkaista. Jos ratkaistaisiin, Suomen julkinen talous ei olisi ajautunut kroonisesti alijäämäiseksi.

Arvoisa puhemies! Ruotsissa työmarkkinajärjestöt sopivat keskenään vientivetoisesta palkankorotusmallista jo yli 20 vuotta sitten. Me hallituksessa ajamme nyt vientivetoista palkkamallia, jotta Suomessakin olisi tulevaisuudessa Ruotsin tavoin palkanmaksuvaraa julkisella sektorilla. Toisin kuin oppositio on täällä tänäänkin lietsonut pelkoa ja eripuraa, tämä vientivetoinen palkkamalli ei tarkoita ikuista palkkakuoppaa. Niin kuin jo tuossa aikaisemmin sanoin, eihän tässä maailmassa mikään ole ikuista, eivät myöskään palkat eivätkä kuopat. Työntekijät ja työnantajat voivat vastaisuudessakin sopia keskenään niin suurista palkankorotuksista kuin haluavat. Julkinen sektori ei ole syöksynyt Ruotsissa palkkakuoppaan. Ruotsissa sukupuolten välinen palkkaero on jopa pienentynyt. Peräänkuulutankin nyt myös ammattiliittoja tekemään työtä palkkatasa-arvon eteen. Sopiminen palkankorotuksista ja niiden kohdennuksistaan kuuluu yksinomaan ja vain työmarkkinaosapuolille.

Arvoisa puhemies! Nyt kun varsinkin te SDP:ssä olette valinneet tämän pelottelun ja jarruttelun tien, niin minäkin kehottaisin teitä nyt kuuntelemaan — jos ette hallitusta halua kuunnella, niin edes valtakunnansovittelijaa. Valtakunnansovittelijahan on todennut, kuten tänäänkin on se monta kertaa sanottu, ettei vientivetoinen palkkamalli tuo kovin dramaattisia muutoksia sovittelutyöhön — ei siis tuo kovin dramaattisia muutoksia. Itse asias-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

sa valtakunnansovittelija uskoo, että uudistuksella voi olla myönteisiä vaikutuksia niin sovittelujärjestelmän toimivuudelle kuin myös osapuolten väliselle neuvottelutoiminnalle.

Arvoisa puhemies! Tänään ollaan kuultu jälleen kerran myös edustaja Tuppuraisen väite siitä, että vientivetoinen työmarkkinamalli tuo Suomeen tasa-arvon takatalven. Sanotaan nyt sekin, että höpö höpö, ei pidä paikkaansa. Takatalvihan ei kestä vuosikymmeniä, kuten on kestänyt saada kuntoon naisten ja miesten palkkaerot tässä maassa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Työelämässä on vielä paljon tasa-arvo-ongelmia, ja Orpon hallitus on sitoutunut vankasti edistämään tasa-arvoa työelämässä. Hallitus muun muassa kohdentaa tehokkaampia toimia raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn, edistää työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä jatkaa yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa toteutettavaa samapalkkaisuusohjelmaa. Mutta en tiedä, kelpaako tämäkään SDP:lle. Siellähän nyt vastustetaan ihan kaikkea: Suomen kilpailukykyä, työllisyyttä ja talouskasvua tukevia uudistuksia. Tällä teidän reseptilläänne Suomeen ei todellakaan koittaisi takatalvi, tänne koittaisi talouden jääkausi. Sitä me emme halua.

Orpon hallitus on toiminut niin, että Suomessa alkavat puhaltaa sellaiset tuulet, jotka sulettavat kohmeista jäykistyneet työmarkkinamme. Lisäämme joustoja, työn tuottavuutta ja kasvua, jotta me voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja turvan myös tuleville sukupolville. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.16 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä on jälleen historiallinen päivä. SDP sekä koko oppositio ovat mukana tässä välikysymyksessä hallitukselle. Välikysymyksen aihe on erittäin tärkeä, ja se koskee työntekijöitä ja aiemmin sopimusyhteiskuntana tunnettua maataamme mitä suurimmissa määrin. Valitettavasti hallitus on osin tuhonnut ja tuhoamassa lisää ennätysvauhdilla sopimisen edellytyksiä ja yhteistä tahtotilaa kehittää ja vahvistaa maataamme. Hallituksen ja pääministerin johtajuuden perään on huuhiltu. Täytyy todeta, että työelämäkysymyksissä sekä työmarkkinapolitiikassa se kadoksissa ollut johtajuus on kyllä vahvasti esillä. Johtajuus tarkoittaa suoraan sanottuna sitä, että maamme on viety mustaan, kylmään ja tunteettomaan tilaan, jossa työntekijät ja osin jopa yrityselämä kärsivät — ja kovasti kärsivätkin. Tähän sopimusyhteiskunnan tuhoamiseen pääministerin johtajuus näyttää riittävän ja helposti, valitettavasti.

Arvoisa puhemies! On tämä hallituksen touhu hirveää politiikkaa työntekijöille. Samaan aikaan salin oikealla laidalla majailevat perussuomalaiset tituleeraavat itseään Suomen suurimmaksi työväenpuolueeksi. Ette te mikään suurin työväenpuolue ole. Te kilpaillette kokoomuksen kanssa Suomen suurin palkansaajan kurittaja -puolueen tittelistä. Ja, arvoisat perussuomalaiset, te ette tunnu edes itse ymmärtävän, mitä te teette tälle maalle ja varsinkin näille työntekijöille, jotka kärsivät teidän sortopolitiikastanne.

Onhan tämä uskomatonta, mitä tässä maassa tällä hetkellä tapahtuu. Hallitus keskittää kaikki oikeistovoimansa työntekijöiden kurittamiseen. Samaan aikaan julkisuuteen kommentoidaan esimerkiksi kokoomuksen puheenjohtajiston suulla, että SDP pelottelee kansalaisia. Ei se ole pelottelua, kun kerrotaan, mitä hallituksen päätökset tuovat palkansaajille. Se on oikeasti pelottavaa, mitkä näiden hallituksen päätösten vaikutukset ovat. On tärkeää, että näistä päätösten vaikutuksista kerrotaan, mitä ne ovat oikeasti.

Arvoisa puhemies! On tämä koko hallituksen päätöksenteko melkoista muppetshow'ta. Tässä hallituksen show'ssa tosin ei naurata mikään. Surkuhupaisaa on se, että te syytätte

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

milloin edellistä hallitusta, milloin oppositiota, vaikka samaan aikaan useat asiantuntijat ovat arvioineet esimerkiksi tämän palkkakuoppalain vaikutukset erittäin haitallisiksi palkansaajille. Hallitus, kantakaa vastuunne rehellisesti politiikkanne vaikutuksista työntekijöihin alkääkö syytelkö edellistä hallitusta ja oppositiota.

Minä en voi hyväksyä tätä, mitä te, arvoisa hallitus, teette näille ihmisille ja tälle maalle. Politiikkanne ansiosta asiantuntijat ovat todenneet, että lapsiperheköyhyys lisääntyy. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että myös työllisten köyhyys lisääntyy näiden päätösten vuoksi jopa 27 000 työllisellä vuoteen 2027 mennessä. On tämä karmea katseltavaa. Toivon totisesti, että tässä salissa tehdään oikea päätös, kun äänestetään hallituksen luottamuksesta ja palkkakuoppalaista. Tämä lakiesitys on kumottava. Tähän on tultava muutos. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

17.20 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on pitkät ja toimivat perinteet siitä, että palkkakeskustelut käydään työmarkkinaosapuolten toimesta. Neuvotteluita ei ole käyty eduskunnan täysistuntopöydässä eikä pitäisi käydä vastakaana. Tästä oletin vallinneen laajan yhteisymmärryksen yli puoluerajojen.

Hallitus toimii nyt kuitenkin toisin. Hallitus on tuonut eduskuntaan esityksen, jolla puututaan sopimisen vapauteen ja eri alojen yhtäläisiin neuvottelumahdollisuuksiin. Se on sitomassa valtakunnansovittelijan kädet tehdä ratkaisuesityksiä, jotka ylittävät vientialojen palkankorotukset. Tämä on tyly viesti tämän maan opettajille, varhaiskasvattajille ja kaikille muille koulutus- ja kasvatusalan työntekijöille, poliiseille, sotilaille, hoitajille ja monille muille turvallisen arjen takaajille. Tällä esityksellä Orpon—Purran hallitus käytännössä rajoittaa näiden ammattiryhmien palkkakehitystä lailla.

Olen pettynyt siihen, että puolueiden kesken ei enää nähtävästi jaeta tavoitetta palkkatasa-arvon edistämisestä. Tämä on valitettavaa, sillä on tosiasia, että miesten ja naisten palkat eroavat toisistaan. Taustalla on monia syitä, erityisesti sukupuolittuneet työmarkkinat, mutta yhtä kaikki tilanne on vakava. Valitettavasti hallituksen esitys betonoi tilannetta entisestään riisumalla sovittelijan työkalupakkia ja kahlitsemalla näin naisvaltaisia aloja pysyvään palkkakuoppaan. Kysynkin: miksi hallitus on valmis riskeeraamaan toimivan järjestelmämme ja vaarantamaan sovitteluinstituution puolueettomuuden?

Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin aiemmin tänään hallituspuolueiden ryhmäpuheen- vuoroja, hämmästyin, joskaan en lopulta suuresti yllätynyt, että tästäkin aiheesta piti yrittää vääntää vasemmisto—oikeisto-kysymys. Onko todella niin, että kokoomuksen ja perussuomalaisen mielestä on vasemmistolaisista puolustaa opettajien, hoitajien, pelastajien, poliisien tai sotilaiden tasa-arvoa työelämässä? Itse olen toivonut, että se olisi yhteinen asiamme, mutta näemmä ei. Kysynkin: miksi te hallituspuolueissa ette halua puolustaa muun muassa näitä aiemmin mainitsemiä alojen työntekijöitä ja heidän mahdollisuuksiaan neuvotella omasta palkastaan yhtäläisesti vientialojen kanssa?

Keskustan mielestä hallituksen luoma nokittelu työmarkkinoille on yksinkertaisesti väärä tapa ja haitallista. On ollut läpi historiamme selvää, että vientialojen merkitys Suomen taloudelle tunnustetaan, ja näin pitää olla jatkossakin. Suomi elää viennistä ja ulkomaankaupasta. Vientivetoisuutta ei pidä kuitenkaan asettaa ikuiseen konkeroon palvelualojen kanssa, vaan meidän on mahdollistettava oikeudenmukainen palkkakehitys myös naisvaltaisille aloille. Hallituksen esityksellä tämä ei valitettavasti toteudu, vaan se uhkaa syven-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

tää palkkakuoppaa entisestään. On tärkeää, että tuotteemme ja palvelumme käyvät kaupaksi maailmanmarkkinoilla. Tämä edellyttää kilpailukykyä. Mutta pitää muistaa, että kilpailukykyyn kuuluvat myös luottamus, työrauha ja koko yhteiskunnan toimivuus. Tarvitsemme toimivan viennin ja kilpailukyvyyn rinnalle siis tekijät arjen turvalle ja kasvun edellytyksille.

Arvoisa puhemies! Mietin myös, miltä tämä hallituksen esitys kuulostaa tänään iltaruokapöytään käyvässä perheessä, jossa äiti työskentelee vaikkapa opettajana ja isä vientiteollisuudessa. Mitä he mahtavat ajatella siitä, että toisen palkankorotusmahdollisuudet si-dotaan käytännössä lakiin? Toivoisin noihin ruokapöytiin enemmän toivoa kuin toivotto-muutta. Uskon, että siellä ei haluta tapella, kumman työ on arvokkaampaa, vaan toivotaan arjen turvaa ja yhteiskunnalta oikeudenmukaisuutta.

Tämä hallitus on jo politiikallaan vienyt aikuisilta tosiasialliset mahdollisuudet vaihtaa alaa aikuiskoulutustuen poistamisen myötä. Tulevat ammatillisen koulutuksen jättileikka-ukset osuvat nekin alan vaihtamisen mahdollisuuksiin. Jos tämä vientimalliesitys toteutuu vielä näiden päälle, pelkään pahoin, että osaa-ajapula syventyy entisestään kouluissa, päivä-koodeissa, sairaaloissa, hoiva- ja sosiaalipalveluissa. Siihen meillä ei ole yhteiskuntana va-
raa. Olisi siis hallitukselta viisautta perua tämä esitys ja keskittyä ennemmin sovinnon ra-
kentamiseen työmarkkinoilla ja laajemmin yhteiskunnassa. Tarvitsemme enemmän sopi-
mista, vähemmän repimistä, enemmän neuvotteluhalua, vähemmän sanelua, enemmän
luottamusta, vähemmän epävarmuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ingo poissa. — Edustaja Piisinen.

17.25 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos SDP:lle välilyksymyksestä. Tällä kerralla se kohdistuu palkkamalliin. Tästä vientivetoisesta palkkamallista väitetään virheellisesti, että tämä ei ole sopimista vaan sanelua. Jos muistellaan, mikä taho saneli eikä suostunut lainkaan neuvottelemaan palkkamallista, niin se oli vain ja ainoastaan SAK.

Kansantalouden kannalta on kestävämpiä, että julkisen sektorin palkkaratkaisut nousevat suuremmaksi kuin sen maksamisen mahdollistaman vientiteollisuuden kilpailukyky kestä. Palkkaratkaisut on aina tehtävä kansantalouden kokonaisedun mukaisesti. Asiaan otti kantaa myöskin valtakunnansovittelija, joka sanoi Uuden Suomen haastattelussa: ”On aika vaikea ymmärtää, että valtaan tulisi puolueita, joiden mielestä kansantalouden koko-naistilanne ei olisi tärkeä. Vaikea nähdä, että se ohitettaisiin minkäänlaisessa kokoonpa-nossa.” Sovittelija ei myöskään allekirjoita väitettä siitä, että hallituksen esityksellä puu-tuttaisiin ainakaan epäsuorasti sovittelijan riippumattomuuteen ja tasapuolisuuteen ja sitä kautta vaikutettaisiin välillisesti myös osapuolten sopimisvapauteen. Hänen mukaansa osapuolilla on edelleen mahdollisuus sopia keskenään ihan sitä, mitä he parhaimmaksi nä-kevät.

Hallitusneuvotteluissa oli tavoitteena, että työmarkkinajärjestöt sopivat nämä asiat kes-kenään, mutta SAK kieltäytyi neuvottelemasta, ja tällä tavoin SAK tilasi tämän vientive-toisen palkkamallilain. SAK vaati hallitusta perumaan kaikki työmarkkinaesityksensä eh-tona neuvotteluiden aloittamiselle, eli ikävä kyllä SAK oli se, joka saneli ja voimakeinona aloitti vielä laajat työtaistelutoimet, joista aiheutui taloudelle miljardiluokan kustannukset. Eli tästä vientivetoisesta palkkamallilaista on aivan turha syyttää hallitusta. Todellinen syy löytyy Hakaniemestä ja heidän sopimuksestaan SDP:n kanssa tehdä kunta- ja aluevaaleis-ta palkkavaalit.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Palkkaratkaisulla voidaan aivan hyvin jakaa palkankorotusta nimenomaan matalapalkkasektorille, jos osapuolet niin haluavat. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka kokonaiskustannuksiltaan kolmen prosentin palkankorotusratkaisu, jossa yleiskorotuksen osa olisi pienempi ja vähän suurempi osa jätettäisiin järjestelyvaraksi, jota voitaisiin paikallisesti kohdentaa nimenomaan näille matalapalkkaisille ammattiryhmille. On selvää, että suurempi palkankorotus on tarpeellisempi esimerkiksi varhaiskasvattajalle tai perushoitajalle kuin kaksi kertaa tai kolme kertaa suurempi korotus johtajatasolle. Tämähän on juuri sitä sosialismia parhaimmillaan, jota muun muassa sosiaalidemokraatit jatkuvasti korostavat täällä salissa, juuri sitä, missä paremmin toimeentulevat tukevat vähemmän tienaavia, siis niitä heikompiosaisia.

Tämä on oiva esimerkki siitä, että sosialisteille ei kelpaa sosialismi silloin, kun pitäisi jakaa palkankorotuksia oikeudenmukaisemmin palkansaajien välillä. Sosialismin ottava käsi näyttää ulottuvan vain yritysten taskuille: vain sieltä voidaan ottaa ja edellyttää solidaarisuutta jaettavaksi muille. Sosialistien solidaarisuus ei ulotu eri palkkaluokkien välille — ammattiliittojen välisestä solidaarisuudesta puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Kun tiedämme yritysten sekä julkisen sektorin taloudelliset haasteet, olisi vähintäänkin kohtuullista osoittaa solidaarisuutta juuri matalapalkkaisille työntekijöille, mutta ikävä kyllä näyttää nyt siltä, että se ei näytä välikysymyksen esittäjille sopivan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

17.30 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Laki, joka ei muuta yhtään mitään mutta joka on aivan pakko saada läpi. Hallitus sanoo, ettei se aja naisvaltaisia aloja ikuiseen palkkakuoppaan, että mikään ei siinä mielessä ole muuttumassa. Mutta tismalleen samaan aikaan Orpon—Purran hallitus kuitenkin myös sanoo, että tämä palkkamonttulaki on niin tärkeä, että se on yksinkertaisesti pakko ajaa läpi riippumatta siitä, kuinka paljon sitä vastustetaan; riippumatta siitä, kuinka paljon sitä kohtaan on kritiikkiä; riippumatta siitä, kuinka moni on huolissaan tämän lakiehdotuksen vaikutuksista.

Kysyin jo tänään aiemmin ministeri Satoselta, kumpi väitteistä on totta: onko tämä laki merkityksetön vai välttämätön, koska samaan aikaan nämä molemmat eivät voi pitää paikkaansa? Kun tässä salissa puhutaan palkkamonttulaista, puhutaan myös siitä, millainen yli-päättään on reilu korvaus työstä. Hallituksella on mielestäni siitä kovin erikoinen käsitys. En ole koskaan pitänyt sanonnasta, jonka mukaan ahkeruus palkitaan, koska se ei varsinaisesti pidä paikkaansa. Nimittäin jos uurastus todella aina palkitaan, miksi esimerkiksi henkilökohtaiset avustajat, opettajat, laitoshuoltajat, kokit, vartijat, nuorisotyöntekijät tai palomiehet eivät koskaan voi rikastua omalla työllään? Ajattelen, että varmasti kaupan kassalla työskentelevä myyjä ilahtuu siitä, kun hän saa hymyn kiitokseksi, mutta se hymy ei elätä työnsä tekijää. Moni suomalainen tekee välttämätöntä tämän yhteiskunnan pyörät pyörimässä pitävää työtä, siis sellaista, jota ilman me emme täällä tulisi toimeen päiväkään. He ovat tämän yhteiskunnan sankareita. He hoitavat lapset, pitävät tilat puhtaina, huolehtivat sairaista ja tekevät meidän kaikkien arjesta turvallista.

Pääministeri Orpo sanoi tänään, että Suomi elää viennistä. En ole tästä eri mieltä, mutta jos vanhemmat eivät voi viedä varhaiskasvatukseen lapsia, ei vientialoillekaan löydy työntekijöitä, ja jos kukaan ei käy lastaamassa laivoja, kuljeta rekkoja, kukaan ei pidä kuntien katuja aurattuna, ei pidä merellä jäitä murrettuna, katuja hiekoitettuna, mikään ei liiku täs-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

sä maassa juuri mihinkään. Juuri näille tavallisille suomalaisille hallitus valitettavasti tällä esityksellään on syventämässä palkkakuoppaa, kaventamassa jatkomahdollisuuksia saada palkkaan suurempia korotuksia, jotta kuopasta on mahdollista kivuta pois.

Puhemies! Vuonna 2007 kokoomus lupasi lisää palkkaa Sari Sairaanhoidajalle. Vaalien jälkeen ääni muuttui kohtuullisen pian kellossa, ja lopulta oltiin tilanteessa, jossa hoitajia on syytetty pitkään koko Suomen talouden romahduttamisesta, vähintään horjuttamisesta. Nyt historia tuntuu tavallaan toistavan itseään, sillä matalapalkka-alojen työntekijöille jälleen kerrotaan, että heidän palkankorotuksensa on uhrattava kansantalouden nimissä. Se on suorastaan isänmaallista, että heille ei voi suurempia palkankorotuksia antaa.

Jos hallituksen esitys palkkakuoppalaista hyväksytään, voidaan esimerkiksi nuoriso-työntekijöiden palkkoja nostaa käytännössä vain, jos samaan aikaan esimerkiksi laitoshuoltajat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset tyytyvät pieniin tai jopa olemattomiin korvauksiin.

Täällä salissa on tänään esitetty erikoisia näkemyksiä siitä, että vaaditaan solidaarisuutta ammattiliitoilta, että alat voivat keskenään sopia, kenelle kuuluu korvaus ja kenelle ei kuulu korvausta. Kysyn teiltä, mikä ammattiryhmä on esimerkiksi hoitoalalla sellainen, joka ei ansaitse korotusta. Hoitoalat neuvotellaan yhtenä pottina. Ei ole olemassa sellaista mallia, jossa voidaan löytää solidaarisuutta, joka ei aidosti, oikeasti, aiheuta ongelmia siellä matalapalkka-aloilla. Jos kerran tässä talossa halutaan alkaa päättämään tämänkaltaisia asioista, jos täällä halutaan säätää lakeja, joilla puututaan siihen, minkä verran korotuksia on mahdollista eri ammattiryhmille antaa, niin toivon, että täällä myös on halua kertoa, miten näitä ammattiryhmiä tullaan priorisoimaan. Katsoin mielenkiinnosta: viime vuonna bruttona keskimäärin 2 400 euroa tienasivat esimerkiksi sekä koulunkäynninohjaajat että laitoshuoltajat. Minä en ainakaan itse tiedä, kumman heistä pitäisi ansaita enemmän. Minusta he molemmat ansaitsevat enemmän ja tekevät tärkeää työtä, joka pitää myös tämän talon pyörimässä.

Puhemies! Yli miljoona suomalaista paahtaa pää hiessä matalasti palkatussa työssä. Palkkakuoppa on olemassa, se on toisilla syvempi kuin toisilla. Minä toivon, että tästä talosta löytyy solidaarisuutta ja ymmärrystä sille, että näistä asioista kannattaa jatkossakin päättää sopimalla, ei sovittelijan käsiä sitomalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiäho.

17.35 Johannes Yrttiäho vas: Arvoisa puhemies! ”Ennuste Saksan taloudesta romahti”, kertoi muun muassa Helsingin Sanomat viime viikolla. Suomesta viedään runsaasti investointituotteita Saksaan ja muualle euroalueelle. Siksi uutinen oli Suomen taloudelle huono. Uutinen Saksan jyrkkenevästä alamäestä on surkea vientiteollisuuden työntekijöille, jotka ovat käymässä nyt palkkaneuvotteluihin. Teknologiateollisuuden sopimus päättyy marraskuun lopussa.

Palkkapaineet ovat työntekijäpuolella kovat. Suomalaisten reaaliansiot, ostovoima, ovat pudonneet historiallisen rajusti kahdessa vuodessa. Ostovoima putosi noin kuusi prosenttia kriisivuosina 22 ja 23, hinnat nousivat nopeammin kuin ansiot. Yhtä tuntuva pudotus koettiin tätä ennen 70-luvulla.

Esimerkiksi sote- ja kunta-alan palkkaohjelma ei ole pystynyt vastaamaan hintojen nousuun. Hyvinvointialueiden työvoimapulan ratkaiseminen edellyttäisi edelleen kunnollisia palkankorotuksia. Samalla hallituksenkin leikkauksilla aiheuttama rahoitusvaje on johta-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

massa kasvavaan uhkaan nykyisen palkkaohjelman irtisanomisesta työnantajan toimesta. Myös teollisuuden työntekijöiden ostovoima on pudonnut viime vuosina. Vaikka tänä vuonna keskipalkkojen arvioidaan hienoisesti nousevan, menee kuitenkin vuosia, ennen kuin palkat palautuvat edes kriisiä edeltäneelle tasolle. Arvonlisäveron korotus sekä useat muut elämisen kustannuksia lisäävät hallituksen toimet, kuten asiakasmaksut ja lääkekustannukset sekä tietenkin sosiaaliturvan isot leikkaukset, vaikuttavat ostovoimaa heikentävästi ensi vuonna. Vaikutus kokonaiskysyntään saattaa hidastaa talouden elpymistä, jopa aiheuttaa taantuman syvenemisen ja lisätä työttömyyttä.

Puhemies! Suomalaisten palkkakehitys on ollut 2010-luvun alusta alkaen erittäin heikkoa. Kilpailukyvyyn ja tuottavuuden nimissä palkkoja on pidetty alhaalla 2000-luvulla muun muassa raamisopimuksella, työllisyys- ja kasvusopimuksella ja kiky-sopimuksella. Keskitetyillä ratkaisulla on pitkä historia, joka ulottuu ainakin sinne 60-luvulla alkaneeseen tulopolitiikkaan saakka. Monesti nämä sopimukset ovat tarkoittaneet nimenomaan työntekijäpuolen vaatimusten ja tavoitteiden hillitsemistä suurimpien vientiteollisuuden työnantajien eduksi, ja tätä linjaahan tässä hallitus nyt jatkaa, kuten ministeri Satonenkin on täällä tänään todistanut.

Jos ostovoiman pudotus on ollut historiallisen kova, ovat tietenkin palkkapaineetkin seläiset. Näitä palkkapaineita hallitus nyt hillitsee työnantajan eduksi heikentämällä työntekijöiden neuvotteluasemaa niin sanotulla vientimallilla, joka tietenkin on paljolti vanhan kertausta. Viikunanlehtenä kansantalouden kokonaiset hallitus puuttuu nyt kuitenkin myös sopimisen vapauteen. Sopiminen ei ole vapaata, jos sovittelijaa ohjataan lailla toimimaan toisen osapuolen eli työnantajan eduksi. Kun vientialojen sopimustasoa ei sovittelijaisaisi ylittää, uhkaavat naisvaltaiset palvelualat jäädä syvenevään palkkakuoppaan ja sukupuolten palkkaerot kasvaa. Tämä on selvää ja härskiä, mutta erityisen kieroä tässä on se, että hallitus luo asetelman, joka itse asiassa jarruttaa myös vientialojen palkkoja. Sehän tässä on hallituksen julkilausuttukin tavoite jälleen kerran, kilpailukyvyyn ja tuottavuuden nimissä nimenomaan hillitä vientialojen palkkakustannuksia. Tällä nyt sovittelijan asemaan esitettävällä muutoksella käy käytännössä niin, että hyvin tunnetut julkisten alojen erittäin kovat palkkapaineet ja hyvinvointialueiden rahoituspaineet jarruttaisivat myös vientialojen sopimustasoa ja lopputuloksena olisi palkka-ale kautta linjan.

Puhemies! Hallitus pyrkii turvaamaan isojen vientiteollisuuden yhtiöiden voitot taantumassakin. Siitä tässä hallituksen politiikassa on kyse. Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden osingonjako on pysynyt vuosia, vuosi vuoden jälkeen, erinomaisella tasolla. Viime vuonna 60 suurinta pörssiyhtiötä jakoi taantumasta huolimatta osinkoja ennätykselliset yli 14 miljardia, tänä vuonna päädyttiin lähes yhtä suureen voitonjakoon.

Puhemies! Kansantalouden ja suomalaisen yhteiskunnan etu ei ole se, että naisvaltaiset alat jäävät syvenevään palkkakuoppaan, eikä se, että kokonaiskysyntää heikennetään polkemalla palkkoja kautta linjan. Suomalaisen yhteiskunnan ja kansantalouden etu ei ole myöskään se, että investoimisen sijaan yhtiöitä tällä hetkellä tyhjennetään rahasta omistajien voitoksi. Siksi täysi epäluottamus hallitukselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

17.40 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Meillä täällä eduskunnassa vaikuttaa olevan varsin yhtäläinen näkemys siitä, että vienti on Suomen taloudelle ja Suomen tulevaisuudelle ensisijaisen tärkeää. Meille on keskeistä turvata viennin kilpailukyky, jotta me

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

pärjäämme kansainvälisessä kilpailussa. Viennin pärjäämiseen nojaa meidän julkinen taloutemme. Meillä tuntuu olevan myös varsin laaja yhteinen näkemys siitä, että tämä vientivetoisuus, joka on pääsääntöisesti ollut käytäntönä suomalaisessa järjestelmässä, on toiminut ja ollut hyvä lähtökohta. Tämä huomioiden tuntuu jopa hieman surulliselta, miten voimakas vastakkainasettelu tätä — ja tätäkin — keskustelua on leimannut. Ollaan varsin syvillä vesillä, kun retoriikassa vedotaan väkivaltaan ja maalataan varsin voimakkaita uhkakuvia.

Tämä välikysymys, jota nyt käsittelemme, koski palkka-tasa arvoa. Se on aihe ja tavoite, joka on jaettu ja jonka edistämiseen, siis palkkatasa-arvon edistämiseen, myös hallitus on sitoutunut, mutta tämä keskustelu täällä täysistunnossa tänään on pyörinyt pitkälti tämän sovittelujärjestelmän uudistamisen tai kehittämisen ympärillä, josta meillä on hallituksen esitys sisällä ja parhaillaan meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa käsiteltävänä, joten keskityn myös omalta osaltani tähän hallituksen esitykseen ja siihen liitettyihin kysymyksiin.

Ensinnäkin pitää jälleen muistuttaa siitä, minkä takia hallitus edistää tätä sovittelujärjestelmän vahvistamista lakiteitse. Sehän ei ollut hallituksen ensisijainen keino. [Suna Kymäläinen: Se luki hallitusohjelmassa!] — Hallitusohjelmassa on luenut tavoite tähän suuntaan, mutta samaan aikaan hallitus on vedonnut toistuvasti osapuoliin, että tästä asiasta neuvoteltaisiin, ja hallituksesta on lukuisia kertoja todettu, että olisi toivottavaa ja olisi parempi, jos tästä asiasta syntyisi neuvottelemalla tulos.

Tämä ei toki ole ensimmäinen kerta, kun tällaista neuvottelua ja sitä kautta löytyvää sopua ja yhteistä ratkaisua on haettu. Sitä on haettu useammalla hallituskaudella, mukaan lukien viime hallitus, joka pyrki löytämään tähän keinon. Nytkin sitä yritettiin ja siihen vedottiin, mutta siitä huolimatta neuvottelut eivät päässeet juurikaan edes käyntiin, kun SAK käveli jo neuvotteluista ulos. Kun sopua neuvotteluteitse ei löytynyt, tai ei oikeastaan edes yritetty löytää, niin hallitus ohjelmansa mukaisesti edistää tätä lakiteitse.

Samalla on tärkeää alleviivata, että hallitukselle kuuluu ja eduskunnalle kuuluu nimenomaan tämä lainsäädäntötyö, ja sitä työtä me nyt teemme. Palkoista ja työehdoista neuvottelemisen ja sopiminen ei kuulu tähän saliin, vaan se kuuluu niille työmarkkinaosapuolille, jotka niitä neuvotteluita käyvät. Tämä on aivan selvää, ja siitä on tarpeen edelleen muistuttaa.

Tässä hallituksen esityksessä on kysymys sovittelujärjestelmästä, siitä, että vahvistetaan selkänajaa sille käytännölle, joka on varsin laajasti hyväksi todettu ja jolle tuntuu olevan varsin laajaa kannatusta. Sitä vahvistetaan tavalla, josta myös sovittelija itse on todennut, että näkee siinä myös positiivista eikä pidä muutoksia dramaattisina.

Edelleen on tarpeen alleviivata ja muistuttaa, että sopimisen vapauteen ei tälläkään hallituksen esityksellä tehdä minkäänlaista muutosta. Osapuolilla on jatkossakin aivan yhtäläiset mahdollisuudet sopia juuri sellaisista palkankorotuksista, juuri sellaisista työehdoista kuin he katsovat parhaaksi. Se kuuluu niihin neuvotteluihin, se kuuluu siihen sopimisen vapauteen, joka säilyy nykyisellään ja turvataan.

Tästä tasa-arvosta on puhuttu paljonkin, ja yhdyn siihen tasa-arvoministerin toiveeseen, että tämän välikysymyksen otsikon mukaisesti tässä salissa olisi kuultu enemmän ratkaisuja työelämän tasa-arvon edistämiseksi — niille ollaan erittäin avoimia ja hyvät ehdotukset otetaan mielellään vastaan. Edistetään näitä asioita yhdessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

17.46 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Meidän valtio on velkaantunut pitkään. Sitä on jatkunut useita hallituskausia. Joskus on velkaannuttu enemmän ja joskus vähemmän, ja sillä on kuitenkin pitkä historia. Kaikki täällä haluamme sen velkaantumisen pysäyttää ja samalla saada meidän maamme talouden kuntoon, taattua tämän hyvinvointivaltion, ja tähän on monenlaisia erilaisia syitä.

Yksi syy tässä vientivetoisessa palkkamallissa on mielestäni se, että me olemme eurovaluutassa, me ei voida enää kelluttaa omaa rahaa suuntaan tai toiseen, ja koska olemme yhteisvaluutassa, niin meidän pitää pystyä kilpailemaan näitä halvemman elintason maita vastaan. Sen takia minä näkisin, että tämä vientivetoinen palkkamalli turvaa sitä. En vähättele ollenkaan opettajien enkä terveydenhuollon enkä minkään julkisen palveluksessa olevan henkilön palkkaa. Totta kai sillä pitää pystyä elämään, mutta koska maamme on vientivetoinen ja se raha tavallansa tänne maahan tulee viennistä, jolla pystytään turvaamaan hyvinvointivaltio, niin sen takia meidän pitää ehdottomasti pitää tämä maa kilpailukykyisenä eikä niin, että meidän vientitulot eivät piisaa pitämään yllä julkishallinnon palkansaa-jien asemaa. Elikkä jollakin lailla, jos vähän vetää mutkia suoriksi, periaatteessa vientive-toisilla aloilla, teollisuudessa, joka tuottaa lisäarvoa ja jonka tuote myydään ulkomaille, kyllä niiden yhteenlaskettavien palkkatulojen tulisi olla huomattavasti enemmän kuin jul-kisella puolella olevien henkilöiden palkkojen.

Minun mielestäni te usein sanotte, että hallitus on vihamielinen. Minä näen asian tois-tepäin. Minun mielestäni on vihamielistä ajatella meidän omia kansalaisia, yrittäjiä ja työn-tekijöitä kohtaan sillä tavalla, että me jollakin lailla emme yrittäisi huolehtia siitä, että heil-le riittää jatkossa työpaikkoja ja palkanmaksukykyä.

Meidän julkiset menot ovat liian suuret. Siihen on kanssa erilaisia syitä. Minä itse näen niin, että aikaisempien hallitusten toimesta on sallittu tänne maahan tulla tämmöinen maa-hanmuutto, josta osa on täysin julkishallinnon, veronmaksajien ja vientitulojen elätettävä-nä. Minä en ollenkaan pahastu siitä, jos tänne tulee joku osaaja, joka tekee työtä tämän yh-teiskunnan hyväksi. Minä olen itsekin auttanut tänne muutaman maahanmuuttajan perhei-neen, jotka eivät ole edes mitään kauheita osaajia, mutta he ovat kuitenkin työssä ja heidän vaikutuksensa meidän julkiseen talouteen on positiivinen. Elikkä käytännössä, jos vähän vedän mutkia suoriksi, niin kauan kuin me ollaan velkaannuttu, samalla aikajanalla näkyy se, kuinka paljon me ollaan otettu tänne maahanmuuttajia, jotka eivät tätä yhteiskuntaa ta-loudellisesti hyödytä. Meidän velkaantuminen johtuu osittain siitä, että täällä on elätettä-vänä sellaisia ihmisiä, jotka eivät kykene tekemään työtä tämän yhteiskunnan hyväksi.

Me tarvitsemme vientiä ja vientituloja, ja vienti vetää, jos se on eurovaluutassa, siis mei-dän yhteisvaluutassa, kilpailukykyistä. Viennistä saamme julkiseen talouteen varat, joilla maksamme muun muassa opettajien, sairaanhoitajien, hyvinvointialueiden palkat. Meidän vientimme on sen takia turvattava ja saatava vetämään. Kansantalouden kokonaisuus ja kil-pailukyky on teollisuutemme turva. Siis nämä kaikki asiat tähtäävät siihen, että me saatai-siin pidettyä tämä hyvinvointivaltio pystyssä. Tämä laki turvaa näitä myös työntekijän nä-kökulmasta. Tämän lain tarkoitus on turvata myös [Puhemies koputtaa] naisvaltaisille aloille palkanmaksukyky. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

17.51 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus jatkaa valitsemallaan ko-valla ja kylmällä linjalla, sanelupolitiikalla, puuttumalla nyt sopimusautonomiaan ja vaa-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

rantamalla sovitteluinstituution riippumattomuuden. Oikeuskanslerikin on tämän todennut. Ennen vaaleja perussuomalaisten ja kokoomuksen taholta luvattiin hoitajille palkankorotuksia ja koulutuksen erityissuojelua. Nyt esimerkiksi ammattikoulujen opettajille on annettu ammattikoulutuksen leikkauksien myötä irtisanomisia ja nyt vielä lopuillekin, jotka sinne jäävät töihin, palkankorotuksetkin betonoidaan.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on totisesti ottanut tehtäväkseen heikentää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Suomessa. Kylmällä leikkauslinjallaan ja työmarkkina-politiikallaan hallitus heikentää entisestään pienituloisten ja erityisesti naisvaltaisilla aloilla työskentelevien asemaa. Samaan aikaan, kun hallitus heikentää hyvinvointivaltion perusteita, kuten sosiaaliturvaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisen edellytyksiä, se puuttuu ennennäkemättömällä tavalla työmarkkinoiden toimintaan.

Viimeisin niitti on tämä kyseessä oleva esitys, vientivetoinen palkkamalli. Esityksen perusteella vientialat määrittelevät yleisen linjan palkankorotuksissa. Käytännössä tämä johtaa siihen, että nykyisellään alhaisimmin palkatut, naisvaltaiset alat eivät voi noudattaa vientialoja korkeampia palkankorotuksia. He siis joutuvat ikuisen palkkakuoppaan, kun neuvottelijoiden kädet ovat jo ennalta sidotut. Naisen euro on tällä hetkellä noin 84 senttiä. Tilastokeskuksen tuoreen uutisen mukaan korkeammilla koulutusasteilla sukupuolten väliset palkkaerot ovat pienempiä, mutta alemmilla koulutusasteilla naisten mediaaniansiot vaihtelivat viime vuonna 75 ja 81 prosentin välillä suhteessa miesten ansioihin.

Kaikki työntekijäjärjestöt vastustavat tätä vientivetoista markkinamallia. Osa työnantajajärjestöistäkin vastustaa tätä kyseessä olevaa esitystä. Tätä hallitus ei ota lainkaan huomioon tuodessaan tämän esityksen tänne eduskuntaan. Tänään on kuultu perussuomalaisten ja kokoomuksen suusta, ettei voi olla niin, että hoitajat saisivat jatkuvasti muita isommat korotukset. Tämä on aika ristiriidassa ennen vaaleja olleiden puheiden kanssa. Olemme kuulleet tänäänkin täällä, että soten suuret kustannukset ovat yhtäkkiä hoitajien vika, kun he kerrankin edellisellä kierroksella saivat vähän paremman korotuksen, että tähän ei enää jatkossa käy, tämä on torpattava lainsäädännöllä. Ja jälleen kerran te otatte roolin työmarkkinaosapuolena.

Arvoisa puhemies! Suomen työmarkkinat ovat eriytyneet kansainvälisestikin vertailtuna vahvasti sukupuolen mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, siivoojina ja kaupan alalla työskentelevistä valtaosa on naisia. Sattumoisin myös juuri nämä alat ovat niitä, joilla palkat ovat matalia. Emme ole onnistuneet kuromaan umpeen sukupuolten palkkaeroja. Naisen euro on edelleen se vähän päälle 80 senttiä, eikä muutosta parempaan ole tulossa. Hallitusohjelmassa puhutaan työelämän tasa-arvon edistämisestä, mutta valitettavasti jälleen kerran teot puhuvat päinvastaista kuin sanat. Hallituksen ajamalla niin kutsutulla vientivetoisella palkkamallilla estetään se, että naisvaltaiset, yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeiset alat voisivat jatkossakaan saavuttaa suhteessa korkeampia palkankorotuksia. Mikäli hallituksen suunnitelmat toteutuvat, palkkaeroja ei jatkossakaan saada kurottua umpeen, kun vientialat käytännössä määrittelevät palkankorotusten tason.

Kaiken kukkuraksi hallitus pyrkii rajoittamaan tällä esityksellä valtakunnansovittelijan toimintavapautta ja sitomaan hänen kätensä työriitojen sovittelussa niin, että hän ei tekisi esityksiä, joiden taso ylittää vientialojen palkkaratkaisun. Jatkossa siis kaksi kolmannesta palkansaajista on nykyistä heikommassa asemassa neuvotteluaseman suhteen, mikä tekisi palkkakuopasta nousemisen mahdottomaksi. Arvon hallitus, tämäkö on viestinne sairaan-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

hoitajille, opettajille ja siivoojille ja niin edelleen, eikä edes vain naisvaltaisille aloille, vaan esimerkiksi rajavartijoille, raidetyöntekijöille ja niin edelleen?

Arvoisa puhemies! Suomalaisen työmarkkinajärjestelmän vahvuus on ollut neuvottelu. Siksi valtakunnansovittelijan roolia tulee ennemminkin vahvistaa kuin romuttaa. Ja kun täällä on kysytty [Puhemies koputtaa] monta kertaa niitä vaihtoehtoja, niin nyt kuunnella, jos ette ole kuulleet tätä moneen kymmeneen kertaan tänään sanottua: SDP:n mielestä valtakunnansovittelijan toimiston roolia tulisi laajentaa siten, [Puhemies koputtaa] että se voisi tarvittaessa olla nykyistä aktiivisemmin mukana jo neuvottelujen alkuvaiheessa auttamassa osapuolia muodostamaan yhteisen tilannekuvan esimerkiksi talous-, tuottavuus-, palkka- ja kustannuskehityksestä. [Puhemies koputtaa] Samalla toimiston resursseja tulisi vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Ajamalla markkinaosapuolia ja eri aloja vastakkain ei rakenneta luottamusta työmarkkina-aloilla. Mikäli sovitteluinstituutiota heikennetään, työmarkkinariidat pitkittyvät ja kriisiytyvät helpommin. Siksi sovittelijan olisi tärkeää tarvittaessa pysyä tukemaan työmarkkinaneuvotteluja [Puhemies koputtaa] jo ennen kuin ongelmia syntyy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa. — Edustaja Hänninen.

17.58 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Vientivetoisuus ei ole uusi asia, eikä sitä väkisin kannata uudeksi tehdä. Käytännössä vientivetoisesti on toimittu jo 60-luvulta lähtien. Välikysymyksestä ja opposition puheenvuoroista voisi päätellä, että asia on tullut oppositiolle uutena ja kaikki työmarkkinoiden heikkoudet ja rakenneviat laitetaan tämän lakiehdotuksen piikkiin.

Opposition välikysymys koskee vientimallin palkkatasa-arvoa. Opposition mukaan malli tuomitsee tietyt alat ikuisen palkkakuoppaan ja sitoo sovittelijan kädet. Malli myös veisi pohjan tasa-arvoisemmalla palkkauksella.

Selvää on, että eri tehtävissä niin julkisella kuin myös yksityisellä sektorilla on korjattavaa palkkauksessa. Selvää on, että palkkausta on monella alalla tarve korjata johtuen rekrytointivaikeuksista, ja selvää on, että naisten ja miesten välisiä palkkaeroja pitää korjata. Niitä ei valitettavasti ole saatu ratkaistua tähän mennessä, eikä vientivetoinen malli estä niiden ratkaisemista jatkossakaan.

Vientivetoinen työmarkkinamalli on edellytys julkisten naisvaltaisten alojen palkkojen kehittymiselle. Alojen palkat voivat kehittyä vain silloin, kun työmarkkinamalli vahvistaa julkista taloutta ja sen palkanmaksukykyä. Työmarkkinaosapuolilla on jatkossakin täysi vapaus sopia työehdoista ja sopimalla kehittää naisvaltaisten alojen palkkausta ja tasata sukupuolten välisiä palkkaeroja ja tasoittaa palkkakuoppia. Sen tekevät osapuolet yhdessä sopimalla niin kuin tähänkin asti tai niin kuin olisi pitänyt tehdä.

Olisi toivottavaa, että vientivetoinen malli kannustaisi työmarkkinaosapuolia aiempaa vahvemmin neuvottelemaan ja löytämään ratkaisuja neuvotteluiden eikä sovittelijan kautta. Joissakin puheenvuoroissa ja rivien välissä on ollut huolestuttavia viestejä, että lähtökohtaisena ajatuksena on, että neuvottelut epäonnistuvat varmasti ja sitten mennään sovittelijan luokse. Olen pohtinut, että siksikö vientimalleja niin kovasti vastustetaan, kun ei uskota keskinäiseen sopimiseen ja ratkaisuun. Kyllä lähtökohtana yhteiskunnassamme pitää olla se, että työmarkkinaosapuolet kantavat itse vastuun sopimuksen tekemisestä ja että rat-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kaisu voidaan keskenään tehdä neuvottelemalla. Sovittelumenettelyn pitää olla viimeinen oljenkorsi, ja siinä pitää olla raami.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän asti on ollut sovittelijoiden käytäntönä sitoutua yleiseen linjaan. Tästä lähtien se on kirjoitettu lakiin. Koska asiasta on noussut näin iso meteli, herää kysymys, onko meidän työmarkkinakenttämme niin jakautunut ja ongelmissa, että omiin neuvottelutaitoihin ja keskinäisen ratkaisun löytämiseen ei luoteta. Jos näin on, niin nyt on aika muuttaa tällaista kulttuuria. Hallitus ei ole ottanut eikä halua ottaa työmarkkinaosapuolen asemaa. Nyt päinvastoin herätellään työmarkkinaosapuolia tähän päivään ja toimimaan kansantalouden ja Suomen kansan parhaaksi. Luottamus ja sen rakentaminen ovat nyt asia numero yksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.02 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu herra puhemies! Tätä lakiesitystä käsiteltäessä mieleen hiipii keskustelu aiemmin tältä päivältä siitä, että hallitus kertoi hyvin avoimesti, että tämä olisi ollut tosiaan parempi sopia työmarkkinaosapuolten kesken. Se olisi fiksumpi ratkaisu, ja todettiin myös, että tämä tarjous on yhä edelleen voimassa, että mikään ei estä työmarkkinaosapuolia löytämästä sovintoa. Siinähan voitaisi koko Suomi, siinä voitaisivat opettajat, siinä voitaisivat hoitajat, mutta herää tietenkin kysymys, minkä takia SAK ei halua neuvotella.

Mietitäänpä hetki, kenen etua se mahdollisesti voisi täällä eduskunnassa palvella, että tästä ei päästä työmarkkinaosapuolten kesken sopuun — kenenköhän etua se voisi palvella. No, jätän sen kuulijoiden pohdittavaksi, kuka saattaisi hyötyä siitä, että tästä asiasta tapellaan täällä ja väännetään kuukausitolkulla ja otetaan se mahdollisesti käyttöön myös vaaliaseeksi ensi kevään kunta- ja aluevaaleihin. Ehkä joku puolue siitä hyötyisi.

Mutta on tarpeen käydä keskustelua myös siitä, kun nyt erityisesti oppositio on väittänyt, että tässä nyt ajetaan naisvaltaisia aloja palkkakuoppaan ja hallitus vihaa sairaanhoitajia, hallitus vihaa opettajia ja kohtelee väkivaltaisesti duunareita, ja kaikkea muuta höpinää. Nyt täytyy palauttaa mieleen se, että valtakunnansovittelija on tätä linjaa, mikä tässä laissa nyt tullaan vahvistamaan, käytännössä noudattanut muistaakseni vuodesta 1960 — näin taisi olla joo; työministeri siellä päättää nyökyttelee, joten näin on — eli 60-luvulta asti. Eli käytännössähän tässä siis vahvistetaan lain tasolle se, mikä on nykypäivänä käytäntö.

No, se mikä on ollut ongelma — siis nyt uskallan sen sanoa ääneen — on se, että sitten kun julkiselle sektorille on toisinaan löydetty näitä korkeampia palkankorotuksia, niin se hän on ollut oikein, niin kuin moraalisesti ajateltuna oikein, että se on kohdennettu myös näille sairaanhoitajille, mutta ne palkankorotukset on aina, joka kerta, niin kuin ammuttu kuvainnollisesti haulikolla sinne julkiselle sektorille. Samaan aikaan ylemmät toimihenkilöt, kunnanjohtajat, ovat saaneet korkeampia korotuksia, ja tämä menettely ei ole järkevää. Toisaalta voidaan kysyä, ovatko julkisella sektorilla kaikki alat sellaisia, joilla esimerkiksi ei ole saatavilla työntekijöitä, mistä syystä olisi fiksua nostaa palkkaa, että saataisiin ehkä houkuttelevuutta lisättyä. Onhan näiden alojenkin sisällä eroavaisuuksia, ja tästä syystä olisi järkevää, että siellä löydetäisiin semmoisia ratkaisuja, että jos ajatellaan, että vienti määrittää sen yleisen linjan, niin sitten katsottaisiin, että okei, huomataan vaikka että sairaanhoitajia tai lähihoitajia ei saada tarpeeksi jollakin alueella tai valtakunnallisesti ollenkaan, niin sitten sinne asetettaisiin pikkusen korkeampia ja sitten joku toinen ala saisi pik-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kusen pienemmät. Tämähän olisi fiksua palkanmuodostusta ja palkankorotuslinjan rakentamista, mutta kerta kaikkiaan tästä ei haluta sopia.

Tässä peräänkuuluttaisin myöskin työntekijäpuolelta, niin sosiaalidemokraateilta kuin ammattiyhdistysliikkeeltä, solidaarisuutta. Kyllähän se nyt jostain kertoo, että useampi palkansaajajärjestö olisi halunnut mieluummin neuvotella tämän, mutta SAK vetäytyi neuvottelupöydästä. Se on äärimmäisen surullinen tilanne. Toisaalta on todettava ääneen se, kuten täälläkin salissa on moni todennut, että kyllähän se näin on, että vientihän määrittää sen, mikä meidän kansantalouden tavallaan tulonmuodostus on ja kuinka paljon meillä on varaa laittaa erilaisiin verorahoitteisiin palveluihin. Siitähän on kyse: kuinka hyvin meidän vientisektorilla menee, kuinka hyvin meidän yksityisellä sektorilla menee. Sieltä tulee se verotuotto, jolla sitten taataan ne kaikki tärkeät palvelut Suomen kansalaisille.

Kyllä sydämeni pohjasta toivon, että viennillä menisi tulevaisuudessa yhä paremmin, talouskasvu olisi korkeampaa, mikä osaltaan sitten mahdollistaa myöskin korkeampia korotuksia sille julkiselle sektorille. Mutta sen sijaan oppositiossa on valittu taktiikka, että vastustetaan henkeen ja vereen kaikkia hallituksen uudistuksia, ei esitetä mitään tilalle, esitetään oikeastaan vain peruutuksia, ja sitten kun kysytään, että mitä teidän peruutuksenne saisivat aikaan — kävin tulostamassa paperin tuolta — niin sieltä tulee tällainen teksti sosiaalidemokraattien vaihtoehdosta, että nämä työllisyysvaihtoehdot on salattu, työllisyysvaikutukset, mitä teidän esityksillänne olisi. Ja sitten tässä lukee vielä, että "P.S. 'Ei' kaikille hallituksen uudistuksille". No, se on taktiikka sekin.

Keskustan osalta kun viime keväänä neuvoteltiin hallitusohjelmaa ja kokoomus sitten kysyi puolueilta, että millä ehdoin lähtisitte hallitukseen, niin teidän vaihtoehdonanne oli tyhjä paperi — tyhjä paperi. Te ette siis edes halunneet antaa näkemystä siitä, miten te uudistaisitte Suomea ja miten te rakentaisitte työmarkkinoita. 17 vuotta ilman talouskasvua — pitäisihän siinä hälytyskellojen itse kullakin soida. Ja sitten ihmettelen, että jos ei ole valmiina kantamaan vastuuta, niin on sitten kuitenkin valmiina täällä olemaan taklaamassa jokaista uudistusta, mitä pyritään rakentamaan. Se ei yllätä, että vasemmalta tehdään näin, mutta kyllä minä keskustan tapauksessa ihmettelen. Mutta toivon, että voisitte lopettaa tämän populistisen selityksen ja tulla uudistamaan Suomea kestävämmälle linjalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

18.08 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä niin sanotusta vientivetoisesta palkkamallista. Pääsimme tässä salissa jo viime viikolla keskustelemaan tästä hallituksen esityksestä ja sen lukuisista puutteista. On arvokasta ja hyvin oikeutettua, että tämä keskustelu jatkuu nyt hallitukselle osoitetun välikysymyksen kautta, sillä kyse on suomalaiselle sopimusyhteiskunnalle vieraasta ja erittäin ongelmallisesta lakihankkeesta.

Hallitus yrittää ajamansa palkkakuoppalain avulla kajota sopimusyhteiskuntamme ytimeen: palkoista sopimiseen. Palkkakuoppalaki johtaisi käytännössä siihen, että valtakunnansovittelijan toimintaa rajoitettaisiin merkittävästi aikaisempaan nähden. Valtakunnansovittelija ei jatkossa enää voisi tehdä työriitaa sovitellessaan esityksiä, jotka ylittävät ventialojen neuvotteleman niin sanotun yleisen linjan.

Hallituksen riveistä on kuultu väite, että kyse ei ole suuresta muutoksesta siihen, miten työmarkkinoilla ja työriitojen sovittelussa jo tälläkin hetkellä toimitaan, mutta kun halli-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

tuksen esityksen saamaan lausuntopalautteeseen perehtyy hiemankaan tarkemmin, muodostuu aivan toisenlainen käsitys. Voittopuolisesti hanketta vastustetaan työntekijäjärjestöjen keskuudessa, ja onpa hanketta asettunut vastustamaan myös Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat työnantajapuolelta. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat toteaa lausunnossaan osuvasti kiteyttäen: ”Vastuu Suomen työmarkkinamallin kehittämisestä pitäisi olla keskeisillä työmarkkinaosapuolilla. Valtakunnansovittelijan toimiston ja sovittelulautakunnan toimivallan lakisääteinen rajoittaminen heikentäisi KT:n näkemyksen mukaan sovittelujärjestelmän mahdollisuuksia ratkoa yhteiskuntavaarallisia työmarkkinakriisejä ja mahdollisesti pitkittäisi työrauhahäiriöitä.” Tähänkö haluamme todella yhteiskuntana mennä — siihen, että nämä uhkakuvat toteutuvat?

Hallitus on onnistunut valmistelemaan poikkeuksellisen epäonnistuneen esityksen, jonka vastustaminen yhdistää palkansaajia tässä maassa hyvin laajasti. Kuten hyvin tiedämme, koskee tämä palkkakuoppalaki muun muassa opettajia, varhaiskasvatuksen ammattilaisia, hoiva-alan työntekijöitä ja monia muita erityisesti naisvaltaisilla aloilla. On syytä muistaa, että tämä lakiesitys koskettaa myös niitä työntekijöitä, jotka vastaavat päivittäin Suomen arkisesta turvallisuudesta: pelastajia, poliiseja, rajavartijoita ja sotilaita. Olisi kestämätöntä, jos meillä ei jatkossa Suomessa olisi enää tilaa myös sellaisille sovittelijan kätilöimille palkkaratkaisuille, jotka kurovat umpeen palkkaeroja, vahvistavat tasa-arvoa ja lisäävät kriittistä veto- ja pitovoimaa eri aloilla.

Arvoisa puhemies! Aina tähän päivään saakka meillä Suomessa työmarkkinamalli ja palkoista sopiminen on haluttu pitää työmarkkinaosapuolten välisenä asiana. Tämä on turvannut sen, että Suomessa työtaisteluita on vähän ja tilanteita työmarkkinoilla on pystytty ennakoimaan sekä palkkaratkaisuja hakemaan yhdessä sopien. Nyt hallitus on sekaantumassa lailla näihin asioihin vedoten muihin Pohjoismaihin. Kuitenkin esimerkiksi Ruotsissa on pystytty sopimaan työmarkkinamallista ilman poliitikkojen päämääröintiä lain tasolla. Nyt meillä on edessämme epävarmuutta, lisääntyviä työtaisteluita ja menetettyjä työntunteja. Kaaos Suomen työmarkkinoilla uhkaa vain jatkuu.

Kuten valtakunnansovittelija omassa lausunnossaan oivallisesti toteaa, on tämä lainsäädäntöhanke poikkeava myös muiden Pohjoismaiden toimivista malleista. Kaikissa muissa Pohjoismaissa työmarkkinaosapuolet ovat itse sopineet mallista ja kehittäneet sitä taas eteenpäin vuosien saatossa vastaamaan myöskin maailman muutokseen. Keskusjärjestöjen myötävaikutuksella liittojen kesken tapahtuva sopiminen vaikuttaa olevan muissa Pohjoismaissa vakaammalla pohjalla kuin Suomessa. Pohjoismainen toimivan yhteistyön kulttuuri näyttää kantavan naapurimaissa myös työmarkkinaolosuhteiden muuttuessa. Meillä tämä yhteistyön arvo on unohdettu, ja hallitus on lähtenyt sanelemaan Suomen mallia lakiteitse, mikä on valitettavaa ja kestämätöntä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

18.13 Mika Riipi kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on aivan oikein tällä kaudella edistänyt työmarkkinauudistuksia, jotka lisäävät työmarkkinoiden joustokykyä. Suomen Keskusta on myös niitä uudistuksia tukenut. Sen sijaan tämä nyt käsittelyssä oleva esitys ei sitä tee vaan päinvastoin jäykistää palkanmuodostusta ja näin saattaa koko järjestelmän aika riskialttiille linjalle kohti konfliktien kierrettä.

Kun olen kuunnellut täällä salissa käytävää keskustelua tänään, niin en nyt keksi mitään muuta syytä lailla sitoa valtakunnansovittelijan käsiä kuin estää toissa vuonna tapahtuneen

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kaltainen tilanne, jossa sovittelulautakunta esitti kunta-alan työntekijöille vientialojen työntekijöitä paremman sovitteluratkaisun, ja kuten kuultiin, niitä on tällä vuosituhannella tapahtunut ainoastaan kolme kertaa. Miksi muuten haluttaisiin lailla sinetöidä se käytäntö, joka sovittelijalla on jo pitkään ollut ratkaisuisaan, niin kuin olemme täällä kuulleet?

Jos tämä malli nyt hyväksytään — ei siis sopimalla vaan lailla pakottamalla — valtakunnansovittelijasta tehdään nähdäkseni käytännössä vain vientialojen sovittelija, koska miksi ihmeessä julkinen sektori tai muut alat enää turvaisivat sovitteluun. Ja mitä tämä tarkoittaa sitten näitten muitten alojen neuvotteluille? Minä pelkään, että se tarkoittaa jumeja, lakkoja, taistelua suojelutyövelvoitteista, hoitajien pakottamista töihin ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys olisi nyt viisasta vetää pois ja palata sille kuuluisalle sopimisen tielle, sille hallituksenkin peräänkuuluttamalle Ruotsin tielle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.15 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tulevaisuus on meidän käsissämme, eikä vastakkainasettelu olisi kuitenkaan tässä se kaikkein paras tie — ei etenkään se, että tehdään tällaisia välikysymyksiä vain sen takia, että saadaan pää avattua sitä varten, että saadaan ensi keväällä hyvät muskelit siihen, että päästään lakkoilemaan ja tekemään kunta-vaalituloksia paremmiksi. On meinaan käsittämätöntä ajatella sitä asiaa, että me lähdetään tällaisesta tilanteesta, missä SAK itse on lähtenyt pois neuvottelupöydistä ja käytännössä katsoen oikeasti vain sen takia, että sopuhan ei olisi ollut millään tavalla hyvä asia vasemmisto-oppositiolle. Tilanne on se, että jos me oltaisiin siihen sopuun päästy, mihin olisi varmaan aika helpostikin voitu hyvissä neuvotteluyhteyksissä päästä, olisi ollut eri eriäviä näkemyksiä ja eri malleja, mitä olisi voitu viilata, mutta eihän niistä päästy keskustelemaan ollenkaan. Tietysti tällaisessa vientivetoisessa mallissahan on tarkoituksena se, että myöskään ei päästäisi tekemään jatkossa vaalikampanjaa työehtosopimuksilla eli ei voitaisi lupailla tuolla pitkin vapputoreja kaikennäköisiä hyviä asioita, mitkä sitten muut veronmaksajat jatkossa maksaisivat.

Tämä tilanne on oikeasti sellainen homma, että palkkatasa-arvoa, mistä tässä aika paljon puhutaan, ei tällä asialla hoideta. Voisin kuvitella, että edustaja Lylykin sen tietää, ettei tällä sitä asiaa korjata. Se asia korjataan aivan eri tavalla. Ja me kaikki tiedetään, millä sitä voidaan korjata, koska suurin ongelma, minkä takia sitä ei yleensä pystytä korjaamaan, on se, että ihmiset haluavat tehdä tietynlaisia töitä. Me ei voida täällä pakottaa ihmisiä menemään erilaisiin töihin, mihin he itse eivät halua mennä. Silläkö, että me ei tällaista vientivetoista palkkamallia tehdä, mukamas pystyttäisiin parantamaan palkkatasa-arvoa — että me vedetään tämä hallituksen esitys pois? Ei siinä ole mitään järkeä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lyly, minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, olkaa hyvä.

18.18 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aika monta kertaa viitattu näihin julkisen puolen palkkaratkaisuihin, ja haluan nyt sanoa sen, että kun tämä vuoden 22 julkisen puolen palkkaratkaisu tehtiin, niin sillä haettiin lisää rahaa julkiselle puolelle, jotta voidaan paikallisesti sopien hakea palkkaohjelman avulla kohdentamista semmoisiin työvoimapula-ammatteihin, sitten työn vaativuuden perusteella olevaan palkanjakoon ja sitten esimerkiksi hyvinvointialueilla tähän palkkojen yhdenmukaistami-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

seen. Tällaisiin asioihin haettiin, ja siellä on paikallinen sopiminen lähtökohtana. Ja sitten kaikkein tärkein asia: siellä on työnantajan perälauta, joka viime kädessä päättää, miten se palkka jaetaan. Tämä on vuoden 2022 palkkaratkaisun sisältö, ydinsisältö, ja se on se, joka siellä on tehty. Täällä unohtuu koko ajan se, että sinne tarvittiin vähän lisää rahaa, että ne voivat tehdä palkkaharmonisaatioita ja muuta siellä alueella, ja siksi [Puhemies koputtaa] on syntynyt tällainen ratkaisu neljäksi viideksi vuodeksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja sitten palaamme listalle. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

18.19 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Ensiksi kiitokset ministerille, että olette vielä tätä tärkeää keskustelua kuuntelemassa, kun puhutaan todellakin suomalaisen työmarkkinan keskeisistä asioista.

Yksi suomalaisen työmarkkinaympäristön tärkeä tavoite on ollut palkanmuodostuksen tasa-arvokysymykset, ja on todella harmillista todeta, että se on edelleen meillä haasteena, koska naisvaltaisten alojen palkkataso laahaa yhä miesvaltaisia aloja jäljessä. Haastetta lisää entisestään lakiesitys, jonka johdosta nyt käymme tässä salissa tätä välikysymyskeskustelua.

Iso osa suomalaisista palkansaajista tiputetaan hallituksen kaivamaan palkkakuoppaan ja ei anneta tosiaan edes tikkaita mukaan, että sieltä voisi omin avuin päästä ylös. Todelliseen työelämän sudenkuoppaan uhkaavat tippua esimerkiksi opettajat, hoitajat, siistijät ja myyjät. Kyse on todella monista erilaisista aloista, ja monet näistä aloista ovat vieläpä naisvaltaisia, ja useita voidaan luonnehtia matalapalkka-aloiksi. Monia näistä aloista vaivaa jo nyt työvoimapula.

Tämä niin sanottu palkkakuoppalaki heikentää monien alojen mahdollisuutta pitää kiinni osaavasta henkilökunnasta, eikä se myöskään edistä palkkatasa-arvoa ja työhyvinvointia. Tasa-arvo toteutuu työelämässä vasta, kun naisvaltaisten alojen palkat vastaavat työn arvostusta. Hallitus ei näytä välittävän siitä, miten muun muassa naisvaltaisella hoitoalalla tai vaikkapa varhaiskasvatusalalla tällä hetkellä jaksetaan tai miten saadaan työntekijät pidettyä kaikille meille tärkeillä aloilla, joilla on jo nyt työvoimapulaa.

Sopimisen kulttuuria heikennetään Suomen työmarkkinoilla entisestään. Hallitus ja puheista päätellen myös useat hallituspuolueiden kansanedustajat ovat vieraantuneet mielestäni kyllä täysin suomalaisesta työelämästä, ja kaiken lisäksi näyttää, että hallitus on tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolen. Hallituksen toiminta on jo vuodessa sotkenut työmarkkinapelikentän pahaan solmuun, ja luvassa on lisää suomalaisen palkansaajan aseman poljentaa. Hallitus ei ole ilmeisesti oppinut mitään aiheuttamastaan työmarkkinakaaoksesta. Välillä näiden uudistusten, tai oikeastaan palkansaajien heikennysten, kiihkossa olisi hyvä miettiä, kuka nämä sotkut sitten tulee myöhemmin siivoamaan.

Nyt valtakunnansovittelijalle laitetaan käsiraudat, ja jatkossa laki käytännössä estää sovittelijaa esittämästä julkisen puolen työriitaan sellaista ratkaisua, joka ylittäisi vientiliittojen palkankorotustason. Tästä tulee seuraamaan se, ettei valtakunnansovittelija tai sovittelijalautakunta voi enää yhtä vapaasti ja aidosti pyrkiä molempia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen. Tuleeko siis tulevaisuudessa puolueettomasta valtakunnansovittelijasta puolueellinen valtakunnansovittelija — tai peräti -sanelija? Sopimuskierroksen ensimmäisen sopijan merkitys tulee korostumaan entisestään, kun päänavaajasopimuksen neuvottelija kantaa taakan sekä palkkojen että työehtojen kehittymisestä.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä heikennetään sovittelijainstituutiota, ja pelkään tämän johtavan tilanteeseen, että työmarkkinoille tulee yhä vaikeammin ratkaistavia työriitoja. Sovittelijainstituutio rappeutuu, kun tasapuolisten sovintoesitysten mahdollisuuksia rajoitetaan etukäteen. Lakiesitys on ongelmallinen, koska sillä pyritään heikentämään työntekijäpuolen neuvottelumahdollisuuksia. Tämäkin lakiesitys tehdään työnantajien aseman parantamiseksi. Työntekijöihin kohdistuu jälleen vain heikennyksiä. Työnantaja-puolella ei ole tämän jälkeen minkään näköistä intressiä hakea neuvotteluratkaisua, koska laki takaa enintään päänavaajasopimuksen mukaisen sovitteluesityksen, ja tästä tietenkin seuraa se, että neuvotteluosapuolten välillä sopiminen vaikeutuu, kun työnantajapuolella tiedostetaan, että perälautana toimii joka tapauksessa sovittelijalle asetettu palkankorotuskatto. Nyt pitäisikin saada tasapainoa työmarkkinoille ja keskittyä aitoihin kasvutoimiin, ei palkansaajan aseman heikennyksiin.

Arvoisa puhemies! Koko oppositio on yhteisesti sitä mieltä, että Orpon hallituksen pitää vetää pois tämä palkkakuoppalaki, ja me olemme yhtä mieltä siitä, että esitys on työelämän tasa-arvon ja sopimisen vapauden vastainen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

18.24 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Me emme hallituksen syyttelystä huolimatta vastusta uudistumista tai kansantalouden kasvua, vaan vastustamme epäoikeudenmukaisia esityksiä aivan aiheesta. Näemme sen ihmisen ja arjen, jota te ette näe tai josta ette välitä työntekijöiden elämää jälleen heikentäessänne.

Hallituksen esittämä vientivetoinen palkkamalli asettaa erityisesti naisvaltaiset ja matalapalkkaiset alat syvään palkkakuoppaan, mutta todellisuudessa se koskettaa kahta kolmasosaa työntekijöistä eli noin 1,5:tä miljoonaa suomalaista. Puhumme nyt aloista, joilla tehdään yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeitä töitä ja joiden ansiosta myös vientivetoisten alojen työntekijät pärjäävät. Sopii kysyä, tässäkö on taas kiitos.

Naisvaltaiset alat ja matalapalkka-ammattit kärsivät jo ennestään heikommista palkoista. Nyt hallituksen esitys uhkaa jättää nämä alat pysyvästi jälkeen, kun palkkakehitystä pyritään estämään sovittelijan asemaa heikentämällä. Ajatelkaapa esimerkiksi tavallista suomalaista opettajaa, hoitajaa tai vaikkapa siistijää. Heidän palkallaan ei kohta enää yksinkertaisesti tule toimeen. Palkat eivät kasva siinä tahdissa kuin esimerkiksi asumisen, ruuan ja muiden perusmenojen kustannukset. Ei kutsumuksella elä. Onko tämä se hyvinvoiva Suomi, jota hallitus tavoittelee? Työelämän tasa-arvo ja samapalkkaisuuden edistäminen ovat keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut niin EU-lainsäädännön kuin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kautta. Meidän tulisi tehdä kaikkemme, jotta sukupuolten välinen palkkaero kapenisi eikä kasvaisi. Mitä tekee hallitus? Sen sijaan, että edistäisitte samapalkkaisuutta, näytätte valitsevan tien, joka kaventaa naisvaltaisten alojen mahdollisuuksia parempaan palkkakehitykseen. Tämä on selvä epäkohta, joka uhkaa kasvattaa jo olemassa olevaa epätasa-arvoa. Onko teistä oikein, että ne alat, joilla työskentelee suurin osa naisista, jäävät palkkakehityksessä jälkeen samalla, kun vientialojen palkkoja pidetään edelläkävijöinä? Oikeudenmukainen palkkaus kuuluu jokaiselle työntekijälle, ei vain tiettyjen alojen parissa työskenteleville.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme kasvua ja kehitystä, mutta tarvitsemme myös työvoimaa, korkeampaa työllisyyttä ja ennen kaikkea tasa-arvoista ja oikeudenmukaista työelämää. Tämä hallituksen vientivetoinen palkkamalli on vastakohta näille tavoitteille, ja siksi

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

siitä tulisi perääntyä. Arvoisa ministeri Satonen, mitä ajattelette, miten esimerkiksi opetus- ja hoitoalojen vetovoima turvataan tulevaisuudessa, vai näettekö, että sillä ei ole viennin osalta merkitystä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

18.27 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Oppositio on nyt tehnyt karpäsestä härkäsen. Vientivetoinen palkkamalli on periaatteessa ollut käytössä jo vuodesta 1960, mutta nyt se kirjataan lakiin. Tätä uutta lakia tarvittiin, jotta voidaan jatkossakin varmistaa, ettei ale- ta tekemään taloutemme kantokyvyn kannalta liian suuria palkankorotuksia jo tehtyjen ko- rotusten päälle, kuten tässä reppumallissa vuonna 2022 tehtiin. Jos paisutamme julkista sektoriamme enemmän kuin vientimalli sallii, niin eniten siitä tulevat kärsimään yhteis- kunnan heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. He ovat niitä, jotka tarvitsevat valtion va- kaata taloutta.

Vaikka tämä malli nyt tehdään, niin se ei siitä huolimatta tule estämään työmarkkinaosa- puolia sopimasta toisin. Jatkossakin on siis mahdollisuus korottaa palkkoja enemmän kuin vientimalli sallii, kunhan siitä vain sovitaan. Tätä lakia ei myöskään ole kohdistettu mitään ammattiryhmää vastaan, se on itsestäänselvää. Edes joskus oppositiossa olisi ihan fiksua olla pelottelematta liikaa.

Arvoisa puhemies! Kyllä te siellä vasemmalla olette taas melkoisen show’n saaneet ai- kaan. Kun teiltä demareilta kysyttiin, aiotteko myöhemmin kaataa tämän hallituksen esi- tyksen, niin myöntävää vastausta ei kuulunut. Siitä huolimatta tämä esitys on saanut teidät jopa järjestämään sähköpostihyökkäyksen mediaan, puhumaan ikuisesta palkkakuopasta ja järjestämään välikysymyksen. Kaiken tämän toiminnan takana on vain teidän ja dema- rivetoisen SAK:n huoli seuraavista vaaleista.

Ihmettelen kyllä sitä, miten keskustakin on lähtenyt mukaan demarien vaalikampan- jaan, tämä esitys kun ei tule asettamaan yhtäkään alaa ikuisen palkkakuoppaan. Mutta val- tiokaan ei voi määrättömästi elää yli varojensa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

18.29 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hoitajat, opettajat, tukipalveluiden työnteki- jät, palveluala, poliisit, sotilaat — monet julkisella sektorilla työskentelevät henkilöt — kysyvät, mitä he ovat tehneet ansaitakseen tämän. Hallituksen esitys, joka tänään on väli- kysymyskeskustelussa, kertoo siitä, että on aivan turhaa puhua täällä siitä, että asioita työ- markkinoilla kehitettäisiin sopimisen kulttuuria vaalimalla. Hallitusohjelmassa on suoraan linjattu, että vientivetoisesta palkkamallista annetaan lakiehdotus, ja tätä lakiehdotusta tul- laan käsittelemään tässä talossa. Ei ole ollut edellytyksiä minkäänlaiseen sopimiseen, eikä sille ole ollut myöskään tilaa. Kyllä hoitajat, opettajat, tukipalveluiden työntekijät, palve- lualojen työntekijät, poliisit ja sotilaat kysyvät meiltä, miten heidän palkkansa kulkevat ajassa, kun ollaan valmiita näin kovaan toimenpiteeseen, nimenomaan sen turvaamiseksi, että julkisen sektorin kulut eivät tulisi nousemaan kohtuuttomalla tavalla.

Arvoisa puhemies! On siis mielenkiintoista, että hallitus on tehnyt itsestään työmarkki- naosapuolen tällä hallituskaudella. Se ei ole suomalaisen kutyymiin ennen kuulunut, mut- ta työmarkkinaosapuoli ei ole vain tyytynyt jo kolmatta kertaa tuomaan riitaista työttö- myysturvaesitystä tänne vaan on myöskin yksipuolisesti heikentänyt työntekijöiden lakko-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

oikeutta, on päätynt esittämään täällä salissa jo tällaista esitystä, joka tänään on käsitte-lyssä, on monella tapaa nyt tämän pakkolaki-paketin valmistelussa jo viitannut siihen, että lisää pesee. Kaikki tämä kertoo siitä, että hallitus on ottanut työmarkkinoilla roolin, jossa halutaan ottaa palkanmuodostukseen kantaa. Ja tätä on, hyvät hallituksen jäsenet, teidän hyvin vaikea kiistaa.

Tänään me käsittelemme tätä välikysymystä juuri siksi, että me ollaan huolissaan siitä, miksi hallitus lähtee ottamaan palkanmuodostukseen kantaa. Minun täytyy sanoa, että teille, ministeri Satonen, ovat tulleet kyllä kovat länget valtioneuvostossa kaulaan tätä asiaa esitellessänne, kun oikeuskansleri otti sen kannan, jonka julkisuuteenkin olemme saaneet. Se kertoo siitä, että kun oikeuskansleri huomauttaa ministeriä ministerin tehdessä esitystä, niin te olette lähteneet nyt ottamaan palkanmuodostukseen kantaa. Se on aika kova veto. No, huonoja lakiesityksiä hallitus voi toki esittää eduskunnalle — sehän on sitä poliittisen vastuun kantamista — mutta tässä tapauksessa kiistatta myöskin oikeuskansleri huomauttaa teitä siitä, että te olette nyt kyllä aika syvillä vesillä.

Arvoisa puhemies! On sitten mielenkiintoista kysyä, miksi tätä esitystä tarvitaan. Tässä on tänään annettu ymmärtää, että eihän tämä esitys muuta mitään. Juuri sellainen puheenvuoro kuultiin itse asiassa tässä ihan muutama minuutti sitten, että tämä ei muuta mitään. No, miksi tänne esitetään lakeja, jotka eivät muuta mitään? Näyttääkin siltä, että tämä nimenomaan muuttaa jotakin, koska tätä esitetään, ja se näkyy kaikissa perussuomalaisten kirjallisissa tuotoksissa. Tänään on kuultu joukko perussuomalaisten kansanedustajien todennäköisesti ryhmäkansliassa tuotettuja puheenvuoroja, joissa sananparsi on aivan yksiselitteisesti sama. Näissä puheissahan lukee aina, että tämä on julkisen sektorin vakautus-toimi. On selvinnyt, että tähän on siis Purran jatkoveitsi, tämä on leikkausveitsi. Tässä-hän käytetään nimenomaan jo etukäteen mahdollisuutta leikata tulevaisuuden julkisen sek-torin palkkoja. Ja tällaisen viikateveitsen käyttäminen tässä tapauksessa on minusta kyllä aika uskomaton toimi. Teille ei siis riitä, että julkista taloutta vakautetaan 8,8 miljardin säästöillä, joista noin 4 miljardia osuu sote- ja sotu- ja hyvinvointialueen momenteille. Sen lisäksi te esitätte täällä myöskin tulevaisuuteen toimia, jotka vaikuttavat lyhyelläkin tähtäimellä jo sadoissa miljoonissa, pitkällä tähtäimellä miljardeissa. Tämä perintö, jonka halli-tus antaa, on se, että julkisen sektorin alat laitetaan ikuiseen palkkakuoppaan. Ja tämä on minusta kyllä aivan uskomaton veto, eikä olisi voinut koskaan kuvitella, että entinen työ-väenpuolue perussuomalaiset on tällaisessa mukana. Mutta näin se on, enkä yhtään ihmet-tele, että olette täällä iltavuorossa selittelemässä tätä, että ei tämä nyt ihan näin ole.

No, arvoisa puhemies, sitten on kysyttävä, onko palkkatasa-arvoa tässä nyt sitten edis-tetty tällä hallituskaudella vai ei. Kyllä tämä näyttää siltä, että ei ole nimenomaan esitetty minkäänlaisia keskeisiä toimia. Tässä se keskeinen toimi olisi, mutta sitä ette esitä.

Ja henkilöstöpulan osalta tulen kyllä päätyämään siihen johtopäätökseen, että teillä ei ole penniäkään kiinni siinä, minkälainen henkilöstöpula tulee olemaan, koska ilman asiallista palkkaa ihmiset eivät työskentele näillä sektoreilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

18.35 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Tähän alkuun totean: Olen edellisessä työssäni joutunut puuttumaan ala- ja yläkouluikäisten koulurauha- ja koulutyöongelmiin. Nyt uutena kansanedustajana hämmästelen, että tässä salissa on samoja piirteitä aikuisten

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

taholta. Toisten kunnioittaminen puheenvuorojen aikana etenkin tuolta vasemmalta laidalta näyttää unohtuneen.

Arvoisa puhemies! Oppositio kritisoi voimakkaasti hallituksen esittämää palkkamallia. On kuitenkin tosiasia, että jo tänä päivänä yrityksissä sovitaan yleissitovia työehtosopimuksia parempia palkkoja työntekijöiden kanssa. Aloilla, joilla on työvoimapula, palkka on yksi houkutin saada uusia työntekijöitä ja pidettyä entiset talossa. Palkka ei ole kuitenkaan yrityksissä ainut kilpailutekijä, vaan usein työntekijöiden hyvinvoinnista huolehditaan monin tavoin.

On lakisääteistä työterveyshuoltosopimusta laajempia terveyspalveluja tarjolla, mikä edesauttaa myös yrittäjää. Työntekijät pääsevät nopeasti tutkimuksiin ja hoitoon, mikäli terveyshuolia ilmenee. On kestävämpiä, jos työntekijä on pitkään sairauslomalla ja joutuu odottamaan kuukausia julkisen terveydenhuollon jonossa päästäkseen edes tutkimuksiin vaivansa kanssa. Työnantaja voi tarjota laajempaa työterveyshuoltoa, ja se on yksi kilpailuetu työntekijöistä myös.

Liikunta ja kulttuurisetelit, lounasedut sekä ryhmäeläkevakuutukset ovat yrityksen keino pitää pitkäaikaisia työntekijöitä, ja ne myös lisäävät työntekijöiden hyvinvointia ja vanhuudenturvaa.

Monet työntekijät arvostavat muitakin asioita työelämässä kuin pelkkää palkkaa. Työelämän joustot ovat tärkeitä monissa lapsiperheissä ja esimerkiksi ikääntyvistä vanhemmista huolehtiville henkilöille. Kun työelämä joustaa työntekijän elämäntilanteiden mukaan, myös työntekijä on valmis joustamaan yrittäjän toiveesta. Se on win-win-tilanne, ja tätä tapahtuu suomalaisissa yrityksissä.

Oppositio maalaa uudesta palkkamallista negatiivista kuvaa, vaikka tuskin tämä kaikki hyvä, mitä edellä kerroin, tulee mihinkään häviämään uuden palkkamallin myötäkään.

Julkisella sektorilla on omat keinosensa vaikuttaa työntekijöiden palkkarakenteeseen, esimerkiksi henkilökohtaisen työsuorituksen arvioinnilla vuosittain, mikä voi joko nostaa tai laskea palkkaa tehtäväkohtaisen palkan ja ikälisien lisäksi. Jos palkkamalli on toiminut Ruotsissa, niin miksi se ei toimisi myös Suomessa? Mikään ei muutu, jos mitään uutta ei uskalleta kokeilla. Kokeiluja on ollut ennenkin, kuten kilpailukykysojimus vuodelta 2016 keskustan johdolla. Vasta jälkikäteen voidaan arvioida näiden kokeilujen vaikutukset. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

18.38 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Vai vasen laita tekee kuntavaalikampanjaa? Taitaa olla ihan muusta kysymys, sen verran tällä hetkellä tätä työelämän rummutusta ja suomalaisen työelämän moukarointia hallituksen tasolta tulee — tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa ja konkurssseja tulee edelleen päivittäin. Kierrän aika paljon yrityksiä, syksylläkin yli 30 yritystä. Eräs iso rakennusliike, jossa on 1 400 työntekijää ympäri Suomea, kuvasi tätä tulevaa syksyä ja ensi talvea: mustista mustin. Kymmeniin vuosiin tekevät ensimmäisen negatiivisen tilinpäätöksen. He ovat onneksi pystyneet pitämään työntekijöistä vielä huolta tämän heikonkin ajan osalta.

Tämä hallitus heittää romukoppaan reilun työelämän ja arvostusta saaneen suomalaisen sopimisen mallin ja kolmikantaisen valmistelun työmarkkinakysymyksissä. Sopimusyhteiskunnan sijaan palataan vuosikymmeniä taaksepäin. 1960-luvulla työntekijät ja työnantajat loivat välilleen konsensukseen ja luottamukseen perustuvan neuvottelujärjestelmän,

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

ja tältä pohjalta suomalainen työelämä on ollut hyvin vakaa ja rauhallinen. On pystytty neuvottelemaan, puhuttiin pohjoismaisesta työmarkkinamallista.

Tämä hallitus kaikilla ja jatkuvilla esityksillään työläinsäädännön heikennyksistä heikentää työrauhaa, työmarkkinamalliamme ja suomalaisen työssäkäyvän ihmisen asemaa työelämässä. Ja kyllä tuolla työpaikoilla se pelkotila ihmisillä on aika suuri. He kysyvät — kun näyttää sitä listaa näistä kaikista työläinsäädännön uudistuksista — mitä vielä on tulossa pöytään, kysyvät, ovatko nämä todellakin tulossa. No, eipä tässä paljon muuta johtopäätöstä voi tehdä, niin kuin tänäänkin on todettu: ne on naulattu hallitusohjelmaan, ja meillä on tässä vain sitten tämä taistelijarooli.

Tätäkö oikeasti eduskunnan enemmistö haluaa, että julkinen sektori ja pienipalkkaiset alat jätetään palkkakehityksessä edelleen jälkeen? Vaikea kuvitella, että tässä salissa enemmistö on sitä mieltä. Ei — se Sari Sairaanhoidaja, jonka kokoomus on jo kerran pettänyt, opettajat, pienipalkkaiset palvelualojen työntekijät, joita erityisesti on moukaroitu monella tapaa työläinsäädännön heikennyksillä: esitys koskee todellakin noin puoltatoista miljoonaa suomalaista palkansaajaa, ja samaan aikaan moni ala etsii tällä hetkellä työvoimaa.

Erikoista on verrata kaikissa näissä työläinsäädännön muutoksissa... Puhutaan Ruotsin mallista. Ruotsissa on nimenomaan pidetty kiinni siitä, että työmarkkinaosapuolet neuvottelevat, ja sillä haetaan sopua ja yhteistä polkua työmarkkinoilla. Näin on tehty vuosikymmeniä Suomessakin, mutta nyt tämä kaikki halutaan pistää uuteen laatikkoon.

Hallitus on ottanut hyvin poikkeavan roolin työmarkkinoilla ja sotkeutunut syvälle työmarkkinapolitiikkaan, niin kuin aiemminkin todettiin. Ei meidän tehtävämme eduskunnassa ole sotkeutua palkkapolitiikkaan ja päivittäisiin käytännön työmarkkinakysymyksiin ja työmarkkinamekaniikkaan. Erikoista tänään salissa olleissa esityksissä on ollut valtakunnansovittelijan käsien sitominen, eli käytännössä puututte sovittelijan riippumattomuuteen ja tasapuolisuuteen, minkä on myös oikeuskanslerikin todennut.

Arvon puheenjohtaja! En toivo, että työmarkkinakentällä tästä syksystä ja ensi keväästä tulisi vaikeita ja työmarkkinat sitten omalta osaltaan reagoisivat rajusti tähän, mutta pelkään pahoin. Olette sen verran sotkeneet ja sotkeutuneet suomalaisiin työmarkkinoihin, että vaikea syksy ja vaikea kevät on tulossa, ja siitä ei voi kyllä oppositiota erityisesti syyttää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

18.43 Jaana Strandman ps: Kunnioitettu puhemies! Arvoisa ministeri! Käsittelyssä oleva vientivetoinen palkkamalli on ollut jo käytössä. Nyt se kirjataan lakiin.

Suomella on verrattain pieni kansantalous, joka on riippuvainen viennistä. Noin 40 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta muodostuu viennistä, ja käytännössä koko taloutemme nojaa sen varaan. Suomi elää viennistä. Meidän taloutemme ei ole tarpeeksi suuri pyöriäkseen itseksensä, vaan tarvitsemme tilauksia ja tuloja ulkomailta. Vientiyritysten avulla me rahoitamme jo vakavasti velkaantuneen hyvinvointivaltion. Yritysten kilpailukykyä ei tule murentaa. Ilman kilpailukykyistä vientisektoria hyvinvointivaltiomme päättyisi lopullisesti.

Hallituksen vientivetoinen palkkamalli varmistaa, että Suomi pysyy kilpailukykyisenä. Tämä tarkoittaa sitä, että kotimaiset palkat eivät voi nousta liikaa suhteessa vientialojen palkkoihin. Muuten tasapaino järkkyy ja tulomme tyrehtyvät. Ennen euroon liittymistä me

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

pystyimme pitämään itsemme kilpailukykyisinä omalla valuuttapolitiikalla: markan devalvointi oli klassikkoratkaisu viennin avustamisessa. Nyt se ei kuitenkaan ole mahdollista. Tämän valuuttapoliittisen valinnan takia me olemme kahlittuja tekemään kilpailukyvyyn kannalta tarvittavat siirrot työmarkkinoilla. Tämä tarkoittaa nimenomaan vientivetoista palkkamallia sekä muita hallituksen työmarkkinauudistuksia.

Hallitus vetosi aiemmin työmarkkinaosapuoliin, jotta olisi päästy neuvottelemalla sopuun työmarkkinamallista. SAK kuitenkin kieltäytyi neuvotteluista, minkä vuoksi hallitus on pakotettu vahvistamaan vientivetoisuutta lainsäädännöllä. Lainsäädäntö antaa valtakunnansovittelijalle enemmän selkänajaa työmarkkinoiden neuvotteluissa. Näissä neuvotteluissa tulee jatkossa pitää aina tavoitteena koko kansantalouden etu. Lakiesitys ei kuitenkaan estä työmarkkinaosapuolia sopimasta keskenään. Tällä lakiesityksellä ei rajoiteta siis sopimista, eikä tällä esityksellä kuriteta naisvaltaisia aloja, vaikka täällä salissa on opposition toimesta näin väitettykin.

Vientivetoinen palkkamalli on yksi useista hallituksen esiin tuomista työmarkkinauudistuksista. Oppositio on vastustanut niistä käytännössä kaikkia, ja minkäänlaisia vaihtoehtoja ei ole tullut esiin. Päinvastoin oppositio luo pelkoa vientivetoista palkkamallia kohtaan, mutta viimeisen tiedon mukaan ei sitä peruisi, vaikka pääsisi myöhemmin valta-asemaan. Muun muassa keskustan ex-ministeri Aho on pitänyt tätä mallia hyvänä.

Arvoisa puhemies! Tämä kansakunta on näivettynyt viimeiset 17 vuotta. Kasvua ei ole ollut. Me olemme eläneet yli varojemme ja emme ole suostuneet kansakuntana tekemään niitä uudistuksia, joita olisi pitänyt tehdä jo 20 vuotta sitten. Nyt on kuitenkin pakko katsoa todellisuutta silmiin. Meillä ei ole varaa paisuttaa hyvinvointivaltiota. Meillä ei ole varaa vain oleskella kotona ja kerätä sosiaalietuuksia. Meillä ei ole varaa toimia koko maailman sosiaalitoimistona, ja meillä ei ole varaa verottaa tätä kansakuntaa enää senttiäkään enempiä. Nämä uudistukset on tehtävä, jotta vuosikymmenten näivettyminen vihdoinkin tulee päätökseensä. Tämäkin uudistus tehdään Suomen ja suomalaisten hyväksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.47 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, hyvä, että olette täällä.

Meillä on parempi vaihtoehto palkkakuoppalaille. SDP esittää konkreettisia toimia, joilla vahvistetaan valtakunnansovittelijan toimiston roolia ja resursseja sekä kehitetään työehtosopimusneuvottelujen sovittelujärjestelmää kohti pohjoismaista mallia. Muutoksilla pyritään edistämään neuvottelujen sujuvuutta, oikeudenmukaisia ratkaisuja sekä parantamaan palkkatasa-arvoa ja sovittelujärjestelmän toimivuutta.

Luen lyhyesti SDP:n avaukset työriitojen sovittelujärjestelmän kehittämiseksi:

”SDP esittää, että valtakunnansovittelijan toimiston roolia ja resursseja vahvistettaisiin. Valtakunnansovittelijan toimisto olisi työehtosopimustoiminnan tukena muun muassa neuvonnalla sekä korostamalla ja tuottamalla luotettavaa ja puolueetonta tietoa esimerkiksi talous- ja palkkakehityksestä. Sovittelijan tehtäväksi lisättäisiin myös palkkatasa-arvoa koskevan tiedon kerääminen ja tuottaminen neuvotteluosapuolten tueksi.”

”Tiedon tuottamisen ja keräämisen toteuttamiseksi valtakunnansovittelijan toimiston yhteyteen asetettaisiin toimikunta keräämään tietoa talous-, tuottavuus- sekä palkka- ja kustannuskehityksestä. Toimikunta koostuisi sovittelijan toimiston sekä työmarkkinakeskustajien edustajista ja tarvittaessa ulkopuolisista asiantuntijoista. Toimikunnalle taattaisiin riittävät resurssit ja oikeus saada tarvitsemaansa tietoa eri tahoilta.”

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

”Sovun edistämiseksi valtakunnansovittelijan tehtäväksi lisättäisiin missä tahansa vaiheessa työehtosopimusneuvotteluja, joko oma-aloitteisesti tai kumman tahansa neuvotteluosapuolen pyynnöstä, kutsua osapuolet valtakunnansovittelijan toimistolle käymään taloustilannetta ja palkka- ja kustannuskehitystä koskevia tietoja läpi yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi neuvottelujen pohjaksi.”

”Valtakunnansovittelijan toimiston roolia laajennettaisiin niin, että toimisto olisi aktiivisessa vuorovaikutuksessa työmarkkinatoimijoiden kanssa ja tarjoaisi työehtosopimusneuvotteluihin tukea koko neuvotteluprosessin ajan auttaen osapuolia hakemaan sovintoratkaisua mahdollisimman pitkälle keskenään. Asia siirrettäisiin muodolliseen sovittelijan johdolla tehtävään sovitteluun sitten, jos on ilmeistä, etteivät osapuolet kykene keskenään saavuttamaan ratkaisua.”

”Työtaistelutilanteessa sovittelijan tehtävänä olisi tarvittaessa auttaa osapuolia muodostamaan yhteinen käsitys lakkorajoista ja keinoista, joilla suojelutyö turvataan. Tätä varten sovittelija voisi kutsua osapuolet valtakunnansovittelijan toimistolle lakkorajoja koskevaan neuvotteluun.”

”Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvaa paikallisen sopimisen oikeutta esitetään parhaillaan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä 85/2024 laajennettavaksi merkittävästi. Yleissitovan työehtosopimuksen nojalla solmittavat paikalliset sopimukset olisi lakiesityksen mukaan toimitettava tiedoksi työsuojeluviranomaisille aluehallintovirastoihin.”

”SDP esittää säädettäväksi, että aluehallintovirastojen olisi sopimustoiminnan kehittämiseksi ja valvonnan vahvistamiseksi toimitettava kaikki yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvat paikalliset sopimukset tiedoksi kyseisen työehtosopimuksen neuvotteluosapuolille ja pyynnöstä valtakunnansovittelijan toimistoon. Siltä osin kuin paikalliset sopimukset sisältävät julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa, olisi työehtosopimusten osapuolten pidettävä tämä tieto luottamuksellisena.”

Tässä lyhyesti SDP:n ehdotus siitä, mitä toivoisimme, että ministeri ottaisi vaihtoehtona tälle hallituksen palkkakuoppalaille. Siinä olisi elementtejä, joilla suomalaista työelämää rakennetaan yhteisymmärryksessä ja tietoon pohjautuen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

18.52 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Lyly kertoi toimia, joilla oikeasti pystyttäisiin suomalaista työmarkkinailmapiiriä ja myöskin sopimusten edellytyksiä parantamaan. Toinen tapa, millä voitaisiin pysyvästi parantaa edellytyksiä suomalaisen sopimuskulttuurin kohentamiseen, olisi tietysti se, jos Eteläranta muuttaisi tavoitteitaan siten, että voitaisiin tehdä laaja-alaisia tulopoliittisia ratkaisuja. Siinä yhteydessä olisi mahdollisuuksia ihan toisella tavalla myöskin puuttua oikeudettomiin palkkaeroihin ja palkkatasa-arvoa edistää paremmin. Mutta hallitus on valinnut toisen reitin. Tässä ovat monet viittanneet, että hallitus on uinut syvillä vesillä näissä ”työmarkkinareformeissaan”, heikennyksissään, ja näin varmaan onkin, koska sieltä on löytynyt Itämeren pohjasta Esko Ahon työreformi, joka aikoinaan sinne nakattiin yli 20 vuotta sitten, ja sieltä sitten sitä on tähän saliin tuotu oikein urakalla — tänäänkin on viitattu Esko Ahon tämänaikaisiin kommentteihin, mutta taustalla ovat ne toispuoliset työelämäheikennykset, joita silloin tuossa paperissa tavoiteltiin.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Tässä esityksessä on todella merkille pantavaa tämä, että sitä käytetään aivan kahdella eri sisällöllä. Sanotaan, että mikään ei muutu ja että vallitseva käytäntö kirjoitetaan lakiin, ja toisaalta pidetään radikaalina muutoksena ja Ruotsin vientimalliin siirtymisenä. Jos sitten katsotaan tätä lakitekstiä, niin sehän on ihan yleispätevä, oikeastaan tällainen deskriptiivinen, joka kuvaa, mitä sovittelutoiminnassa otetaan huomioon: että sovittelijan olisi kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi meneteltävä sovittelutoimessaan siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Tässä on se iso ongelma, että sitten kun katsoo näitä hallituksen esityksen perusteluja ja rivien välejä, niin siellä sitten ajetaan tällaista, että kysymys olisikin, toisin kuin lakitekstissä puhutaan, tiukasta päällystakista valtakunnansovittelijalle ja sovittelulautakunnalle. Esimerkiksi 11 §:n kohdalla: ”Kansantalouden kokonaisedun turvaaminen tarkoittaisi, että työriidan osapuolten vaatimusten ohella sovittelijan tulisi sovittelutoimessaan huomioida kansantalouden kantokykyyn ja Suomen kilpailukyvyyn säilymiseen vaikuttavat tekijät.” Ja edelleen: ”Näistä periaatteista ja työmarkkinoilla muodostuneesta käytännöstä poikkeavat ratkaisut voisivat johtaa kansantalouden kokonaisedun toteutumista heikentävän hinta-palkkakierteen syntymiseen ja Suomen kustannuskilpailukyvyyn heikkeneemiseen.” Ja edelleen: ”Tarpeeksi vahvana pidettävän alan päänavaajaratkaisusta poikkeaminen voi johtaa kansantalouden kokonaisedun ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta vahingollisiin seurauksiin ja lisätä välittömästi työriitojen määrää.”

Näistä haetaan sitten tuonne 13 §:n perusteluihin se reitti, että ikään kuin painostamalla sitten valtakunnansovittelijan kädet sidottaisiin. Siinä olisi varmaan kysymys toisaalta poliittisesta painostuksesta hallituksen toimesta ja toisaalta sitten työmarkkinapuolelta varmaankin lähinnä työnantajapuolen painostuksesta. Ja nythän täytyy muistaa, että näitä sovitteluratkaisuja ei viedä mihinkään tuomioistuimeen, jossa voitaisiin katsoa, mitä kriteereitä sovittelija on toiminnassaan käyttänyt tai mitä on ohjattu käyttämään. Jos luetaan pelkästään lakitekstiä, niin hänellä olisi hyvinkin vapaat kädet toimia, suunnilleen niin kuin tähänkin saakka, mutta sitten jos katsotaan näitä perustelutekstejä, niin siellä ajettaisiin tällaista pakkopaitaa sovittelijan toimintaan, ja silloin rikottaisiin myöskin näitä Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksia ja samoin Euroopan unionin lainsäädäntöä, joka haluaa tätä sopimusautonomiata turvata sopimispuolelle ja tukea sopimusratkaisuja työmarkkinoilla.

13 §:n kohdalla sitten sanotaan: ”Sovintoehdotusta antaessaan sovittelijan olisi harkittava, kuinka sovintoehdotuksessa yhteensovitetaan työriidan osapuolten vaatimuksiin Suomen kilpailukyvyyn, julkisen talouden kestävyys- ja myönteisen työllisyys- ja tuottavuuskehityksen tukeminen.” Ja edelleen: ”Sovittelijan olisi otettava sovintoehdotuksessa huomioon palkanmuodostuksen periaatteet, [Puhemies koputtaa] jotka pohjautuvat työmarkkinoilla laajaa hyväksyntää nauttivaan sopimukseen työmarkkinamallista ja siten tukevat palkanmuodostuksen toimivuutta ja kansantalouden kokonaisedun toteutumista.” [Puhemies koputtaa] Näistä pitkälle vietyä sitten hakee sen perustelunsa se puoli hallituspuolueista, joka katsoo, että tässä on radikaalista muutoksesta kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.58 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Meillähan kutsutaan debatiksi sitä keskustelun osuutta, jossa käytetään usein ennalta valmisteltuja minuutin mittaisia puheenvuoroja, mutta nyt itse ajattelin debatoita tässä, eli tarkoitan tällä sitä, että olen koonnut tiettyjä sel-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

laisia asioita, joita hallituspuolueiden taholta tässä nostettiin esille, ja kommentoin niitä. — Tässä on moneen kertaan kuultu ja väitetty, että täällä oppositiopuolueet pelottelevat ja ovat niin kuin keksimällä keksineet tietynlaisen uhan, mutta jos nyt ihan suoraan luen tässä esimerkiksi Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kannanottoa, niin tässä lukee näin:

”Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n hallitus on päättänyt aloittaa toimenpiteiden valmistelun kohti ’palkkavaaleja’.

Sellaiset ovat OAJ:n puheenjohtajan Katarina Murron mukaan edessä, jos hallitus vie lakina eteenpäin niin sanottua vientivetoista palkkamallia.

Murto ei halunnut vielä kertoa, minkälaisia toimia aletaan nyt valmistella.

’Se varmastikin tulee tarkoittamaan tiettyjä viestinnällisiä ja mahdollisia järjestöllisiä toimia, mutta en sen kummemmin sitä halua vielä tässä vaiheessa avata.’

Murto huomautti, että jos poliitikot asettavat lailla katon palkankorotuksille ja sitovat valtakunnansovittelijan kädet, he puuttuvat näin tuleviin palkkaneuvotteluihin.”

Kun vakavasti otettavat suurten jäsenmäärien ammattijärjestöt, kuten vaikka tässä tapauksessa OAJ ja Tehy, ovat selkeästi ottaneet ja tehneet tällaisen arvion, niin ei kysymys ole silloin mistään opposition pelottelusta. Me pikemminkin tuemme heitä tässä heidän näkemyksessään, emme harjoita mitään pelottelua.

No, nyt kun sanotaan, että tässä on ongelmana tämä vientivetoisuus, niin itse ymmärrän erittäin hyvin sen, mitä hallituspuolueiden taholta on korostettu tässäkin äsken kuulemisani useissa puheenvuoroissa, eli että Suomi elää viennistä ja Suomi on lähes niin kuin saareen verrattava valtio, joka on erittäin vientivetoinen. Tämä on aivan totta. Tässähän nyt enemmänkin on kysymys siitä, että on annettu sille vientivetoisuudelle sellainen tietty tulkinta, että jos vientialoilla saavutetaan tietty palkankorotustaso, niin sitä ei voisi missään olosuhteissa sitten käytännössä mennä ylittämään julkisella sektorilla. Meilläähän aika monet vientialat ovat rakenteeltaan täysin toisenlaisia kuin mitä meillä pääsääntöisesti julkinen ala on. Julkinen ala on hyvin tällainen työntekijävaltainen ja henkilöpalveluun perustuva, ja sitten esimerkiksi jossakin paperiteollisuudessa palkkojen osuus on kolme prosenttia koko liikevaihdosta, ja on ihan selvä, että nämä ovat sillä tavalla eri asioita.

Jos katsotaan vähän tätä historiaa, aivan niin kuin tässä edustaja Koskinen minusta jo edellä totesikin, niin kyllähän meillä sellaisena aikana, kun Suomessa tehtiin tulopoliittisia kokonaisratkaisuja, me pystyimme tekemään solidaarisia ratkaisuja, joissa esimerkiksi niin sanotulla markkalinja-ajattelulla painotettiin pienempiä palkkoja, ja sitten prosenttilinja taas tarkoitti sitä, että esimerkiksi kolme prosenttia oli se palkankorotuksen suuruus riippumatta siitä, mikä se kuukausipalkka oli. No, usein sitten käytännössä ne ratkaisut olivat näissä kokonaisratkaisussa näiden yhdistelmiä, ja silloinkin suhteellinen osuus usein painottui sinne pienituloiselle puolelle. Mutta meilläähän nimenomaan työnantajapuoli, erityisesti EK, lähti sitten siitä, että he halusivat irtisanoutua tällaisesta mallista ja lähteä siitä, että joka alalla pitää tehdä omat sopimukset sen mukaan, kuinka paljon on niin sanottua palkankorotusvaraa kullakin alalla — miten tuottavuus on vaikuttanut ja monet muut asiat kullakin alalla. Jopa sitten suurten alojen sisällä yksittäisillä toimialoillakin haluttiin tehdä erillisiä sopimuksia.

No, sitten tämä asia kääntyi mielenkiintoisella tavalla nurin niskoin, kun meillä syntyi se tilanne tässä viimeisen viiden vuoden aikana, että julkisella alalla, varsinkin hoitoalalla, sosiaaialalla ja varhaiskasvatuksessa, tuli todella suuri ja merkittävä työvoimapula. No, työvoimapulahan synnyttää yleensä tilanteen, jossa on taipumusta, että palkat alkavat nousta, ja niinpä sitten vuonna 22 aika vaikeiden ja moninaisten vaiheiden jälkeen syntyi

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

ratkaisu, jossa oli korkeampi palkankorotustaso nimenomaan julkisella puolella kuin siellä ventialoilla.

Nyt tässä uudessa tilanteessa on tullut sitten hallitus niin kuin mukaan tänne työmarkkinoille ja lähtee nimenomaan valtakunnansovittelijan valtuuksia kahlitsemalla tätä asiaa säätelemään. Heti kun näin sen kohdan hallitusohjelmassa, ajattelin, että tässä nimenomaan on kysymys siitä, että betonoidaan palkkasuhteet sille tasolle suhteessa toisiinsa, millä ne tällä hetkellä ovat, ja tästähän on juuri kysymys tässä. Sovittelijalle pitää antaa mahdollisuudet tehdä ratkaisuja sen työmarkkinatilanteen mukaan eikä etukäteen viedä sovitteijalta lailla valtuuksia nykyistä vähäisemmiksi. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

19.03 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! ”Kansantalouden kokonais-etua, työmarkkinoiden toimivuutta, palkkauksellista tasa-arvoa ja muiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden tasapuolista huomioon ottamista voidaan edistää muillakin keinoilla. Ruotsissa sovittelujärjestelmälle on säädetty työmarkkinaosapuolten sopimukseen perustuen objektiivisen ja tasapuolisen tiedon tuottamisen sekä osapuolten informoinnin tehtäviä. Sovittelun puolueettomuuden ja työmarkkinaosapuolten kollektiivisen sopimusautonomian suojaamiseksi sekä työmarkkinoiden toimivuuden ja luottamuksen kannalta on perusteltua suhtautua nyt ja tulevaisuudessakin pidättyvästi sovittelun sisältöä koskevaan sääntelyyn.” Näin on todennut oikeuskansleri Tuomas Pöysti. Oikeuskanslerin arvioon palkkakuoppalaista ja työmarkkinatilanteen kollektiivisen sopimisen kulttuurista on helppo yhtyä. Suomalaista työelämää tulisi kehittää sopien, ei sanellen.

Arvoisa puhemies! Vientimalli ujutettiin Orpon—Purran hallituksen ohjelmaan muiden työelämäheikkennysten joukkoon, ja kokoomus ja perussuomalaiset lähtivät ajamaan mittavia heikkennyksiä työntekijän asemaan rinta rinnan. Itseään Suomen suurimpana työväenpuolueena pitäviä perussuomalaisia ei voi kuin hämmästellä. Miten heidät, teidät, on saatu suomalaisia palkansaajia, duunareita, työntekijöitä, kurmuuttavan politiikan takuumiehiksi ja -naisiksi? Toivottavasti myös äänestäjät havahtuvat tähän puheiden ja tekojen synkään ristiriitaan. Hallitus on tehnyt toimillaan itsestään työmarkkinaosapuolen ja työntää tällä lakiesityksellään julkisen sektorin työntekijät ikuiseen palkkakuoppaan vailla mahdollisuutta päästä sieltä pois. Hallitus jatkaa palkansaajien kurmuuttamista ja ajaa toimillaan työmarkkinat kaaokseen. Tämäkin hallituksen lakiesitys on haitallinen suomalaiselle palkansaajalle. Jotta vientimme vetäisi jatkossakin, tarvitaan julkisen sektorin tekijöitä opettajista linja-autonkuljettajiin, kirjastonhoitajista poliiseihin, nuorisotyöntekijöistä hoitotyön ammattilaisiin, jotka ihan yhtä lailla ansaitsevat kilpailukykyisen palkan. Kallisarvoisista työntekijöistä on pidettävä huolta. Nyt erityisesti naisvaltaiset alat tipahtavat ikuiseen palkkakuoppaan. Hallituksen esitys estää hoitajien ja opettajien paremman palkkahityksen tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Vientimallilakipaketissa käytetään mittatikkuna prosentuaalista kustannusvaikutusta. Euromääräisesti kullekin alalle sovittu niin sanottu palkkapotti on pieni-palkkaisilla ja julkisen sektorin toimialoilla pienempi kuin ventialoilla. Toimialojen väliset euromääräiset palkkatasoerot siis kasvavat joka kierroksella. On väitetty, että palkkakuopissa olevien asemaa voisi muka korjata kohdentamalla sovittua korotusta matalapalkka-alan sisällä kuopassa oleviin ammattiryhmiin. On täysin selvää, että tämä ei korjaa vääristyviä palkkaeroja. Vientialoja matalapalkkaisemman alan väki rahoittaa kuopan korjaa-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

misen oman toimialansa sisällä eli jakaa kurjuutta keskenään. Alojen välistä palkkaeroa ei siis voi korjata alan sisällä rahoja siirtelemällä, varsinkin kun kokonaispotti on euromääräisesti vientialoja pienempi.

Suomessa suurin osaajapula on tällä hetkellä sairaanhoitajista, terveydenhoitajista, lähihoitajista, varhaiskasvatuksen opettajista, sosiaalityön asiantuntijoista sekä varhaiskasvatuksen opettajista. Juuri nämä alat tuomitaan tällä hallituksen esityksellä palkkakuoppaan. Ratkaisu tulee heikentämään julkisen sektorin hyvinvointi- ja koulutuspalveluita, koska alojen työvoiman saatavuus uhkaa heiketä entisestään lukuisten hallituksen työelämäheikennysten seurauksena. Vuosikymmenien sopimisen kulttuuri muuttuu maan hallituksen sanelun kulttuuriksi. Työelämää tulisi kehittää sopien, ei sanellen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

19.09 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on kaudellaan suursaneerannut suomalaisia sopimiseen rakennettuja työmarkkinoita lukuisin erilaisin lakiesityksin, joilla käytännössä on rajoitettu, heikennetty suomalaisten palkansaajien asemaa, turvaa ja oikeuksia. Koko oppositio vastustaa palkkakuoppalakia, koska se aidosti estää tulevaisuudessa monia naisvaltaisia aloja kuromasta kiinni olemassa olevaa palkkakuoppaa. Samalla se myös politisoi palkanmuodostumisen tavalla, mitä ei voida pitää toivottavana tai kestäväenä kehityssuuntana Suomessa.

Suomessa on läpi puoluekentän vallinnut vahva yhteisymmärrys siitä, ettei valtiovallan tule missään olosuhteissa sotkeutua työmarkkinaosapuolten keskinäisiin palkkaratkaisuihin. Nyt hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jolla käytännössä puututaan lailla kahden kolmasosan, siis puolentoista miljoonan, suomalaisen palkanmuodostumiseen. Palkanmuodostuminen luo perustan palkkakehitykselle. Tämä asia on ollut juuri työmarkkinaosapuolten keskinäinen ja painavasta syystä.

Olemme aidosti vakavan asian äärellä, ja on pakko kysyä, onko hallitus todella sitä mieltä, että juuri palkanmuodostus on se asia, josta poliitikkojen täällä eduskunnassa tulisi päättää. Mielestäni ei missään nimessä ole, ja juuri näin nyt tehdään: politisoidaan palkanmuodostus.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole opposition pelottelusta. Tässä on riski siitä, että vientialoja matalammin palkattujen, usein naisvaltaisten alojen palkkakehitys tulee pysyvästi heikentymään, koska jo nykyisin olemassa olevaa palkkakuoppaa ei päästä kuromaan kiinni. Esityksen ajatus on, ettei valtakunnansovittelija voisi enää kiperissäkään tilanteissa tehdä sovintoesityksiä, joissa kyseessä olevan alan palkankorotukset olisivat vientialojen korotuksia suuremmat.

On selvää, että kun sovittelun lopputulokseen kajotaan sitomalla valtakunnansovittelijan kädet ja rajoittamalla myös sovittelulautakunnan toimivaltaa, niin lopputuloksena todella on pysyvä palkkakuoppa lukuisille naisvaltaisille aloille, niin julkisella kuin myös yksityisellä sektorilla. On aivan käsittämätöntä esittää, että tämä palkkakuoppa kurottaiisiin kiinni laittamalla nämä vientialaa heikommin palkatut alat, esimerkiksi hoitajat ja opettajat, tappelemaan korotuksista keskenään kierros toisensa perään. Tätä ei yksinkertaisesti voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Useat hallituspuolueiden edustajat ovat väittäneet, että vientivetoinen malli Ruotsissa on tasannut palkkaeroja. Palkkaerot ovat kaventuneet siksi, että monet miehet ovat työllistyneet matalapalkkaisille aloille, jolloin miesten yleinen palkkataso on

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

laskenut. Naisvaltaisten alojen palkat eivät ole nousseet. Me tuskin haluamme tätä kehitystä Suomeen, että sukupuolten välinen palkkaero kaventuu yleisen palkkojen laskun kautta. Työministeri Satonen on useasti vedonnut asian käsittelyn yhteydessä Ruotsiin. On ollut suorastaan kiusallista seurata, kuinka Ruotsista noukitaan yksittäisiä asioita, ikään kuin ruusinoita pullasta, siltä osin kuin koetaan saatavan tukea sieltä omalle politiikalle. Kokonaisuus on se, mikä jää huomioimatta. Orpon hallituksen palkkakuoppamalli ei ole Ruotsin malli, ei lähelläkään sitä.

Arvoisa puhemies! Työministeri Satonen on toistanut, ettei esitys heikennä valtakunnansovittelijan toimivaltaa tai rajoita sopimisen vapautta. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Oikeuskanslerin päähuomio on ollut se, että palkankorotusten yleisen tason määrittäminen keskeisten vientialojen mukaan voi johtaa valtakunnansovittelijan puolueettomuuden ja riippumattomuuden vaarantumiseen, ja hän esittää tästä syystä, että tätä koko esityksen antamista tulisi vielä harkita ja etsiä muita sääntelyvaihtoehtoja. Onkin erittäin tarpeellista, että tämä lakiesitys käydään tarkoin läpi perustuslakivaliokunnassa, sillä on olemassa ilmeinen riski, että esitys on vakavalla tavalla myös kansainvälisen oikeuden vastainen erityisesti EU:n vähimmäispalkkadiirektiivin, palkkatasa-arvon edistämisen ja toisaalta sopimisen vapauden osalta.

Arvoisa puhemies! Tämä laki vaarantaa naisvaltaisten alojen palkkakehityksen vakavalla tavalla, vaikuttaa valtakunnansovittelijan riippumattomuuteen ja heikentää käytössä olevia työkaluja vaikeiden työmarkkinakiistojen ratkaisemiseksi. Laki sotkee politiikan kentälle, johon politiikkaa ei tulisi sotkea ensinnäkään. Tämä laki lisää kaaosta työmarkkinoilla ja pitkittää syntyviä kiistoja. Siksi tämä laki on kerrassaan epäonnistunut esitys, jota vastustavat kaikki palkansaajajärjestöt ja osa työnantajista. Toivon, että hallitus ymmärtää vetää sen pois. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

19.14 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tänään on keskusteltu jo hyvän matkaa tässä salissa niin sanotusta palkkakuoppalaista ja meidän opposition tekemästä, siihen liittyvästä välikysymyksestä. Tässä on ehkä ensin ihan alkuun todettava, että tosiaan tämä on osa sitä, voisi sanoa, työntekijän kannalta aika surullista hallituksen esitysten sarjaa, jossa työntekijän oikeuksia heikennetään ja sitten vastaavasti ei tilalle tarjota oikeastaan mitään parannuksia. Tässä on oikeastaan se kaikkien tämän hallituksen työmarkkinauudistusten — joita hallitus kutsuu uudistuksiksi — suurin heikkous, että sieltä ei löydy työntekijän asemaa parantavia vaikutuksia. Uskon, että tämä on myöskin se yksi merkittävin syy, miksi nämä neuvottelut ovat ajautuneet niin solmuun. Uskallan jopa hien ennustaa, että tästä syksystä saattaa tulla todella vaikea näitten työmarkkinaneuvotteluiden osalta just nimenomaan tämän syyn takia, sillä kyllähän se selvää on, ettei sellainen neuvotteluasema, jossa toiselle osapuolelle kerrotaan, että meillä on tämä hallitusohjelmakirjaus ja meillä on ikään kuin tämä laki täällä olemassa valmiina, niin että tavallaan annetaan se valmis ratkaisu sinne pöydälle ja koetetaan neuvotella siihen jotain ikään kuin lisäksi — eli voisi sanoa, että ase ohimolla pitäisi neuvotella — kuulosta hirveän houkuttelevalta.

Tätä nimenomaista lakiesitystä kun tarkastelee, niin tässä herää paljonkin kysymyksiä, mutta itse lähestyn tätä hoitoalan näkökulman kautta. Herää sellainen kysymys, miten hallitus arvioi tämän esityksen vientivetoisesta palkkamallista vaikuttavan hoitoalan houkut-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

televuuteen ja työvoiman saatavuuteen, kun erityisesti hoitoala kärsii jo sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuttakin uhkaavasta työvoimapulasta. Julkisessa sote-toiminnassa ei palkkakuoppaa ole käytännössä mahdollista kuroa kiinni ilman keskimääräistä linjaa korkeampia yleiskorotuksia. Hyvinvointialueilla arvioidaan olevan tuhansien hoitajien pulaa. Tässä on kyse perustuslain kansalaisille turvaamista palveluista ja myös huoltovarmuudestamme. Yhteiskuntamme kriisinsietokyky ei ole riittävällä tasolla ottamaan vastaan pandemian kaltaisia kriisejä, jos järjestelmässä on tuhansien hoitajien hoitajapula. Tehyn mukaan hoitajapulaan tulee vastata usein eri keinoin, mutta keskeistä on palkkauksen parantaminen lähemmäs pohjoismaista tasoa. Palkkaus ja työolot ovat työnantajien vastuulla. Esimerkiksi Uudellamaalla hoitajapula on valtaisa ongelma.

Arvoisa herra puhemies! Vientivetoisen palkkamallin kaltaiset ratkaisut eivät auta hoitajapulassa tai ylipäätään julkisen sektorin naisvaltaisten alojen työvoimatilanteissa lainkaan. Tämän kaltaisen mallin sijaan hoitajia pitäisi kaikin keinoin houkutella opiskelemaan alalle, hakemaan alalle ja pysymään työssä hoitoalalla. Muutoin huoli siitä, kuka meitä tai lapsiamme ja vanhempiamme hoitaa tulevaisuudessa, on varsin merkittävä.

Tämä ratkaisu eriarvoistaa työntekijöitä hyvin laajasti. Tällä lainsäädännöllä hallitus osoittaa ikävällä tavalla sen, että kaikki työ ei olekaan yhtä tärkeää vaan toisten tekemä työ onkin arvokkaampaa kuin toisten. Voidaan myös kysyä: miksi tämä laki nyt tarvitaan, kun asia on neuvottelemalla toiminut pääsääntöisesti hyvin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

19.19 Paula Werning sd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen palkkakuoppalaki on vastoin kaikkea sitä, mitä suomalainen työelämä, tasa-arvo ja sopimisen kulttuuri edustavat, ja on valitettavan selvää, mihin suuntaan Orpon hallitus on viemässä Suomea. Hallitus on valinnut eriarvoistavan ja syrjivän politiikan tien, joka ei palvele kaikkien suomalaisten etua. Tällä lakiesityksellä hallitus aikoo varmistaa, että tietyt ammattiryhmät, erityisesti naisvaltaiset alat, kuten hoitajat, opettajat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja muut julkisen sektorin työntekijät, pysyvät ikuisesti palkkakuopassa. Miksi te, hallitus, teette tämän? Miksi te haluatte rajoittaa näiden alojen oikeutta saada oikeudenmukaista palkkaa? Miksi te haluatte estää valtakunnansovittelijaa toimimasta riippumattomasti ja tasapuolisesti? Tavoitte on täysin selvä: te haluatte estää näitä tärkeitä ammattiryhmiä parantamasta omaa palkkakehitystään tulevaisuudessa, te haluatte estää työelämän tasa-arvon ja sopimusvapauden toteutumisen Suomessa. Hallituksen esitys on häpeällinen, mutta vieläkin häpeällisempää on se, miten hallituspuolueiden edustajat täällä eduskunnassa yrittävät puolustella näitä tasa-arvon polkemiseen tähtääviä toimia.

Arvoisa hallitus, hallitus ei ainoastaan rajoita näiden alojen työntekijöiden oikeuksia, vaan se romuttaa myös suomalaisen työmarkkinamallin perusperiaatteet. Suomessa on perinteisesti ollut vahva luottamus siihen, että työmarkkinaosapuolet neuvottelevat reiluin ehdoin ja sopimusvapaus säilyy. Olemme jättäneet välikysymyksen, koska tämä palkkakuoppalakiesitys on työelämän tasa-arvon vastainen. SDP on aina puolustanut niitä arvoja, joihin suomalainen työelämä nojaa: oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja neuvotteluratkaisut, joissa molemmat osapuolet voivat aidosti tulla kuulluiksi. Mutta tämä hallitus on ottanut toisen tien, nimittäin sanelun ja työnantajien ehdoilla toimimisen. Hallitus on valinnut tien, jossa suuria työnantajia suositaan ja tavallinen palkansaaja jää sivuun, erityisesti naiset, jotka ovat jo nyt matalapalkka-aloilla. Kun puhutaan palkkakuoppalainsäädännöstä, emme

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

puhu vain teoriasta. Tämä laki koskettaa konkreettisesti puoltatoista miljoonaa suomalaista, erityisesti julkisen sektorin työntekijöitä, kuten opettajia, hoitajia, varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja pelastajia. He ovat nyt palkkakuopassa ja tämän lain myötä myös pysyvät siellä. Onko tämä se viesti, jonka hallitus haluaa antaa näille ammattilaisille, että heidän panostaan ei arvosteta, että heidän työpanoksensa ei ansaitse palkkakehitystä, joka olisi linjassa muiden alojen kanssa?

Arvoisa herra puhemies! On käsittämätöntä, että hallitus yrittää puolustaa tätä lakiesitystä vertaamalla Suomea Ruotsiin. Ruotsissa työmarkkinoiden osapuolet neuvottelevat vapaasti. Siellä valtio ei asetu työmarkkinaosapuolten väliin rajoittamalla sovittelijan toimintaa tai säätämällä lakia, joka jäädyttäisi tietyt alat pysyvästi heikkoon asemaan. Ruotsissa palkkaneuvotteluissa on päästy hyvään tulokseen juuri siksi, että valtio ei niihin puutu. Hallitus antaa meillä kaikki pelimerkit työnantajalle. Työntekijät jäävät täysin voimattomiksi, koska valtakunnansovittelijan kädet sidotaan. Ja mitä tapahtuu, kun tämä laki astuu voimaan: Työmarkkinat ajautuvat kaaokseen. Lakkojen määrä tulee kasvamaan, kun työntekijät huomaavat, että heidän neuvotteluasemansa ei ole enää reilu. Myös vientialat, joihin hallitus väittää tämän lainsäädännön tuovan vakautta, tulevat kärsimään lisääntyvistä työtaisteluista. Tämä lakiesitys on täynnä riskejä, joita hallitus ei ole ottanut huomioon.

Arvoisa puhemies! On selvää, että Orpon hallitus on valinnut kurjistamisen ja palkkojen polkemisen linjan. Tämä ei ole pelkästään epäoikeudenmukaista, vaan se on vaarallista. Palkkatasa-arvo Suomessa on jo nyt ongelma, ja tämä esitys pahentaa tilannetta entisestään.

Arvoisa puhemies! Palkkakuoppalaki on vain yksi osa hallituksen laajempaa talouspoliittista virhesarjaa. Suomen työllisyys on hallituksen toimien vuoksi laskussa, työpaikkoja katoaa ja uusia ei tule tilalle. Hallitus peri edelliseltä hallitukselta ennätyksellisen työllisyyden ja investointisuunnitelmat, mutta nyt näemme vain työttömyyden kasvun ja kansantalouden kutistumisen. Tämä lakiesitys ei tuo ratkaisua näihin ongelmiin, se vain syventää kriisiä ja luo epävarmuutta työmarkkinoille. Viestimme on selvä: tämä lakiesitys on vedettävä pois. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

19.24 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kerrataan nyt vielä kaikille tässä salissa: tämä malli, jota hallitus ajaa, tarkoittaa käytännössä sitä, että naisvaltaiset alat jäävät ikuisen palkkakuoppaan. Tästä on vain yksi johtopäätös vedettävissä: hallitus ei arvosta naisvaltaisia aloja tarpeeksi pitääkseen niiden palkkakehitystä tärkeänä asiana. Toivoisin, että hallituspuolueet voisivat ihan rehellisesti sanoa, mikä on tämän mallin tosiasiallinen tarkoitus ja vaikutus. Tämä olisi ensinnäkin julkisen keskustelun kannalta terveellistä, ja minun mielestäni te olette sen velkaa heille, joiden palkkakehitystä heikennätte.

Nimittäin tällä esityksellä Orpon hallitus estää hoitoalalla, kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja myös monella muulla alalla työskenteleviä vaatimasta parempaa, vaatimasta enemmän palkkaa. Se on tämän lain nimenomainen tarkoitus, vaikka sitä miten muuten yritettäisiin perustella. Tämä huolimatta siitä, että juhlapuheissa myös nykyiset hallituspuolueet ovat puhuneet kauniita miesten ja naisten palkkatasa-arvon edistämisestä.

Suomessahan palkkatasa-arvo ei missään tapauksessa tälläkään hetkellä toteudu. Tälle on useita syitä, mutta samanaikaisesti konkreettiset toimet palkkatasa-arvon edistämiseksi ovat itse asiassa jääneet hallitukselta puuttumaan — ja ilmeisesti, kun hallituksen kaikki

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

työelämää koskevat uudistukset ovat nimenomaan heikennyksiä työntekijöiden oikeuksiin. Samapalkkaisuuden edistäminen ei toisaalta tapahdu sormia napsauttamalla, vaan se vaatisi juuri näitä konkreettisia toimia, joita ei hallitukselta ole kuultu.

Merkittävä teema tässä tosiaan on palkanmuodostus, ja siksi on aivan pöyristyttävää, että hallitus puuttuu palkanmuodostukseen täysin poikkeuksellisella tavalla, lainsäädännöllä. Toisin sanoen hallitus puhuu palkkatasa-arvosta kauniita mutta toimii ihan täysin päinvastoin.

Olemme täällä myös tänään koko keskustelun ajan ihmetelleet, miten eduskunnasta voi löytyä enemmistö tällaiselle esitykselle, jolla lailla estetään ihmisten palkkoja nousemasta. Me puhumme ihmisistä, joiden palkkakehitys ei edes nykytilassa ole vastannut työn vaativuutta. Ja minkä takia? Noin puolet hallituspuolueiden edustajista on tänäänkin ollut sitä mieltä, että tämä uudistus on pieni, mitätön muutos nykytilaan, ja puolet taas on ollut sitä mieltä, että tämä uudistus on täysin välttämätön, ettemme joudu perikatoon. Yrittäkää jo päättää.

Meidän viestimme oppositiosta on täysin yksiselitteinen: hallituksen pitäisi luopua tästä hankkeesta ja vetää palkkakuoppalaki pois. Hallituksen kannattaisi vihdoinkin osoittaa arvostusta naisvaltaisten alojen työntekijöille, joiden työpanosta ilman me emme yksinkertaisesti pärjää. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja hoitoalan veto- sekä pitovoima ovat ihan ratkaisevan tärkeitä kysymyksiä meille kaikille. Tällä esityksellä voi olla hyvin haitalliset ja kohtalokkaat seuraukset sille, miten me jatkossa löydämme osaajia useisiin yhteiskunnalle elintärkeisiin työtehtäviin. Minä vetoan hallitukseen: vetäkää tämä esitys pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

19.29 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman työmarkkinoita ja työelämää koskevat kirjaukset ovat lähtökohtaisesti ja perustuksiltaan hyvin vinoutuneita. Analyysi näyttää olevan se, että Suomessa työntekijöiden asema on ollut pitkään liian hyvä ja jopa vääristyneen hyvä, ja nyt tilannetta korjataan heikentämällä yksipuolisesti työntekijöiden oikeuksia.

Nyt käsittelyssä oleva vientimalli on osa tätä kokonaisuutta, johon aikaisemmin ovat kuuluneet muun muassa työtaisteluoikeuden rajoittaminen eri tavoin ja erilaiset sosiaaliturvan heikennykset myöskin työttömyysturvan osalta. Tämä vientimalli on ehkä se kaikista yllättävin osa tätä kokonaisuutta, koska siitä ei yhdenkään puolueen vaalipuheissa ollut ennakolta tietoa tai varsinkaan siitä, että lailla tulisi säätää siitä, minkälaiset palkankorotukset eri aloilla Suomessa tulevaisuudessa voisivat olla.

Pieni yllätys on kokoomuksen nuiva suhtautuminen opettajiin ja sairaanhoitajiin, kun tarkoituksella nyt halutaan estää vuonna 2022 viimeksi tehdyn palkkaohjelman kaltaiset ratkaisut, mutta kuitenkin suurin yllätys on, että perussuomalaiset ovat mediassa olleiden tietojen mukaan jopa olleet esittämässä palkkakuoppalain kaltaista lakia hallitusneuvotteluissa. Tämä on hyvin erikoinen veto puolueelta, joka on vielä ennen eduskuntavaaleja esiintynyt työntekijöiden etujen puolustajana ja halunnut korostaa omaa rooliaan Suomen työväestön etujen ajajana.

No, joka tapauksessa kokoomuksen ja perussuomalaisten johdolla ollaan nyt ajamassa hyvin valtiojohtoista mallia Suomen palkanmuodostukseen, jossa valtio asettuu työnantajan puolelle ja asettaa käytännössä neuvotteluihin ylärajan, joka muodostuu vientialojen päänavauksesta muiden alojen neuvotteluihin.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Hallituksesta on moneen kertaan tänäänkin todettu, että esityksessä ei puututa sopimusvapauteen, mutta käytännössä se, että sovittelija ei voi enää jatkossa esittää yli tämän päänavauksen meneviä esityksiä, rajoittaa varsinkin työnantajan kannustimia lähteä sopimaan suuremmista korotuksista työehtosopimusneuvotteluissa. Lopputuloksena todennäköisesti on lisääntyvää vastakkainasettelua ja pidempiä työtaisteluita.

Ruotsin malliin vetoaminen on hyvin valikoivaa. Ruotsissa palkanmuodostuksesta ei ole lainsäädännössä sovittu, ja koko palkanmuodostusmalli on siellä sovittu työmarkkinaosaapuolten välillä. Suomessa vientialat ovat määrittäneet tähänkin asti yleisen linjan useimmilla palkkakierroksilla, mutta välillä on tarvittu poikkeuksia varsinkin sote-alan palkka-kehityksen parantamiseksi.

Kuten tässä keskustelussa on useaan kertaan todettu, äsken muun muassa edustaja Gebhardin puheenvuorossa, on ristiriitaista samaan aikaan väittää, että esityksellä ei ole vaikutuksia näiden julkisen alan työntekijöiden palkkoihin, ja samaan aikaan kertoa, että tarkoituksena on nimenomaan estää vuoden 2022 kaltaiset palkkaohjelmat tulevaisuudessa.

Noin yleisesti hallitus puhuu mielellään joustavuudesta, mutta tämä joustavuus tuntuu kyllä nimenomaan tarkoittavan työnantajien taholla koettua joustavuutta. Työnantajien puolella sääntelyä nimenomaan lisätään asettamalla esimerkiksi nyt tämä palkankorotuskatto sovittelijan toimintaan.

Hallitus myös puhuu siitä, että asiasta olisi mahdollisuus neuvotella työmarkkinaosaapuolten kanssa, mutta kun asia on jo kirjattu valmiiksi hallitusohjelmaan, on kyllä hyvin kyseenalaista, miten mistään neuvotteluista voitaisiin edes päästä kunnolla liikkeelle, kun lopputulos on jo linjattu.

Tämä uudistus ja muutos koskee kahta kolmasosaa suomalaisista palkansaajista, julkisen sektorin lisäksi pienipalkkaisia yksityisen puolen työntekijöitä, mutta kyllä suurimmat vaikutukset tulevat olemaan sosiaali- ja terveysalan houkuttelevuuteen, jota myöskin osaltaan pahentaa esimerkiksi sote-alan henkilöstömitoitusten väljentäminen, se, että työolot entisestään heikkenevät sote-alalla. Kyllä tämä työmarkkinahäiriöiden riskikin on ihan merkittävä, ja sitä ei kukaan Suomessa tietenkään toivo.

SDP:llä on omat esityksensä valtakunnansovittelijan nykyistä laajemman toimenkuvan ja resurssien vahvistamiseksi, mutta niihin palataan muissa puheenvuoroissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

19.34 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että melko surullisena olen kuunnellut tämän päivän välikysymyskeskustelua, joka koskee siis hallituksen esitystä vientivetoisesta palkkamallista ja siihen liittyvää välikysymystä mallista, jolla hallitus on lukitsemassa naisvaltaiset alat pysyvästi palkkakuoppaan. Mutta sitä arvostan, että ministeri on täällä jo hyvän matkaa, kuudetta tuntia, tätä keskustelua kuuntelemassa.

Täällä on puhuttu tänään paljon palkkatasa-arvosta. Suomessa alat ovat kansainvälisesti vertailtuna erittäin sukupuolittuneita, ja sitä myötä myös sukupuolten välisten palkkaerojen kurominen on ollut hidasta. Hallituksen suunnasta on korostettu sitä, että hallitus edistää palkkatasa-arvoa Suomessa myös jatkossa. Ratkaisuksi työmarkkinoiden jakautumiseen mies- ja naisvaltaisiin aloihin on esitetty koulutusta.

On toki niin, että meidän on löydettävä keinoja madaltaa kynnystä miesten hakeutua naisvaltaisille aloille ja naisten miesvaltaisille aloille. On tärkeää, että jokaisella on mahdollisuus suuntautua itseään kiinnostavalle alalle ilman, että sitä rajoittavat sukupuoleen

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

liitetyt oletukset ja odotukset. Samaan aikaan ei kuitenkaan voida sivuuttaa sitä, että palkalla ja etenkin sillä, että palkka vastaa työn kuormittavuutta ja vastuullisuutta, on olennainen merkitys sille, miten nuoret ja esimerkiksi alaa vaihtavat eri aloille hakeutuvat. Jos ja kun haluamme lieventää työmarkkinoiden eriytymistä sukupuolen mukaan, naisvaltaisten alojen ammattien tekeminen houkuttelevammaksi palkkausta parantamalla on tähän keskeinen keino. On myös huomioitava, että vaikka työmarkkinoiden eriytymisen purkaminen on tärkeää monestakin syystä, naisten ja miesten välisen palkkakuilun kuromiseksi se on liian hidas lääke eikä korjaa koko ongelmaa. Naisvaltaisten alojen palkkojen nostaminen on palkkatasa-arvon lisäämiseksi paljon tehokkaampi ja nopeavaikutteisempi tie.

Työmarkkinoiden eriytymisen purkaminen ei kuitenkaan poista ydinongelmaa: sitä, että me maksamme esimerkiksi sote- ja kasvatusalojen ammattilaisille liian pientä palkkaa suhteessa siihen, kuinka arvokasta ja vastuullista työtä he tekevät. Esimerkiksi koulunkäynninohjaaja ja laitoshuoltaja tekevät molemmat tärkeää työtä. Silti maksamme heille bruttona palkkaa, jolla on vaikea tulla toimeen etenkin pääkaupunkiseudulla silloinkin, kun kyseessä on kokopäivätyö. Työvoima- ja elinkeinoministeriö toteaa parin vuoden takaisessa raportissaan yksimielisesti, että huonopalkkaisiin ammatteihin on vaikea saada työntekijöitä. Tämän ei pitäisi olla kenellekään mikään yllätys. Lähtökohdan tulla olla, että palkalla tulee toimeen.

Arvoisa puhemies! Kuten tänään aiemmin debattipuheenvuorossani totesin, Suomessa on jo nyt vakava pula julkisen sektorin työntekijöistä. Meiltä puuttuu valtava määrä muun muassa lähihoitajia, varhaiskasvatuksen opettajia sekä sosiaalityön asiantuntijoita, ja eläköitymisen myötä tilanne vain pahenee. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että tarvitsemme pelkästään sote-alalle vuoteen 2035 mennessä 200 000 uutta työntekijää. Kun samalla kamppailemme sen kanssa, että aivan liian moni alalle kouluttautunut väsy tai haluaa muista syistä vaihtaa alaa, huono kierre on valmis. Onkin vaikea ymmärtää, että hallitus on tässä tilanteessa valinnut rikkoa sopimisen kulttuurin ja sementoida vientivetoisen palkkamallin lakiin. Tämä on epäviisasta ja lyhytnäköistä vallankäyttöä. Tällaisen ylimielisen vallankäytön sijaan sote- ja kasvatusalan ammattilaiset ansaitsevat arvostusta ja näkymän siihen, että myös näillä aloilla on niin työnkuvan kuin palkkauksen osalta positiivisia kehittymismahdollisuuksia. Kannan huolta myös siitä, että hallitus on tällä vientivetoisen palkkamallin runnomisella vaarantamassa työvoiman saatavuuden naisvaltaisille sote- ja sivistysaloille.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen naisen euro on edelleen 80 senttiä. Palkkatasa-arvon edistäminen on edistynyt meillä madellen ja pysähdellen. Nyt Orpon hallitus on tekemässä palkkatasa-arvon edistämisestä entistäkin vaikeampaa. Naisvaltaisten sote- ja sivistysalojen veto- ja pitovoima on kriittisen tärkeää koko hyvinvointiyhteiskunnan toiminnalle, eikä sitä pidä vaarantaa. Myös vihreiden mielestä työmarkkinoita on tarpeen uudistaa, mutta se on tehtävä tasapainoisesti ja yhdessä. Työmarkkinoille tarvitaan lisää joustoja, mutta uudistaessa on huolehdittava neuvotteluvallan tasapainosta työnantajien ja työntekijöiden välillä.

Välikysymys on opposition järein työkalu. Tänään tässä salissa koko oppositio on laajalla rintamalla vedonnut Orpon hallitukseen, että vetäisitte tämän palkkatasa-arvon edistämistä romuttavan ja naisvaltaisten alojen työtä arvostamattoman esityksen pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, edustaja Kauma on poissa. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

19.39 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Herra ministeri! Suomen menestys ja hyvinvointi perustuvat viennin kilpailukykyyn, ja kun tästä pidetään huolta, voimme varmistaa julkisen sektorin palkkakehityksen ja hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden rahoituksen. Hallituksen esitykset sovittelujärjestelmää ja vientimallin vahvistamista koskien tukevat juuri näitä tavoitteita, ja siksi ne ovat erittäin kannatettavia. Viennistä elävänä maana Suomi ei voi toimia erillään kansainvälisestä kilpailusta. Vientialojen palkankorotuslinjan noudattaminen on ollut käytäntönä maassamme jo vuosikymmeniä, ja nyt hallitus vahvistaa tämän linjan.

Työmarkkinoiden vakaus ja ennustettavuus ovat tärkeitä kaikille osapuolille, siis sekä työntekijöille että työnantajille kuin työnhakijoillekin. Hallitus antaa sovittelijoille selkeitä pelisäännöt, joiden avulla he voivat edelleen tehdä tasapainoisia ratkaisuja, jotka huomioivat niin palkansaajien tarpeet kuin talouden kantokyvynkin. Kokemus on osoittanut, että liian suuret palkankorotukset erityisesti julkisella sektorilla nostavat verotusta ja heikentävät viennin kilpailukykyä, mikä puolestaan johtaa työpaikkojen menetyksiin ja palveluiden heikentymiseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut työntekijöiden aseman parantamiseen ja palkkatasa-arvon edistämiseen. Sovittelujärjestelmä mahdollistaa edelleen palkankorotusten kohdentamisen niille aloille, joilla palkkaeroja on, kuten esimerkiksi naisvaltaisille aloille. Tässä ei ole kyse siitä, että hallitus rajoittaisi julkisten alojen palkankorotuksia, vaan siitä, että korotusten on oltava kestäväällä pohjalla ja huomioitava vientiteollisuuden kilpailukyky. Paikallisten ratkaisujen ja neuvottelujen avulla voidaan tehdä korotuksia oikeudenmukaisesti niitä eniten tarvitseville ryhmille.

On tärkeää huomata, että vastaava malli on toiminut Ruotsissa menestyksekkäästi jo pitkään. Siellä sukupuolten välinen palkkaero on pienentynyt ja vientivetoisella palkkamallilla on saavutettu taloudellista vakautta ja turvattu työpaikkojen säilymistä. Tämä esitys ei siis uhkaa tasa-arvoa, vaan antaa työmarkkinaosapuolille mahdollisuuden kohdentaa korotuksia ja samalla säilyttää kilpailukykyämme.

Arvoisa puhemies! Oppositio on pelotellut, että hallitus olisi puuttumassa valtakunnansovittelijan toimivaltaan. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Sovittelijan rooli on turvata tasapainoiset ja kestävät ratkaisut, jotka tukevat taloutta ja työmarkkinoiden vakautta. Sovittelijat ovat jo vuosikymmeniä seuranneet työmarkkinoiden yleistä linjaa, ja tämä esitys vahvistaa käytännön lain tasolle.

Hallituksen esitys ei rajoita työmarkkinaneuvottelujen vapautta vaan varmistaa, että sovitteluratkaisut tukevat talouden kestävyttä. Työntekijöiden ostovoiman kasvu ja oikeudenmukaiset palkkaratkaisut ovat edelleen mahdollisia, mutta niiden on perustuttava taloudellisiin realiteetteihin. Verotuksen kiristäminen ja kestäättömät palkankorotukset eivät auta ketään, vaan vievät meitä vain kauemmas tavoitteesta turvata työpaikat ja julkiset palvelut.

Arvoisa puhemies! Nyt on aika tehdä ne uudistukset, jotka ovat jääneet tekemättä. Onneksi tämä Orpon hallitus uskaltaa tehdä päätöksiä, jotka vievät Suomea eteenpäin. Hallitus toimii, koska haluamme turvata jokaiselle suomalaiselle työn ja hyvinvoinnin. Tätä hallitus ajaa, ei suosion vaan Suomen vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

19.43 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus tekee suuria ja rohkeita mutta välttämättömiä muutoksia työmarkkinakentälle, koska meillä on yksi ja sama tavoite: saada Suomen talous kasvuun ja pysäyttää velkakierre. Tämä tavoite vaatii kuitenkin uudenlaista ajattelutapaa ja sitä, että teemme yhdessä töitä kasvun, kilpailukyvyyn ja hyvinvoivan talouden eteen. Hallituksen esityksiä voi ja saa kritisoida, mutta silloin pitäisi olla jotain parempaa, mitä tarjota tilalle. Olemme nähneet keskustan jättämän tyhjän paperin hallitusneuvotteluissa mutta samalla jääneet näkemättä demareiden vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset. Kritiikkiä tulee toisensa perään, mutta konkreettiset ehdotukset Suomen talouden ja kasvun eteen ovat jääneet esittämättä.

Kun puhutaan palkkatasa-arvosta ja työllisyydestä, katsotaan hieman taaksepäin, mitä demareiden johdolla saatiin aikaan viime hallituskaudella, siis sen lisäksi, [Välihuuto] että velkaannuttiin kymmeniä miljardeja euroja. Olen tällä kaudella — kuten äskenkin — kuullut useasti opposition välihuutona ”ennätystyöllisyyden peritte”. Se on hienoa, mutta onko se kestävä julkisen talouden kannalta, koska saamieni tietojen mukaan Marinin hallituksen työllisyyden nostosta meni suurin osa julkiselle puolelle? Jokainen tietää, missä kunnossa meidän julkinen talous on — ainakin luulisi tietävän — ja on ollut jo pitkään, ja mielestäni tämä ei ole kestävä. Tarvitsemme työllisyyttä yksityiselle puolelle, jotta pystymme maksamaan julkisen puolen kulut ja muun muassa hoitajien palkat.

Eikä tässä vielä kaikki. Oletteko kuulleet Työkanava Oy:stä? Se on, tai oli, valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, joka perustettiin Marinin hallituskaudella, ja se aloitti toimintansa vuonna 2022. Sen tehtävänä oli työllistää työttömiä, kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä, eli erittäin tärkeä ja hieno asia. Toiminnan alkuvaiheessa oli tarkoitus työllistää muutama sata osatyökykyistä työntekijää vuosittain, ja toiminnan vakiinnuttua tavoitteena oli työllistää noin tuhat osatyökykyistä — hienoja tavoitteita, eikö totta? Mutta kuinkas kävikään? Yhtiön tavoitteena oli työllistää 170 ihmistä vuoden 23 loppuun mennessä. Sen sijaan lopputulos oli karu: yhtiöön oli työllistynyt vuoden 23 loppuun mennessä 17 työntekijää — toistan: vain ja ainoastaan 17 työntekijää. Julkista rahaakin tähän toimintaan saatiin palamaan huomattavasti, sillä toiminnan kustannukset vuosina 22—23 olivat 1,3 miljoonaa euroa, ja valtion menot vähenevät pysyvästi viidellä miljoonalla vuodesta 25 alkaen. Nykyinen hallitus aikoo lakkauttaa kyseisen yhtiön toiminnan kannattamattomana vuoden 25 alusta. Tämä on sitä kuuluisaa demarivetoista työllisyyspolitiikkaa.

Arvoisa herra puhemies! Suomen bruttokansantuotteesta 40 prosenttia tulee viennistä. Jos mitoitamme palkkaratkaisut viennin mukaan, vahvistamme työllisyyttä, kilpailukykyä ja taloutta, kuten täällä on useasti mainittu. Ruotsista on saatu hyviä tuloksia vientivetoisesta palkkamallista, ja siellä mallia on toteutettu jo kohta 30 vuotta. Miesten ja naisten palkkaerot ovat vähentyneet tuona aikana. Miksi siis tätä ei voisi ottaa käyttöön myös Suomessa lain tasolla? Valtakunnansovittelija Anu Sajavaarakin on todennut, että sovitteluisa on tähänkin asti noudatettu vientivetoisuutta, eli tämä ei ole siis mikään uusi asia. Ja vaikka hallitus edistää vientivetoista palkkamallia, on osapuolilla täydet mahdollisuudet edelleen sopia keskenään asioista, sovittelumenettely ei ole ensisijainen toimi.

Vientivetoinen palkkamalli antaa mahdollisuudet tälle maalle entistä parempaan kasvuun ja työllisyyteen, ja se, jos mikä, on parasta työllisyyspolitiikkaa. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

19.46 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän välikysymyskeskustelun ytimessä on todella hallituksen lakihanke, jolla tosiasiallisesti sidotaan valtakunnansovittelijan käsiä. Siitähän tässä on kysymys. Mikäli työmarkkinoilla neuvotteluratkaisua ei synny ja haettaisiin apua sovittelijalta, niin sillä lailla, jonka hallitus on tänne tuonut, sovittelijan kädet on sidottu siten, että sovittelija ei voi tarjota sovitteluratkaisua, joka ylittäisi tämän niin sanotun yleisen linjan eli viennin päänavauksen. Siitähän tässä on kysymys, ja siitä varmaan kaikki olemme tässä nyt samaa mieltä.

Hallitushan on perustellut tätä omaa lakihankettaan sillä, että tämä on ollut Suomessa jo käytäntö, ja niin kuin olemme kuulleet monissa puheenvuoroissa, aina 60-luvulta alkaen pääsääntöisesti valtakunnansovittelijat ovat noudattaneet tätä tapaa. Hallitus on myös perustellut tätä asiaa sillä, että Ruotsissa vastaavankaltainen sääntely ei ole ollut ongelma. No, kumpikaan näistä asioista ei lähempää tarkastelua kestä.

Ensimmäiseksi, tämä valtakunnansovittelijan käsien sitominen on järjetöntä, vaikka edelleen varmaan kaikki olemme sitä mieltä, että pääsääntöisesti toimisimme jatkossakin siten kuin nykyäänkin on toimittu eli tosiasiallisesti niin, että pääsääntöisesti viennin kilpailukyky määrittää meillä palkankorotusten tason. Mutta kun tällä hetkellä tätä valtakunnansovittelijan toimivaltaa ei ole rajattu, niin se mahdollistaa myös sen, että aikaisemmin on pystytty, mikäli tarvetta on ollut, myös tekemään kertaparannuksia esimerkiksi julkisen sektorin ammateille palkankorotusten muodossa, jotka ovat ylittäneet tämän vientilinjan. Nyt todella lainsäädännöllisesti tämä halutaan estää, ja totta kai tämä silloin tarkoittaa, että valtakunnansovittelijan käsiä ollaan sitomassa. Ja, arvoisa puhemies, tähän samaan kokonaisuuteen myös oikeuskansleri omissa lausunnoissaan on viitannut, että totta kai tämä tältä osin kuin valtakunnansovittelijan toimivaltaa rajataan ja mahdollisuuksia tarjota parempaa sovitteluehdotusta työriidan päättämiseksi rajataan myös vaikuttaa palkanmuodostukseen.

Ja sitten toiseksi tämä vertaus Ruotsiin: Ruotsissa, niin kuin olemme täällä kuulleet, 90-luvun loppupuolelta alkaen tätä mallia käytännössä on toteutettu. Ruotsissahan tämä perustuu tähän asetukseen, mutta se perustuu ensisijaisesti työmarkkinaosapuolten keskinäiseen sopimukseen ja kunnioitukseen. Ruotsissa tähän on kyetty siitä syystä, että Ruotsissa työmarkkinaosapuolten luottamus toisiinsa on ollut huomattavasti paremmalla tolalla. Ja nyt syystä, joka enemmänkin on tässä hallituksen toiminnassa, Suomessahan tällaista edellytystä rakentaa luottamusta työmarkkinaosapuolten välille ja sitä kautta sopia tästä asiasta ei ole ollut. Hallitus tänään vielä keskustelussa on myöntänyt sen useammalla suulla, että hallitus joka tapauksessa hallitusohjelmassaan lähti liikkeelle siitä, että tämä hoidetaan lainsäädännöllä. Tällainen tilanne ei tietenkään anna parhaita edellytyksiä tästä asiasta neuvotella.

Ja sitten, arvoisa puhemies, mitä tämä kaikki sitten käytännössä tarkoittaa? Tämähän tarkoittaa sitä, että mikäli olisi vastaavankaltainen tilanne kuin vuonna 22 oli, että julkisella sektorilla esimerkiksi niin hoitohenkilökunnalle kuin opetushenkilökunnalle on sovittu suuremmat palkankorotukset kuin mikä yleinen linja on ollut, niin tämänkaltainen tilanne ei olisi enää mahdollinen uuden lainsäädännön jälkeen. Tämä olisi siitä syystä, että uudessa lainsäädännössä lähdetään siitä, että kun kustannusvaikutus otetaan huomioon, niin tilanne saa olla plus miinus nolla. Tämä tarkoittaa silloin sitä, että mikäli esimerkiksi hoitajille tehtäisiin suuremmat palkankorotukset kuin esimerkiksi tämä vientilinja on, niin silloin esimerkiksi opetushenkilöstön pitää tyytyä vähempään — pitää siis tyytyä vähempään. Tässä on kysymys nollasummapelistä. Ja edelleenkin hallitus ei ole myöntänyt,

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

mitä se sitten haluaa: että kummat antavat periksi — joko hoitajat tai opettajat — koska siitä tässä on pohjimmiltaan kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

19.51 Antti Kangas ps: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä haluaisin kiittää työministeri Satosta toistuvista viikoittaisista myrskyistä selviämisestä pystypäin. SAK pyrkii demarien myötävaikutuksella torpedoimaan kaikki työelämäuudistukset, mitä ala kipeästi tarvitsee.

Sitten haluaisin sanoa sen edelleen: perussuomalaiset ovat suurin duunaripuolue ja syystä. Me olemme duunaripuolue, emme SAK:n käsikassara. Siihen on syynsä, miksi duunari ymmärtää ja äänestää meitä eikä SAK:n oikeaa kättä, sosiaalidemokraatteja. [Eduskunnasta: Jää nähtäväksi!]

Palkkamallissa on kritisoitu paljon sitä, että hallitus sanelee sen eikä anna mahdollisuuksia aitoon neuvotteluun. Tosiasia tässä on se, että SAK:lta on puuttunut koko ajan kyvykyys sopia asioista, sillä SAK:n jumalallinen valta on ulottunut tähän suureen saliin, ja aina on pelottelu tepsinyt ja poliitikot ovat perääntyneet. Tällä kertaa näin ei käynyt. Ministerit pitivät pintansa, poliitikot pitivät pintansa, ja työmarkkinauudistukset etenevät suunnitellusti.

Viime viikolla käsiteltiin täällä samassa salissa leipomoalan yötyöläisiä ynnä muuta. Siinä keskustelussa oppositio nimenomaan halusi, että hallitus puuttuu lainsäädännöllä työmarkkinoihin. Tänä useammassa puheenvuorossa on taas kuultu, että hallituksen ei pidä puuttua lainsäädännöllä työmarkkinoihin. Arvoisalta oppositiolta haluaisinkin kysyä, haluatteko te, että hallitus puuttuu lainsäädännöllä työmarkkinoihin vai ei. Se on nyt viimeisen parin viikon aikana jäänyt varsin epäselväksi: toisessa kohtaa pitäisi puuttua työmarkkinoihin, ja toisessa sitä pidetään pöyristyttävänä.

Niin tärkeitä kuin julkisen sektorin työt meille kaikille ovat, vientiteollisuus mahdollistaa koko julkisen sektorin. Se on yksinkertainen fakta, ja jokainen meistä täällä joutuu sen tunnustamaan. Täällä on paljon puhuttu siitä, että mikäli sairaanhoitajat saisivat palkankorotuksen, se olisi opettajilta pois. Mutta kannattaa muistaa, että julkisella alalla on myös ylipalkattuja virkoja, missä palkkatasot kuukaudessa ovat huomattavia. Olisikohan nyt aika kumminkin tarkastella palkkatasoja neuvotteluissa sieltä yläpäästä, hyvinvointialuejohtajilta tai muilta vastaavilta toimijoilta, vai onko se oikeasti niin, että ainoa vaihtoehto on viedä opettajilta, mikäli sairaanhoitajille halutaan lisää?

Samalla kun salin vasen reuna huutaa, että vastakkainasettelun pitää Suomessa loppua, meidän pitää löytää yhtenäinen linja, olla yhtenäisiä, niin kuitenkin erityisesti demarit etunenässä pahentavat vastakkainasettelua: milloin on palkkakuoppa, milloin potkulaki, milloin mikäkin. Keksitään todella pelottavia synonyymejä laeille, mitkä ovat aivan normaalia lainsäädäntöä eivätkä näy tavallisen duunarin arkipäivässä millään lailla. Mikäli vastakkainasettelusta halutaan puhua, puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä.

On myös herännyt monessa puheenvuorossa kysymys siitä, miksi demarit ovat 60-luvulta asti suurimmassa osassa työehtosopimusneuvotteluista hyväksyneet vientivetoisen mallin käytön, mikäli se johtaa jatkuvaan palkkakuoppaan ja epätasa-arvoon. Onko näin, että tarvitaan 60—70 vuotta siihen, että demarit heräävät ruusunenunesta ja huomaavat, että oho, tämä on tehnyt palkkakuopan naisvaltaisille aloille? On aivan käsittämätöntä syyttää meitä palkkakuoppalain teosta samalla, kun vuosikymmenestä toiseen on hyväk-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

sytty vastaavanlainen toimintamalli. Lainsäädäntö ei käytännössä muuta suomalaisessa työmarkkinassa yhtään mitään, mutta se varmistaa sen, että julkinen ala ei lähde ajamaan ylisuuria palkankorotuksia, kun Suomen valtiontalous ei yksinkertaisesti kestä sitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Lyly.

19.56 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulee paljon väärää tietoa nyt suoraan sanoen. Jos katsotaan työmarkkinoiden vuosikymmenten historiaa, niin täytyy sanoa, että ensin oli tulopoliittisia ratkaisuja 60-luvulta vuoteen 2004, ja vielä 2010-luvulla tehtiin kolme ratkaisua, ja erityisesti 60-luvun lopulta 2000-luvulle oli monia ratkaisuja, joissa oli naispalkkaeriä ja matalapalkkaeriä ja kaikkea, jolla tasattiin palkkaeroja. Palkkaerot olivat huomattavasti pahempia kuin ne tänä päivänä ovat. Vielä on työtä jäljellä.

Minusta tämmöistä väärää todistusta täältä ei pidä levittää, koska kun katsoo historiaa, niin se on toisenlainen. Ja sitten SAK esimerkiksi on ajanut euromääräisiä, silloisia penni- ja markkamääräisiä, korotuksia juuri sen takia, että pienemmät palkat nousisivat suhteellisesti enemmän kuin isommat palkat. Mutta näitä ovat työnantajat vastustaneet todella voimakkaasti, ja se on vienyt omalta osaltaan tehoa näiltä ratkaisuilta.

Työtä on jäljellä, ja sitä on meilläkin täällä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Emme avaa nyt laajempaa debattia, mutta koska edustaja Kettunen taitaa olla poissa, niin edustaja Tuppurainen onkin jo seuraavana listalla. — Olkaa hyvä.

19.57 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen puolesta on toistuvasti esitetty samat perustelut palkansaajien asemaa heikentäville lakiesityksille: ”Aiemmat hallitukset eivät ole näitä muutoksia aikaansaaneet, sosiaalidemokraattien hallituksessa ollessa muutoksia ei ole tehty.” Näihin perusteluihin, näihin väitteisiin sisältyy näkemys, jonka mukaan Suomen työmarkkinoiden järjestelmä on niin pahasti epäkunnossa, että se kaipaa radikaaleja muutoksia.

On totta, että järjestelmän perusteet on rakennettu vuosikymmeniä sitten. Viime sotien luoma yhteishenki kannusti työnantajia hyväksymään työmarkkinoiden sopimusvapauden perustuvan järjestelmän, niin sanotun tammikuun kihlauksen. Sen jälkeen on ollut monia vaiheita: hajautettua mallia, tulopoliittisia ratkaisuja ja kaikkea niiden väliltä. Järjestelmän ikä ei tee siitä vanhanaikaista, onhan elinkeinovapauslakikin säädetty 1800-luvun lopussa, eikä sitä ole tarvinnut kumota. Työmarkkinoiden sopimusvapautta ja sopimusjärjestelmää kannattaa arvioida muutoshokeman sijasta muutostarpeen perusteella. Olennaista on, onko Suomen malli rikki.

Suomen työmarkkinamalli on jo kokonaisen sukupolven ajan toiminut eurooppalaisten yhteismarkkinoiden ja yhteisen rahan puitteissa. Vientialat ja tuonnin kanssa kilpailevat alat ovat joutuneet sopeutumaan markkinoiden muutokseen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi. On paikallaan todeta, että sopeutuminen on ollut onnistunutta. Maltilliset yleiskorotukset ovat mahdollistaneet kustannusten hillinnän aloilla, joilla ei ole ollut liikkumavaraa, ja samalla ne ovat antaneet tilaa yritys- ja henkilökohtaisiin palkankorotuksiin hyvin kannatta-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

vissa yrityksissä. Viime vuosien, viime vuosikymmenten kokemus viittaa siihen, että sopimusjärjestelmämme toimii. Ongelmat ovat poikkeus, toimivuus pääsääntö.

Arvoisa puhemies! Suomen työmarkkinamalli kaipaa kehittämistä, niin kuin kaikki muutkin yhteiskunnan osa-alueet, mutta se ei kaipaa hallituksen esittämää mallia, joka haittaa sopimusvapautta ja pyrkii tuomitsemaan kotimarkkina-alueella kovaa ja tärkeää työtä tekevät pysyvään palkkakuoppaan. Sopimusvapaudesta tässä on kysymys. Valtakunnansovittelijan ja muiden yhteisten toimielinten tarkoitus on edistää työmarkkinaosapuolten omaan vapaaseen tahtoon perustuvaa sopimista. Jos sovittelija on sidottu yhden osapuolen näkemykseen, järjestelmä ei ole vapaata sopimista. Oikeuskansleri on todennut julkisuudessa, että esitys vaikuttaa palkansaajien sopimusvapauteen. Se puuttuu työmarkkinatoimintaan tavalla, jota Suomessa ei ole aikaisemmin nähty.

Me teimme välikysymyksen palkkakuoppalaista, koska sen vaikutukset suomalaisiin palkansaajiin ovat kohtalokkaita. Tämän lain tarkoituksena on estää lukemattomien ammattiryhmien palkkakehitys tulevaisuudessa. Kyse on julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöistä. Kohteena ovat hoitajat, opettajat, kuljettajat, siivoojat, lastentarhanopettajat, myyjät, rakentajat ja lukuisat muut ammattiryhmät. Listaa voi jatkaa. On vaikea uskoa, että eduskunnan enemmistö todella haluaisi tuomita nämä ryhmät ikuiseen palkkakuoppaan, mutta koska sen vaara on todellinen, me olemme täällä tänään yhteisenä oppositiona. To-teutuessaan tämä laki uhkaa lisätä, pidentää ja vaikeuttaa työriitoja. Suomalaiset työmarkkinat ovat täydessä murroksessa ja yksipuolisesti työnantajan hyväksi. Tämä ei ole min-kään näköinen pohjoismainen malli, jota sosiaalidemokraatit kannattavat.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on myös jatkoa — jatkoa päätösten sarjalle, jolla hallitus iskee yksipuolisesti työntekijöihin ja matalasti palkattuihin aloihin. Lakko-oikeutta on rajoitettu, on säädetty sairaussakko, on tehty potkulaki, joka helpottaa irtisanomista. Sosiaaliturvaa on leikattu ihmisiltä, jotka pyrkivät tulemaan toimeen pienellä palkalla, aikuiskoulutustuki on poistettu. Tämä kaikki puolentoista vuoden kuluessa hallituskauden aikana. Ja nyt pitää kysyä, minkä viestin tämä laki välittää kaikille työntekijöille, jotka pitävät Suomen rattaat pyörimässä ja heräävät joka päivä kantamaan vastuutaan. Heidän arvostuksestaan ja panostuksestaan on paljon kiinni koko Suomen menestyksessä ja talouskasvussa.

Mikä parasta, tälle palkkakuoppalaille on olemassa vaihtoehto. Kun hallitus haluaa sitoa sovittelijan kädet, me sosiaalidemokraatit haluamme vahvistaa sen roolia. Sovittelijalla on oltava rooli sopimustoiminnan tukena eri vaiheissa. Sen on tuotettava puolueetonta ja julkista tietoa taloustilanteesta ja palkkaeroista. SDP:n viesti on selvä: tämä palkkakuoppalaki on vedettävä pois, eduskunnan on se hylättävä. Lopetetaan työmarkkinakaaoksen lietsominen ja yksipuolinen työnantajan edun ajaminen. Hyvä hallitus, nyt on siihen hyvä hetki.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

20.03 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus tekee tällä hetkellä hartiavoimin töitä kaikkien suomalaisten palkkojen kohottamisen, työpaikkojen ja hyvinvoinnin eteen. Suomi elää viennistä ja työstä, ja on aivan kohtalonkysymys, miten saamme Suomen talouden rattaat pyörimään, miten yritykset menestyvät ja työllistävät. Se on vientialojen, julkisten alojen ja aivan kaikkien alojen palkkojen kannalta se keskeisin ja tärkein kysymys. Se ei ole nollasummapeliä, kuten edustaja Räsänen täällä aiemmin mainitsi, ja se voi ollakin se ongelma SDP:n talousajattelussa. Talous ei ole kasvanut 16 vuoteen, samaan

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

aikaan olemme velkaantuneet lähes 100 miljardia euroa. Kyllä nyt pitää olla rohkeutta tehdä toisin.

Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa tällä hetkellä sellainen tilanne, että meillä on kasoittain uudistuksia, jotka ovat pitkään jääneet tekemättä, ja tämä on yksi niistä. Meidän tulee pystyä Suomessa vahvistamaan kilpailukykyämme ja pitämään toimintaympäristöämme investointikelpoisena. Toisin kuin oppositio väittää, tällä esityksellä ei puututa millään tavalla työmarkkinaosapuolten vapauteen sopia palkoista ja työehdoista.

Ymmärrän huolen sukupuolten välisestä tasa-arvosta tämän uudistuksen kohdalla. Kuten edustaja Partanen ryhmäpuheenvuorossaan mainitsi, sukupuolten välinen tasa-arvo on jo pitkään ollut Suomessa ongelma, johon tulisi etsiä ratkaisuja muita reittejä, kuten koulutuspolitiikan kautta. Esimerkiksi meidän tulisi pyrkiä purkamaan erilaisia stereotypioita jo varhaisessa vaiheessa siitä, mitkä ovat naisten ja miesten ammatteja, sekä rakentaa lisää yhteistyötä koulutuksen ja työelämän välille. Hallitus on sitoutunut työhön työelämän tasa-arvon edistämiseksi.

Hallituksen tehtävänä on ajatella Suomen parasta ja pitää yhteiskuntamme pystyssä. Meidän on varmistettava, että yhä enemmän maailman tuotannosta ja tekemisestä tehdään Suomen rajojen sisäpuolella. Tämä tuo lisää rahaa yhteiskuntaamme ja mahdollistaa tätä kautta käytännössä palkankorotukset myös julkiselle ja palvelualoille. Tämä tärkeä uudistus on osa tätä kokonaisuutta. Se ei myöskään sulje pois sitä asiaa, että tahdomme myös kehittää yhteiskunnastamme tasa-arvoisempaa paikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, pois. — Edustaja Asell.

20.06 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallituksen esitys vientivetoisesta palkkamallista on vakava isku työmarkkinoiden peruseriaatteelle ja työehtosopimusjärjestelmälle, joka on luonut perustan suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle. Hallitus on päättänyt rajoittaa työmarkkinajärjestöjen neuvotteluvapautta säätämällä mallista, jossa valtakunnansovittelijan tai sovittelulautakunnan kädet sidotaan. Tämä tarkoittaa, että sovitteluratkaisujen tulee jäädä ventialojen määrittämään palkankorotustasoon. Käytännössä tämä syventää palkkakuoppaa ja kasvattaa palkkaeroja entisestään.

Lakiesitys rajoittaa työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiata, mikä on erityisen huolestuttavaa. Sopimusautonomia on ollut suomalaisen työmarkkinamallin kulmakivi. Nyt hallitus esittää mallia, joka käytännössä heikentää mahdollisuuksia aidosti neuvotella ja löytää kullekin toimialalle sopivia ratkaisuja. Vaikka julkisuudessa on esitetty väitteitä siitä, ettei osapuolten sopimusvapautta rajoiteta, todellisuudessa laki tarkoittaa, että työnantajapuolella on entistä vähemmän motivaatiota hakea neuvotteluratkaisua, koska palkankorotukset voidaan asettaa päänavaajasopimuksen mukaiselle enimmäistasolle. Tämä kehitys lisää merkittävästi työmarkkinahäiriön riskiä. Työntekijöiden neuvotteluasema heikenee ja sopimisen vaikeutuessa työriitojen ja työtaistelutoimien mahdollisuus kasvaa. Tämä ei ole kenenkään etu. Samalla sovittelijainstituutio rappeutuu, kun tasapuolisten sovintoesitysten mahdollisuuksia rajoitetaan ennalta. Lopputuloksena vain työnantajapuoli hyötyy ja työmarkkinat ajautuvat kohti keskitettyä palkkaratkaisua, joka ei huomioi alakohtaisia erityispiirteitä.

Erityisesti matalapalkka-aloille, kuten julkiselle sektorille, tämä esitys on kohtuuton. Euromääräisesti sovitut korotukset ovat näillä aloilla pienempiä kuin ventialoilla, mikä

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

syventää palkkakuoppaa entisestään. On epärealistista väittää, että sisäisillä korotuksilla kuilu voitaisiin kuroa umpeen, kun kokonaissumma on jo lähtökohtaisesti pienempi. Tämä asettaa erityisen hankalaan asemaan alat, joilla työvoimapula on pahin, kuten hoitajat, varhaiskasvattajat ja sosiaalityöntekijät. Heidän työnsä on elintärkeää koko yhteiskunnalle, mutta hallitus pahentaa työvoimapulaa entisestään rajoittamalla mahdollisuuksia ansiotason kehitykseen. Lisäksi on huomioitava, että hallituksen esitys rikkoo Kansainvälinen työjärjestö ILO:n perussopimuksia, jotka suojaavat ammatillista järjestäytymisoikeutta ja kieltävät julkisen vallan puuttumisen työmarkkinajärjestöjen neuvotteluvapauteen. Tämä vaarantaa Suomen maineen oikeusvaltiona, joka kunnioittaa kansainvälisiä sopimuksia.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen suurin ongelma on, että se asettaa koko työmarkkinamallin perusrakenteet uhan alle. Päänavaajasopimuksen merkitystä korostetaan liikaa, mikä käytännössä ajaa työmarkkinoita takaisin kohti keskitettyjä ratkaisuja. Samalla työnantajapuolen koordinointi heikentää yksittäisten toimialojen erityispiirteiden huomioimista. Vientimalli tarkoittaa, että julkisen sektorin palkkakehitys tulee entistä enemmän riippuvaiseksi vientiteollisuuden ratkaisuista, mikä ei ole oikeudenmukaista. Sovittelun tulisi perustua tasapuolisuuteen ja siihen, että sovittelija voi aidosti pyrkiä molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Nyt esitetty laki estää tämän. Valtakunnansovittelijan rooli työmarkkinajärjestelmän kehittäjänä ja tukijana on keskeinen, eikä sitä pidä rajoittaa lainsäädännöllä.

Tämä esitys ei palvele suomalaisen työntekijän etuja vaan vahvistaa eriarvoisuutta ja luo vaarallisen ennakkotapauksen työmarkkinasopimusten osapuolten neuvotteluvapauden rajoittamisessa. On väärin, että työnantajapuolta suositaan, kun taas työntekijöihin kohdistuu ainoastaan heikennyksiä. Työmarkkinamalli olisi pitänyt valmistella aidosti neuvotellen ja osapuolten näkemyksiä huomioiden. Näin ei ole nyt tehty.

Ymmärrän, että kokoomus vie näitä työntekijöihin kohdistuvia lukuisia työelämäheikennyksiä järjestelmällisesti eteenpäin, mutta sitä en ymmärrä, että perussuomalaiset ovat kaikkien näiden hallituksen lukuisten duunarin asemaa heikentävien toimien kovimpia puolustajia. Perussuomalaiset on susi duunarin haalareissa, ja valitettavan monet duunarit eivät tätä sutta huomaa.

Kuulosti hieman erikoiselta sekin, että perussuomalainen yrittäjätaustainen kansanedustaja rehenteli ja oikein oli hyvin ylpeä siitä, että perussuomalaiset on vahva duunaripuolue. Varmasti yrittäjälle hyvä asia, koska mitkään leikkaukset tai huononnuksiset eivät kohdistu heihin.

Mutta me SDP:ssä sanomme, että työntekijöiden ääntä ei saa sivuuttaa ja oikeudenmukaisuus, tasa-arvo sekä toimialakohtaiset erityispiirteet on huomioitava päätöksenteossa. Tämä Orpon—Purran hallituksen esitys on askel taaksepäin, ja toivon, että hallitus harkitsee uudelleen työmarkkinoita koskevaa politiikkaansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

20.11 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme jättäneet välikysymyksen yhdessä koko opposition kanssa. Meillä on yhteinen tavoite ja tulevaisuuden näkymä Suomesta. Se on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden Suomi, jossa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön, työehtoihin, työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Samalla se on iso haaste. Emme voi kuvitella tilannetta suomalaisessa hyvinvointivaltiossa, että joku ei tasa-arvoa kannattaisi. Naisvaltaisten alojen palkkaus laahaa yhä jäljessä, ja palkkarat-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kaisuilla on pyritty tasaamaan tätä sukupuolten välistä palkkakuilua. Mutta nyt hallituksen toimet osoittavat, että tasa-arvotyö on ottamassa takapakkia.

Keskitettyjen palkkaratkaisujen jälkeen on ollut vahva periaatteellinen vapaus alakohdaisiin neuvotteluihin ja sopimuksiin. Suomessa ei ole ollut tapana puuttua toisten alojen neuvotteluihin. Sen sijaan solidaarisuutta on voitu osoittaa tilanteen niin vaatiessa. Suomessa on vallinnut vuosikymmenet perinne, jossa työmarkkinaosapuolet ovat voineet neuvotella ja sopia alakohtaisista työehdoista.

Nyt hallitus on politiikallaan ja ideologiallaan sotkemassa tämän tilanteen. Lainsäädännön tuominen neuvottelupöytiin kaventaa valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia tehdä sovittelua ja samalla se luo ikiliikkujan, joka on nimeltään palkkavaalit. Muistaakseni tämän lanseerasi kyllä ihan joku muu kuin SAK tai SDP. Vaaleissa poliitikot alkavat luvata palkankorotuksia milloin kenellekin, ja se jos mikä rajoittaa ja vääristää neuvotteluja.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys lisää vastakkainasettelua eri ammattien, sukupuolien ja julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöiden välillä. Ei tällainen lainsäädäntö lisää kansalaisten tasa-arvoa ja tunnetta siitä, että jokaisella olisi mahdollisuus ammatista riippumatta olla yhdenvertaisessa asemassa muihin. Ja kun lainsäädännön perustana on tasa-arvon toteutuminen ja myös paraneminen, hallitus menee täysin päinvastaiseen suuntaan muun muassa tämän esityksen myötä, jota vientimalliksi kutsutaan.

Suomessa on ollut vuosikymmeniä vakaa työmarkkinatilanne, joka juontaa juurensa sopimisesta ja yhteisessä pöydässä istumisesta. He, jotka omaa alaa ja työläinsäädäntöä ymmärtävät, ovat neuvotelleet lukuisia tunteja ja hakeneet ratkaisuja. Työmarkkinoiden vakaus ja tätä kautta myös työrauha on vaikuttanut siihen, että palkansaaja on voinut luottaa palkkansa kehittymiseen, mutta myös työnantajalla on ollut tiedossa palkkakustannukset vuosiksi eteenpäin. Taloudellisen kasvun takaaminen ja kasvattaminen, joka hallituksen tavoitteena on, ei näytä olevan toteutumassa. Hallitus ei pääse omiin työllisyystavoitteisiinsa, vaan nekin karkaavat käsistä, saatikka että tuottavuus ja talous kasvaisi. Laki lisää lakkoherkkyyttä, ja epäluottamus työmarkkinoilla kasvaa.

Hallituksen esitys on kohdannut runsaasti perusteltua kritiikkiä. Hallitus tuntuu olevan kuuro tälle kritiikille. Työmarkkinatoimijoiden lisäksi esimerkiksi oikeuskansleri on lausunnossaan sanonut, että kyseessä on uusi linjanveto, ”uusi linjanveto, jossa lakisääteisesti puututtaisiin työehtosopimusten vapauteen”. Oikeuskanslerin mukaan tällainen avaa tulevaisuudessa ennalta arvaamattomia vaikutuksia ja ”vaarana on, että puuttumalla työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiaan ja sovitteluinstituution riippumattomuuteen lainsäädännön keinoin saatetaan vaarantaa epätarkoituksenmukaisella ja oikeudellisesti ongelmallisella tavalla sopimustoimintaan perustuvan työmarkkinajärjestyksen toimivuutta”. Kun hallitus ei ole valmis kuulemaan asiantuntijoita, työntekijäjärjestöjä tai kansalaisia, voisiko se kuunnella edes valtioneuvoston oikeuskansleria?

Sovittelijan riippumattomuus on iso arvo. Se on sovittelun kannalta ensiarvoista. Luottamusta tarvitaan, jotta työrauha, työteho ja yhteistyö toimii. Tätä luulisi hallituksenkin haluavan. Vai onko hallituksen maali kuitenkin romuttaa neuvottelukulttuuri ja päästä sanelemaan yksin kaikkien työehdoista?

Aivan lopuksi vielä, arvoisa rouva puhemies: Miksi hallitus edelleen ajaa tätä lakia? Tämä ei ole Ruotsin malli, tämä ei ole pohjoismainen malli. Tämä vie meitä entistä kauemmas pohjoismaisesta ja eurooppalaisesta tulevaisuudesta. Ei myötämääräämisoikeutta, ei TES-järjestelmän vahvistamista, ei alipalkkauksen kriminalisointia eikä kanneoikeutta lii-

toille. Ei siis yhtään konkreettista tekoa tasa-arvon, heikommassa asemassa olevan puolustamiseen. Hallitus väittää, että mikään ei muutu, mutta totuus on, että kaikki muuttuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

20.17 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Tytti Tuppurainen olisi vielä jäänyt kuuntelemaan ryhmänsä edustajien puheita tänne. Olemme tänään nimittäin kuulleet aika huolestuttavaa kielenkäyttöä täällä salissa. Olen sinänsä sananvapauden kannattaja, ja sen rajoissa toki meidän jokaisen olisi syytä puhua siitä, millä tavalla me vakavistakin asioista puhutaan. Tässä salissa joskus entinen pääministeri Antti Rinne sanoi, että työntekijöille annetaan niskalaukaus, ja tuon keskustelun jälkeen tässä salissa ollaan ruvettu puhumaan hyvin väkivaltaisesti ja myönteillen väkivaltaa. Olen todella huolestunut siitä, että esimerkiksi demareitten edustaja Timo Suhonen käyttää jatkuvasti täällä väkivaltaretoriikkaa, ja odotankin, mitä hän tulee tässä minun jälkeeni taas puhumaan ja käyttäkö hän väkivaltaista kieltä. Luultavasti käyttää, tai jos ei käytä, niin on sitä ainakin tänään jo useamman kerran käyttänyt. Toivon todella, että vaikka meillä kansanedustajilla on täällä sananvapaus, niin tällaiselta retoriikalta otettaisiin siivet pois tässä salissa — elämme nimittäin viime päivien uutistenkin perusteella melko väkivaltaista arkea.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että joku oppositiopuolueiden edustajista olisi ottanut kantaa siihen, miksi naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat syntyneet ja mikä on juurisyy palkkaeroille. Se, että keskustelu kokonaan sivuutetaan, kertoo minusta siitä, että oppositio ei halua puuttua todellisiin palkkaerojen syihin vaan ohjaa tahallisesti keskustelun todellisesta ongelmasta pois. Vain puuttumalla ammattialojen segregaatioon voimme puuttua tosiasiallisesti palkkaerojen juurisyyhin. Hallitus haluaa tehdä tämänkin asian eteen töitä, ja Orpon hallitus on tunnistanut ongelman, ja aiomme selvittää keinoja siihen, miten segregaatioon voidaan tosiasiaassa puuttua. Se on kuitenkin selvää, että työmarkkinoiden segregatiota ei pureta sovittelutoiminnasta syntyvin palkkaratkaisuina. STM on tutkinut asiaa ja on todennut, että segregaatian purkamiseksi suositellaan esimerkiksi koulutuspoliittisia toimia, tilasto- ja tutkimustiedon tuottamista sekä työpaikkojen tasa-arvosuunnitelman laadun parantamista.

Arvoisa puhemies! Tänään ollaan keskusteltu siitä, että demarit ovat tehneet avauksen sovittelujärjestelmän uudistamisesta. Yksi keskeinen ehdotus heidän ehdotuksessaan oli, että sovittelijan tehtäväksi tulisi myös tiedon kerääminen palkkatasa-arvosta ja sen kehityksestä eri aloilla. En aivan ymmärrä, mihin tämä avaus perustuu ja mitä ikään kuin ongelmaa tämä avaus korjaisi. Nykyään on nimittäin niin, että esimerkiksi Suomen Pankki ja VM tuottavat osapuolten käytössä olevaa ja objektiivisena pidettyä tietoa taloustilanteesta, palkkatasa-arvosta ja sen kehityksestä, ja siten tätä tietoa on myös runsaasti saatavilla erilaisten tutkimusten ja selvitysten kautta. Tätä työtä tehdään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa, ja sen pohjalta toteutetaan muun muassa kolmikantaista samapalkkaisuusohjelmaa. Tämäkin avaus osoittaa osaltaan sen, että ei esitetä todellisia keinoja näitten haastavien asioiden ratkaisemiseksi, vaan pidetään yllä kuvaa, että tätäkään asiaa ei olisi hoidettu.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan muutaman sanan sanoa 2007 ja 2022 palkkaratkaisuisista. Olin aikaisemmin hoitajaliitossa töissä, ja erityisesti tuon vuoden 07 ratkaisun aikana tulin siihen tulokseen, että meillä todella puuttuu solidaarisuutta kuntasektorilta. On erit-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

täin valitettavaa, että juuri vuosien 07 ja 22 aikana hoitajat ovat käyneet taistoon omien palkkojensa korottamisen puolesta ja ovat saaneet niitä taisteltua tietoisina siitä, että meillä on erittäin suuri pula sote-alan osaajista ja palkkoja pitäisi nimenomaisesti näille aloille korottaa, ja silti kuitenkin heidän taistelemansa palkankorotukset valuvat kaikille aloille. Ne valuvat johtajille, ne valuvat sellaisille aloille, joilla esimerkiksi aina kun on yksi työpaikka auki, niin sinne saattaa olla 50 työtöntä hakijaa. Kysynkin vielä demareilta erityisesti sitä, oletteko te aidosti sitä mieltä, esimerkiksi edustaja Lyly, että jos meillä on kuntasektorilla auki työpaikkoja, joihin on yksi tai ei yhtään hakijaa, ja meillä on auki työpaikkoja, joihin on 50 hakijaa, niin tuleeko näille maksaa samat korotukset, vai onko liikaa pyydetty, että löytyisi nimenomaisesti sitä solidaarisuutta, että kohdennettaisiin palkkoja niitä eniten tarvitseville. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

20.22 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus näyttää jääräpäisesti runnovan läpi tätä palkkakuoppalakiesitystä siihen kohdistuvasta poikkeuksellisen laajasta kriitistä huolimatta. Välikysymys on opposition järein työkalu mutta tässä tilanteessa erittäin hyvin perusteltu toimi — onhan tullut selväksi, että mikään muukaan ei näytä hallituksen eksyksissä olevaa kurssia korjaavan. On vaikea ymmärtää, minkä vuoksi Orpon hallitus haluaa tietoisesti lietsoa eripuraa ja epävarmuutta työmarkkinoilla. Hallituksen osaaminen ei tältä osin vakuuta. Orpon hallituksen kaudella työllisyys ja suomalaisten luottamus tulevaisuuteen on heikentynyt ripeää vauhtia sitä mukaa, kun hallituksen kurjistavat ja vastakkainasettelua lisäävät politiikkatoimet ovat edenneet.

Arvoisa puhemies! Ruotsista voitaisiin todellakin ottaa mallia ja tietoisesti rakentaa sopua ja vakautta luottamusta ja yhteistyötä vahvistavien rakenteiden kautta. Vientivetoinen palkkamalli tarkoittaa sitä, että vientialat määrittävät muiden alojen palkankorotusten katon. Julkisen sektorin matalapalkka-alat sidotaan siis vientialoihin niin, että ne eivät voi neuvotella itselleen suurempia palkankorotuksia. Tämän lakiesityksen seurauksena sairaanhoitajat, sosionomit, kätilöt, ensihoitajat, varhaiskasvatuksen opettajat, lastensuojelun työntekijät ja monet muut ammattikunnat jäävät pysyvään palkkakuoppaan. Hallitus tuntuu unohtavan, että yhteiskuntamme ei pyörisi hetkeäkään ilman näiden alojen työntekijöitä.

Tänään on hallituksen edustajien puheenvuoroissa korostettu talouskasvun ja viennin kilpailukyvyyn merkitystä. Kuitenkin juuri esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorilla sekä koulutussektorilla on keskeinen rooli kasvun ja osaamisen tukijalkana. Hallituksen tulisi olla erittäin huolissaan siitä, että näillä mainituilla aloilla on yhä kasvava henkilöstöpula. Palkkakuoppaan tuomitsemisen sijaan hallituksen tulisi priorisoida niitä toimia, joilla näiden kriittisten alojen veto- ja pitovoimaa saataisiin vahvistettua. Olisin kysynyt tätä ministeri Satoselta, mutta valitettavasti hän ehti poistua täältä: missä kaikki nämä toimet viipyvät? Todellakin niillä olisi kiire. Hallituksen olisi syytä vetää tämä epäonnistunut ja huonosti perusteltu lakiesitys pois ja etsiä niitä keinoja, joilla työelämän palkkatasa-arvoa saataisiin parannettua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

20.25 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin vastaan edustaja Partaselle tähän aiempaan puheenvuoroon siitä, että minä olisin jotenkin fantasioinut väkivallalla tai muutoin näitä asioita tuonut epäasiallisesti esille. Olen asiasta eri mieltä kansasi, koska minä viittasin siihen tuntemukseen, mitä palkansaaajat ja duunarit mielestäni kokevat niitten päätösten suhteen, mitä hallitus on heille tehnyt ja on tekemässä. Aiempien edustajien tai henkilöitten niskalaukauspuheenvuoroihin en ota kantaa. Itse en ole sellaista käyttänyt enkä käytä.

Arvoisa puhemies! Kaikki puolueet ja kaikki poliitikot ovat aina sitä mieltä, että palkkatasa-arvoa tulee edistää. Eikö niin? Kaikki olemme sitä mieltä, että palkkaerojen tulee kaventua. Eikö niin? Viimeksi tämä on tapahtunut 2022 palkkasopimuksen myötä. Kuntatyöntantajien laskelmien mukaan sopimusratkaisu kaventaa naisten ja miesten välistä palkkaeroa viiden vuoden aikana yhteensä 1,77 prosenttia. Ja tähän loppuukin sitten konkretia palkkatasa-arvoon liittyvän tahtotilan osalta. Tänään meillä on keskustelussa juuri se työkalu, joka rajoittaa palkkatasa-arvon pienenemistä. Tämän on myöntänyt julkisesti Teknologiateollisuuden johtohenkilö televisiossa — eli sen, että tämän tulossa olevan palkkakuoppalain myötä vuonna 2022 aikaansaatua sopimus ei enää tulisi onnistumaan. Tämä on täyttä faktaa, ei populismia, vaikka kokoomuksen johto on virheellisesti julkisuudessa niin väittänyt. Miksi te, arvoisa hallitus, ette nyt haluakaan enää puolustaa palkkatasa-arvoa? Miksi te ette enää haluakaan, että palkkaerot kaventuvat? Käsittämätöntä.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön arviointineuvosto ja tasa-arvovaltuutettu ovat kritisoineet tätä lakiesitystä. Työntekijöitä edustavat ammattiliitot ovat julkisesti kertoneet, että tämä hallituksen esitys palkkakuoppalaista olisi ehdottomasti peruttava. En haluaisi väheksyä teitä, arvoisat hallituksen edustajat, mutta on aiheellista kysyä, ymmärrätekö te tämän lakiesityksen vaikutuksia. Ilmeisesti ette ymmärrä, koska olette syyttämässä oppositiota populismista tämän lakiesityksen osalta.

Arvoisa hallitus, teillä on vielä mahdollisuus perääntyä tästä pöyristyttävästä lakiesityksestä. Meidän viestimme SDP:stä on erittäin selkeä. Hallituksen on vedettävä palkkakuoppalaki pois. Hallituksen on myös sitouduttava palkkatasa-arvon vahvistamiseen. Teidän on, hallitus, lopetettava työmarkkinakaaos, jonka olette toiminnallanne aiheuttaneet. Tähän täytyy tulla muutos. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Pyydän teittitelemään kollegoja täällä salissa. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

20.28 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme välikysymystä, joka koskee hallituksen esitystä, joka uhkaa vakavasti heikentää palkansaaajien asemaa Suomessa. Juuri tästä asiasta tässä välikysymyksessä on kyse. Ensinnäkin laki rajoittaa julkisen sektorin työntekijöiden mahdollisuuksia neuvotella paremmista palkoista. Tämä asettaa heidät huonompaan asemaan verrattuna yksityisen sektorin työntekijöihin, ja tämä on täysin kohtuutonta.

Laki vaarantaa vuosikymmenien aikana saavutetun palkkatasa-arvokehityksen erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Tämä ei pelkästään pysäytä kehitystä vaan vie sitä merkittävästi taaksepäin. Taloudellisilta vaikutuksiltaan laki ei kannusta palkkojen kehitystä vaan jopa voi syventää matalapalkkaisten ammattien palkkakuoppaa, koska se sitoo palkkaneuvottelut tiukasti budjettiraameihin. Tämä heikentää työntekijöiden motivaatiota ja tuottavuutta, mikä voi heijastua julkisen palvelun laatuun. Pitkällä aikavälillä palkkojen jäädyttäminen

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

voi johtaa laajamittaisiin työtaisteluihin ja lakkoihin, jotka lisäävät kustannuksia ja häiritsevät yhteiskunnan toimintaa.

Oikeuskansleri on todennut, että laki rajoittaa sopimusvapautta ja heikentää sovittelijan kykyä toimia puolueettomasti, mikä voi johtaa osapuolten epätasapainoon neuvotteluissa. Sovittelijan roolin rajoittaminen asettaa työmarkkinoiden neuvotteluosapuolia eriarvoiseen asemaan. Tämä saattaa johtaa siihen, että monilla matalapalkkaisilla aloilla, kuten hoitajilla ja opettajilla, jäädään selvästi pysyvästi palkkakuoppaan. Hallitus ei voi väittää olevansa puolueeton työmarkkinakysymyksissä, kun se esittää lakeja, jotka rajoittavat työntekijöiden ja työnantajien sopimusvapautta. Tämä lakiesitys sekoittaa pahasti työmarkkinoiden luonnollisen neuvotteluprosessin ja lisää konfliktien mahdollisuutta.

Hallituksen väitteet siitä, että laki parantaisi taloudellista kestävyyttä, perustuvat oletukseen, että palkat voivat pysyä paikallaan julkisen sektorin työntekijöillä, vaikka yksityisen sektorin palkat kasvavat. Tämä heikentää julkisen sektorin kykyä houkutella ja pitää työntekijöitä, ja laki ei myöskään huomioi inflaatiovaikutusta, joka syö työntekijöiden ostovoimaa erityisesti matalapalkkaisilla aloilla. Tämä tekee julkisen sektorin työpaikoista entistä vähemmän houkuttelevia.

Alhaiset palkat ja neuvotteluoikeuksien rajoittaminen voivat heikentää työntekijöiden työhyvinvointia ja jaksamista. Tämä voi lisätä sairauspoissaoloja ja pahentaa työvoimapuutetta entisestään. Erityisesti naisvaltaisten alojen, kuten hoiva-alan, työntekijät ovat jo pitkään kärsineet matalista palkoista ja raskaasta työstä. Tämä laki ylläpitää tätä tilannetta, mikä on sukupuolten välisen tasa-arvon vastaista.

Hallitus väittää myös, että laki parantaa Suomen kilpailukykyä julkisen talouden tasapainottamisen kautta. No, tämä argumentti voidaan kumota sillä, että julkinen sektori, erityisesti koulutus ja terveydenhuolto, on keskeinen kilpailukyvyn ylläpitäjä, ja alojen aliarvostaminen vaarantaa pitkän aikavälin taloudellisen kestävyuden. Hallitus käyttää Ruotsia mallina, mutta Ruotsissa palkkaerojen kapeneminen on johtanut miesten osuuden kasvusta matalapalkka-aloilla.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, juuri tästä tässä välikysymyksessä on kyse. Hallituksen on herättävä ja kuunneltava palkansaajien huolia. Meidän on puolustettava palkansaajien oikeuksia, turvattava työmarkkinoiden tasa-arvo ja rakennettava Suomea, joka seisoo vahvasti oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon puolella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.32 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Minun on pakko vähän palata historiaan tässä, kun olen istunut sovittelutoimistossa asiakkaana mutta myöskin asiantuntijana auttamassa eri työriitojen ratkaisua.

Ensinnäkin siitä, mitä tässä vuosien varrella on tapahtunut:

Täällä on hyvin tuotu esiin se, että viimeisen muutaman kymmenen vuoden aikana on ollut pari keskeistä kierrosta, joissa yleinen linja ei ole pitänyt. Toinen oli 2007 ja toinen 2022. Vuoteen 2007 liittyy muitakin asioita kuin sovittelutoimen puutteet. 2007 EK eli Elinkeinoelämän keskusliitto ilmoitti, että keskitettyjä kokonaisratkaisuja ei enää tehdä vaan siirrytään liittokohtaiseen kierrokseen. Samaan aikaan kokoomuksen Sari Sairaanhoidaja -lupaus avasi palkkakierroksen. Se kierros meni aika korkeaksi. Liittokierroksen tulos oli kaksinumeroinen luku parille vuodelle yhteensä, ja samaan aikaan finanssikriisi löi talouden kehityksen alas. Eli se tuli väärään aikaan. Siihen asti oltiin tehty keskitetyillä rat-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

kaisuilla pääasiassa koordinaatiota sopien, mitkä ovat kulloiseenkin tilanteeseen sopivat palkkaratkaisut, mutta tämä katkesi siihen kierrokseen.

No, kuitenkin 2010-luvulla palattiin keskitettyihin ratkaisuihin. Tehtiin kolme keskitettyä ratkaisua, joitten kattavuus oli palkansaajilla mitattuna yli 90 prosenttia. Niillä korjattiin kustannuskilpailukykyä. Ensin tehtiin raamisopimus vuonna 2011 noin kahden prosentin vuositasolla, sitten työllisyyteen kaksi sopimusta vuonna 2013 noin 0,4 prosentin vuositasolla ja kilpailukyky sopimus, kiky, nollaratkaisulla vuonna 2016. Eläkeratkaisu tehtiin 2014, ja se tuli voimaan 2017. Eli kyllä, työmarkkinajärjestöt keskenään sopien löysivät ratkaisuja, ja tehtiin asioita.

Täällä on monta kertaa puhuttu kilpailukyystä. Kustannuskilpailukyky parantui noitten ratkaisujen myötä, mutta siinä tapahtui virhe. Jos näin jälkeensä arvioidaan, niin hallituksen ja elinkeinoelämän taholta ei panostettu uuden tekemiseen. Esimerkiksi tki-panostuksiin, investointeihin olisi pitänyt laittaa näistä matalista korotuksista säästyneet palkan korotusrahat, jotta tuottavuutta ja kasvua olisi saatu aikaiseksi. Sen tämä opettaa näin jälkikäteen.

Historia on osoittanut myös, että naisvaltaiset ja matalapalkkaiset alat eivät ole saaneet sopimalla ratkaisuja aikaiseksi. Aina on tarvittu painostustoimia, jolloin valtakunnansovittelija astuu neuvotteluprosessiin mukaan. Niin kävi vuonna 2022. Silloin aika pitkien väentöjen jälkeen sovittelulautakunta teki sovintoesityksen, ja nyt esitellyllä lainsäädännöllä sitä ratkaisua ei enää voisi tehdä.

Ja sitten kun täällä puhutaan aika paljon siitä, pitäisikö laittaa näitä ratkaisuja niin, että työvoimapula-ammatteihin ohjataan näitä palkankorotuksia, niin näin juuri tapahtui tässä viimeisessä ratkaisussa, joka tehtiin julkiselle puolelle. Siellä, edustaja Partanen, laitetaan nimenomaan työvoimapula-ammatteihin niitä palkankorotuksia, hoidetaan palkkaharmonisaatiota, että saadaan samoista tehtävistä samaa palkkaa, ja sitten laitetaan työn vaativuuden perusteella. Eli tämä ratkaisu on juuri sellainen kuin täällä toivotaan olevan. Tässä mielessä tilannetta korjataan myöskin sillä. Eli tämä on erittäin tärkeä asia.

Sitten, arvoisa rouva puhemies, totta kai on selvää, että meidän mies- ja naisvaltaiset alat vaikuttavat siihen, minkälainen palkkataso tässä maassa on eri aloilla. Nämä ovat segregoituneet voimakkaasti. Mutta pitää kysyä, oliko se oikein, että me pidetään nyt sitten niin, että jos on naispalkkaisella alalla, niin sitä palkkakehitystä ei voisi korjata myöskin palkankorotuksilla. Jäävätkö he odottamaan sitten tulevia vuosia, että palkankorotuksia saisi aikaiseksi? Minusta palkankorotuksia pitää pystyä tekemään matalapalkka-, naisvaltaisille aloille myöskin jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

20.37 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kansainvälisen työjärjestö ILO:n ammatillisia järjestäytymisvapauksia koskevassa perussopimuksessa kielletään julkisten viranomaisten toiminta, joka rajaa ammattiliittojen ja työnantajaliittojen sopimusvapautta. Suomi on velvollinen noudattamaan kansainvälisiä sopimuksia ja EU-oikeutta. Hallituksen esityksellä säädetään lailla sovittelijan käsien sitomisesta toisten ammattialojen palkankorotuksiin eikä kunnioiteta kansainvälisiä sopimuksia ja säädöksiä. Sovittelua ei saa sitoa sellaisiin etukäteen määrättyihin sopimuksen lopputulosta koskeviin tasoihin, joilla tehdään tyhjäksi riidan osapuolten vapaus neuvotella ja määrittää ehtonsa it-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

se. Kiellettyä on tehdä sovittelusta myös sellaista, että se vaikeuttaa pieni- ja keskituloisten pyrkimystä kieriä palkkaeroja kiinni yleistä palkankorotuslinjaa korkeammilla korotuksilla. Hallituksen esitys on myös törmäyskurssilla vähimmäispalkkadirektiivin kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa kuuliaisesti elinkeinoelämän tahtoa siitä, että vientialojen korotuksia ei missään oloissa voisi ylittää. Kuluvalla hallituskaudella elinkeinoelämän tavoitteiden ottaminen sellaisinaan hallituksen ohjelmaan on ollut vallitseva käytäntö, joka nyt siis jatkuu.

Toinen hallituksen hokema on pohjoismaisen mallin mukaisuus esityksissä ja varsinkin Ruotsin-malli. Ruotsissa todettiin, että vientimallissa oli sovittelijalle annettava lisää valtaa ja resursseja. Ruotsin sovittelijalla onkin kolme päätehtävää: hyvin toimivan palkanmuodostuksen edistäminen, työriitojen sovittelusta vastaaminen ja tiedon tuottamisesta vastaaminen luotettavia palkkatilastoja varten. Ruotsissa vientivetoiseen malliin siirryttäessä tehtiin sovittelijainstituution perustavanlaatuinen remontti. Sinne perustettiin silloin Medlingsinstitutet. Suomi taas toimii täysin päinvastoin: Hallitus supistaa edellytyksiä sopia työmarkkinoilla. Hallitus väittää tekevänsä pohjoismaisia työmarkkinauudistuksia, mutta todellisuudessa se ottaa Pohjoismaista mallikseen ainoastaan heikennykset. Hallitus ei ole ottanut työelämän pelisääntöjä tai työntekijöiden turvaa parantavia asioita esityksiinsä mallina muista Pohjoismaista.

Vuosikymmenien sopimisen kulttuuri muuttuu maan hallituksen sanelukulttuuriksi. Työelämää tulisi kehittää sopien, ei sanellen. Sopien — se, jos mikä, olisi kansantalouden kokonaisuutta, työmarkkinoiden toimivuutta ja palkkauksellista tasa-arvoa edistävää toimintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen poissa, edustaja Mäkyneen poissa. — Edustaja Sirén.

20.41 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa rouva puhemies! Joistakin näistä kuulluista puheenvuoroista voi saada sellaisen väärinkäsityksen, että palkkoja ei olisi mahdollisuus enää korottaa. Tämähän ei pidä ollenkaan paikkaansa. Kuten on useaan kertaan todettu, hallitus ei tällä esityksellä rajoita millään tavalla sitä, millä tavoilla ja minkälaisiin lopputuloksiin palkkaneuvotteluissa tullaan. Osapuolet voivat sopia juuri sellaiset palkankorotukset, juuri sellaiset sopimukset, työehdot, palkat, kuin katsovat perustelluiksi ja hyviksi. Tämä on aivan mahdollista, ja se kuuluu nimenomaan näiden osapuolten neuvotteluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Kun puhumme työelämän tasa-arvosta, niin on välttämätöntä puhua myös segregatiosta. Suomalaiset työmarkkinat ovat poikkeuksellisen eriytyneet sukupuolten välillä. Meillä on moniin verrokkimaihin verrattuna turhan selkeästi naisvaltaisia aloja ja toisaalta miesvaltaisia aloja. Tämä segregatio on yhteiskunnassamme olemassa, ja haluamme etsiä keinoja, joilla sitä segregatiota, tätä sukupuolten välistä eriytymistä, ammattialojen välillä purettaisiin. Ja olemme myös pyytäneet oppositiota mukaan pohtimaan keinoja, joilla tilannetta saataisiin korjattua. Mutta tämä tasa-arvon rakenteellinen taustatekijä ei mene parempaan suuntaan sillä, jos hallitus peruuttaisi tämän esityksensä. Itse asiassa tämä esitys tehdään myös siitä syystä, että saataisiin vahvistettua sitä julkista taloutta, mikä mahdollistaisi palkantarkistukset myös julkisella sektorilla.

Hallitus myös jatkaa samapalkkaisuusohjelmaa, joka on jo ollut hyvässä vauhdissa ja jolla pyritään nimenomaan tasa-arvoa edistämään näitten palkkakysymysten osalta. Sama-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

palkkaisuutta voitaisiin edistää myös palkantarkistuksia kohdentamalla, ja tämä on täysin mahdollista jatkossakin, mutta se on yksinomaan osapuolten päätettävissä, niin kuin palikat ja työehdot ovat.

Julkisen sektorin palkantarkistuksiin on hyvinkin perusteita. Se voidaan todeta, vaikka me emme palkoista täällä eduskunnassa päättä. Mutta se, mistä me päätämme ja mihin me voimme päätöksillämme vaikuttaa, on se, minkälaiset mahdollisuudet julkiselle sektorille luodaan palkkojen tarkistamiseksi. Tarkoitan tällä sitä, että palkantarkistukset julkisella sektorilla ovat kestäväällä tavalla mahdollisia vain siinä tapauksessa, että julkinen sektori ja julkinen talous ovat riittävän vahvoja.

Ja tässä tullaan siihen viennin merkitykseen. Suomi on erittäin vientivetoinen maa. Ja jos vienti vetää, jos taloutemme on vahvemmallalla pohjalla, jos suomalaiset yritykset pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, silloin me saamme vahvemman pohjan myös julkiselle taloudelle, jotta näihin palkantarkistuksiin on siellä mahdollisuus. Vahvempi julkinen talous on edellytys sille, että julkisen sektorin palkanmaksukyky vahvistuu. Ja uskon, että tämä on hyvin laajasti jaettu tavoite täällä eduskunnassa.

Haluan todeta vielä sen, että tämän työmarkkinamallin puitteissa — vientivetoisen työmarkkinamallin, joka käytännössä tarkoittaa siis sovittelujärjestelmään tehtävää tarkennusta — on jatkossakin mahdollisuus palkkaerojen korjaamiseen. Siihen on täysi mahdollisuus, ja nämä mahdollisuudet ovat täysin osapuolten käsissä ja käytettävissä. On mahdollista, että kohdennetaan palkankorotuksia niille, joilla sille on kaikkein eniten tarvetta. Se on mahdollista myös tämän palkkamallin puitteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

20.46 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Alkuun on hyvä vielä rautalangasta väänätä, mistä tässä todella kysymys on. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja hyvin tuossa totesi, niin edelleen tämänkin lainsäädännön jälkeen olisi mahdollisuus niin halutessaan työmarkkinaosapuolilla ja valtakunnansovittelijalla kohdentaa esimerkiksi tietyille alalle korkeammat korotukset kuin vaikkapa tämä vientisektorin asettama yleinen linja. Mutta mitä tämä käytännössä siis tarkoittaa, niin tämä tarkoittaa sitä, että mikäli todella viennissä yleinen linja olisi vaikka kaksi prosenttia palkankorotuksia ja sitten olisi yhteiskunnassa tarve, että esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle, hoitajille, olisi tarpeen saada korkeampi korotus, vaikkapa kolme prosenttiyksikköä, niin tämä on mahdollista vain ja ainoastaan silloin, jos samaan aikaan opettajat tyytyvät yhteen prosenttiin. [Karoliina Partasen välihuuto] Siitähän tässä on kysymys. Tai joku muu toimiala. Kun tässä puhutaan koko sen sopimusjärjestelmän hintaluokasta, niin silloin tosiasiallisesti tässä tapahtuu niin, että suurimpien julkisen sektorin ammattien välillä — esimerkiksi sote-alalla on muistaakseni 180 000 palkansaajaa, ja opetuslalla on opettajia 80 000 — yleisesti heidän välillään tässä tullaan kisaa jatkossa käymään. Eli mikäli hoitajille ollaan valmiita maksamaan enemmän kuin viennin linja, niin se tarkoittaa, että sillä sopimuskierroksella opettajien pitää tyytyä vähempään. Tätä nollasummapeliä täällä koko keskustelun ajan olemme yrittäneet tiivä, että kummalta ammattiryhmältä nyt sitten evätään jatkossa korkeammat palkankorotukset. Tähänhän tämä lainsäädäntö tulee johtamaan, koska tosiasiallisesti valtakunnansovittelijan kädet tullaan sitomaan eli valtakunnansovittelija ei pysty työriitaa sovittelemaan tai tarjoamaan sellaista sovintoratkaisua, että tehtäisiin esimerkiksi vuoden 22 kaltainen ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Sitten yleisesti ottaen on varmaan niin, että kukaan ei ole siitä eri mieltä, etteikö toivotaisi, että meillä Suomessa vienti vetää tai että talous kasvaisi. Ja kun me edelleen muistelemme todella, mitä tässä on tapahtunut, niin siitä saakka, kun Suomessakin tätä pääsääntöä on noudatettu, vähissä ovat ne kerrat, kun sopimusratkaisussa on tehty siten, että esimerkiksi julkisella sektorilla oltaisiin menty yli viennin linjan. Mutta nyt tosiasiallisesti, kun lailla valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia rajataan, tämä tulee johtamaan siihen, että turbulenssi työmarkkinoilla ja työehtosopimusneuvotteluissa tulee lisääntymään. En usko, että se on myöskään tämän kansantalouden etu, ja senpä takia tämä esitys olisi syytä täältä eduskunnasta vetää pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.49 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Sopimusautonomiata ei pitäisi rajoittaa. Käytännössä lakiesitys rajoittaa sopimusautonomiata, kun sovittelijan kädet sidotaan. On selvää, että osapuolten välillä sopiminen vaikeutuu, kun työnantajapuolella tiedostetaan, että perälautana toimii joka tapauksessa sovittelijalle asetettu palkankorotuskatto. Vaikka julkisuudessa on esitetty väitteitä, ettei osapuolten sopimusvapautta rajoiteta mitenkään, tulee laki tarkoittamaan sitä, että työnantajapuolen intressi hakea neuvotteluratkaisua heikkenee, koska laki takaa enintään vain päänavaajasopimuksen mukaisen sovitteluesityksen.

Lisäksi tämä laki käyttöön otettaessa lisää merkittävästi työmarkkinahäiriöiden riskiä, kun työntekijöiden edellytyksiä neuvotella heikennetään. Päänavaajasopimuksen merkitys korostuu liikaa. Päänavaajasopimuksen neuvottelija kantaa taakan sekä palkkojen että työehtojen kehittymisestä. Sovittelijainstituutio rappeutuu, kun tasapuolisten sovintoesitysten mahdollisuuksia rajoitetaan etukäteen. Vain työnantajapuoli tässä hyötyy.

Lakiesityksessä toistuu sama ongelma kuin muissakin hallituksen työelämäheikennyksissä. Kaikki muutokset tehdään työnantajien aseman parantamiseksi. Työntekijöihin kohdistuu ainoastaan heikennyksiä — valitettavasti.

Vallitsevan työmarkkinamallin perusta on liittokohtaisessa työehtosopimuskierröksessä. Vaikka työehtosopimuskaudet ovat sopimuskohtaisia, odottavat monet sopimukset teollisuuden työehtosopimusratkaisua. Tämä hidastaa uusien työehtosopimusten voimaan tuleamista sekä heikentää työehtojen kehittymistä, sillä mallia haetaan teollisuuden työehtosopimuksesta. Työehtojen kehittämistä ei pidä rajata ennakolta eikä vastuuta tule osoittaa yhden toimijan eli kierroksen avaajan harteille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

20.51 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Kysymys kuuluu: kuinka moni työnantaja sopii korkeammista palkoista kuin mitä saa valtakunnansovittelijan tiskiltä? Ei kai kukaan meistä ole niin sinisilmäinen, että uskoo siihen, että työnantajat olisivat sopimassa kalliimpia ratkaisuita hyvää hyvyttään, kun tietää saavansa halvemman sovittelijalta.

Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä Ruotsin mallin vertaamisesta ja siitä, että tätä lakiuudistusta itse asiassa voisi luonnehtia eräänlaiseksi julkisen sektorin sopeutustoimeksi, jossa julkisen sektorin palkkakulut betonoidaan ja heidän mahdollisuutensa saada reilua palkkaa tulevaisuudessa vaikeutuu — ei mahdoton, mutta vaikeutuu.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Hallitus on tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolen ja perustelee palkkakuoppalakiaan aika pitkälti Ruotsin mallilla jälleen. Ja Ruotsin mallista on tosiaankin poimittu vain ne ruusinat pullasta, niin kuin monessa muussakin palkansaajan aseman heikentämiseen tähtäävässä laissa, joita olemme tämän hallituksen toimesta tässä salissa käsitelleet. Tässäkään asiassa vertaus Ruotsin malliin ei kestä lähempää tarkastelua. Ruotsi on tunnettu siitä, että siellä työmarkkinoilla pyritään rakentamaan yhteistä keskustelua ja luottamusta, eikä suinkaan pyritä romuttamaan sitä, niin kuin meillä Suomessa tällä hetkellä tapahtuu. Ruotsin neuvottelujärjestelmä on kokonaisuudessaan erilainen kuin meillä täällä Suomessa. Ruotsissa on muun muassa myötämääräämis-oikeus, eli työntekijät on otettu aivan toisella tavalla mukaan päättämään yhteisistä asioista.

Vientimallia perustellaan useasti sillä, että viennin kautta tulee rahavirtaa Suomeen, jotta sisämarkkinat pystyisivät toimimaan tehokkaammin. Tämä on aivan totta, mutta on kuitenkin tärkeä myös se tosiseikka, että useat niin sanotut sisämarkkinan toimijat, kuten hoitajat ja vaikka pelastajat, huolehtivat kansalaisista ja maan turvallisuudesta arjessa, ja vientialoja ja julkista sektoria ei sen takia pitäisi asettaakaan vastakkain, vaan niiden molempien tulee tukea toinen toistaan. On myös hyvä muistaa, ketkä tässä maassa tuottavat kaikille yhteiset palvelut. Ne ovat juuri ne, jotka nyt uhkaavat jäädä ansiokehityksessä jälkeen. Ja muistutuksena vielä, että SDP:hän on tehnyt monia hyviä lakialoitteita aidosta pohjoismaisesta työmarkkinamallista, jolla parannettaisiin tavallisen suomalaisen palkansaajan asemaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! On vaikea kuvitella, että pelkillä neuvotteluilla matala- ja naispalkkaiset alat saavat parempia palkkaratkaisuja aikaiseksi — niin olisi käynyt jo tässä vuosikymmenten aikana. Yleensä on kysymys siitä, minkälainen neuvotteluvoima kyseisellä alalla on, minkälaisissa työsuhteissa siellä ollaan ja niin poispäin.

Selvästi kun katsotaan nyt vaikka kaupan alaa tai ravintola-alaa tai varhaiskasvatuksen ammattilaisia tai muita, niin jostain kumman syystä ne vain eivät saa omilla neuvotteluvoimillaan ratkaisuja sellaiselle tasolle, että ne pystyisivät korjaamaan palkkavääristymän, joka heitä kohtaan on. Vaikka tämä on osapuolten käsissä, niin työnantajapuolella ei ole semmoista tahtotilaa ollut reaalielämässä, että tätä voidaan korjata. Sen vuoksi tarvitaan erilaisia palkkaohjelmia tai muita toimenpiteitä, joilla näitä voidaan korjata, eli tarvitaan erilaisia tapoja viedä sitä neuvottelua siihen suuntaan, että saadaan ratkaisuja aikaiseksi.

Kaikki tämä kokemus on osoittanut, että on ollut tosi vaikea saada niitä tuloksia neuvottellen aikaiseksi. Nyt sitten jos ei tule neuvottellen ratkaisua aikaiseksi, niin automaattisesti kun painostustoimia laitetaan, se menee sovittelijan toimistoon ja sovittelija kutsuu osapuolet koolle ja siinä yhteydessä sitten riitaa yritetään ratkoa ja samassa sitten katsotaan, miten päästään eteenpäin.

No, nyt kun meillä on tämä vientimalli täällä pohjalla lailla lukittuna, niin sovittelijan kädet ja sovittelutoiminnan kädet on sidottu, eli sen yläpuolelle ei voi mennä. Tämä on niin kuin reaalielämässä oleva tilanne. Toinen reaalielämässä oleva tilanne tällaisessa on, että kun tämä on kustannusraami — esimerkiksi nyt vaikka kolmen prosentin kustannusraami olisi tullut vientisektorilta — niin tämä kolmen prosentin kustannusraami tarkoittaisi sitä, että matalapalkkaisen vaikka 2 000 euroa olevasta palkasta kolme prosenttia on 60 euroa, ja jos sitten katsotaan jotain 3 500 euron palkkaa, joka ehkä on viennin keskipalkka, niin se

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

on 105 euroa. Eli näillä euroilla jos sitä viedään kustannusvaikutuksen kautta sinne ratkaisuksi, niin tämä palkkaero ei kapene. Täällä säilyvät nämä eurot edelleen, ja se ero kasvaa euroissa. Nämä ovat niitä reaalielämän tilanteita, joissa neuvottelutoimintaa tuolla tehdään. On vähän naiivia kuvitella, että vain noin yhtäkkiä osapuolilla on vapaus neuvotella. Niillä on vapaus neuvotella, mutta tosiasiaassa se ei tapahdu siellä tällaisessa kehikossa, ja sen takia tarvitaan näitä ohjelmia.

Se, mitä me ollaan tässä omassa esityksessämme haettu, on nimenomaan, että valtakunnansovittelija olisi aktiivisempi jo aiemmassa vaiheessa, niin olisi yhteistä tietopohjaa — myös niitä tasa-arvotietoja, mistä täällä edustaja Partanenkin kysyi. Kyllä se auttaa sitä neuvotteluprosessia, ja sitten osapuolet ovat yhdessä koonneet niitä. Sen takia oli tämä työmarkkinaosapuolten ja sitten mahdollisesti muitten toimijoiden yhdessä tekemä tilannekuva, ja tämä tuo siihen prosessiin luotettavuutta ja jatkuvuutta.

Sitten tämä palkkatasa-arvokysymys, niin siinä on monta ulottuvuutta. Osa on palkoissa, mutta kun alat ovat segregoituneet, niin se näkyy myöskin siellä, mutta se ei selitä kaikkea, kuten äsken tuossa sanoin jo aiemmin.

Sitten kun täällä on myöskin lakiesityksiä, joissa paikallista sopimista laajennetaan, niin myös ne paikalliset sopimukset olisi hyvä saada sovittelijan toimistoon, jotta kun työehtosopimuksia kehitetään, myöskin ne olisivat siinä sitten arvioitavissa — minkätyyppisiä ne ovat olleet, mitä kehittämistarpeita sopimuksessa on. Eli tämä ei ole vain yksi kohta, mitä tässä yritetään tehdä — reaalielämä on aivan toisenlainen.

Minä toivoisin, että kaikki tutustuisivat siihen, miten tässä on työehtosopimuksia tehty vuosien varrella ja mitkä ovat olleet niitä tekijöitä, että se palkkatasa-arvo ei ole niissä edistynyt niin paljon kuin sen olisi pitänyt. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

20.58 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Räsänen kovasti halusi puheessaan asettaa nimenomaisesti hoitajat ja opettajat vastakkain ja tivasi meiltä vastausta siihen, kumman palkkoja korotetaan ja kumpi ikään kuin saa suuremmat korotukset. Haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että kuntasektorilla meillä on kymmeniä, satoja erilaisia ammattinimikkeitä ja ammattiryhmiä. Ja on niin — siitä on olemassa tilastot — että tiettyissä ammattiryhmissä meillä on yhtä vapaata työpaikkaa kohden jopa 50 työnhakijaa ja sitten esimerkiksi sote-alan ammatteihin, kun on vapaa työpaikka haussa, meillä tulee yksi, kaksi tai ei yhtään työhakemusta. Kysyinkin jo aikaisemmin edustaja Lylyltä vastausta tähän, mutta hän ei nyt suostu minulle vastaamaan, [Lauri Lyly pyytää vastauspuheenvuoroa] onko oikein hänen mielestään, että sellaisilla aloilla, joilla on valtavasti hakijoita ja on ylitarjontaa, ja sellaisilla aloilla, joilla ei ole työnhakijoita, ei voisi sitten tehdä sitä kohdenusta. Se minua tässä hieman ihmetyttää, että ei ymmärretä sitä, miten suuri kuntasektori on ja miten siellä on oikeasti näitä erilaisia tarpeita. Minä uskon aidosti siihen, että suomalaiset kyllä ajattelevat niin, että jos meillä on esimerkiksi sote-ala, mistä puuttuu työnhakijoita, ja palkalla pystytään sitä alan pito- ja vetovoimaa korostamaan ja kasvattamaan, niin tällaisille aloille niitä palkkoja pitää nimenomaisesti sitten kohdentaa.

No, sen lisäksi, että täältä netistä löytyy näitä tietoja, että meillä on tosissaan näitä ammattinimikkeitä satoja esimerkiksi kuntasektorilla, niin meillä myös löytyy tilastot siitä, minkä verran määrällisesti ovat eniten vähentyneet ammattinimikkeet ja missä taas on siten ylitarjontaa. Nämä löytyvät täältä KT:n sivuilta, ja sieltä jokainen voi käydä katsomas-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

sa, että esimerkiksi sairaanhoitajat, perushoitajat, perhepäivähoitajat, osastonhoitajat, ensihoitajat ovat korostuneita näissä tilastoissa ja sen sijaan meillä on ylitarjontaa monissa muissa ammateissa. Kyllä minä penään sitä solidaarisuutta palkkaneuvotteluissa erityisesti näille aloille. Sitä minä myös ihmettelen, että demarit ovat sitä mieltä, että kun meillä on aloja siellä KVTESissä, on tiimiesihenkilöitä ja muissa esimiestehtävissä työskenteleviä, on kaupunginjohtajia ja niin edespäin, niin heillekin samat palkankorotukset, vaikka heillä ei ole palkkakuoppa-ammattia, pitäisi kohdentaa tässä taloudellisessa tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lyly.

21.02 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Katsoin juuri KT:n sivuilta samaa tilastoa, ja siellä nimenomaan sanotaan: ”Palkkausjärjestelmän kehittäminen tai uusiminen vaatii paikallisia eria ja lisärahoitusta. Ratkaisut ovat myös edistäneet sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista” — suoraan KT:n sivuilta. Ja nimenomaan tämä vuoden 22 ratkaisu, viiden vuoden palkkaohjelma, tähtää juuri siihen, mistä edustaja Partanen kysyi. Niihin työvoimapula-ammatteihin laitetaan enemmän rahaa, ja sitten niihin, joissa nähdään, että on tarjontaa, voidaan kohdentaa toisenlaisia korotuksia. Tämä on tämän ratkaisun ydintä, ja siellä on yksi prosentti yli yleisen linjan se palkkaohjelma, jolla tätä kohdentamista pystytään tekemään. Siihen näitä palkkaohjelmia tarvitaan — ja vähän parempia palkankorotuksia — jotta sitä tasoa voidaan nostaa. Se tason nosto ei tule ilman.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistalle. — Edustaja Suhonen.

21.03 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä on tullut monessa puheenvuorossa esiin tämä Ruotsi-vertaus, ja itsekin tässä alkuun totean muutaman sanan siitä: Eli kun täällä on näitä työmarkkina-asioita ja työelämäheikennyksiä — vaikka hallitus puhuu ”uudistuksista”, niin heikennyksiähän ne ovat — käyty läpi, niin aina verrataan Ruotsiin, ja ehkä sana ”Ruotsi” on tullut enemmän ja useammin esille kuin sana ”Suomi”, mikä on tietysti aika erikoista, koska me tiedämme, että Ruotsissa nimenomaan työelämäkysymyksissä ovat aika paljon erilaiset merkit pöydällä, millä pelataan niin sanotusti. Elikkä myötämäärämlaki ja työntekijäpuolen tulkintaetuoikeus ovat jo isoja paloja siinä palapelissä, silloin kun neuvotellaan ja tehdään ratkaisuja työmarkkinoilla, ja Suomessahan näitä ei valitettavasti ole.

No, sitten vielä, arvoisa puhemies, tässä kun käydään tätä keskustelua, on hyvä vielä käydä läpi nyt nämä olennaiset kysymykset, mitkä liittyvät tähän asiakohtaan. Elikkä tässä välikysymyksessähän olemme hyvin selkeästi tuoneet esiin seuraavia kohtia:

Esimerkiksi tällainen kysymys: mikä on se todellinen, konkreettinen tarve, johon hallitus esityksensä perustaa? Mehän olemme kuulleet tänäänkin salissa usean edustajan puheenvuoroja siitä, että no, tämä on aika vähäpätöinen ja eipä tällä paljon vaikutuksia ole, ja toisaalta olemme kuulleet puheenvuoroja, missä on todettu, että onhan tämä aivan valtavän merkittävä uudistus ja laki, joka nimenomaan tarvitaan, jotta tämä Suomi-niminen yhteiskunta selviää tästä vaikeasta tilanteesta. Elikkä tämä on aiheellinen kysymys.

Sitten: mitkä ovat ne valtakunnansovittelijan epäonnistumiset, joiden kaltaisia esitettävällä lailla pyrittäisiin jatkossa estämään? Kysymyksenä hyvä, ja voisin vastata kysymäl-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

lä: onko se epäonnistuminen se, mitä tapahtui 2022? Eli aika merkittävä julkisen puolen palkkaratkaisu, josta, niin kuin totesin aiemmassa puheenvuorossa, kuntatyönantaja on todennut, että palkkaerot ovat kaventuneet sen osalta. Elikkä tämäkö oli epäonnistuminen?

Katsooko hallitus todella, että poliitikkojen puuttuminen työmarkkinoiden neuvottelu-järjestelmässä palkanmuodostukseen ja sopimusautonomiaan palvelee työmarkkinajärjestelmän toimivuutta ja vakautta pidemmällä aikavälillä? Erittäin hyvä kysymys, ja toki tuohon sitten vastauksen saamme.

Onko hallituksen mielestä oikein pyrkiä estämään yleistä linjaa korkeammat palkankorotukset tilanteessa, jossa näitä ovat käytännössä hakenneet naisvaltaiset palkkakuoppalat? Kysymys on erittäin hyvä.

Sitten: Miten hallitus näkee naisvaltaisten alojen palkkakuoppaan lukitsemisen vaikuttavan pyrkimykseen vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa työmarkkinoilla? Jos vientialojen ratkaisua korkeampia palkkaratkaisuja ei saisi tulla, niin millä keinoin palkkakuoppalat voisivat hallituksen käsityksen mukaan nousta palkkakuopasta?

Pitääkö hallitus todella valtakunnansovittelijan toimivaltuuksien rajoittamista lainsäädännöllä tehokkaana ja välttämättömänä keinona suomalaisen vientiteollisuuden kustannuskilpailukyvyyn vaalimiseksi?

Erityisesti hoitoala kärsii jo sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuttakin uhkaavasta työvoimapulasta. Julkisessa sote-toiminnassa ei palkkakuoppaa ole käytännössä mahdollista kuroa kiinni ilman keskimääräistä linjaa korkeampia yleiskorotuksia. Miten hallitus arvioi esityksensä vaikuttavan hoitoalan houkuttelevuuteen ja työvoiman saatavuuteen?

Jos hallitus esittää, että ehdotettavan lain merkitys tai vaikutus on vähäinen, miksi sen pitää väkisin yrittää ajaa kyseistä lakia huolimatta kaikesta sen kohtaamasta vastustuksesta ja arvostelusta sekä työmarkkinoille aiheutuvasta levottomuudesta?

Toki hallitus näihin kysymyksiin vastaa, ja tänään osittain olemme näitä vastauksia saaneet tässä salikeskustelussa ja osin emme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sirén.

21.07 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa minäkin siinä vaiheessa, kun edustaja Räsänen täällä asetti vastakkain opettajat ja hoiva-alan työntekijät ja vaati hallitukselta vastauksia siihen, miten palkankorotukset näiden ammattiryhmien välillä kohdennettaisiin. No, tämä kertoo juurikin siitä, miten tärkeää on edelleen alleviivata sitä, että näistä kohdennuksista päättäminen ei kuulu meille poliitikoille tänne eduskuntaan. Me emme päättä täällä palkoista, me emme käy täällä neuvotteluja palkoista tai työehdoista, ne kuuluvat sinne neuvotteleville osapuolille. Näin ollen me emme täällä myöskään päättä emmekä ota kantaa siihen, mille ammattiryhmille kohdennuksia tehtäisiin. Se ei kuulu meidän päätettäväksemme.

Arvoisa puhemies! Koetan osaltani vastata näihin kysymyksiin, joita oppositiosta on esitetty ja joihin on aikaisemminkin toki pyritty jo vastaamaan.

Ensinnäkin tämä toistuva kyseenalaistus siitä, voiko hallituksen esitys sovittelujärjestelmän vahvistamisesta olla samaan aikaan merkittävä ja ei kovin dramaattinen muutos — totta kai voi olla samaan aikaan näitä molempia. Kysymyksessä on merkittävä ratkaisu, merkittävä hallituksen esitys siitä näkökulmasta, että on lukuisia kertoja useilla eri vaalikausilla pyritty hakemaan ratkaisua tähän asiaan, mutta siinä ei ole onnistuttu. Viimeksi myös edellisen hallituksen aikana sitä yritettiin, mutta tulosta ei syntynyt, ratkaisua ei syn-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

tynyt. Nyt hallitus ohjelmansa mukaisesti vie tätä esitystä eteenpäin, koska osapuolten välisissä neuvotteluissa ratkaisua ei edelleenkään syntynyt. Sopii kysyä, kuinka monta vaalikautta opposition mielestä tätä yritystä olisi vielä ollut tarpeen jatkaa. Kuinka monta vaalikautta, kuinka monta vuotta olisi — kausi toisensa jälkeen, hallitus toisensa jälkeen — yritetty etsiä tähän ratkaisua? Nyt ratkaisua edistetään lakiteitse, koska muita reittejä pitkin sitä ei ole löytynyt.

Opposition välikysymyksessä, otsikossa, puhutaan palkkatasa-arvosta, mutta tästä palkkatasa-arvosta osana työelämän tasa-arvoa on tässä keskustelussa puhuttu harmillisen vähän. Kyseessä on nimittäin aihealue, joka meitä laajasti yhdistää ja jonka edistämiseksi hallitus mielellään ottaisi vastaan myös uusia ehdotuksia. Sovittelujärjestelmään liittyvillä esityksillä ei voida sitä palkkaerojen juurisyytä ratkaista. Siihen vaikuttaa, aivan kuten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lylykin totesi, tämä voimakas segregaatio sukupuolten välillä, ja sitä ei voida sovittelijan toimesta purkaa, mutta me haluamme sitä purkaa, ja me otamme mielellämme vastaan ehdotuksia niiden toimien lisäksi, joita hallitus nyt jo palkkatasa-arvon eteen tekee.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä lyhyesti tästä SDP:n vaihtoehdosta, joka on tänään julkaistettu. Sellainen todellakin tuli, mutta kun siihen tutustuin, niin siitä kumpusi tällainen tupo-Suomen kaiku, haikailu menneeseen maailmaan, ja nyt me elämme ajassa, jossa meidän pitää pystyä katsomaan eteenpäin, etsimään uusia ratkaisuja meidän muuttuvaan työelämään ja myös siihen julkisen talouden tilanteeseen, missä me olemme. Se ei riitä ratkaisuksi, että toistetaan jo voimassa olevia asioita ja haikaillaan menneeseen, tupo-Suomen aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

21.12 **Juha Viitala sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Sirén, sanoitte, että tässä salissa ei päätetä palkoista — jotenkin tähän tapaan. Nyt tämän lakiesityksen muodossa hallitus nimenomaan puuttuu palkkoihin. Kovin ristiriitainen mielestäni kyllä tämä asia on. [Karoliina Partasen välihuuto]

Mutta se, mitä ajattelin tässä vielä sanoa, muutama sana turvallisuudesta: Sitä en ole vielä tässä keskustelun yhteydessä kuullut, ja tämän asian voi kytkeä myös työturvallisuuteen, ja se ei ole uskon asia. Sen lisäksi, että tämä laki vaarantaa palkkatasa-arvon, niin kuin on tänään tullut hyvin esille, se vaarantaa mahdollisesti myös työturvallisuuden, koska palkkakuoppaan jää helposti sellaisia aloja, joille on vaikea saada tälläkin hetkellä työvoimaa. Mikäli niitä käsipareja siirtyy huonon palkkakehityksen vuoksi julkisilta alueilta yksityiselle, niin julkisella puolella muodostuu ongelmia myös työturvallisuuden varmistamisessa henkilöiden resurssien puutteen vuoksi, ja työturvallisuudesta vastaa yksiselitteisesti työnantaja. Siinä on iso vastuu, ja se on aina hyvä muistaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

21.13 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy vähän taas käydä läpi tätä historiaa tässä. Jos tupo-Suomesta puhutaan, niin 2007:ään asti kun niitä tehtiin, niin silloin oli kasvua — muistatteko senkin — kaikesta huolimatta. Sitten sen jälkeen, kun mentiin liitokohtaisiin kierroksiin 2007 jälkeen ja 2010-luvulla tehtiin joitakin keskitettyjä ratkaisuu-

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

ja, kasvu on ollut aika lailla vaatimatonta. Olisiko näilläkin joku yhtäläisyys, kun näitä mietitään?

Toinen asia, josta tässä pitää myös muistuttaa, on se, että kaikki palkansaajajärjestöt niin Akavasta, Akavan liitot kuin STTK ja SAK ovat vastustaneet tätä mallia, joka tässä on. Kuinka ollakaan, tässä koko palkansaajakenttä on sitä mieltä, että tällaisia ei tarvita.

Arvoisa rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron oikeasti sen takia, että vähän vielä pohtisin tätä päänavaajamerkitystä tässä tilanteessa. Nyt päänavaaja on todennäköisesti useimmiten avoimen sektorin, teollisuuden alueen liittokokonaisuus, ja silloin kun he istuvat neuvottelupöytään, niin he istuvat todennäköisesti noin 200 000 palkansaajan voimin ja työnantajaorganisaation voimin ja pitäisi neuvotella noin 2 miljoonalle suomalaiselle palkka- ja työehtojen raami, ja se vaikeuttaa sen kierroksen toteutumista todella paljon. Voi arvella, että siihen tulee sellaisia ulottuvuuksia esimerkiksi julkisen talouden tilasta ja muusta, jotka vaikuttavat sen sopimuksen sisällön tasoon. Onko se enää niin kuin liittokokhtainen kierros, jossa määritellään sen alan perusteella olevia palkkaratkaisuja ja sopimusratkaisuja? Ja tämä vaikeuttaa myös sen avaajan omaa sopimustoiminnan kehittämistä eteenpäin ja myöskin sen sisällön kehittämistä. Tästä tulee yksi tämmöinen jarru sille alalle, ja tämä voi vaikeuttaa myöskin työehtosopimuksen synnyttämistä. Tärkeätä on, että tämä avaaja on tässä, että se löytyy ja on valmis niitä ratkaisuja hakemaan, mutta se ei voi olla niin, että se tekee vain sellaisen ratkaisun, että se kelpaisi kaikille ja sitten sen oman alan ratkaisut jäävät vähän takavasemmalle.

Sitten, jos miettii, miten tässä pitäisi tätä kehittää, niin totta kai, kun nyt ollaan näissä liittokohtaisissa kierroksissa ja työnantaja harrastaa sitä koordinaatiota, lähinnä on tehnyt sitä nytten yksityisen sektorin puolella, mutta tällä lailla ne pystyvät ulottamaan sen myöskin julkiselle puolelle, josta tulee tämä palkkakatto. Eli ne ovat päässeet tavoitteeseensa nyt, että se koordinaatio tällä lailla pystytään paremmin heidän kannaltaan toteuttamaan. Jos me ajatellaan, että pitäisi tehdä työehtosopimustoiminnan kehittämistä, niin meidän pitäisi miettiä, että osapuolet järjestäytyisivät vahvemmin ja työmarkkinajärjestö olisi sitä tehokkaampi, mitä korkeampi järjestäytymisaste on työnantajien ja työntekijöitten puolella. Ja tämä olisi yksi tärkeä kokonaisuus, josta me ei olla täällä puhuttu mitään. Se toisi sitä sitoutumista niihin työehtoihin. Täällä on hallituksella toisenlaisia esityksiä, joilla järjestäytymistä heikennetään. Meidän pitäisi puhua täällä myöskin siitä, että kun meille syntyy tämmöistä alustataloutta ja kaikkia muita aloja, jotka eivät vielä ole edes synnyttäneet omia työehtojaan, niin niittenkin tulevaisuudesta, niitten palkkaehdoista ja niin poispäin, täällä pitäisi kantaa huolta. Ne on täällä jääneet taka-alalle. Ja valtakunnansovittelijan rooli on joka tapauksessa sellainen, että sen toimiston ja valtakunnansovittelijan pitää vahvistaa työehtosopimusten toimivuutta ja yleisesti ottaen työmarkkinoiden neuvottelusuhdetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

21.18 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Josko sitten tässä illan loppupuolella tuon vähän hieman rakentavampaakin näkökantaa tähän keskusteluun. Sitä on meiltä opposition edustajilta tänäänkin peräänkuulutettu, ja samaa rakentavaa keskustelua voisi kyllä viljellä muihinkin tämän salin kulmauksiin aina aika ajoin, mutta ei mennä siihen tässä puheenvuorossa syvemmälle.

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Valtakunnansovittelijalle voisi miettiä nykyistä laajempaa toimenkuvaa. Tämä tietenkin vaatisi myös panostuksia resursseihin, mutta ne panostukset tuottaisivat lisäarvoa työmarkkinoille sijoitettua enemmän.

Sovittelijan roolia pitäisi kehittää siten, että sillä olisi mahdollisuuksia ylläpitää vahvemmin työmarkkinoiden vakautta, koska se vakaus on nyt pahasti häiriintynyt. Valtakunnansovittelija voisi tukea sopimusosapuolia neuvonnalla ja tuottamalla luotettavaa tietoa: mitä parempi tietopohja ja näkemys, sitä paremmin se tukee neuvotteluja. Sovittelija voisi kerätä tietoa palkkatasa-arvosta ja sen kehittymisestä eri aloilta. Sovittelijan toimisto olisi tähän tehtävään kovin luonteva valinta sen takia, että se on riippumaton sen luonteen vuoksi.

Toiminta voisi olla etupainotteista ja ennaltaehkäisevää, jotta ei päädyttäisi niin usein kriisiytyneisiin neuvotteluasetelmiin, eli neuvotteluosapuolille voitaisiin tarjota apua ennen kuin ongelmia on syntymässä ja sovittelijan rooli voisi olla erotuomarin roolin lisäksi sellainen sparraava tai valmentava, ja mahdollisuutta jatkuvaan vuoropuheluun työmarkkinaosapuolten kanssa voisi kehittää. Näin me voitaisiin välttää niitä raskaita sovitteluprosesseja.

Työelämässä teetetään aika ajoin myös suojelutyötä ja lakkorajoistakin turvallisuuden takaamiseksi sovitaan. Olen myös itse ollut tekemisissä näiden asioiden kanssa työhistoriani aikana. Suojelutyön teettämisessä ja lakkorajojen sopimisessa esiintyy myös ongelmia — tämäkin on tullut vastaan — ja tässä yhteydessä voisi myös sovittelijalla olla roolia kutsumalla osapuolet neuvottelemaan lakkorajoista ja suojelutyön turvaamisesta silloin, kun niistä on epäselvyyttä tai erimielisyyttä. Näin vältettäisiin asioiden kärjistyminen ja mahdolliset oikeusprosessit, joissa selvitetään sitten, täyttyivätkö suojelutyön kriteerit vai eivätkö ne täyttyneet.

Nyt kun hallitus polkee suomalaisen palkansaajan asemaa myös paikallisen sopimisen lisäämisellä, niin paikallisesti tehtävät sopimukset tulisi toimittaa valtakunnansovittelijan toimistoon, ja näin toimimalla sovittelijalla olisi mahdollisuus koota yhteen tietoa ja jakaa sitä osapuolille tueksi työehtosopimusneuvotteluihin.

En siis kannata sovittelijan käsien sitomista vaan sovittelijan aseman vahvistamista. Hallituksen esitys heikentää tätä instituutiota, ja se voi johtaa vain vaikeammin ratkaistaviin riitoihin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 ja 7 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2024 vp

Pöytäkirja PTK 102/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisintarkaisusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 80/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 16.10.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen